

IRIDES bulbosas proximè, sine controversia, subsequi debet planta quædam flore Xyridis, minore tamen, & radice orbiculata, ut Xyphium, cujus duo genera in Hispanica peregrinatione à me observata.

Sisyrrinchium majus.

Sisyrrinchium minus.

*Sisyrrinchium
majus.*

VNUM oblongis angustisq; folijs, mollioribus quàm Iridis bulbosæ folia, & ad Allij aut Hyacinthi botryodis folia proximè accedentibus, striatis, viridibus, & humi plerumque fuffis, rotundo, dodrantali, striato firmoq; caule, qui ex multis involucris tanquæ è vaginulis flores promit quatuor aut quinque, alternatim prodeuntes, hoc est, ut primo marcescente alter succedat, deinde tertius, & sic deinceps, Xyridis potiùs florem referentes, quàm Iridis, ex novem foliolis compositos, quorum tria, ut in jam descriptis Iridibus bulbosis, deorsum inflexa, pro fimbriâ, luteam maculam etiam habent; alia tria sursum aliquantulum attolluntur: tria verò reliqua, quæ in alijs ligulam tegere solent, surrecta, summâ parte divisa & bifida. Est verò totus flos pulcher aspectu, coloris cærulei, præter maculas illas, & odore quidem præditus, sed valde fugaci: floribus succedunt folliculi, vaginis quibusdam cutaceis inclusi, ad eò tenui membranâ constantes, ut semen rotundum, parvum subrufum, quod in illis continetur conspici possit: radix bulbosa, gemina, plantâ ipsâ florente, & altera alteri insidens Xiphij modo, superior plena, candida, dulcis, edulis, & pueris expetita, inferior flaccida (totam nimirum substantiam ad se trahente superiore, ut in Croco, Xiphio) & tandem evanescens cum in hærentibus fibris: multiplici verò cortice reticulato, crasso, nigro integitur Xiphij radice instar, & adnatis sese propagat: nam quinas interdum, etiam senas, aut plures plantas, quarum singuli bulbi suo retiformi tegmine involuti erant, alio villosò capacioreq; tegumento simul comprehensas eruere memini, in collium supra urbem Olyssipponem acclivitatibus, apud suburbanum Magnifici & Generosi viri Ferdinandi Corinho, equitis Lusitani, multis peregrinationibus in exteras regiones factis, clari: atque etiam Gadibus, non procul à ponte, qui eam insulam continenti nunc conjungit: unde ejus bulbos in Belgium ad amicos mittebam N. & C. V. Caroli Tisnac, concilij Belgici tunc in Hispania Præsidis, operâ: qui successorem deinde habuit C. V. Joachimum Hopperum.

Natales.

*Sisyrrinchium
minus.*

ALTERVM genus superiori simile est, minus tamen, gracilioribusq; folijs: flores è vaginulis prodeuntes, colore superioris floribus similes, sed magis odorati; tenuiores etiam folliculi minore & exiliore semine pleni: radix item minor, non minus tamen, quàm superioris, reticulato cortice tecta, & gemina.

Natales.

Crescit Valentino Hispaniæ regno, sed Murciano frequentissimum observabam, atque cruebam,

eruebam, præsertim tribus leucis supra ejus regni metropolim, Murcia vulgo appellatam, quæ Veteribus *Murgis* dicebatur, itinere Granatenſi.

Flørebat utrumque genus Martio, natali ſolo: ſed apud Belgas, Maio duntaxat, interdum etiam Iunij initio, idque valde rarò, utpote quod alternis ut plurimum, annis duntaxat prodire ſoleat, imò paulatim plerumque contabeſcens, prorfus tandem sæpenumero pereat.

PRIMUM genus Luſitani *Nozelhas* (quaſi nuculas aut parvas nuceſ dicereſ) appellant, quia pueri iſtic ejus bulbo perinde atque avellanis, veſcuntur, eumque in delitijs habent. Alterum incolis, *Lirio*, nonnullis *Maçucas* dicitur. Porro hæc planta ad eum bulbum plurimum accedere videtur, quem Theophraſt. lib. VII. Hiſtor. Plantar. cap. XIII. *σισυρίγγιον* appellat. Scribit enim peculiare Sifyrinchio eſſe, ut una radix primo augeatur hieme, tum incunte Vere, quod in imo excreverit, contrahatur, ſupremumque creſcat, quod manditur. Plinius verò eum ſequutus, lib. Natural. Hiſtorię cap. V. Genera, inquit, Græci hæc fecere, Bulbinem, Setanion, Pythion, Acrocorion, Ægilopa, Sifyrinchium: in hoc mirum, imas ejus radices creſcere hieme: verno autem cum apparuerit viola, minui & contrahi, tum deinde bulbum pingueſcere.

SECUNDVM genus, ad ventris tormina utile eſſe referebant incolæ: ſed devorata radice, illico corpus ſaltatione eſſe exercendum.

QVO potiffimum referrem hunc elegantem florem, diu fui dubius, ſed & adhuc hæreo: nam ex mutila icone, concinnanda mihi fuit illius hiſtoria, nec certi quidpiam ſtatuerelicit. Ne tamen locum non haberet, propter cognationem, quam cum Sifyrinchio habere, mea opinione, videtur, Sifyrinchij capiti addendum putavi. Si quis verò aliò pertinere cenſebit, per me quidem ſemper licebit: pertinaciter enim meam opinionem tueri, non eſt animus.

EST ergo hujus ſtirpis flòs (cujus ſupremam caulis partem cum flore ſuis coloribus duntaxat expreſſam, anno nonageſimo quarto ſupra milleſimum & quingentefimum, Pragã accipiebam ab Eſaia le Gillon, meæ ſororis filio) pulcherrimus, ſummo cauli ſatis gracili & viſcenti innitens, & ex membranaceo involucro, inſtar folliculorum, qui Iridum flores ambiunt, emergens, tribus tantum folijs (ſi picturę fides eſt adhibenda) conſtans mucronatis, binas uncias longis, minimum digitum latis, dorſo elatiore, cærulei coloris aded elegãtis, ut cum Gentianellæ cæruleis floribus contendere poſſit: internã parte ramaſa quædam ſtamina in multas tenues fibras ſecta continere videtur ruſi coloris, apicibus verò albis: infra illum addita erat alterius floris gemma ſuo membranaceo folliculo etiam involuta.

Expreſſa autem fuerat hæc icon Conſtantinopoli à pictore induſtrio, de alterã, quam pictor quidã Perſicus è Perſia attulerat, ubi naſci, & *lalé* vocari aſſerebat. Conſtantinopoli verò eſſe ignotam hanc plantam. *Lalé* porro, Turcis florem ſignificare, ante dicere memini.

IRIS. LATIFOLIA MAIOR.

CAP. XLVI.

IRIS ex earum ſtirpium eſt numero, in quibus ſummam varietatem obſervabam. In nullam enim provinciam peregrinationem inſtitui, quin ejus aliquod genus antea mihi non conſpectum invenerim, ut ex meis Hiſpanicarum & Pannonicarum ſtirpium hiſtorijs quę ſeorſim ſunt editę, videre licuit, & etiam ex hac apparebit. Omnes autem in Latifolias, & Anguſtifolias dividemus: à Latifolijſ initium facturi, quas in duo capita diſtribuemus, priore quidem majores, altero minores & pumilas comprehẽſuri. Anguſtifolijſ deince ſuum peculiare caput dabimus.

PRIMUM verò locum inter majores Latifolias ob floris amplitudinem & venuſtatem meritò ſibi vindicare videtur, quæ ſena aut octona habet folia Iridis Luſitanicę biflorę folijs non abſimilia, mutuo ſeſe ut in alijs Iridum generibus amplectentia: è quorum medio caulis exit cubitalis aut amplior, rotundus, geniculatus, digitalis craſſitudinis, florem ſuſtinens omnium quos unquam in Iridibus conſpexerim maximum, novem, ut reliquorum, folijs conſtantem, colore tamen ab illis differentem: nam tria ad terram inclinata folia, craſſa ſunt, interiore parte omnino nigra, niſi quædam venę ex purpura candicantes intercuſſarent, ab infima baſi ad medium uſque nigris villis latè obſita, maculã nigrã, ſericei villoſi nigri panni inſtar, medium folium occupante, foris multò dilutiora ſunt: terna illa minora eis incumbentia quę

Tempus.

Nomina.

σισυρίγγιον

Facultates.

Flor Perſicus
Sifyrinchio
congener.

Iridum tres
clafſes.

Iris major la-
tifol. i. ſive
Suſſiana.

Toloso obortum ligulas

ligulas tegunt, fornicata & bifida sunt, & ejusdem ferè coloris, paullo tamen dilutioris, licet ad obscuram purpuram accedentis: tria surrecta, palmaris sunt amplitudinis, & membranae pænè tenuitatis, plurimis lineis ab infima basi ad extremum usque folium excurrètib; partim nigricantibus, partim ex cineraceo candicantibus, ut Americani pavonis expansam caudam ferè imitentur, internè circa unguem nonnihil hirsuta. Nullum odorem in hoc flore deprehendi, sed solâ coloris varietate, & raritate commendabilis est. Illi succedunt, sed raro admodum, capita trigona crassa, uncias tres, quatuor, & quinque interdum longa, numerosum semen rugosum, fuscum, pisi ferè instar magnum, continentia.

Natalis.

Constantinopoli primùm Viennâ delata fuit hæc Iris ipsa brumâ Ill. V. Augerio de Boufbecke p. m. Cæsaris olim, ad Turcarum Imperatorem, Legati munere septenni functo, postea autem Ser^{mæ} Elizabethæ Austriacæ Galliarum Reginæ viduæ felicis. m. summo Aulæ Præfecto, & Cæsari à Consilijs, anno M. D. LXXIII. cum recens eò advenissem, qui una radice me donabat, alias in Belgicam amicis mittebat. Subsequente anno similem attulit Mag^{us} V. Carolus Rym Dn. de Eeckbecke Cæsareus etiam Legatus ad Turc. Imp. Constantinopoli rediens cum affine Philiberto de Bruxella. Deinde quotquot aut Legati, vel Honorarij ferendi gratiâ Constantinopolim missi, Viennam redeunt, cum alijs exoticis stirpibus etiam attulerunt. Hiemis injurias difficiliter fert in horto reposita, reliquis Iridis generibus, ut ego & plerique alij nostro damno experti sumus. Rarius etiam ceteris floret, & unicum, ut plurimum, florem profert, Maio: semen maturum Julij initio.

Iris Asiatica cærulea sive latifol. m. II.

Iris major latifol. II sive Asiatica cærulea.

SENA, septena, octonaque habet Altera folia, omnium Iridum amplissima & in latum expansa, viridis cui ærugo permixta videatur, coloris, mutuo se amplectentia, è quorum medio caulem promit sesquicubitalem, interdum etiam bicubitalem vel ampliorem, firmum, crassiorem superiore, lævem, geniculatum, multisq; alis concavum, è quibus copiosi (nullam enim feraciorum conspexi) vaginulisq; inclusi prodeunt flores, magni, novem folijs constantes, quorum terna inflexa dilutè purpurascens atque ad cæruleum tendentis sunt coloris, multis purpurascens venis ab infima parte & stamineâ fimbriâ flava in longitudinem & latera excurrentibus: bifida folia exalbescunt, gibbo tamen illorum dilutè purpurascens: tria quæ sese attolunt folia, angustiore & ima parte quibusdâ purpureis brevibus venis distincta sunt, ubi verò se in latum expandunt subcæruleum habent colorem, dilutiorem adhuc quàm inflexa; & florum Sambuci odorem, graviorem tamen, quodammodo æmulantur: ijs succedunt rariores siliquæ, sive capita, crassa, magna, triângularia, & obtuso mucrone prædita, quæ maturitate dehiscens, semen continere deprehenduntur crassum, angulosum, durum, flavescens, superiori ferè par: radix crassa est, magna, nodosa, mul-

tis longis crassisq; fibris donata, lateribus, ut reliquæ, se propagans, & si repurgata exsiccat, odorata.

Constantinopoli mihi missa fuit ab Ill. V. Davide Vngnad, Cæsareo tum apud Turc. Imp. Legato, nunc bellici Consilij Præsidi. Floret etiam Maio.

Iris major latifol. III sive Dalmat. major.

HVIC non valde absimilis est, quam ante multos annos, in Belgicam usque ad nos misit Doctis. Alph. Pantius, nisi quòd flores, illi concolores, summo caulis fastigio magis confertos habere videtur, jucundissimo spectaculo: semen etiam in breviori capite minus, pallidum, angulosum, rugosum.

Iris major latifol. IIII sive Damasc.

NEC illi dispar est folijs & radice, quam N. V. Ioannes ab Hoghelande Lugduno Bavorum ad me misit anno M. D. XC. Damascenæ nomine, ipsi semine natam. Cubitalè autem biennio post aut paullo majorem protulit illa caulem, in quo multi ut in Asiaticâ cærulea flores, totidem quot ea folijs nec minus amplis constantes, ejusdemq; pænè coloris: terna tamen inflexa paullo dilutius purpurascere & ad cæruleum colorem tendere videntur, atque magis complicari: terna bifida & gibba villosæ fimbriæ incumbens, angustiora & cinerei quodammodo coloris: terna verò surrecta dilutioris cærulei sunt coloris, & latis interdum candican-

candiantibus venis externa parte conspersa sunt: odor Asiaticæ similis. Hoc autem in ejus aliquot floribus observabam, unum ex illis folijs quæ sursum attolli solent, subtus, perinde atque inflexa albescere, etiam aliquantulum inflecti, similis coloris esse, & fimbriam illam multis villis constantem habere. An porro singulis annis similes proferat flores, tempus nos docebit.

Iris latifol. major v.

QVINTA habet folia Secundæ similia, paulò tamen breviora, & angustiora. inter quæ exit caulis cubitalis, rotundus, digitalis crassitudinis, in aliquot ramos divisus, qui promunt è membranaceis thecis flores superiore minores, non nihil odoratos, quorum labra, sive folia ad terram inflexa, saturatoris sunt purpuræ, & infra circa unguem, quâ videlicet hirsuta illa & pallescens fimbria excurrit, varijs venis distincta: his incumbunt tria alia latiuscula bifida folia, quæ candicantes ligulas tegût: deinde è lateribus surgunt terna etiam folia, eleganti purpureo colore prædita, flori Lusitanicæ bifloræ ferè similia, latiora tamen: succedunt triangulares siliquæ obtuso mucrone, in quibus semen inæquale: radix tuberosa, Secundæ similis.

Iris major latifol. v sive Asiatica pur.

Missæ etiam hæc Constantinopoli ab Ill. V. Davide Vngnad. Floret quæ Maio.

Natalis.

ILLI congenit fuit, quâ ad me Viennam misit Io. Boissot anno M. D. XXIII. Similia enim folia habuit, caulem paullo majorem, flores similes, aliquantulum majores, inodoros, quorum terna surrecta folia aliquid rubedinis habere videbantur; radice amplitudine conveniebant.

Iris major latifol. vi.

IRIDIS majoris duo alia genera in Francofurtensibus hortis observabam. Vnum, cui Illyricæ cognomen dederunt, longa lataq; folia habentem, Dalmaticæ majori parè paria, caulem non minus grandem, nec rariores minoresve flores proferentem, novem, ut reli-

Iris major latif. viii.

qui, folijs constantes, quorum terna inflexa & terram spectantia, planè purpurei sive violacei, dilutioris tamen sunt coloris, nullis, nisi circa infimam partem, venis distincta, fimbriâ medium folij nervum occupante, albis staminibus flavo apice præditis donatâ, tria surrecta folia ejusdem ferè, sed magis diluti coloris, ut & terna bifida ligulam tegentia, & fimbriæ incumbentia: odor satis suavis.

VULGATIOR Altera, similia habet folia, ab exortu autem circa radicem purpurascens, caulem cubitalem aut ampliolem, multos è vaginulis, purpurascens radijs insignitis proferentem flores, novem folijs constantes, quorum terna incurva multis crassis venis purpureis sunt notata, fimbriâ ad labrum inflexû protensâ, capillaribus staminulis flavo apice præditis donatâ, terna erectiora plerumque bifida sunt, coloremque habent obsoletum, in quo purpureum quidpiam magis vel minus saturum elucet, alata angusta folia fimbriæ incumbentia ejusdem cum surrectis sunt coloris, præter medium nervum in longitudinem excurrentem, qui ex cæruleo purpurascit: odor florum Sambuci. Breviter Iridi obsoletæ belgicæ valde similis est.

Iris major latifol. viii.

NONAGESIMO porro supra millesimum & quingentesimum anno, mihi missa sunt Bruxellis à N. V. Ioanne Boissot aliquot alia Iridis majoris genera, quorum nonnulla Maio se- quente flores dederunt.

VNUM breviora quàm superior habet folia, alioqui non dissimilia, nec minus circa radicem, qua invicem amplectuntur, purpurascens: caulem cubitalem & ampliolem, in alas divisum, in quibus multi flores, totidem quot præcedentes folijs præditi, quorum terna deorsum inflexa per oras subcærulea, circa unguem ex flavo candicant, deinde multis crassiusculis saturæ purpuræ venis ab imo in longitudinem excurrentibus sunt prædita, staminum fimbria superiori similis est: terna erecta folia candicantis ex cæruleo sunt coloris, eorum oræ quodammodo flavescunt, unguem tenuioribus venis distinguuntur, bifida & alata folia fimbriam tegentia ferè ex flavo candicant: odor præcedenti similis.

Iris major latifol. ix.

PAULO humilior Aliud est, nec ejus folia circa radicem purpurascunt: caulis gracilior in alas finditur, flores gestantes superiori forma quidem similes, diversi tamen coloris: nam

Iris major latifol. x.

terna inflexa folia, licet illius folijs non sint disparia, oras ad flavum obsoletum accedentes habent, venasq; paullo dilutiores, terna sursum erecta obsoleti sunt coloris ex flavescente & purpurascete mixti, Versicoloris, quam à Camerario accipiebam, folijs non absimilia, paullo tamen dilutiora, circa unguis etiam magis flavescentia, & tenuioribus purpureis venis notata, angusta alataque, folia simili colore prædita, præter medium nervum qui magis purpurascit: odor etiam florum Sambuci æmulus.

*Iris latifol.
major XI.*

ILLI paria Tertium habet folia, inter quæ cubitalis ferè & superiori æqualis affurgit caulis, ternos aut quaternos è vaginis viridibus, oras purpurascetes habentibus, ferens flores, quorum tria inflexa folia Decimæ quartæ non valde absimilia, longius tamen protelsam habent fimbriam illam villis constantem, quàm ut à bifidis & gibbosis folijs tota tegi possit, quorum color obscurior & saturator, quemadmodum & sese attollentium, quibus non unquam inspersæ luridæ maculæ: Odor idem cum superiore. Paulo tamen seriùs hæc floret.

*Iris major
latifol. XII.*

QUARTVM (quod mihi perijt) huic colori satis respondere scribebat, & peculiare id habere, ut inflexa folia duobus diversis coloribus secundum longitudinem sunt discreta, altera videlicet parte reliquorum foliorum colori respondente, altera diverfo: eamq; à Bruxellensi cive accepisse, qui semine natum sibi assereret, cum alijs Iridibus, quarum nonnulla unicum duntaxat folium variegatum habebant, quædam versicolorè tantum nervum medium folium secantem, eumq; vel ampliorem & latiore, vel angustiore, ut mirum dictu sit quo modo Natura in his floribus ludat.

*Iris major
latif. XIII.*

ALIVD præterea genus eidem civi semine natum scribebat, instar prædicti varietate colorum conspicuum, non adeò tamen elegans, sed coloris ex cineraceo pallefcentis, ut versicolor cærulea dilutior dici queat ea Iris.

*Iris major la-
tifol. XIV.*

AMPLA sunt XIII. folia, & latiora longioraq; quàm in præcedentibus, viridia admodum, rugosa, aliquantulum crispa, mucrone nutante, è quorum medio emergit cubitalis aut major caulis, lævis rotundus, viridis, in aliquot ramulos divisus, qui è virentibus vaginulis satis amplos promunt flores, nonnihil odoratos, & ad vulgaris Oxyacanthæ floris odorem accedentes, quorum tria reflexa folia pallida multis crassis purpureis venis à folij infima sede & à fimbria, ad extremas oras sparsis prædita sunt, labris etiam satuta purpurea nitentibus: tria illis incumbencia, sub quibus occultantur ligulæ, coloris pallidi tamquam fuligine perfusi, ut etiam sunt tria erecta, sed magis luridi: nullum mihi hætenus semen tulit, tametsi multos annos illam jam aluerim. Maturius paullo floret secunda, & color floris aliquando saturator, interdum dilutior.

Hanc nactus sum à C.V. Ioachimo, Ioach F. Camerario Reip. Norib. Medico primario, *Natalis.*
& amico cariss. unde verò ille habuerit, ignoro.

Iris latifol. major xv.

RUGOSA sunt etiam isti folia, minus tamen *Iris major*
lata, longa, & viridia quàm in *latifol. xv.* *xiiii.* secundum
radicem omnino interdum purpurascens, è
quorum medio caulem promit cubitalem, læ-
vem, viridem, aliquot ramulis donatum, qui-
bus insident flores è vaginulis emergentes, ma-
gni, vel prorsus inodori, vel Oxyacanthæ vulg.
florum instar odorati, coloris varietate cõmen-
dabiles: nam tria folia quæ sursum spectat & at-
tolluntur, rarò se mutuo amplectuntur, aut ca-
cumine nutat, sed plerumque (nisi marcescere
incipiant) recta sunt ut in Iride bulbosa, nonni-
hil tamen convexa, angustiora, lutei coloris,
quemadmodum & illa quæ ligulas fimbriamq;
contegunt: tria ad terram inflexa, circa basim
& exortum pallent, reliqua parte candicant,
multis tamè purpureis radijs ab ipsa sede ad ex-
tremas usque folij (quod plerumque saturatius
purpurascit in earum stirpium floribus, quæ cir-
ca radicem nulla purpura sunt suffusæ) pallidas
oras, eleganti pictura decurrètib: villosa fim-
bria, qua parte integitur, lutea est, extrema ve-
rò exalbida, pallentes ligulæ, magna triangula
& obtuso aliquatulum mucrone capita, semen
orobi magnitudine, fuscum, rugosum cõtinen-
tia: radix nodosa, vulgaris Iridis instar, foris fla-
vescens, multis utrinque nascentibus fibris fir-
mata, quæ repurgata & exsiccata, odoratissima
est, & cum Illyrica, quæ in officinis habetur,
odoris gratia contendere posse existimo.

In montanis supra arcem Divi Georgij her- *Natalis.*
bido solo, & collibus Stamphen imminentibus

in Vngaria transdanubiana, aliquot miliaribus supra Posonium, primùm obseruabam ge-
nus illud cujus folia purpurascens colore circa radicem non sunt perfusa: deinde frequen-
tius utrumque genus in Leytenberg mōte supra Manderstorf, & siccioribus pratis Sopronio
vicinis. Crescit etiam in collibus non procul ab Entzestorf im-lange-thal, Magnif. Dn. de
Entzestorf. Floret Maio, sub Iunij finem semen maturum.

HVIC valde similis, & illius quidem semine natam puto, quæ mihi etiam conservata est, *Iris major*
ex superiorum quas Boifot misit numero: folia tamen illi breviora, & (quod rarum) magna *latifol. xv.*
ex parte duobus coloribus distincta albo & viridi, sic quidem, ut albus per longitudinem ex-
currat, nonnumquam dimidiatum folium occupans, interdum ferè totum, aliquando ejus
duntaxat partem: iisdem etiam coloribus interdum distinctæ vaginæ flores includentes: qui
terna ad terram inflexa folia superiori similia habent ferè, staminea tamen fimbria tota flava
est, bifida folia illam tegentia flava, cujus etiam coloris sunt terna illa sese attollentia, & tota
ferè surrecta ut in præcedente, infimâ autem & angustiore parte, purpureis velut maculis in-
ternè aspersa sunt: odor qualis in præcedente, nonnumquam adèd imbecillis ut vix depre-
hendatur. Floret Maio cum superiore.

EIVSDEM Boifot alia pedalem habuit caulem, rotundum, geniculatum, binos aut ternos *Iris major*
ex membranacæis vaginis promens flores, quorum terna terram spectantia pallefcētis ex al- *latifol. xvii.*
bo sunt coloris, multis purpureis venis ab infimâ foliorum basi, quæ angustior est, in latera,
tùm à fimbriâ, quæ flava est, ad extimas foliorum oras procurrentibus, quibus singulares, in-
terdum binæ purpureæ maculæ sunt aspersæ: bifida folia fimbriam tegentia *ω χρυλευχæ* sunt
coloris, cujus etiam terna surrecta (excepta eorum angustâ basi, quæ flavescens) multis pur-
pureis venis in latera procurrentibus est ornata.

BYZANTIO etiam missum aliud Iridis genus folijs Quinto generi non dissimilibus, sed *Iris major la-*
breuiore aliquantulum caule, in aliquot ramos diviso, qui sustinent flores è vaginulis emer- *tifol. xvii.*
gentes jam dictis paullo minores, quorum color medius inter secundi & quinti generis flo-
res. radix quinto generi similis.

Plurimum convenire videbatur cum Dalmatica illa minore, quam à Pantio missam Bel-
gici horti alebant ante meum in Austria discessum, floribus purpuræ dilutionis colore præditis.

ILLI magnitudine par, angustioribus tamen folijs, quam à Boifot accipiebam, caule gra- *Iris major la-*
cili, pedem & semissem interdum etiam cubitum alto, in ramulos diviso, quibus insident flo- *tifol. xvii.*

Iris latifol. major xviii.

Iris latifol. major xxii.

res omnibus prædictis minores, tribus folijs ad terram inclinatis, dilute purpureis, tribus verò erectis obsoleti purpurei coloris, qualis in vulgaris quodam genere conspicitur: radix nõ magna, nodosa. Ejus flos mihi primùm conspectus anno M. D. XC. ceteris florentibus.

*Iris major
latifol. xx.*

ALIA ex earum numero quæ anno XC. ab eodem Boisot missæ, biennio post duntaxat florem tulit. A proximè autem descriptâ nec gracilitate caulis, qui in ramos etiam divisus, nec angustia foliorum, nec radice differt, flores similiter magnitudine pares habet, sed diversi coloris: nam terna ad terram inflexa, diluti, & quidem obsoleti purpurei sunt coloris, multis saturatoris purpuræ venis à fimbria ad oras se spargētibus: fimbria flavis staminibus constat. bifida folia illam tegentia obsoletè flavescūt: terna surrecta infernè angusta flava etiam, sed purpureis venis distincta, latiore autem parte pallescentis coloris, quodammodo tamen suffusi levissimâ, & quæ vix apparet, purpurâ: Sambucinū odorè refert, sed paulo graviolem.

*Iris major
latifol. xxii.*

NON minus ampla habet folia hæc Iris, quàm superior, inter quæ caulis assurgit pedalis, teres, geniculatus, viridis, sustinens membranaceas thecas virides, per oras leviter purpurascens, è quibus emergunt bini aut terni flores, jam descriptæ paullo minores, novem folijs constantes, quorum terna terram spectantia ab imo angustiora, candicantia interius, saturæ purpuræ venis elegāter distincta sunt, latiore verò parte omnino purpuræ: villosa fimbria infernâ parte flavescit, supernâ purpurascit: bifida foliola sub quibus latet, floridi purpurei sunt coloris, ut terna folia surrecta: flos tenuiter odoratus.

Hæc mihi nata est Francofurti ad Mœnum, semine sponte deciduo, & florem dedit anno M. D. XCII. Maij initio.

*Iris major
latifol. xxiii.*

BIFLORÆ Lusitanicæ folia vulgari breviora & angustiora, alioqui non valde dissimilia: in summo pedali caule flos è purpurascens vaginulis prominet novem ut aliarum Iridum flores folijs constans, violacei omnino, sive saturatoris purpuræ coloris, qui in inflexis & pro-pendentibus folijs intensius nitet, villosa illa fimbria quâ donata sunt, prorsus candida. Vnicum autem singulares caules plerumque florem ferunt, interdum, sed rarè, alterū, rarissimè tertium, singulari quemque vaginula inclusum, jucundissimi odoris, & cœnanthem lilium convallium cognominatam æmulantis: conspectus aliquando mihi ejus flos duodenis folijs constans, hoc est, quaternis ad terram inflexis, totidem minoribus ligulas tegentibus, & quaternis etiam erectis, ut interdum Natura in floribus luxuriat. Semen angulosum, rugosum in triangulari capite satis crasso, sed rarius, fert: radix illi subest, nodosa, geniculata, solida, pollicaris crassitudinis, gibba, intus cædida, ingrati saporis initio, & paullo post fervidissimi gustus, multis fibris summâ tellure hæres, & subinde in plures propagines è lateribus nascetes divisa.

Natales.

Nascitur multis Lusitanicæ locis supra Tagum vel pingui solo & in arvis, ut circa Conimbricam,

bricam, celeberrimam Lusitaniz urbem, ubi illam florentem mense Novembri eruebam, vel salebrosi & lapidosi locis, ut circa Caxcays marinam urbem & portum, unde delatam Olypponem, ad amicos deinde in Belgicam misi, & inter chartas repositam cum alijs plantis ipse detuli: nam licet integro anno istic latuisset, terræ tamen commissa in horto Ill. V. Caroli Audomari, sequente Vere floruit, postea etiam Autumno, cujus rei causa bifloram cognominavi.

NON multum ab ea differre videtur, quam aliquando Venetijs accepit C. V. Io. Aicholtziz Iridis Illyricæ appellatione, in cujus cultissimo horto florentem Maio conspiciebam. Quina enim aut sena ex singulis radicis capitibus promit folia, illius folijs similima: caulem, raro ampliorem, qui in summo è vaginulis purpurascens florem promebat Lusitanicæ forma persimilem, paullo tamè majorem & teneriorem, nec adeò suavis odoris, licet ad eum satis accederet: nullum semen observabam: radix nodosa & geniculata ut superioris, odoris, cum virens est, ingrati, exsiccata verò satis grati: & insipidi initio gustus, postea tamen fervidi, faucesque urentis.

Iris major latif. xxxii.

ILLI ferè par quæ Viennam ante aliquot annos mihi missa à Ioan. Boisor, Romanæ majoris cæruleo flore nomine: etenim caulem, folia, radicem omnino similem habuit, anno verò M. D. xxv. florem etiam parem, exceptis tribus surrectis folijs quæ ad cæruleum colorem magis tendebant, fimbriisque inferiorum magis flavescens, & odore vulgaris Oxyacanthæ, qui in præcedente ad bifloram Lusitanicam magis accedit.

Iris major latif. xxxv.

ALIAM in cultissimo Aicholtziz horto paullo maturius jam descriptis florètem, sub Aprilis videlicet finem observabam, unde autem illam nactus, ipsemet ignorabat. Ea verò lata habebat folia, rugosa, pedalis ferè longitudinis, circa radicem nonnihil purpurascens: caulem non prodeuntem è medio foliorum, ut aliæ, sed seorsim sine folijs, pedalem, in quo tres aut quatuor flores è purpurascens vaginulis exeuntes, magni, purpurâ saturatiore nitentes, inodori, quorum tria folia ad terram inclinata, ab ipso exortu, usque ad fimbriam, quæ tota candida est, extremum, albis radijs insignita sunt: his succedunt triangulares siliquæ, magnæ, obtuso mucrone, magnum semen continentes aliarum Iridum modo: radix crassa, geniculata, intus candida, foris furvi coloris cortice tecta, satis odora, ad Phu sive Valerianæ domesticæ odorem accedens.

Iris major latif. xxxv.

Peculiarem autem habet hæc, præter ceteras Irides, notam, ut nulla folia per hiemem retineat, sed omnia flaccescant & exsiccantur, nudaque conspiciantur, deinde incunte vere nova germina proferat: Similem, si non eandem, postea conspicebam Francofurti, in horto Mulleri.

DUBIUM non est quin ex ejus semine, quod cum aliarum Iridum seminibus, & multarum radicibus ante aliquot annos in Belgicam ad amicos Vienna mittebam, prognata sit elegans illa Iris quam ex Anglia rediens anno M. D. xxci. florentem conspiciebam Augusto in instructissimo horto nobilis V. Ioannis de Hoboke, archigrammatei tum Antuerpiani: nam per omnia illi respondebat, nisi quod folia circa radicem saturatius purpurascere mihi visa sunt: an porò hieme folia amittat, me fugit.

Iris major latif. xxxvi.

LATA pedalisque ferè longitudinis folia habet elegans aliud Iridis genus, Iridis Aicholtzianæ modo descriptæ folijs profus similia, radicem etiam & caulem, qui perinde atque in illa ad foliorum latus ex radice nascitur pedalis, tenuis, in quo singulares aut gemini flores è vaginulis ex pallido virescentibus prodeunt, forma Aicholtzianæ similes, sed colore variantes, nam terna folia propendentia candicant, purpuræ exoletæ venis ab infima eorum sede per latera excurrentibus usque ad extimam fimbriam subcæruleis villis constantem: tria autem incumbentia & ligulam sive stamina tegentia, alba sunt, earum tamen gibbo subcæruleo: terna surrecta etiam candida, & ab infimâ sede multis purpureis venis distincta, donec in latitudinem expandi incipiant: flori successit triangulum caput binas pænè uncias longum, crassiusculumque, quod maturitate dehiscens Julio, semen ostendit rugosum, subfulcum, ervi magnitudinis: radix hieme folia non retinuit.

Iris major latif. xxxvii.

Floruit Aicholtzio primùm Maij initio, Anno M. D. xxciii. unica quam habuit planta, eadem areola in qua vicesima quinta Aicholtziana reposita erat, & quæ etiam oppositam areolam occupabat. Itaque non dubito quin ejus semine deciduo nata sit, tametsi hujus flos odoris gratia commendabilis non fuerit, qui tamen in altera deprehēdebat. Mirum enim in modum variant quæ ex semine nascuntur Irides, non secus ac præcoces & dubiæ Tulipæ, atque Papavera, ut longâ experientiâ didici.

Tempus.

MULTA folia hæc xxviii. habet invicem amplectentia, ceterarum Iridum instar, unciam lata, inter quæ pedalis geniculatus, teres viridis exilit caulis, summo fastigio sustinens binas membranaceas vaginas ex viridi pallescentes, è quibus emergit flos reliquis Iridum generibus forma similis, colore autem diversus, nam ex albo pallescit sive *ωχρολευκος* est, & terna repanda folia ab imo ad extimas oras flavescens venis sunt distincta, fimbriâ albicante, sed quatenus à bifidis folijs (quæ simili colore sunt prædita, gibbo tamen dorso nonnihil purpurascens) integitur, flavescens: surrecta folia ab imo gracilia, internâ parte multis in latera sparsis venis obsolete purpurascens sunt distincta, ubi verò sese in latum expanderunt, *ωχρολευκος* sunt coloris. Nullum in hoc flore odorem deprehendi: sed ejus stirpem Maio florentem observabam Francofurti in Myleri Pharmacopœi horto.

Iris major latif. xxxviii.

2. EI similem nec ulla ferè in re differentem etiam alebat, soli flores discrimen faciebant, qui paullo candidiores videbantur.

NON dubium est multò plura inveniri majoris Iridis genera. Sed quæ mihi, aut amicis fide dignis, cõspècta, Lectorib^o proponere volui, qui boni cõsulent, ut spero, hos nostros conatus.

*Iris latifol.
major.
vulgaris.
obsoleta.*

Alba.

Nomina.

HIC porrò adijciendum etiam censui, vulgarem illam & omnium tritissimam Iridem, in omnibus quas adij Provincijs observasse, vel hortis, vel muris, aut etiam interdum tectis in-nalcentem: alteram obsoletioris trium surrectorum foliorum coloris odoris florum Sambu-ci, quæque in Belgicis hortis rarior esse solebat, vulgatissimam in Austria & Vngariæ hortis conspexisse. Albam autem istic rariorem & meâ tantum operâ illis cognitam, acceptis è Bel-gio ejus radicibus.

ALIARVM Prior Constantinopoli missa est *Alaja Susani* & *Alaja Susam* nomine, cum hac additione, *fiori belli pintati, ch'anno buono odore*, h. e. elegâter picti flores boni odoris: atque, *fa fior bianco & negro*, id est, florem fert ex albo & nigro varium: elegâtem fanè florem com-perimus, sed nullum gratum odorem deprehendimus. Ego, quia ex Susa, Susianæ Provinciæ Metropoli, primùm in hortos Constantinopoli vicinos ultra Bosphorum sitos illatam puto (nam id nomen indicare videtur) Susianam nuncupo. Secundum autem, Asiaticam cæru-leam: hæc cum Quinta à Mag^{co} D. Davide Vngnad Constantinopoli mihi missa *Alaja Su-sani* appellatione, cum Priorem mitti voluissim. Tertia, Dalmaticæ majoris nomè retineat: Quarta, Damascenæ: Quinta, Asiaticæ purpureæ. Reliquis, pro cujusque arbitrio nomina indi poterunt: ego, brevitati consulere volens, numeros adjeci. Nam quis in tanta varietate, & colorum similitudine, singulis peculiare nomen dare queat?

Ceterùm Iridis flores lupos nominari, quod lupi rictu labrisque similes sint, Philinum scribere, restis est Athenæus Deipnosoph libro xv. Græcis autem *ἴρις* dicitur: Latinis, *Iris*: Gallis, *Flambe*: Germanis, *Eilgen* oder *Schwertel*: Belgis, *Disch*: Italis, *Giglio*: Hispanis, *Lirio*. Vul-garem Hispani *Lirio cardano*, Itali *Giglio celeste*, Germani *blaw Eilgen/ und Himmel Schwertel* appellat.

CHAMÆIRIS LATIFOLIA.

CAP. XLVII.

ALIVD Iridis genus humilium in Lusitaniâ saxosis & marinâ aurâ afflatis locis supra Olyssipponem observabâ, cujus folia ejusdem ferè cum Lusitanicâ biflora erant latitudinis, sed breviora: radix illi similis, geniculata & obliqua. Flos mihi non conspectus, mensis enim erat November, sed siliquas sive capita acumi-nata inania in humili & vix supra terram assur-gente cauliculo reperiebam, triangularia, ma-gna, pro plantæ proportionem.

SIMILIS verò plantæ semen ad Ill. V. Ioan. de Brancione missum est à doctissimo Lobelio è Mompelio: ex quo natæ plantæ superiori ferè similes, quæ florem dederunt vel caruleum di-lutiorem & quasi cælestem, ternis labris deor-sum inflexis paullo saturatoribus, aut candi-cantem omnino, aut pallentem, eumque modò dilutioris coloris & quasi exalbidi, modò satu-ratoris & ad flavum proximi, aut purpureum sive violaceum, & illum etiam differètem: nam unius color planè nigræ violæ, alterius prona in terram terna folia, ab ipsâ basi & exortu, ipsaq; fimbriâ flavâ, albas & satis latas venas ductas ha-bebant, & variegatum limacis dorsum ferè re-ferebant: semen in triangulis magnis capitibus, orobi magnitudine, pallidum, rugosum, ovalis formæ. Omnium verò flos inodorus Aprilis ple-rumque aperitur cum sequentibus.

*Chamæirid.
latifolia ge-
nus 1.*

*Chamæirid.
latifolia genus
alterum.*

NUNC describendæ restant Chamæirides la-tifoliæ prorsus *ἀκαυλος* sive excaules, quarû v-delicet flores nullo caule sustentur, sed succu-lentis & infirmis duntaxat pediculis innituntur, ut Croci, Colchici, & similia. Istarum etiam duæ differentiæ: Vna enim majoribus latiori-busque est folijs, Iridis majoris folijs latitudine vix cedentibus: Altera paullo minoribus & angustioribus, tametsi Angustifoliæ Iridis, quam deinde describemus, folijs latiora sint.

HARVM igitur major brevibus est folijs, interdum tamen etiam pedalis, Iridis vulg. Chamæiris latif. major.
 ris modo latis, & secundum radicem magna ex parte purpurascens: inter quæ multi flores è vaginulis prodeunt singulari pediculo dodrantaliq̃ue fulti, vulgari paullo minores, Lufitanicæ bifloræ æmuli, tum magnitudine, tum colore, qui saturatoris nigræ violæ est, præsertim tria folia terram spectantia, quæ villosam fimbriam, usque ad bifida illa, quæ ligulas tegunt, folia, ex cæruleo purpurascens habent, sub ligulis verò, sive staminibus, luteam: omnia autem florum folia, tam quæ sursum attolluntur, quàm quæ repanda terram spectant, inferiore & sessili parte, albis quibusdam radijs variata sunt. Sunt autem ejus flores vel aliquantulum odorati, vel inodori: triangula capita magna, mucronata, in quibus semen orobi magnitudine pallefcens, quod exsiccatum rugas contrahit & fulvescit: radix nodosa est, ut reliquarum Iridum, & adnatis se propagat.

ILLIVS semine nata est Boisfoto Bruxellæ Chamæiridis latifoliæ majoris genus, matri Varietas.
 per omnia simile, præter florem, qui non purpureus, sed cæruleus elegans fuit.

LATIFOLIÆ minori, breviora angustioraq̃ue paullulum sunt folia, qualia Chamæiridis latifoliæ Hispanicæ aut Gallicæ, de quibus initio hujus capitis: flores paullo minores, capita triangula & mucronata etiam minora, semen minus. In floribus summa varietas: licet ferè omnes fimbriæ villos, supra stamina, cæruleos habeant, infra verò, ut in modò dictâ, luteos. Ex his verò paucas duntaxat adnotavimus: nam omnes, valde difficile.

Vna saturatoris purpuræ colore nitentem habet florem, interdum etiam dilutiorem, illumq̃ue odoratum, hunc minimè: ternis folijs quæ attolluntur & inflexa quodammodo superne se mutuo contingunt, in utraque, modò orbiculatis, modò longioribus & bifidis. Chamæir. latifol. minor 1.

Alter odorato est flore, cujus inferiora labra nonnihil purpurascunt, surrecta verò cærulei sunt coloris. Chamæir. latif. minor 11.

Tertiæ flos quodammodo rubet, interdum dilutiore & suavi quadam rubedine velutiq̃ue carneo colore præditus est, præsertim folijs sursum erectis: villosæ fimbriæ superior pars albicat, inferior lutea est. est autem odoratus, aut inodorus. Horum omnium stamina cærulea. Chamæir. latif. minor 111.

In Quarta floris color pallefcens, nonnumquam exalbidus: folia sursum spectantia ab ipso statim exortu in utroque genere purpurascens quibusdam lineis decoratur, deorsum verò inflexa, in pallefcens exalbida sunt, in albicâte autem viridi colore perfusa: pallefcens item Oxyacanthæ vulg. floris odorem prorsus æmulatur: alterius etiam odorus. Chamæiris latifol. minor 1111.

Quinta solo floris colore à Quarta differt: is enim flavescit, & superiora folia purpurascens virgulis sive radijs exornantur, propendentia labra vel nigricante, vel dilutâ purpurâ in medio infecta sunt: odoratus hujus etiam est flos. Stamina porò hujus & quartæ alba sunt. Chamæiris latifol. minor v.

Omnium

Chamæiris latifol. minor IIII.

Natales.

Chamæiris
latifolia mi-
nor VI.

Omniū verò foliola stamina & fimbriæ magnam partem tegentia, bifida sunt, binasque pinnas surrectas, ut ea quæ in Iridibus bulbosis, habent. Purpureæ præterea, albæ, & versicoloris folia secundum radicem plerumque purpurascent.

Nascuntur omnes in nudis & apertis collibus Pannoniæ & Austriæ: purpurea quidem major, rubraque dilutior, in Prellenberg Hamburgensi monti vicino: purpurea minor cum istic, tū collibus Medeling, Gumpostkirchen, & Baden imminentibus, in quibus etiam rubra & cærulea inveniuntur: alba in Hamburgensi monte: versicolorem certè nō nisi in colle seu monte Badensibus thermis imminente, qua parte λιβόντορος spectat observabam. Ceterum tam insignem varietatem ex semine deciduo sponte gigni non est dubium. Nam versicoloris semina à me in hortulo terræ commissa (illius enim ob floris elegantiam periculum facere volui) & pallidas, & albas & versicolores matri similes protulerunt, & alias præterea ad eam quidem accedentes, sed levibus quibusdam notis inter se discretas, quales verbis exprimere difficillimum, vereque de ijs illud Poëtæ dici posse existimem:

facies non omnibus una,

Non diversa tamen, qualem decet esse sororum.

ALIA porrò hîc subiicienda est, non à me observata, sed à Stephano von Hausen (cujus supra memini, cuique acceptam fero Croci flavi Mæsiaci primam cognitionem) infra Budam in Pannoniâ Mæsiæ finitimâ Decembri anni M. D. XXCIII. eruta, dum Constantinopoli Viennam rediret, & Ianuario sequente mihi ab ipso donata. Eam propter teneritatem fictili credidi, & adedè diligenter fovi, ut Maij sequentis initio florem dederit.

A latifolijs autem minoribus jam descriptis nec radice differt, nec folijs, quæ circa radicem non purpurascent: nec ejus flos illarum floribus dissimilis est, plurimum enim ad Quintum genus accedit: labra tamen propendentia obsoletum colorem pallido permixtum habent, & ab eorum imâ parte usque ad extremam fimbriam quæ pallida est, purpureæ excurrunt venæ: pinnata terna folia quæ alba stamina tegunt, ex pallido albescunt: sursum verò erecta pallida sunt, circa imum tamen obsoletè purpurascentibus radijs aspersa. Illo quidem anno ἀκαυλος fuit. Sequente tamen brevem admodum caulem, vix ternos digitos supra terram eminentem habuit, cui infederunt bini flores.

EAM cum reliquis ferè Iridum generibus, & selectissimis quibusque alijs stirpibus mihi penitus corruptis anni M. D. XXCVI. asperitima hiems.

CETERVM apud Belgas multò plura Chamæiridis latifoliæ genera ali intelligo, semine nata, præsertim Bruxellis. Inter ceteros autem doctissimus vir Ioannes Meitens, illius urbis medicus, diligenti culturâ summam in istâ stirpe varietatem adquisivisse perhibetur. Aliquot earum genera communicabat mihi M. D. XC. anno N. V. Ioannes Boisot: sed cum quædam perierint, an cum superiùs descriptis illarum aliquæ convenient, nihil affirmare possum: duarum tamen quas conservavi, & biennio post florem dederunt, quarundam etiam aliarum, quæ in meo horto sponte nata, eodem anno floruerunt, historiam adiiciam.

Chamæiris
latifolia mi-
nor VII.

PRIOR illarum, quas Boisot ad me mittebat, elegantissima est: radice quidem neque folijs à reliquis differens, neque etiam floris formâ: sed color diversus, & adedè variè pictus, ut difficile sit, eum exactè verbis exprimere: nam tria folia deorsum inflexa, varijs radijs ex pallido purpurascentibus ab imo sursum & in latera sparsis sunt distincta, per oras etiam tenui quodam cæruleo colore aspersa: fimbria medium folium ad inflexionem usque occupans multis villis constat, quâ bifido folio integuntur, flavis, reliquâ partè dilutè cæruleis: folia gibba illam & ligulam tegentia, coloris sunt ex cæruleo candicantis, qui in costâ & oris paullo saturatior est: terna sese attollentia folia ex cæruleo flavescunt, ab imo angusta, & multis purpureis venis in latera excurrentibus prædita, quâ verò in latum expanduntur, purpurascentibus maculis aspersa sunt. Flori succedebat longiusculum triangulare caput, quod pluvie corruerunt. Florem cū alijs Chamæiridibus Aprili dedit nulla odoris gratia cōmendabilem.

ALIQVAM affinitatem habere cum illa videtur, quæ deciduo serine mihi sponte natâ, Francoforti florem cum alijs dedit Aprili M. D. XCII. Novem autem ut reliquæ folia habet, quorum tria deorsum inflexa & terram spectantia, longa, & præter reliquarum Iridum mo-

Chamæiris latifol. minor VII.

rem aded incurva sunt, ut extremo mucrone floris pediculum averſa parte amplectantur: colorem verò habet infimâ parte flavescens, deinde dilute purpurascens, saturationibus tamen venis distinctum ab infimâ basi & villosâ fimbriâ candicante, flavescens apicibus donatâ, quam integit bifidum foliolum exalbidi & pallescens ex dilute cæruleo coloris, quali etiam surrecta tria sunt folia: odor ferè florû Sambuci aut Thalietri.

ALTERA, quam à Iacobo Plateau accepisse scribebat Boissotus, radice, folijs, floris formâ, ceteris Chamæiridibus erat similis. Ejus tria folia terram spectantia *ὠχρολεύκη* erant coloris, ab imo ad extremâ usque fimbriam purpurascens radijs aspersi: sub fimbriâ verò, quâ folium sese magis pandit, purpureâ maculâ erant notata radiatim in latera se spargente, orę autem erant exalbide: fimbria ab imo ad folij inflexionem flavis villis constabat, ubi verò purpuream maculam attingebat, albis: bifida folia eam tegentia alba erant, quemadmodum & terna folia sese attollentia, sed nervus medius in utrisque *ὠχρολεύκος*, infima pars surrectorum foliorum obsoletæ purpuræ radijs distincta, suprema verò, interne paucis notis leviter purpurascens infecta: expers autē licet odoris, coloris tamen gratiâ non carebat.

Illi non dissimilis mihi sponte nata Francofurti, quæ eodem anno flores dedit.

ALIA præterea mihi istic nata non inelegans, quæ semipedalem cauliculum proferebat, teretem, geniculatum, summo fastigio gestantem membranaceum folliculum purpurascens oras habentem, è quo emergebant bini flores non magni, novem etiam folijs constantes, quorum tria repanda basi erant angustâ, foris purpurascens, interne autem candicante, & saturæ purpuræ venis distinctâ usque ad folij inflexionem, labra verò propendentia aded saturi violacei coloris, ut quodammodo nigrescere viderentur: fimbria villosâ flavescens infimâ parte, reliquâ purpurea erat: terna eam integentia purpurei erant coloris, veluti & terna surrecta folia: nullâ autem odoris suavitate commendabilis.

NATA & alia non inelegans, quæ à tuberosâ radice dodrantem aut pedem longa producebat folia, instar eorum quibus aliæ Chamæirides sunt præditæ, lata videlicet & mucronata: inter quæ asurgebat cauliculus duas aut tres uncias longus, sustinens summo fastigio veluti folliculum binis membranaceis folijs constantem, è quo prodibat flos novem folijs præditus, ejusdem formæ cum aliarum Chamæiridum flore, quorum terna versus terram inflexa, latiora candicantisque coloris erant, ab infimâ sedē (quæ angustior) multis venis ex flavo purpurascens in latera expansis distincta, usque ad extimam fimbriam sive supercilium, ijsque deinde à supercilio ad extremas oras, quæ albescebant, crassioribus, & coloris purpurei nitidioris: terna verò surrecta, quæ inter illa nascebantur, infimâ parte valde erant angusta, venisque quibusdam furvi & luridi coloris distincta, postea in latum se pandebant, tenerrimæque erant, & exalbidi coloris: terna reliqua, quæ breviora & in fornicem convexa, bifidæque, erant, aliquantulum reflexis sursum alis, ligulam pallescens tegebant, & fimbrię sive supercilio trium propendentium & terram spectantium foliorum imminebant, colorisque erant albi, cui subcæruleus color nonnihil admixtus, præsertim in ipso gibbo: odor nullus aut valde exiguus.

IRIS TRIPOLITANA.

CAP. XLVIII.

PROXIMIS his annis Tripoli adferebatur Iridis genus, mihi ante non conspectû, quod Anno demum M. D. XCIX: florem protulit ornatissimo & perhumano viro Theodoro Coornhart, Amstelredamensi civi, qui ejus caulem cum flore & siliqua ad me mittebat Junio mense, ut commodius describere possem: ipsam etenim plantam biennio ante mihi communicaverat, quæ quidem etiamnum viget, sed florem nondum tulit. Illius autem historiam

Chamæiris latifol. minor IX.

Chamæiris latifol. minor X.

Chamæiris latifol. minor XI.

storiā, quia post traditum Typographo meo exemplar, plantam nanciscebar, in Appendicem reieceram: sed quādoquidem propter amissa mei exemplaris aliquot capita, Secundi Plantarum historiæ libri profectionem, typographicæ operæ absolvere non potuerunt: huc revocare libuit, & peculiare caput illi tribuere inter Irides latifolias & angustifolias.

*Iris Tripoli-
sana.*

Est verò hæc Iris è celsiorum aut altius assurgentium genere, folia habens reliquis quas conspexerim multò longiora, bicubitalia videlicet, mediæ inter latifoliam & angustifoliam latitudinis, unciā videlicet lata, reliquarum Iridum folijs magis viridia, non tam è splendentia, ut Xyridis: caulem habebat inter folia prodeuntem, quinque pedes longum, vel etiam longiorem, rotundum, firmum, licet non valde crassum, nodosum, & aliquot brevioribus folijs præditum, in cujus summo bini & terni flores è vaginis prodeuntes, novem folijs, in ambitu quodammodo sinuosis, constantes, Iridis bulbosæ flavo flore floribus formâ non dissimiles, aurei coloris, quorum tria majora versus terram valde reflexa, & ijs incumbentia tria alia minora alata ligulam flavam tegentia, tria reliqua è lateribus majorum prodeuntia, assurgebant instar illorum quæ in Iridibus bulbosis conspiciuntur, bifidum quæ mucronem habebant: floribus successerunt trigona capita, in singulis lateribus geminâ costâ sive nervo secundum longitudinē eminentē, non dissimilia capitibus Iridis angustifoliæ majoris, similibus etiam feminibus plena: radix digitalis crassitudinis, nigricans & nodosa instar radicis angustifoliarum.

IRIS ANGVSTIFOLIA.

CAP. XLIX.

RESTANT nobis ex Irides persequendæ quæ angustiore sunt folio, quarum tametsi tria genera in Pannonia & Austria observaverim: vnicum tamen est, mihi aliâs in reliquis, quas adj, Provinciis non conspectum.

Iris angustifolia 1.

*Iris angustifol. major
sive 1.*

Natales.

PRI MA autem, quæ & Major, multa profert folia longa, rigida, angustiora & nigriora quàm Tripolitana, quæ compressa vel contracta, ingratarum tetrūmque odorem spirant, propemodum ut Spatulæ fœtidæ vulgo appellatæ folia, minus tamen graveolentem: inter quæ caules teretes, oblongi & cubitales, interdum etiam longiores exurgunt, quaternos aut quinos flores ex vaginulis lateralibus prominentes, Iridis bulbosæ versicoloris floribus formâ non admodum dissimiles, colore cæruleo saturatiore præditos, quibus succedunt oblonga capita trigona, subrufa, multo firmiora, magisq; cartilaginosa, quàm latifoliarū iridum, ijs paria quæ in Tripolitana, angulis etiam eminentibus, & quodammodo geminis, quæ dehiscētes, semen duplici serie digestum, aliquantulum compressum & angulosum, ossæque duritici, subrufescente membranâ tectum ostendunt: radices obliquæ, longæ, nodosæ, graciliores quàm in latifolia, Tripolitanz radicibus æquales, foris nigricantes, intus candicantes aut pallefcentes, sapore acri & fervido, multas longasque fibras spargentes.

Eam primūm conspiciebam in Belgicis hortis cultam, deinde anno M. D. LXIII. plurimam sponte nascētem in amplissimo quodam prato, flumini Rheno vicino, viâ quæ Moguntia Openheimum ducit, observabam: aliquid deinde post annos, herbosis quibusdam locis juxta vias, & ad quorundam pratorum margines non procul à Manderstorf, quinto à Vienna Austriæ milliari, atque etiam apud Walter-

storff: postremum anno M. D. LXXIX. in pratis quibusdam Hungriæ apud Lindwa Illustris viri D. Bamfy arcem.

ISTIVS genus invenitur, jam descripto per omnia simile, præterquam quod in ejus folijs contractis nullus gravis odor percipitur.

Floret utrumque genus Maio, interdum duntaxat Junio, si asperior hiems præcesserit: semen maturum est Augusto.

Iris angustifol. 11.

ALTERA, quæ perelegans est, nullibi mihi fuit conspecta, ante quàm in Austriam proficisceretur:

Iris angustifolia II.

Iris angustifoliz II. species altera.

ciscerer: habetq; cubitalia, interdum etiam longiora, folia, admodum angusta, minimi digiti sive semunciaz latitudinem non excedentia, viridia, non tamen splendētia, summā parte mucronata, infimā verò, quā sub terra latent, purpurascētia, nullo ingrato odore, ut pleraque aliarum angustifoliarum, prædita: caules habet sesquicubitales, nonnumquam bicubitales aut ampliores, rectos, teretes, firmos licet intus cavos, geniculatos, virides, summo fastigio in binos aut ternos ramulos divisos, quibus insident bini aut terni flores, Iridis bulbosæ versicoloris latifoliz floribus formā similes, odoratos, quorum terna folia deorsum inflexa, infimā parte, & quatenus bifido alatoq; folio ligulam occulte teguntur, furvo colore sunt, reliquā verò parte (quæ in nonnullis brevior & latior est, in alijs oblongior & angustior) nunc candicante, modò purpureo, seu violaceo colore, venis saturatiore purpurā nitentibus per folij longitudinem & latitudinem excurrentibus, & fimbriā sive supercilio carentes: tria sursum erecta angustiora sunt, & cum bifidis illis exalbidas ligulas tegentibus, purpurei saturi sive violacei sunt coloris; breves deinde succedunt siliquæ sive capita triangulara, breviora quàm in præcedente, neque aded mucronata, neque geminā costā eminente prædita, quæ per maturitatem nigricantem colorem contrahunt, & dehiscunt, semen inæquale, angulosum, nonnihil compressum & durum continentia: radix nigra, tenuis, dura, nodosa, instar superioris, fibris duris & tenuibus prædita.

Primum illam sponte proveniente, nō procul Viennā Austriæ in pratis supra Humbergam, Eberstorf ad paludes, atque alijs Austriæ pratensibus locis reperiebam. Mittebat postea ad me illam siccam, in Sudetum montibus erutam, doctissimus vir Ludovicus Camerarius, Ioachimi senioris F. ex S. Annæ monte. Anno verò Septuagesimo nono supra millesimum & quingentesimum, frequentissimam circa Sackturniam Ill. Comitatus de Zrinio arcem, alijsque pratis uliginosis inter Muram & Dravum Hungariæ cisdanubianæ flumina, quemadmodum etiam in Comitatu Saladiensi inter Lindwa & Muram fluvium observabam. Floret & semen profert eodem, quo superior, tempore.

Hæc commodè Pannonica angustifolia versicolor dici poterit, non autem Byzantina, ut quidam appellant: peramceno quidem est flore, attamen Constantinopoli non advecta, sed uliginosis, ut dixi, pratis Viennensi urbi vicinis, erutam, tum ipsius capita seminibus plena Nobilibus viris Ioanni de Bracion, & Ioanni vander Dilft, atque alijs amicis primus in Belgium mittebam Viennā Austriæ: quia verò ex ea urbe raras quasdam plantas Constantinopoli meâ pecuniâ redemptas iisdem amicis subinde communicabam, contigit ut nonnulli illam etiam Byzantio allatam putarint, propterea Iridem silvestrem Byzantinam appellarint.

Iris Clusij.

appellarint, additâ voce peramœnam, propter florum elegantiam: apud nobiles verò matronas, Iridis Clusij (quia à me missa) cognomen adquisiverit, & præ cæteris, quæ à me habuerunt, Iridis generibus, grata fuerit, quemadmodum etiam nunc est.

Iris angustifolia. III.

TERTIA, ex radice nodosa multa producit folia, firma, longiora quàm præcedēs, & Prioris folijs magis angusta, saturâque viriditate prædita, nonnihil etiam foetida: inter quæ cubitalis assurgit caulis, firmus, aliquot flores proferens Secundæ floribus longiores, & Primæ floribus pænè similes, sed longè saturatiore purpurâ & quasi nigrâ præditos: quibus succedunt capita primæ capitibus similia, semine etiam simili plena: radix, ut dictum est, nodosa, dura, foris nigra, minimi digiti crassitudine, internâ parte ex albo flavescens, antrorsum & in latera progrediens, aliarum angustifoliarum Iridum instar, & tandem veluti in orbem sese spargens (quod omnibus Iridibus est commune) multis fibris donata gracilibus, duris, siccis, lentis tamen, & fractu contumacibus, quarum anteriores & novellæ crassiores, molliores, & candidæ.

Iris angustifolia. IIII.

QUARTA, nec foliorum nec florum formâ, nec capitibus, seminêve aut caule & radice differt à Tertiâ: humilior est duntaxat, ejus etiam flores paulò minores, & angustiores, meâ quidem opinione, atque etiam dilutiores. Primæ tamen floribus saturatiore.

Natales.

Nascitur utrumque hoc genus quibusdam Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis maritimis, veluti non procul Valentiâ, & monte Setio: unde in Belgium delatæ, suâ varietate hortos istuc exornarunt, non minùs quàm Austriacos, meâ operâ istuc è Belgio accersitæ: nam utroque illo genere carebant Austriaci.

Nomina.

ILLIS porrò Iridum marinarum majoris & minoris nomina sunt imposita, quoniam non nisi locis maritimis sponteveniunt.

Iris angustifolia. V.

QUINTA, nec foliorum formâ, nec radicibus multum differt à majore marina: nisi quod folia habere non videatur tam atrâ viriditate prædita; flores etiâ plurimum differunt: nam tria folia surrecta purpurei sunt & violacei coloris, tria verò reflexa, & terrâ spectantia paulò latiora sunt, & multis lacteis purpureis que venis alternatim permixtis ab ipso folij ungue exorientibus, atque secundum longitudinem & in latera se spargentibus, gratissimam varietatem efficiunt. Floret cum marinâ, seriùs primâ, Junio videlicet mense, semen maturitatem acquirit Septembris initio.

Istam sponte nascentem non vidi, sed in Belgicis duntaxat hortis cultam observabam.

Iris angustifolia VI.

Iris angustifolia VI.*Natales.**Nomina.*

SEXTA, omnium, quas conspexerim, minima, multa promit è radice folia, superioribus adhuc angustiora, nec aded dura, sed mollia dilutiùsque virentia. Cujus etiam duas differentias deprehendebam; nam Vna pedalem interdum acquirit caulem, teretem, binosque aut ternos in eo plerumque gestat flores, quartæ pænè formâ similes, sed dilutioris coloris, deinde capita oblongiuscula & turgida, valde eminentibus costis prædita: Alterius caulis vix dodrantalè superat altitudinem, & unicum, magnâ ex parte florem profert, alterius flori similè, armeniâci mali, aut pruni maturi odorem quodammodo referentè. Vtriusque radix tenuior & gracilior est superiorum radice, non minus tamen nodosa, nigro similiter cortice tecta, & antrorsum atque in lateribus serpens, ut brevi tempore magnum cespitem occupet, & cum difficultate erui queat.

Provenit utraque passim in pratis Viennæ Austriæ vicinis ad radices môtium sitis, ut apud Medeling, Gumpostkirche, Badensium thermarum, præsertim quæ in altiorem caulem assurgit, pluresque flores profert: nec differre puto (minorem saltem) ab ea quam C. V. Dodonæus Chamæiridem simpliciter, Lobelius autem, Iridem perpusillam

silvestrem angustifoliam appellant, Belgicis hortis jamdudum familiarem.

ACORVM.

CAP. L.

ANNO septuagesimo quarto supra millesimum & quingentesimum, mihi primùm inspecta est Viennæ Austriæ legitimi Acori planta virens, quam deinde in hortulo alui, munere Illustrum virorum Augerij de Bousbeque Serenissimæ Elizabethæ Austriadis Franciæ Reginæ, aulæ (dum vivebat) summi Præfecti, Davidis Vognad liberi Baronis in Sonneck, nunc bellici Consilij apud Cæsarem Rudolphum II. Præsidis, atque Magnifici viri

viri Caroli Rym Gandavenfis, qui omnes Legatorum officio apud Turcarum Imperatorem, Cæsaris nomine defuncti fuerant. Hanc porro, quum frigoris patientissima, hiemis in-temperiem non reformidet, sed perbellè eam ferat, atque adnatis mirù in modum se pro-paget, quamplurimis communicabam, adèd ut nunc apud omnes rei herbariæ cultores vulgatissima facta sit.

Ejus historiam in Appendice ad Hispanicarum Plantarù observationes, olim dabamus, additâ quidem icone, sed cui (quum nondum tum temporis flores protulisset) nucamen-tum non fuit additum, neque in ejus historia floris mentio facta. At quû anno M. D. LXXVII. & aliquot sequentibus florentem viderim, operæ precium me facturum existimavi, si illius historiam, qualem in Pannonicarum plantarum observationibus evulgabam, cum floren-tis icone, quàm accuratè fieri potuit, ad vivum expressâ, hoc capite denuo reponerem.

Acorum legitimum.

Acorum cum suo iulo.

ACORO igitur sunt folia Iridis tenuifoliæ majoris ferè, sed multò longiora, & gratissi- Acori H-
floria.
mâ viriditate prædita, medio nervo seu costâ aliquantulum utrimque prominente, ut in Xyphij folijs, quorum formam satis æmulantur, & illorum aut palustris illius plantæ flavos flores, Iridis florum æmulos, proferentis, quam nonnulli Iridem palustrem, peritiores ve-rius Butomon appellant, instar, alia ex alijs prodeunt, medium autem folium plerumque reliquis longiùs est: illa autem licet subamari sint saporis, non tamen ingrati, triâque ju-cundo & aromatico spirant odore, quem etiam resiccata & exsucca, vel post multos annos retinent: sub hiemis initium marcescunt & siccâtur, ineunte autem vere nova germinant, ut in Iride angustifolia: porro caulem inter folia non producit ut Irides, sed ex latere exit folium verius quàm caulis, ejusdem cum reliquis folijs longitudinis, videlicet bicubitalis interdum, quod à medio ad summum usque planum est, & reliquis simile, infimâ verò parte crassius, angustiusq;, & veluti in triangularè caulem formatû. Vbi jam extenuari & com-planari incipit, unicum nucamentum (aliquando, sed rarissimè, geminum) à latere promit, coryli iulo haud majus initio, sed prominè & surrectum, lineisque obliquis & transversim sese secâtibus distinctum, flosculis, dum se explicat, pallidis, muscosis, inodoris, quatuor fo-liolis constantibus plenum, quod paulatim deinde incrementum sumit, donec humani fe-rè digiti longitudinem crassitudinèmq; adquirat, frequètib; tuberculis viridibus tam ele-ganti serie dispositis exornatum, ut recentem pinastri conum æmulari videatur. Radix illi longa, externâ parte candicans, quum sub terra later, supra terram extans, virescens, inter-nâ parte candidissima, frequètib; geniculis inæqualibus distincta, firma, odorata, subama-ri & acris saporis, innumeris internâ parte adnatis fibris crassis & albicantibus, etiam odo-ratis, donata: serpit autem & summâ tellure sese diffundit, è lateribus, & singulis ferè arti-culis

culis seu geniculis propagines alternatim in obliquum spargēs, ut brevi tempore magnum locum occupet.

Natales.

Tartarsky.

Ingenti quodam lacu ad radices præcelſi montis juxta Prufam Bithyniæ urbem ſponte naſci intelligebam: & ſanè humidis locis gaudere, & ſecundùm fluenta longè feliciter provenire, quàm ſiccis, experiebar. Sed & C. V. Bernardus Paludanus Medicus Enchuſanus, & ſingularis meus amicus, quum anno M. D. LXXVI. ex Polonia Italiam petens, Viennæ Auſtriæ me conveniret, copioſè admodùm ſupra Vilnam urbem in paludibus, extremâ Lithuaniæ Moskoviæ ſpectante inveniri referebat, & ab incolis *Tartarsky* appellari aſſerebat, quod à Tartaris illius uſus primùm iſis eſſet demõſtratus. Circumferre enim illos plerumque hanc radicem, & aquam non bibere, quin priùs Acori radix in eâ fuerit macerata. Simile quidpiã de hujus plantæ nomine etiam tradit Matthias à Michow Sarmatię lib. 11. cap. xii.

Recentes verò radices ſuo cortice delibratas & diligenter repurgatas cõdire ſolent Conſtantinopoli, atque in uſum adſervare: manè enim jejuni plerumque manducare ſolent, adverſus corrupti aëris contagia, ut mihi referebat N. V. Philibertus de Bruxella, qui Cõſtantinopoli rediens, vaſculo iſis conditis pleno me donabat. Condiunt etiam nunc in Germania Nobiles aliquot matronæ in domesticum uſum, & plerique pharmacopœi, quorùm nonnullos (adeò nunc vulgaris iſtic eſt planta) ſingulis annis ad centenſas libras cõdire intelligo, & non contemnendum ex eâ quæſtum facere.

Butomon.

Quum autem Acori vires ac facultates, Dioſcorides, Galenus & alij ſatis prolixè deſcripſerint, Lectorè ad eos ablegamus. Prætermittere verò nequeo, quin hîc ſubiiciã, quod mihi olim accidit Viennæ cùm magnæ auctoritatis Medico. Recens evulgatã meã de Plantis Pannonicis hiftoria, exemplar dono mittebam, ejus nomen indicare non eſt neceſſe. Ille, lecto meo libro, magnopere ſe mirari ſcribebat, me in Acori hiftoriã non adſcripſiſſe, ejus radicis uſum, ſterilitatem mulieribus inducere: ego reſpondebam me magis adhuc mirari, quod hæc ſcriberet, quum non ignoraret, neminem à Veteribus hoc Acoro tribuere. Sed bonus vir adhuc in vulgari multorum opinione verſabatur, qui exiſtimabat Butomon, cujus radice nonnulli magno errore pro Acoro utuntur, legitimum Acorum eſſe, quum tamen prorsus diſſimiles ſint utriuſque facultates.

RANUNCVLVS PRÆCOX.

CAP. LI.

TRIA Ranunculi præcocius florentis reperiuntur genera: quorum duo priora in Pannoniã obſervabam ſponte naſcentia, tertium in Belgio, neglectum quidem, cujuſque mentionem non feciſſem, niſi ornatiffimus vir Iacobus Plateau ejus iconem miſiſſet, Batrachij Apulei appellatione.

Ranunculus præcox i. rutæ folio.

Ranunc. præcox i. rutæ folio.

Natales.

Tempus.

PRIMVS, aliquot à radice producit folia multifida, rutæ folijs non valde diſſimilia, molliora tamen & magis viridia: flores autem habet amplos, ante ipſa folia emergentes, forinſecus, dum initio emergunt, ad ſuave rubentem colorè tendentes, internè candidos, duodenis aut pluribus folijs conſtantes, umbilicum occupante capitulo viridi, ut in reliquis ranunculis, cincto multis albicantibus ſtaminibus quæ flavos apices habent, ſine odore: hos ſuſtinet cauliculus teres & initio purpurascens, deinde ex viridi pallescens, quem ambit unicum plerumque ſolium, (raro plura) exiguum, duabus aut tribus lacinijs diſiſum, latâ baſi cauliculum amplectens: floribus deciduis, ſucceſcit illud capitulum, & in ſemina craſſiuſcula evadit, Thoræ Valdentiſum, ſive ranunculi grumofa radice tertij, paulo poſt deſcribendi, ſemini præne ſimilia.

Naſcitur in inferioribus Sneberg jugis, & vicinis montibus, ſingulari radice craſſiuſculâ præditus, è cujus capite aliquot craſſiores fibræ dependent: in hortos autem tranſlatus, multis adnatis planta ſeſe propagat, multoque frequentiores fibras ſpargit, ut ſecundo aut tertio quoque anno, unica plâta plures dare poſſit. Eam autem, ut è loco nativo recens eruta, exprimi curabam. Floret verò, in hortos tranſlatus, plerumque Aprilis; nativo autem loco, videlicet frigidiore, ſerius, ſed brevi poſt ſolutam nivem, quæ juga illa inſedit.

Iſtam

Ranunc. præcox II. Thalietri fol.

Ranunculus Apulei quibusdam.

Istam etiam plantam sponte nasci in monte Baldo, agro Veronensi, postea intelligebam, quia in ejus montis descriptione, quam ornatissimus, & perdoctus pharmacopæus Veronensis Ioannes Pona fecit, illam sub appellatione Ranunculi coriandri folio exhibet. Eam porrò descriptionem, ad calcem meæ Plantarum historię Lector reperiet.

ALTER, caulem habet pedali altitudine assurgentem, gracilem ex viridi rubescentem, in quo quaterna aut quina folia, majoris Thalietri flore albo folijs, colore & formâ valde similia, sed minora & teneriora, amaro sapore: flosculi in singulis alarum sinibus singulares, candidi, quinque foliolis constantes, suis petiolis innitentes: quibus deciditibus succedunt bina aut terna cornicula, semen rotundum, subruffum, acconiti hiemalis vulgo appellati semini ferè par: ex eadem radice, præter caulem, prodeunt bina aut terna folia supra descriptis similia, singularibus dodrantalibusq; pediculis, ejusdem cum caule coloris, innixa: radix impensè amara, multis albis fibris donata est, ex quarum capite alia exit nodosa radícula, subinde ad singula internodia novas fibras agens, atque hac ratione se propagans, ideoque perennis.

Abundè nascebatur in saltu Leytenberg, Manderstorf vicino, ultra Leytam flumè, quinto ab urbe Viennâ Austriacâ milliari, ubi primùm illum observabam, deinde quibusdam alijs umbrosis silvis Viennensi agro. Inveniebam etiam apud Zollonock Ill. Herois Balthasaris de Batthyan in Vngaria oppidum, inter vepres. Florebat Aprili, semen interdum Maio, plerumque Iunio ad maturitatem perveniebat.

TERTIO, è capite multis fibris donato, oriuntur aliquot folia, superioris folijs minus laciniata, in ambitu tamen incisa, uncialibus aut longioribus pediculis prædita, & lata basi cauliculos dodrantales binos aut ternos inter illa exeuntes amplectentia: cauliculis procumbentibus & quodam modo supinis, adnascuntur terna aut quaterna similia folia, è quorum sinu uncialis prodeunt pediculi, qui flosculos ex flavo pallecentes, & quinque foliolis constantes sustinent, quibus deciduis, apparent quina aut sena cornicula mucronata quibusdam tuberculis obsita, semen superiori ferè simile continentia.

SE D quoniam in Thalietri mentionem incidimus, observabam in Austriæ inferioris, si-
ve infra Anisum flumen sitæ, & Pannoniæ pratis, silvis & montanis, varia ejus genera, omnia videlicet ea quæ in Belgicis hortis ali conspexeram, præter Hispanicum, quod illis Provincijs etiam meâ operâ vulgare factum est. Ejus autem folia, licet aliorum generum modo divisa & incisa, Aquilegiæ sive Aquilinæ folijs aded respondent, ut ab imperitis plantæ vix discerni queant, ante quàm in caules assurgant & flores producant, qui in hoc genere
muscosi,

Ioannes Pona Montem Baldum descripsit.

Ranunc. præcox II. Thalietri folio.

Natales.

Tempus.

Ranunc. præcox III. Apulei dictus.

Thalietri varia genera.

1.

2. muscosi, ut reliquorum, sed coloris flavi sunt. Tria genera montana, folijs inter se conueniunt: sed unum altius excrescit quam reliqua duo, floreque candido, eoque valde gravis
 3. odoris, est; alterum paullo humilior, flore etiam albo, minus tamen ingrati odoris: à quo
 4. tertium differt solo floris colore qui purpurascit. Pratenfis duo longioribus, & magis atris
 5. 6. sunt folijs, & quodam modo splendidibus: alterum pallido floris colore, elatius; alterum,
 7. candicante, idque humilior. Septimum, omnium minimum, folijs minoribus, cineracei coloris, pallido floris colore. Omnium radices flavæ sunt & serpunt, subinde nova germina producentes: sed omnium maximè Septimi.

RANUNCVLVS MONTANVS.

CAP. LII.

IN utraque Pannonia & Norici parte, varia Ranunculi genera sponte nasci observabam, quæ passim in alijs etiam Provincijs crescunt. Sed aliquot alia in earum Provinciarum altissimis jugis conspiciebam, quæ à reliquis Herbariæ rei Scriptoribus vix observata esse animadvertēbam: itaque omnibus artis Medicæ studiosis gratum me facturum existēbam, si eorum historiam illis etiam communicarem.

Ranunculi montani i. species i.

Ranunculi montani i. species altera.

Ranunculus
montan. i.

MULTA parva, rotunda & quasi circino circumducta habebat Prior folia, aliquot crenis divisa, & in ambitu serrata, atrâ viriditate splendēteque supernè prædita, satis crassa si-
 ve carnosa, & fervidissimo sapore: inter quæ pediculus oritur tenuis, singularis, brevis do-
 drantēque minor, florem album, quinque folijs constantem sustinēs, inodorum, cujus um-
 bilicum crocea stamina occupant: deciduo flore apparet capitulum im maturo frago simi-
 le, quemadmodum in alijs ranunculis, quod ex minuto semine simul congesto constat: ra-
 dix multis albicantibus fibris prædita est.

Ranuncul.
mont. i. spē-
cies altera.

Ejus altera species erat, cujus folia in tres lacinijs divisa, & ille denuo aliquot incisuris donatæ, cauliculus ab altero non differens, sed ampliorem florem gerens, eumque interdum duplici foliorum serie constantem: alioqui & colore superiori parem, eodemque tempore sese explicantem: radix etiam quemadmodum in illo, supernâ parte nonnihil extuberat, & fibris donata est.

Natales.

Nascitur uterque in summis Sneberg & vicinarum Alpium jugis, confragoso solo, & pē-
 nē in ipsis petrarum fissuris: Iunioque interdum istic florebat, aliquādo serius, ut videlicet nix
 maturius aut serius solvitur: in hortos autem translati, maturè admodum, & ante alios ra-
 nunculos, Aprili scilicet flores proferunt.

ALTER

ALTER, quina aut sena promebat ex radice folia, magna, viridia, dura, Ranunculi illius *Ranunculus mont. II.* glomerato siue globofo flore, quem nonnulli Trollium appellant, folijs haud absimilia, non nihil hirsuta, tribus scissuris ad pediculum usque pertingentibus, & alijs praeterea minus profundis divisa, sapore initio dulci, postea aliquantulum amaro, pediculis crassis, firmis, & pedem longis innitentia: caulem inter illa exeuntem cubitalis longitudinis, nudum, singularem, firmum, aliquantulum hirsutum, intus cavum, qui in summo fastigio trina habebat folia contigua, profundè laciniata, pænè instar Anemonidum, supra quæ deinceps caulis dividebatur in quatuor aut quinque oblongos & teretes pediculos, quorum singuli sustinebant unicum florem quinis folijs satis magnis & albis constantem, mediocriter odoratum, multis flavis staminibus, capitulum occupans umbilicum, cingentibus, quod excusso flore apparebat magno planoque semine onustum: radix erat veluti praemorsa, & multis nigricantibus fibris praedita.

Frequens nascebatur in Sneberg, Snealben & aliarum vicinarum pratis sublimioribus, *Natalis.* florebatque Junio, semen autem maturitatem adipiscebatur Augusto.

Ranunc. montani II. species altera.

Ranunculus montanus III.

IN celsioribus tamen earundem Alpium jugis, multò humilior & magis hirsuta crescebat hæc planta, pedalem altitudinem non excedens, flore paulò majore (& qui Narcissi florem album, medium calicem flavum habentem, æquare posset) eoque etiam magis odorato quàm prioris: ejus etiam folia majore amaritudine & acrimoniâ erant prædita, tametsi primo gustu quandam dulcedinem habere viderentur. Serius florebat prior: nam eam dumtaxat florentem reperiebam, quum in inferiore jugo, alteram jam semen semimaturum habentem observassem.

Ranuncul. mont. II. species altera.

ILLUM proximè sequi debet pulcherrimus ille Ranunculus alpinus, quem non observavi, sed cujus iconem & descriptionem à Doctissimo viro Thoma Pennæo Londinensi Medico habui.

Quatuor autem, quinque vel sex à radice proferebat ille folia, in quinque vel plures interdum præcipuas partes Ranunculi modo divisa, parte pronâ ferè cæcia, supinâ verò ex nigro viridia: è quorum medio unicus caulis ab radice oriebatur, lōgitudine pedem æquans, nudus, folia in summo fere emittens oblonga, maxima ex parte in tres lacinias per extremum divisa, è quorum medio pediculi tres, quatuor, vel interdum plures oriuntur duos digitos trā (versos longi, unico vel duobus foliolis subinde ornati, quorum singuli florem sustinent pulchrum, ex quinque folijs orbicularibus constantem, quæ inferius purpurascunt, superius in lateribus ex albo purpurea sunt, reliqua parte albissima, multis luteis staminibus

Ranuncul. mont. III.

medium

medium occupantibus, calyceque ex quinque folijs herbacei coloris constante: semina, ut in ranunculis, compacta, ex nigro purpurea & mucronata, parum compressa, paulò quàm in alijs ranunculis majora: radix in summo setosa, multipliciter divisa, sæpius Cruciatæ modo incisa, & in multas fibras divaricata. Tota verò planta pilosa est.

Natales.
Tempus.

Crescit copiosè in monte Iurâ, è regione urbis Genevensis. Floret Iunio, semina Augusto matura.

Ranunculus montanus IIII.

Ranunculus pleno flore albo.

Ranuncul.
mont. IIII.

QUARTO, magna erant folia, in quinque lacinias secta, viridia & in ambitu ferrata: infernè dilutiora & splendentia, dura, nervosa, quæ præmansa nullam manifestâ acrimoniam, sed amaritudinem potiùs habere deprehendebantur: caulis cubitalis aut amplior, firmus, licet tenuis, lævis, nodis aut geniculis præditus, in multas alas à medio ad summum expansus, in quibus flores satis ampli, Secundi tamen floribus minores, quinque folijs constantes, renelli, toti lactei, aliquantulum odorati, staminibus pallentibus umbilicum occupantibus, & capituli rudimentum cingentibus, quod ex seminibus simul congestis, quemadmodum in reliquis ranunculis, constabat: radix præmorsa videbatur, instar radicis Secundi, multasque longas & candicantes fibras habebat.

Natales.

Abundanter provenire conspicebam in acclivi montis Wechsel, Sneberg, & aliorum montium silvolis locis, per quæ ad eos montes patebat ascensus. Florebat istic eodem tempore quo Secundus, sed in cultis Maio: semen maturum erat Iunio.

Ranuncul.
mont. IIII.
plano flore
Ranunculus
mont. IIII.
species alba.

ISTIVS generis invenitur, qui florem habet plenum & multiplici foliorum serie constantem: alias caule, folijs & reliquis notis prorsus est similis Quarto jam descripto.

PORRò iisdem locis quibus Quartum, reperiebam etiam Ranunculum illum albo flore quem C. V. Rembertus Dodonæus cap. 111. lib. 1111. Pemptadis tertix quartum inter externos describit: sed à Quarto modo descripto differentem. Nam humilior est illo, foliaque habet læviora, & paulò magis atra, tametsi similiter incisa, flores rariores & minores, in obliquum nascentibus pediculis inhzentes: & præcocius altero florebat.

Ranunculus
mont. IIII.
alter flore
plano.

HVIC autem congenerem flore pleno niveo, ut alebatur à N. V. Ioanne vander Dillst amico singulari, qui illius iconè vivis coloribus expressam mihi Viennam usque mittebat, quàmque superioribus hoc capite adjungere libuit, nusquam in illis jugis observare potui. Arbitror illum adquisivisse ex ijs plantis, quæ, paulo antè quàm à Cæsare Maximiliano I. Viennam accersitus, è Belgio discederem, Ill. Viro Ioanni de Brancion ejus consanguineo, è Burgundicis môtibus missæ fuerant. Similes deinde plantas, & Noribergè apud C. V. Ioachim Camerarium, & Francoforti ad Mœnum frequentes conspicebam. Vulgare autem nunc

tem nunc est utrumque genus in omnibus hortis Belgicis, habetque postremum illud humilium genus flores & ampliores & frequentiore foliorum serie præditos, quam id quod altius assurgit.

QVINTVS, omnium, quos umquam conspexerim, maximus, multa à radice producebat folia valde ampla & carnosâ sive densâ & succulenta, ficulneis haud minora, quinque profundis incisuris divisâ, in ambitu nonnihil serrata, colore dilutius virente splendens, nonnihil villosa, acria admodum & linguam vellicatâ: cubitales caules, digitalis crassitudinis, firmos, hirsutos, supremâ parte in aliquot ramos divisos, qui multos flores sustinebât quinque folijs constantes, reliquorum ranuncolorum instar, & luteo auri colore fulgentes: semen vulgare ranuncolorum semini par in capitula congestum: pro radice multas canalicantes fibras habebat.

Crescebat in nemoribus & umbrosis declivibusque omnium Austriacarum, atque Stiriacarum Alpium locis, juxta rivulos è liquecente nive profluentes. In nonnullis præterea umbrosis pratis ad saltum Viennensem, & ultra Dravum, observabam. In hortis & pratis Maio florebat: in Alpibus verò Junio aut serius.

IOSIA Simlero Prior cognitus fuisse videtur, & illius meminisse Commentario de Alpibus, ab Helveticarum Alpium accolis Jegertraut/ hoc est, Venatorum herbam, appellari scribens. Montani Austriacarum Alpium opiliones & venatores siebertraut vocabant, & adpellendas febres (unde nomen) folijs ejus contusis & carpo admotis utebantur. Secundo & Quarto iidem venatores Abbeis/ & Cussel abbeis/ id est, Præmoræ, & Diaboli morsus nomen indebant. Quinti nullam peculiarem appellationem intelligebam: non incommodè tamen, meâ opinione, πλατύφυλλον βατραχίον, à foliorum amplitudine cognominari possit.

VNGARI Ranunculum in genere Beka fia vocant.

Ranunculus glomerato flore.

RANUNCULI porro illius, quem Gesnerus in Descriptione montis fracti Trollium florem vulgo dici scribit, quique à Dodonæo Ranunculus globoflo appellatur, & Quintus est inter externos ab ipso Pemptadis tertiâ lib. IIII. cap. III. flore in globum collecto, descriptos, duo in Austriacarum Stiriacarumque alpium pratis observabam genera: Majus unum, ampliore flore, & quasi aureo: Alterum, humilium, flore paullo minore, & colore, ut plurimum, ex viridi pallente: aliâs, foliorum formâ, capitulis, semine nigro, & radice inter se conveniebant. Illum etiam inter primulas veris rubro flore præditas, ex septentrionalibus Angliæ montibus erutum recenter Londini anno octuagesimo primo supra millesimû & quingentesimum cõspiciebam.

RANUNCULI GRUMOSA RADICE.
CAP. LIII.

NUNC de ijs Ranunculis agendum οἱ χορδῶ- δην τὴν ρίζαν ἔχουσι, qui veluti grumolam, sive in grumos quosdam longos & breves congestam habent radicem, Chelidonij minoris ferè instar. Horum duo genera mihi conspecta, quæ in duo distincta capita dividenda esse existimavi. Hoc autem Priore acturus de ijs quæ natali loco (præter secundum) flores proferentia observabam. Sequentem verò, quæ aliunde invecita, vel

ipse habui, aut alij se habuisse, vel conspexisse mihi retulerunt.

EORVM ergo Ranuncolorum grumosâ radice quos nativo loco observabam, Primus, quinque, sex aut plura habebat folia, circinata pænè rotunditatis, in ambitu serrata, per terram expansa, splendens, & veluti tumentia bullatâque supernè, nervosa, & lanuginosa infernè, ingrati initio saporis, sed postea ferventissimi: inter folia exiliebant aliquot pediculi verius quàm cauliculi, dodrantes ferè, vel breviores etiam, villosi & lanugine quadam obfiti, singuli sustententes florem luteum, odoratum, quinis, senis, octonis interdum, aut pluribus folijs constantem, quibus vento excussis, vel sponte defluentibus, capitula, aliorum ranuncolorum capitellis aut fragi rudimèto similia apparebant, pallida: radix ex multis crassis longiusculisq; grumis sive tuberculis constabat Chelidonij minoris lógioribus radicibus

non

Ranuncul. grumosa radice I.

Ranuncul. grumosa rad. I. species II.

non dissimilibus, quibus plurimæ tenues fibræ erant intermixtæ: temporis autem successu succrescente planta, ex adnatis separari & in plures plantas pangi posse, ipsa experientia demonstravit.

Natales.

Frequens erat circa Olyssipponem inter oliveta, & plerisque Baticæ locis, ubi florentem Novembri & Ianuario colligebam, atque amicis in Belgium mittebam, apud quos etiam Octobri & Novembri flores protulit, & tota hieme folia retinuit in Maium usque mensem: alijs novis, paulò ante quàm florere incipiat, repullulantibus.

Nomina.

ERANT in Lusitania qui *Montan* nominarent (quæ tamen appellatione, ferulacea quædam planta apud eos etiam insignitur) & ex lacte propinarent, ad provocanda menstrua. Sed in Bæuriâ aliam plantam pro *Montan* proponunt, eam videlicet, quam odoratâ radice, plantaginisque ferè folijs, inter Doronici genera, lib. IIII. cap. VIII. hujus Plantarum historię, repono: quia forsitan in montanis nascitur.

Ranunc. grumosa radice
II. sive πλατύφυλλος.

ALTER, quina aut sena promebat à radice folia, impensè viridia, lata admodum, ut initio πλατύφυλλος Pannonicum esse censerem, formâ enim, illius folijs non erant valde dissimilia, & Platani foliorum formam plurimum imitabantur, multis venis prædita: inter quæ caulis exiliebat pedalis, satis firmus, aliquot folijs minoribus & valde incisus præditus, è quorum sinu prædibant ramuli minoribus adhuc folijs obsiti, inter quæ nascebantur flores, longiusculo pediculo innixi, quinque folijs luteis satis amplis constantes, quorum umbilicum occupabant multa stamina aurei coloris apicibus prædita, & capitulum medium cingentia: numerosa firmabatur radice è multis oblongis crassiusculisque grumis compacta, instar radicis Tripolitani ranunculi, quæ longioribus grumis constat, colore ex albo & fusco mixto extrinsecus præditis.

Ranunc. grumosa radice
III.
Thora Valdensium.
Aconitum
I. Diosc.

Hanc plantam sponte provenientem non observabam, sed ab honestissimo viro Willemo Parduyn Medioburgensi cive, primùm accipiebam; deinde iconem coloribus ad vivum expressam è plantâ Cretico semine, ut scribebat, sibi natâ, mittebat diligentissimus Iacobus Plateau. Illam autem, folia ante hiemem (quam perbellè fert) promere, & adnatis se propagare animadvertēbam.

NON valde dissimili radice erat ea planta, quam inter Ranunculi genera etiam referendam censebam, & cui Tertium locum inter ea quæ grumosa radice constant, dabam, quæque apud rei Herbariæ studiosos Thoræ Valdensium nomen obtinuit, à Clarissimo autem viro Conrado Gesnero, non uno loco, Aconitum primum Dioscoridis

Ranunculus Creticus latifolius.

Ranunculus grumosa radice III.

Pthora Valdensium, montis Baldi.

ridis esse putatur : de quo peculiaris assertio post ipsius Epistolas, operâ Casparis Wolfij editas, inserta est, ubi Cyclaminum tertiam Plinij Lib. xxv. cap. ix. Naturalis Historiæ, & Limeum ejusdem Lib. xxvii. cap. xi. descripta, esse contendit.

Cyclamin.
III. Plinij.

Limeum
Plinij.

Illum ranunculum ego in Etscheri summi jugi præcipitijs & rupibus tenui terrâ leviter coopertis, atque ad meridiem obversis, mense Augusto inveniebam, deinde frequentiore & vegetiore, majoréque copiâ in Sneberg, arduo illo rectoque ad secundum jugum ascensu, & alio ipsi vicino. Ejus tamen folia breviora, supernâ etiam parte latiora & magis incisa esse deprehendebam, quàm sint Thoræ Valdensium, aut illius, quàm è monte Baldo apud Veronam erutam conspeximus, folia. Hujus præterea flos quinque folijs constabat, quum illorum quaternis dumtaxat folijs exprimatur : ceteræ notæ satis conveniebant.

Natales.

SE D & Quartum, qui eorum quos sponte provenientes observabam Tertius, Maio florentem eruebam in Hamburgensi monte, duobus supra Pofonium Hungariæ milliariibus, quâ Occasum spectat, præsertim in eorum tumulorum ambitu, qui recenter à talpis suffossi erant, propter terræ erutæ mollitiem.

Ranunc. grumosa radice
III.
Natales.

Folia illius incunte vere quaterna aut quina exhibant longo pediculo innixa, oblonga & multifida, candidâ densâque lanugine obsita: caulis gracilis, pedem altus, interdum cubitalis, minoribus folijs septus, & ramulis aliquot præditus, quibus flores insidebant aurei valde splendentes, ex quinque folijs compositi, inodori, interdum gemelli; radix multis brevibus & extimâ parte obtusis tuberculis sive grumis constabat, ut pænè in Chelidonio minore, quibus aliæ tenues fibræ intermixtæ. Multas proles ea radix generare solet, vel matri adnascen-

I.

Ranunculus grumosa radice IIII.

Ranunc. Il-
lyric.

2.

Ranuncul.
Asiatic. grum-
mosa rad. I.

Ranunculus Asiaticus grumof. radice I.

illud ferè commune habet, quòd sub caule inter medios radicis grumos, crassiusculus veluti ramulus enascatur, qui obliquè per radicem interstitia se porrigenz, in unum caput extu-

adnascentes, ut in Tripolitano, sequenti capite describendo, vel subinde tenui fibræ inhaerentes procul à se sparsas.

Similem C. V. Alphonsus Pantius Ferrarientis Medicus, in Belgium ad nos mittebat Ranunculi Illyrici appellatione.

Alium præterea Iacobus Plateau, multò majoribus folijs, caule, & floribus, magisque incanum, tum etiam magis numerosis radicibus, ut commodè Illyricus major dici possit. Is nunc in omnibus hortis plus satis familiaris: quia latè per tenues fibras, subinde novas plantas generantes, se spargit, & magna loca brevi occupat.

RANUNCVLVS ASIATICVS
grumosa radice. CAP. LIIII.

PEREGRE invectorum Ranunculorum qui grumofam radicem habent, Primus, aliquot à radice producit folia, unciam lata, duabus parvis lacinijs diuisa, per oras serrata, longis pediculis nitentia, crassiuscula & succulenta, glabra, vel quàm leuissimè hirsuta, venisq; ex viridi pallefcentibus prædita, subacidi & ingrati initio saporis, qui brevi in acrem & linguam mordicantem convertitur: folium, caulem imum amplectens, majus est reliquis, & in tres lacinias diuisum, quarum singulæ cetera folia æquant, & tripliciter incisa, simulq; in ambitu serrata. Medius inter hæc assurgit caulis, teres, viridis, non lævis, sed quadam lanugine obsitus, quem per intervalla ambiunt bina aut terna folia, minora, magisque laciniata illo quod imo cauli adheret, summo fastigio amplum sustinens florem, Pannonici, siue Illyrici florem magnitudine superantem, licet ejusdem quodammodo formæ, & prorsus inodorum, quinque, aut sex interdum folijs constantem, nonnunquam etiam (nam sepe vitiosus fit) ternis aut quaternis dumtaxat, qui forinsecus phœnicei sunt coloris, internè verò miniati elegantis & splendentis, medium florem occupantibus plurimis tenuibus & rùbris staminibus, quorum apices crassiusculi, initio pulli, deinde cineracei coloris, extuberante inter media stamina capitello, purpuræ nigræ villis obsito, quod in uncialem aut ampliorè longitudinem tandem excrescens, frequètis feminis rudimento quidem obsitum est, sed prorsus plani & inanis, mihi certè numquam fertile fuit: multas habet radículas ex uno capite dependentes, breues & crassiusculas, perinde atque Pannonicus siue Illyricus, vel etiam Lusitanicus, à quorum grumosis radicibus non multum differunt (sunt enim aliæ alijs lógiore) extremâ tamè parte non obtusæ, sed singulæ in tenuè fibræ paulatim desinètes, solidæ, fuscæ exterius coloris, interius albi, ingrati initio saporis, deinde acris. Cum Pannonico porò grumosa radice ranunculo

beret,

tuberet, è quo multæ radices paullo superioribus minores dependēt, è quorum medio cau-
lis exilit, sub quo deinde alius ramulus similiter prodit, in latus, uti superior, per radicū spa-
tia se spargens, & novam radicem congeriem generans: quin & matri, sive primariæ radici
adnascuntur contigui & quasi ipsi insidentes terni aut quaterni similia, & quasi matri
æqualium grumorum globi: quæ sanè ratione satis feliciter se propagat: habet præterea al-
bas quasdam fibras per crassiorum radicem spatia sese explicantes & spargentes.

Ranunc. Asiat. πολυκλωνος, sive grum. rad. II. Ranunc. peregrinus grumosa radice I.

ALTER, ab illo vix differt vel grumosa radice, vel folijs florūve formā & colore: in so-
lo caule est differentia, qui, ut plurimum, paullo crassior & firmior est, atque etiam πολυ-
κλωνος: ex foliorum, quæ illi adnascuntur, alis unum aut alterum proferens ramulum, qui
florem primario paulo minorem sustinet: ut videre licet in subjecta icone affabrè expressâ.

Floret uterque sub Maij finem, aut Iunij initio.

ANNO octogesimo supra millesimum & quingentesimum, Constantinopoli allatæ sunt
Mag^o viro Wolfgango ab Entzestorf, aliquot Prioris radices *Tarobolos casamer lalé* nomine
insignitæ, quod Tripolitanum plenum florem significat: licet etiam hac appellatione qui-
dam amici ex eodem loco postea semen acceperint, quod mihi communicatum & terræ
commisum, non Ranunculi plantam, ut sperabam, sed legitimam urticam, vulgari-
ter Romanam dictam, produxit.

Subsequentibus deinde aliquot annis, Alterius radices inferri cœperunt Prioris radici-
bus commixtæ.

SCRIBEBAT porrò ad me Iacobus Plateau anno M. D. xcv. se ea ætate Insulis Flandriæ
urbe, conspexisse in pensilibus hortis Ioannis Bridoul, ejus urbis Medici, Ranunculi duo
nova genera, ipsi antea non visa, semine nata, accepto ex Italia præcedente anno: atque ab
illo utriusque iconem impetrasse, quam ad me mitteret: ex qua brevem hanc descriptio-
nem concinnabam, & huic capiti inferebam, non dubitans, quin rei herbariæ studiosis
gratum facerem.

Ex radice multis grumis constante, qualis est Asiatici, oriuntur Primo generi folia pla-
na, Asiatici folijs non valde dissimilia, & inter illa caulis pedalis altitudinis, in binos graci-
les ramos divisus, summo fastigio sustinet tres singulares flores, quinque folijs constantes
albis, quibus (maximè circa oras) suave rutilans color permixtus esset; medium florem ob-
tinebant multa flava stamina oblongiusculum capitulum cingentia: caulem autem, ante
quàm

Ranunc. A-
siat. grumo-
sa rad. II.
sive πολυ-
κλωνος.
Tempus.

Nomina.

Ranunc. pe-
regrin. grumosa radice.

I.

quàm in alas divideretur, amplectebantur alia folia, in ternas aut plures profundas lacinias secta.

77. **ALTERVM** genus, ex simili radice planiora superioribus promebat folia: inter quæ gracilis assurgebat caulis, cuius infimam partem ambiebāt folia in tres profundas lacinias, eaque in ambitu crenatas divisa: mediam autem illius partem, alia singularia, eaque nec lacinata, nec crenata: summo cauli inhærebat flos quinque folijs, ut præcedens, præditus, similisque cum illo coloris, sed extimâ parte magis orbiculatis, & leviter crenatis: medium florem occupabat breve capitulum staminibus cinctum.

Quo tempore flores protulissent, non adscriperat: sed similia genera etiam se habere existimabat, semine Cretico nata, quorum florem nondum conspexisset.

III. **VNA** tamen planta florem prorsus niveum illi postea tulit, in reliquis Tripolitani flori omnino similē; ipsius tamen plantæ folia nonnihil differebant, quia paullulū albescebant.

Illius iconem cum altera, cuius flos radiatim mixtus rubro & flavo coloribus, hoc est, venis flavis magnâ venustate rubrum colorem secantibus, anno M. D. XCVI. ad me mittebat, & duobus insequentibus annis, ejus qui florē album habet, radices, quæ tamen brevi postea perierunt, tametsi diligentem operam adhiberem, ut eas conservare possem. Scribebat insuper aliud Ranunculi genus ipsi natum semine etiam è Creta accepto, quod Autumnale esset, necdum tamen florem tulisset. An ipse postea florem ejus conspexerit, me latet; quia licet ad me plures ab eo tempore dederit epistolas, in eis nullam ejus Ranunculi mentionem fecit.

Et hæc quidem de Ranunculo grumosâ radice, qui florem simplici foliorum serie constantem ferunt, scribenda esse existimabam. Sequentem autem capite, illum qui florem plenum, & multiplici foliorum serie præditum habent, describemus.

RANUNCVLVS ASIATICVS GRYMOSA RADICE pleno flore.

CAP. LV.

Ranunc. A.
fol. grumo-
sa radice pl
no flore i.

PEDALEM habet Primus caulem, inter quaternam aut quina folia diluta viriditate nitētia emergentem, mediæ formæ inter palustris & alterius ranunculi echinato semine præditi folia: quæ per caulem sparsa, minora & laciniata: summo cauli insidet magnus flos multiplici foliorum glomeratione constans, ut qui ferè in Ranunculo vulgari polyphylo flore tuberosâque radice prædito, non aurei tamen, ut ille, coloris, sed coccinei valde rubentis, & quasi sanguineis: ex folijs, cauli inhærentis, ala natus ramus, sustinens similem florem, sed minorem: multæ huic radices simul cõgestæ, Lusitanici ranunculi grumosis radicibus persimiles, asphodeliformes, pallecentes.

Hanc descriptionem concinnabam, cum Hispanicarum stirpium Historiam publicam facerem, non ex vivâ plantâ (nondum enim videre tum cõtigerat) sed ex icone vivis coloribus expressâ, quam Generosus Carolus Rym, p. m. defuncto quinquennali Cæsarei Legati munere munere, apud Selimum Turcarum Imperatorem, Constantinopoli rediens mihi communicaverat.

Istam porrò iconē tametsi ego & aliquot alij, ipsis Cæsareis Legatis subsequētibz annis miserimus, ut plantam quam ea pictura referebat, ad nos perferendam curarent: nunquam consequi potuimus. Sed Anemonem latifoliâ pleno flore interdum miserunt, negantes eum ranunculum aut unquâ sibi conspectum, aut istic notum esse.

Certum tamen erat ex plantâ quæ in rerum naturâ est, ad vivum expressam fuisse, quod mihi testati sunt, & ipse Carolus Rym, & ejus pictor Lambertus de Vos, qui illam delinearat, atque Doctissimus vir Arnoldus Manlius Rymij tunc medicus, nunc in inclytâ Colonienſi academiâ Medicinæ professor, qui Anemones genus esse censebat, & ipsa etiam experientia postea docuit.

NAM cum anno M. D. XCI. hæc Historiam Francofurti recognoscerem, ut castigatior, & auctior in publicum prodiret, Viennam inferri cõpisse monitus sum à Generosa Dn. de Heulenstein,

Heusenstain, quæ præcedente anno florentem plantam se habuisse scribebat. Illius florem resiccatum ab ea impetravi, ne dubitarem inveniri, etiam sequente. Autûno adnatam grumofam radicem, quæ, licet exilis & extucca, Maio tamen mense M. D. XCII. florem tulit, qualem cum sua stirpe nunc describemus, & iconem ad vivum expressam adijciemus in studioforum gratiam.

Ranunc. Asiat. grum. rad. pleno flo. II.

Ranunc. Asiat. grum. rad. plen. flo. III.

TERNA autem vel quaterna habet à radice prodeuntia folia, Asarici, sive Tripolitani Ranunculi folijs similia, & illorum instar incisa, minora tamẽ, inter quæ emergit cauliculus dodrantem pedis altus, gracilior quàm Tripolitani, cui in hærent bina folia, (interdũ & tertium puõillum) quorum infimum ternis profundis lacinijs per oras serratis divisum est, alterum, quod supernum & angustius, quinque lacinijs usque ad medium nervum incisus, quarum singule unicam crenam habent, nõnumquam binas, aut plures, extima verò binas tantum: summo cauli insidet caliculus quinque folijs præditus gemmam floris amplectens, qui explicatus, multiplici foliorum serie constare conspicitur (cætum enim & triginta habuit) foris subphœnicæ initio coloris, deinde miniati, interius elegantis rubri miniati ad coccineum tendentis, quorum alia latiuscula, alia angustiora, umbilicum floris occupante foliaceo quodam capitulo minus miniato: radix Asiatico simplici similis, aliquot grumis minoribus constans, & illius instar propagines ad latera (sed raro) spargens.

Ranuncul.
Asiat. grum.
radic. pleno
flore II.

HABVIT & eodem anno XCI. Generosa Dn. Vngnadin, Ranunculi pleni Byzantio accepti radices, quarum una diversum à superiore florem dedit. Dimidiati caulis illius cũ suo flore iconem suis coloribus expressam ejusdem anni Autumno cum alterius similis (ut adscribebat) radice, ad me mittebat: tulit illa quidem vere sequente terna aut quaterna folia, sed quæ frequentibus imbribus fuere corrupta, deinde etiam radix. Quæ tamen dedit folia, non valde dissimilia superioris folijs, sed minora & pluribus tenuioribusque lacinijs divisa. Radicem, simulatq; accepissem, expressi qualis in subjecta tabellâ, folia autem vere, antequàm marcescerent: reliquam stirpis iconem ex icone missa imitatus.

Radiculæ porro quinque aut sex, suprema parte crassiusculæ, ex uno capite depedebant, superioribus paulò longiores, è quarum capite prodierunt quæ dixi folia: cauli tereti, ut ex icone missâ apparet, in hærebant bina folia, quorum infimum in tres majores lacinias divisum, & illæ denuo in ternas, media verò in quinas minores: supernum folium in septem profundiores lacinias dissectum, singulæ deinde in ternas minores: summo cauli in hærebat flos frequentibus & multiplici serie dispositis folijs constans, quorum alia alijs paulò latiora, coloris, ut pictura ostendebat (quem nescio an pictor fideliter imitatus sit) miniati: è medio flore

Ranuncul.
Asiat. grum.
radic. pleno
flore III.

dio flore profiliebat pedicellus unciam altus, sustinens alium florem minorem, plenum tamen & ejusdem coloris, non secus ac videre est interdum in Ranunculo illo ruberofa & magna radice, cujus flos flavus multiplici foliorum serie constans, qui sæpe non modò secundum florem ex primo, sed & tertium ex secundo nonnumquam producit: ex superioris autem folij sinu natus erat ramulus duobus tenuibus foliolis præditus, cujus fastigio insidebat flosculus etiam plenus secundo ferè æqualis.

Nomina.

QVO nomine missæ fuerint hæ radices Byzantio, neutra mihi indicare potuit: sed ab illis accepti addita Germanica appellatione *Turggische dicke roth Schmalzblumen* hoc est Turcici pleni rubri Ranunculi.

ANEMONE SILVESTRIS.

CAP. LVI.

RANUNCULOS proximè sequi debet Anemone, propter formæ & facultatum quãdam cognationem. Exteras verò præcedere debere silvestres consentaneû est. Illarum duas species, licet ab alijs observatas, paulò tamen diligentius describere animus est, quia in Austria, Stiria, & Pannonia sponte nascentes à me sæpius erutæ, & earum semina collecta.

Anemonè silvestris I.

Anem. sil. I.

Natalis.

Tempus.

furto ad Mœnum pratis crescentem observabam. Floret istic Maio, in hortis culta, etiam April: quin etiam rursus Autumno interdum. Semen Julio facilimè vento excutitur, nisi quis maturè colligat, & sæpe negligentius observantem frustratur.

Habuit porò Ioannes Mullerus pharmacopæus Francofurtensis anno M. D. XCII. inter illas quas ante è pratis erutas in hortum transtulerat, binas, quarum hirsutum capitulû flavis apicibus cinctum, multis tenuioribus folijs, partim albis, partim purpurascensibus obfutum fuit, ut quis flore pleno esse suspicari posset.

Anem. sil.

II.

ALTERA, ex summo villosoque radice capite multa profert folia, quemadmodum id Anemonès silvestris genus, quod vulgus Pulsatillam appellat, illius præsertim quod dilu-
tione præcocioreque est flore, folijs similia, latiora tamen, duriora, & in tres folio-
rum alas divisa, supinâ parte viridia, pronâ paullo candidiora & villosa, ingrati & val-
de acris saporis: inter quæ caulis emergit palmaris, firmus, hirsutus, quem circa sum-
mum terna, ut in Anemonibus, conjunctim amplectuntur folia, laciniata, & mul-
tis divisuris secta: flos summo cauli insidens sex folijs constat, interiore parte lacteis, ex-
teriore nonnihil purpurascensibus interdum, & villosis, minor quàm Pulsatillæ, sed non
paucioribus

PRIMA, ex unâ radice multa germinant folia, Ranunculi cujusdam in uliginosis pratis nascentis folijs pænè similia, tribus usque ad umbilicum incisuris, deinde alijs minoribus laciniata, viridia, mollia, & hirsuta, ingrati initio saporis, postea acris: caulis inter illa asurgit palmaris, interdum pedalis, nudus, satis crassus, candidâ lanugine pubescens, tria alia folia sustinens prioribus ferè similia, sed minora, & inter illa florem oblongiori pediculo insidentem, unicum, nonnumquam (sed rarissimè) binos, initio ante quàm aperiatur, lanuginosum, deinde, ubi expansus est, parte interiore lævem, lactei candoris, exteriore verò, circa unguis leviter interdum purpurascens, quinque, ut plurimum folijs, nonnumquam pluribus constantem, ijs, quæ in Pulsatillæ flore, paulò minoribus, orbiculato mucrone, in cujus medio capitellum extuberat, multis croceis staminibus cinctû, quod tandem resolvitur in exiguum semen planû densâ quadam albâ lanugine involutum, quemadmodum in plerisque alijs Anemonès generibus: radix ex uno capite multas nigricantes & capillares fibras spargit, nonnullas præterea crassiores, quæ serpentes, subinde novas ex lateribus plantas procreant, ingrati & acris saporis.

Vicinis urbi Viennæ pratis, & plerisque Austria, Pannoniæ superioris & inferioris, tum etiam interamnis ultra Dravum flumè montanis locis nascitur. Sed & in vicinis Franco-

Anemone silvestris II.

paucioribus luteis staminibus præditus, quæ tandem in plumati seminis congeriem, quemadmodum in pulsatillis, transeunt: radix oblonga, minimi digiti crassitudine, paucis fibris donata, nigro foris cortice tecta.

Crescit hæc in celsioribus Etscher & Deurnstein Stiriaë jugis, inter scopulos tenui & levi terrâ tectos: plerumque verò in ipsâ scopulorum fissuris & commissuris adeo altè radices agit, ut summâ difficultate, & vix unquam, nisi avulsis ferreo instrumento scopulorum fragmentis, integras mihi eruere licuerit. Floret autem istic Iulio, interdum etiam dumtaxat Augusto, pro æstatis maturius aut serius incipientis naturâ, solutis videlicet nivibus: nam è primis floribus est. Semen plerumque maturitatem acquirit sub extremum Augustum. Difficulus autem vel cicurari vel mitiorem aërem ferre potest, quemadmodum etiam pleræque aliæ elegantes plantæ in summis illarum Alpium jugis natæ, quas aliquoties cum suo cespite in hortum intulimus, & commodo convenientéque earum naturæ loco repositas, conservare studuimus: sed frustra omnè curam & diligentiâ adhibuimus.

TERTIUM quoddam & elegans genus, nec hæcenus descriptum, non ego observabam, sed D. Thobias Roelsius medicus Medioburgensis apud Mattiacos, dum anno M. D. XC. ex Italia Basilæam proficisceretur.

Abradicis autem (quæ nonnumquam minimi digiti crassitudinem æquat) villosa capite, ut ille mihi significabat, multa germinabant folia, vulgaris Pulsatillæ folijs pænè similia, laciniata, & multis divisuris secta, mollia, parte supinâ viridia, pronâ autem paullulum candicantia & valde hirsuta, inter quæ caulis emergebat nudus, rotundus, lanugine obsitus, circa summum sustinens foliola, è quibus prodibat vulgari pulsatillæ similis pediculus, cui insidebat unicus flos major, ut plurimum, pulsatillæ vulgaris flore, sex folijs constans, quæ interiore parte valde flava erant, exteriori autem, ob lanuginem, dilutiora & pallentia: in hujus meditullio orbiculatum caput eminebat luteis staminibus cinctum, cui villosa cæfaries succedere videbatur, quam Augusto mense maturitatem consequi arbitrabatur. Florebat Junio.

In Alpium planis nasci assererat, nusquam verò abundantius observasse, quàm circa pedem montis S. Bernardi, quâ Helvetios spectat.

PRIOREM exhibere videtur Matthiolus Anemones tertiæ nomine, licet pictor iconem negligentius expresserit. Alterius iconem ponit Lobelius in Observationibus, solâ additâ appellatione Pulsatillæ albæ: quæ licet Pulsatillæ vulgari congener sit, ab illa tamen differt floris formâ, qui nolæ modo non est pendulus, ut Pulsatillæ, neque etiam mucrone reflexo. Non negaverim tamen Pulsatillam alpinam niveo flore nuncupari posse, & inter Anemones silvestres, ut & Pulsatillam, esse referendam. Vtraque autem Belgicorum hortorum incola facta est meâ operâ, missis Viennæ Austriae ad Nobiles viros Brancionem & Dilsum plantis & seminibus.

SECUNDÆ meminisse videtur Gesnerus in Descriptione Montis fracti, libello de Lunarijs herbis, in hunc modum. Anemone quædam Alpina, radice nigra, capitulo seminis hirsuto, & lanugine instar vitis silvestris causticæ referto, Pulsatillæ quam Itali vocant, cognata. Pastores aliqui *Blitzwurz* appellant, quòd, cataplasmatibus instar, venenatis moribus imposta, pecori salutaris sit.

TERTIÆ, ut dixi, historia, à nullo hæcenus Scriptore prodita: atque ejus cognitionem lubens acceptam fero Doctissimo Roelsio, qui ejus plantam siccam ad me mittebat, ut historiam concinnare possem.

CETERVM, Pulsatillæ vulgaris duo genera passim in Austriae & vicinarum regionum locis editioribus & vento perflatis inveniuntur: unum, præcocius crassiore folio, ampliore & dilutiore flore, quod ab Vngaris *lo kevvevurchin*, id est, equi kevvevurchin sive equina Pulsatilla: alterum, non adeo præcox, folio tenuius inciso, floreque minore, & purpurei coloris adeo saturi, ut niger videatur, Vngaris *lean kevvevurchin*, hoc est, virginis kevvevurchin

Pulsatilla vulgaris dilutiore flo.

Pulsatilla vulgaris saturatiore flo.

kewrchin, sive virginea pulsatilla appellata. Invenitur autem utrumque genus interdum lacteo flore, mixtim inter alias ejus generis plantas nascens, & simul ineunte vere flores producens. Quod autem rubrum florem habet, videre numquam mihi contigit.

Pulsatilla
pleno flore.

Inveniri etiam mihi significatum fuit Pulsatillam, quæ florē duplici foliorum serie constantem ferat, atque ex ejus semine natae plantulae missae, quæ ubi adoleverūt, non duplum, ut speraveram, sed simplici sex foliorum serie præditum florē tulerunt, præcociori similem.

Silvarum
Ranunculi.

Anemone
λειμώνια.
Tempus.

Gengevo
salvatico.

VULGARES etiam sunt in Pannoniæ & Austriæ silvis illæ stirpes quæ toti Germaniæ, & multis alijs Provincijs communes, à nonnullis Silvarum Ranunculi nuncupantur, Anemones tenuifoliæ ceruleo flore pænè folijs, & inter silvestres Anemonides proculdubio numerandæ: imò à quibusdam silvestris Anemone, Theophrasto λειμώνια dicta, æstimatæ.

Solent autem illæ novo Vere florem proferre, eumq; aut lactei prorsus candoris, aut purpurascens, aut cui in candore leviter aspersa sit dilutior purpura, sive carneus (liceat mihi hoc vocabulo uti) color. Est etiam quæ flavum habeat: sed folijs nonnihil differt, plerumque etiam humilior est & præcocior. Quæ verò florem habent lacteum, subceruleum, & purpureum (cujus folia duriora) Neapolitano agro sponte crescunt, referente doctissimo viro Ferdinando Imperato, atque ob radicem acrimoniam, Gengevo salvatico, id est, Gingiber silvestre, vulgò appellantur.

CETERVM, præter enumerata Ranunculi nemorosi genera quæ simplici flore constant, bina alia observabam non sponte nata, sed in hortis culta: quorum unum cum eo qui pleno flore est, infra describendo, accipiebam.

Anem. λει-
μώνια pere-
grina I.

ID ex radice longâ, terete, & in ramos se spargente instar superiorum Silvarum ranunculorum, folia reliquis similia proferebat, & abs extimâ radicis parte cauliculus assurgebat dodrantalis, teres, ex viridi purpurascens, summo fastigio gestans terna folia longo pediculo purpurascens innitentia, quæ in tres laciniâs dividebantur usque ad pediculum illas sustentem, inter quæ crescebat triuncialis pediculus, ex viridi etiam purpurascens, florē sustinens octo aut novem brevibus mucronatisq; folijs constantem prorsus albis, quibus tamen externâ parte nonnihil suave-rubentis purpuræ erat veluti inspersum, medium florem occupante capitulo viridi, fragi rudimentum referente, quod ambiabant multa staminula alba & tenuia, apicibus flavis prædita: adnascabantur interdum sub flore bina aut terna folia mediâ ex parte alba, alterâ viridia. Florebat cum alijs Aprili.

Anem. λει-
μώνια pere-
grina II.

ALTERVM, in horto ornatissimi viri Christiani Porreti. Quod neque radice, neque folijs, illi quod candidum aut purpurascens florem profert, dissimile erat: longâ enim serpebat radice,

Ranunculus silvarum

Ranunc. silvar. pleno albo flore.

radice, cauliculos etiam ex viridi purpurascens habebat, in quorum fastigio, non terna, sed septena plerumque nascebantur folia admodum virentia, in alia terna (eaq; laciniata) divisa usque ad pediculum illa sustentem, qui purpurascens inter quæ alius pediculus assurgebat binas uncias longus, herbacei coloris, sustinens florem octo aut novem folijs constantem, quorum quatuor externa tribus lacinijs extrema parte divisa foris circa unguem purpurascens, alia interna minimè, sed omnia herbacei erant coloris, & umbilicum habebant interiore parte ex viridi albescens, quem occupabat capitellum immaturo frago simile, viride, illud cingentibus multis exalbidis staminibus, flavis apicibus præditis. Florebat Aprili cum superiore.

Ex superiorum porrò vulgariū genere, non ita pridem observatæ sunt duæ novæ species, quæ plenum florem habent, à nullo (quantum quidem intellexi) adhuc descriptæ: certè demum mihi conspecti sunt earum flores sub extremū Aprilem anno M. D. XCII. quum biennio antè missæ fuissent à N. V. Ioanne Boissot, monente circa illarum culturam id esse observandum, ambas in horto veluti cancellis quibusdam cohiberi, aut concludi fictilibus debere, ut plenum florem proferant, alioqui nimiam luxuriam degenerare, easque simplicem dumtaxat dare.

Anem. laciniata pleno flore.

DODRANTALI Prior assurgit caule, tereti & rotundo, quem circa medium æquali situ ambiunt ternæ, magnâ ex parte foliorum alæ, in ternas plerumque profundas lacinijs divisæ, atque illæ rursus in crenas aliquot sectæ, perinde ferè ut in eo qui simplici flore albo est, Silvarum ranunculo: sunt verò ea folia supernè virentia, infernè paululum incana, at brevi lanugine pubescentia: summus caulis desinit in terna, quaterna, aut interdum plura folia jam dictis minora, ternis tamen etiam profundis lacinijs divisa, & in ambitu serrata, in quorum medio oritur flos multiplici foliorum serie constans, ut interdum tricenis quinis, quadragenis, aut pluribus foliolis præditus conspiciatur, quorum exteriora & ampliora, in ternas nonnumquam lacinijs secta sunt & versicoloria, hoc est, coloris ex albo & dilute virescente mixti, interna verò, minora & angustiora, intrinsecus nivei coloris, foris etiam quidem albi, sed cui suave rubens permixtus videatur. odor florum Spinæ appendicis æmulus: medium florem occupat capitulum multis staminibus præditum, quale in vulgari Silvarum ranunculo.

Anem. laciniata pleno albo flore.

ALTERA paulò brevior est, cauliculi tamen similes, teretes & rotundi, quos etiam circa medium ambiunt ternæ, quaternæ, & plures nonnumquam foliorum alæ, in ternas profundas, & usque ad pediculum pertingentes, lacinijs divisæ, & illæ similiter in alias lacinijs

Anem. laciniata pleno purpur flore.

minores

Ranunc. silvar. pleno flore purpurasc.

Tempus.

Vtriusquē
natalis.

Anemone hortens. latif. simpl. flavo flo.

Anemones
genera pri-
ma.Anemones
in sua prima
genera divi-
sio.Anem. hor-
tens. latif. l.
simpl. flora.

minores fissæ, eæque ferratæ: ipsa folia supinâ parte saturè virentia, pronâ paullò candidiora, utrimque tamē brevi lanugine pubescentia: summo cauli innascūtur ternæ, quaternæ, & plures interdum foliorum alæ, trifariam divisę usque ad pediculum, atque illæ in ambitu crenatæ, mollique lanugine, non secus pubescentes ac majora folia, quarum petioli saturo colore purpurascūt: inter illas exoritur flos quadragenis aliquando aut pluribus foliolis constans, quorum externa latiora, quædam etiam laciniata, interna verò, minora, omnia autem saturè purpurascensibus infimis unguibus (quibus admixtum sit cærulei quidpiam) prædita, deinde albicantia, tandem dilutè & eleganter purpurascens, medium etiam occupante villoso capitulo, ut in superiore: idem etiam qui in illo odor. Vtriusque radix persimilis, longa, teres, nodosa & ramosa, propagines fundens & aliquot fibris donata: denique silvestris radicem per omnia referens.

Paullo serius Silvestri floret: non minus tamen acri atque urente qualitate prædita, quàm illa.

Ante aliquot annos casu repertæ elegantes istæ & venustæ plantæ apud meos Belgas: quæ purpureo quidem est flore in silva, Monachorum cœnobio *Florival* appellato, ad-versa, binis à Lovanio miliaribus: quæ autem album illum habet, in silva *Meerdael*, ditio-ne Illmi Ducis Arschotensis.

ANEMONE HORTENSIS simplici flore.

CAP. LVII.

DVO Anemones genera Dioscorides & Plinius faciūt; unum, silvestre; alterum, in cultis nascens. Cicuris autem tres esse species colore floris differentes: aut enim phœniceum esse, aut candicantem, sive lacteum, aut purpureū: Gal. lib. II. κατὰ τόπους luteum etiam inveniri tradit.

Ego, præter silvestres, de quibus superiore capite egimus, *Externarum*, quæ in hortis aluntur, duo primaria genera observabam: Vnius enim flores simplici foliorū serie constabant: Alterius autem πολύφυλλοι erant. Vtrumque porrò genus bifariam dividi posse animadvertēbam: nam vel latiore erant folio, vel tenuiore & multifido. Ceterum de illa cujus flores simplici foliorum serie constant, hoc capite agemus, initium faciētes ab ejus speciebus quæ latiora habent folia: proximo πολυφυλλανθῶν describemus.

LATIFOLIARVM ergò Prima, satis ampla habet folia, circinata ferè rotūdītatis, in ambitu ferrata, dura, firma, longòq; petiolo fulta, supinâ parte intensiore viriditate prædita, pronâ plerumque purpurascens, ut Cyclaminis propemodum folia, fervidissimi saporis: inter quæ palmaris exit caulis, teres, subhirsutus, summâ parte ferens terna laciniata folia, deinde ex illis emergētē pediculum, qui flo-

qui florem sustinet decem aut pluribus folijs constantem, externâ parte, flavis; internâ, aureis, umbilicum occupante capitulo multis aureis staminulis septo: radix tuberosa est, oblongiuscula, Tormentillæ vulgaris ferè æmula (talem certè cruebam) aliquot fibris prædita, foris nigricans, intus alba, solida, ingrati admodum saporis, quæque gustantem, excitatâ nauseâ, quodammodo strangulet, deinde suâ acrimoniâ linguam aliquantulum vellicet.

Lapidosis quibusdam Lusitaniz collibus juxta Tagum, atque etiam inter vepres cruebam Decembri anno M. D. LXIII. & insequente Ianuario, qualis videlicet in Hispanicarum Stirpium Historia expressa est: nullum enim florem tum temporis observare licuerat. Sed multos deinde post annos, semine è Lusitania delato, similem apud Hollandos natam memonebat Ioannes Moutonus, pharmacopæus doctissimus & diligentissimus, siccûmque cum caule & folijs florem è Batavia acceptum, communicabat, qualem subjectâ tabellâ exprimi curavimus.

Natural.

Anem. hortens. latif. duplo flore flavo.

Anem. hortens. latif. simpl. flore III.

ALIAM latifoliam Anemonem ad me anno M. D. XXCVIII. mittebat N. V. Ioannes Hogelandius, quæ prima folia promebat jam dictæ ferè proxima, purpurascens ex viridi coloris, deinde aliquot alia nonnihil laciniata, inter quæ palmaris unus aut alter caulis prodibat, sustinens folium magnis & profundis lacinijs divisum, è quo assurgebat pedalis interdum pediculus, cui insidebat singularis flos duplici foliorum serie constans, quorum externa sex aut septem, orbiculato erant mucrone, nonnulla etiam dentato, foris pallida & tenuibus quibusdam purpurascens venulis quodammodo aspersa, interna autem decem, duodecim, aut plura paullo angustiora, foris etiam pallebant, omnia verò internâ parte flava erât: ex illo porrò folio cauli summo imminente plerumque nascebatur alter ramus dodrantem pedis altus, quem medium ambiebat aliud folium minus, minoribusq; lacinijs præditum, ferens etiam in summo florem similem: medium florem occupabat capitulû multis luteis staminibus cinctum, quod maturitate in semen planum lanuginosum abibat, & levis auræ flatu discutiebatur: radix infra minimi digiti crassitudinem, binas uncias longa, in profundum tendebat, non in latum se spargebat, unamq; aut alteram, interdum etiam plures teretes appendices è lateribus promebat, & aliquot insuper fibris prædita erat. Serius alijs Anemones generibus & germinabat & florebat, semen lunio maturum.

Anem. hortens. latifol. II.

TERTIÆ folia ejusdem sunt amplitudinis cum superiorû folijs, sed Saniculæ foliorum pæne divisurâ initio, & ptonâ parte nonnihil purpurascens, mox multifida & tenuius incisa, deinde emergit caulis nudus, lanuginosus, dodrantalis, nonnumquam etiam pedalis, tribus laciniatis folijs, tamquam involucro florem occludens initio, ut in superiore, tandem excrefcens, florè sustinet, in duodena aut quindena folia divisum, foris quasi cineræci coloris &

Anem. hortens. latifol. III. simpl. flora.

loris & hirsuta, interius mistâ rubedine purpurâ nitentia, grauisimo aspectu, mediâ caput villosum nigris staminibus circumseptum, quod excusso flore, veluti primum emergentis asparagi thyrsulus intumescit, & ex plano villosâq; sive lanuginoso semine conflatum, per maturitatem levissimo aere flatu decutitur, & ejus arbitrio fertur, perinde ac silvestris Anemones Primæ semen: radix novellarum plantarum semine natarum, exiguae olivæ similis est, vetustior autem, nodosa & articulata, foris nigra, intus alba, fibris aliquot, per quas alimentum trahit, prædita, quæ frustulatim fracta pangi & feri potest.

Natalis.

Eam quibusdam Germaniæ locis secundum Rhenû, inter Moguntiam & Andernacum, inter vepres in aprico florentem Martio conspiciebam. Post annum etiam M. D. XXX. (nam ante missam non memini) Constantinopoli caput adferri illi valde similis, si non eadem. In hortis culta, ante hiemem plerumque folia producit, verno autem tempore floret, interdum etiam Autumno: semen Maio maturum, quod statim feri præstat, ut sæpe expertus sum. Similem etiam in Italia nasci arbitror: quia paucos ante annos à doctissimo viro Ferdinando Imperato Neapoli accipiebam.

Nomina.

HERBARIORVM vulgus apud Belgas Anemonem stellatam sive stelligeram nunc cognominat. Miror autem nonnullos adeo temerarij esse judicij, ut hanc pro Geranio primo reponere non sint veriti: quandoquidem legitimum Geranium primum, tuberosâ radice, sit satis vulgaris notitiæ.

Anem. hort. latifol. IIII. simplici flore.

ALIVD genus invenitur illi valde simile, & fortè ejus semine natum, cujus radix superioris radici magnitudine & formâ respondet, quemadmodum etiam folijs (quæ profundioribus lacinijs divisa videntur & dilutius virentia) & floris formâ: colore tamen dissimili, foris enim folia exalbidi obsoleti sunt coloris, intus ex purpurâ dilutiore albicant: capitulum suis staminibus septum medium florem occupat, quod maturitate in pappum, cui semen involutum, abit. Paulo serius priore floret.

Anem. hort. latifol. simplici flore. VI.

Anem. hort. latifol. V. simplici flo.

Anem. hort. latifol. VI. simplici flo.

Anem. hort. latifol. VII. simplici flore.

ETIAM ante hiemem sua profert folia Quintum genus, Tertiæ folijs pæne similia, inter quæ caulis, ut in reliquis, exoritur palmatis, nudus lanugine pubescens, tribus folijs, vel quàm levissimè, vel non, incisus, florem (quod in Anemones generibus vulgare est) occultantibus, in summo præditus, qui tamen ad binas uncias sive binos pollices, vel etiam altius excresecens supra illa foliola, in octona plerumque, rarè plura, folia, dilutiore rubro, & ad carneum quasi tendente colore interius nitentia, albicantibus unguibus, foris autem obsoletè rubentia & lanugine pubescentia explicatur, multis in umbilico violaceis staminibus hirsutum capitulum ambientibus: radix tuberosa & nodosa est tenuibus aliquot fibris donata, foris nigricans, internè verò candida.

ALIVD Anemones latifoliæ simplici carneo flore genus habuit Generosa Domina de Heufenstain Byzantio allatum, quod Aprili & Maio anni M. D. XXXIIII. ipsi primum flores protulit, foliorum formâ, colore, radice, à superiore parum differens: flores etiam simplices, sed decem aut duodecim latiusculorum foliorum numero constabât, purpurei ferè coloris, & ad Tertiæ florum colorem valde accedentis, non carnei, unguibus albicantibus, multisque nigricantibus staminibus cingentibus medium hirsutum capitulum, quod etiam maturitate in tométosam lanuginem planum semen continentem, resolvebatur.

QUINTO nõ valde absimile Septimum genus, quantum ad folia attinet. Id meo ære Constantinopoli anno M. D. XXXVII. emtum, quinquennio post demum florem tulit Francofurti ad Mœnum, cum reliquis generibus sub Maij initium. Habuit autem planta, quæ mihi unica hujus generis erat, radicem tuberosam, foris nigram, è quâ prodibant duo aut tres (ut is annus nonagesimus secundus supra millesimum & quingentesimum fuit admodum ferax in Anemonum & multarum aliarum bulbacearum stirpium floribus proferendis) cauliculi pedales, teretes, ex viridi purpurascens, & tenui quadam lanugine, ut ceterarum, obducti, quos circa summum cingebant terna laciniata folia, quorum summæ oræ pluribus crenis erant divisæ, quàm præcedentium, ex quibus emergebant unciales aut ampliores petioli purpurascens, sustinentes flores, sim-

res, simplici octo foliorum serie cōstantes, tenuiter odoratos, quorum color foris saturatius ex purpureo rubebat, interius verò usque ad unguis, saturâ purpurâ (cui admixta rubedo quadam) nitebat & quasi kermesina erat, foliorum oræ quodammodo coccineæ, in quas tamen spargebantur purpurascens radij, & videretur peculiaris quidam color ex utrisque conflatus, perquam elegans sanè, unguis foliorum magni, albi: medium florem occupabat villosum capitellum nigrum, multis staminulis sanguinei coloris cinctum, quorum apices ex cæruleo nigricantes, quod maturitate in lanuginem resolutum, & illi implicatū nigrum semen habens, ut in alijs latifoliæ Anemones generibus, levissimo auræ flatu dispersum fuisset, nisi colligendi tempus diligenter observassem.

2. **HVIC** persimilis videbatur (modò eadem non sit) quam anno M. DC. apud N. V. A. vander Duyn in cultissimo ejus horto conspiciebam. Ea sanè meâ longè vegetior erat, & multo plures caules suis floribus onustos proferebat.

3. **NÆC** ei valde absimilis erat, quæ semine nata, honestissimo viro Christiano Porreto, anno eodem M. DC. florem tulit, paullo tamen (ut mihi quidem videbatur) dilutiorem, cujus etiam staminula villosum capitellum ambientia, violacei quodammodo erant coloris, & apices nigri: tria illa similiter folia summum caulem amplectētia erant mucronata, unico dumtaxat in tres lacinias diviso. Florebat dumtaxat Maij initio, quia valde serotinus fuit annus.

CETERVM semine Anemonidum terræ commisso, vel sponte deciduo, multo plura tam latifoliarum, quàm earum quæ folia multifida & tenuiter incisa habent, genera cōspiciuntur in eorum, qui rei herbariæ studio se oblectant, hortis, quàm ea, quorum historiam ante aliquot annos evulgavi: & quotidie nova nascuntur.

Etenim inter latifolias quæ purpureum florem habent, mittebat ad me N. V. Ioannes Boifot anno M. DC. XCVIII. genus quoddam ipsi semine natum, cujus flos ipso referente elegans esset, sed mihi dumtaxat biennio post florem dedit.

ILLVD autem ex radice nodosâ tuberosâque & foris nigrâ, qualis superioris & omnium quæ lato sunt folio (præter eam quæ flavum florē fert) multa promebat folia, illis quæ purpureum, & coccineum, atque carnei coloris proferunt florem valde similia, aded ut, non conspecto flore, plantæ distingui nequirent: atque inter illa caules aliquot teretes, pedalis interdum longitudinis, virides, tenui quadam lanugine obritos, quibus insidebant terna folia mucronata, unciam longa, è quorum medio exiliebat pediculus gracilis, tres uncias longus, tenui similiter lanugine oblitus, sustinens florem elegantissimum octo folijs constantem, coloris purpurei saturi, exterius splendentis, interius minimè, quorum unguis magni, albique, infimâ verò parte, quâ pediculo adhaerebant, purpurei, eminente in medio flore capitello villosi & nigricante, plurimis subcæruleis staminulis, quorum apices cærulei, cincto: odor florum spinæ appendicis.

Florebat cum alijs Anemonum generibus extremo Aprili & Maio.

NONVM genus etiam communicabat idem Boifot, ipsi similiter semine natum asserens, & istic, ad aliarum differentiam, violaceo flore appellari scribens. Habebat autem folia superiori, aut latifoliæ Tertiar non multum dissimilia, quina, septena, aut plura, inter quæ prodibant singulares, bini, aut terni cauliculi, teretes, firmi, ex viridi purpurascens, tenui quadam lanugine pubescentes, pedalis longitudinis, quos circa fastigium ambiebant terna folia, ut in præcedentibus, initio florem occultantia, ex quorum deinde medio profiliebat pediculus, binas aut ternas, interdum etiam plures uncias, longus, sustinens florem octo, vel etiam pluribus interdum, folijs constantem, externâ parte subpurpureis & splendentibus, internâ verò, ex purpurâ violaceis, quorum unguis rubescentes albicante orbe erant cincti, spinæ appendicis florum odorem quodammodo referentem: umbilicum occupabat capitulum nigris staminulis cinctum, quorum apices ex cæruleo nigrescebant: radix aliarum latifoliarum radice instar tuberosa, foris nigra, & quæ fragmentis, ut ceterarum, pangi potest. Florebat cum alijs Aprili.

DECIMVM quoddam genus observabam, quod licet totâ quodammodo facie Nono simile esset, & floris folia coloris essent etiam violacei: internâ tamē parte notis quibusdam erant discreta, nam albis maculis erant insignita. Et certè initio, plantam illam vitium aliquod contraxisse existimabam cujus causa maculæ illæ in flore apparerent. Sed quum radicem incorruptam offendissem, & sequente anno flores similibus maculis notati conspicerentur, diversum genus esse censei.

ALIVD præterea genus habebam cujus flores essent violacei paullo saturatioris coloris, non cedens elegantia ei quod à Boifoto accipiebam, & quorum unguis majores magisque candidi erant, propius quodammodo accedentes ad Octavi generis flores. Illud Constantinopoli allatum mihi communicabat Illustris Viri Davidis Vngnad uxor anno ante quàm Viennâ excederem, ut Francofurtum me conferrem.

HVIC Anemonidi non valde dissimilis erat ea quæ semine nata Porreto, primum florem tulit anno sexcentesimo supra millesimum, etiam elegans, nec folijs, cauliculis, atque etiam radice discrepans à superiore: flos etiam illius flori similis, octonis folijs constans externâ parte

Anem. hort.
latifol. VII.
simplici flore.

Anem. hort.
latifol. IX.
simplici flore.

Anem. hort.
latifol. X.
pluriflora.

Anem. hort.
latifol. XI.
simplici flore.

Anem. hort.
latifol. XII.
simplici flore.

parte dilutè purpurascens & splendentibus, internâ autem violaceis, quorum unguis valde magni, & prorsus argentei coloris, etiam eorum infimâ sede, tenui tamè odore & vix sensibili præditus; cuius umbilicum occupabat villosum nigricans capitulum, multis staminibus nigricantibus cinctum, quorum apices nigri. Florebat Maii initio.

CETERVM eidem Porreto semine nata est alia Anemone latifolia, quæ etiam primum protulit anno M. D. C.

*Anem. hort.
latifol. XIII.
simplici flore.*

Ea autem ex tuberosâ & nigrâ radice, qualis superiorum, multa producebat folia, superiorum folijs similia, inter quæ prodibat singularis caulis crassior & firmior, ex viridi purpurascens, & brevi lanugine septus, in cuius summo fastigio nascebatur tria folia, superiorum folijs paullo ampliora & longiora, omniâque laciniata, è quorum medio assurgebat pediculus crassior quàm in superioribus, ex viridi purpurascens, & brevi lanugine obsitus, veluti etiam terna superna illa folia, sustinens ampliorem florem quàm superiorum, duodenis item folijs constantem, foris ex purpureo albescentibus & splendentibus, internè ex violaceo purpureis & etiam splendentibus, quorum unguis albi quidem, verùm non adèd ampli ut in præcedente, umbilicum floris occupante villosa capitulo nigro, quod ambiabant subfusca staminula, subcæruleis apicibus prædita. Florebat Maio.

*Anem. hort.
latifol. XIV.
simplici flore.*

ISTIS adijciemus eas latifolias quæ flores quidem purpureo colore præditos habent, sed multo dilutiore & veluti carneo. Omnes autem, radicis & foliorum formâ non sunt dissimiles superioribus, præsertim Tertiarum, caules etiam habet teretes & brevi lanugine obsitos, atque ex viridi purpurascens, ut illius, ad quorum fastigium nascuntur uncialis longitudinis folia, quorum unum, ut plurimum, paucis lacinijs sectum, inter quæ exilit triuncialis pediculus, ex viridi etiâ purpurascens, sustinens florem octo plerûque folijs constantem, quorum externa pars nonnihil purpurascit, interna coloris est ferè carnei, ejusque vel saturatoris vel dilutioris, unguibus item vel amplioribus, vel minoribus, omnium tamen albis, & capitellum medium obtinentibus nigrum & villosum, quod ambiunt multa albicantia stamina apicibus cæruleis prædita. Flores autem sunt vel majores vel minores pro terræ ratione & ubertate.

Florent omnes eodem tempore quo superiores, aut interdum paullo serius, pro loci, in quo repositæ, situ. Quædam florem habent nonnihil odoratum, aliæ minimè.

*Anem. hort.
latifol. XV.
simplici flore.*

EST & altera Anemone latifolia, quam habui munere N. V. Ioannis Boifot, cuique Decimum quintum locum dabimus. Ea autem habet radicem nodosam & tuberosam instar radicis præcedentium atque foris nigram, è quâ prodeunt multa folia, ut in præcedentibus, sed majora & crassiora atque in majores lacinias divisa, inter quæ singulares aut plures exoriuntur caules satis firmi, virides, vel ex viridi purpurascens, brevique lanugine obducti, desinentes in terna æqualiter nascentia folia, aliarum latifoliarum instar, longiora tamen, ut quæ binas uncias superent, & quadam lanugine pubescentia, è quorum umbilico prodit pediculus tres aut quatuor uncias longus, ex viridi purpureus, sustinens florem octonis magna ex parte, interdum etiam novem folijs constantem, coloris externè carnei, & unguibus saturatè purpurascens, internè verò carnei valde diluti, illum, qui incarnati hispanici nomen obtinuit, prorsus referentis, & à nonnullis orangeus dicitur, suave rubens enim color flavo dilutiore vel pallido suffusus esse videtur: medium florem occupat capitellum villosum ad violaceum colorem tendens, cinctum staminibus ejusdem coloris, quorum apices saturè purpurei & quasi nigri: maturitate in pappum diffluit illud capitulum, cui implicatum planum semen nigrum, ut in præcedentibus.

2. Aliud ejus genus etiam mittebat, jam descripto per omnia minus, cum folijs, tum caulibus & flore, cuius color licet ferè idem, mihi tamen paullo dilutior videtur, in utroque tamen nulla odoris gratia.

Tempus.

Floret utrumque genus cum superioribus: & pro soli, in quo repositæ, ubertate, ampliores vel minores flores proferunt. Non dubium est, quin plantæ earum semine natæ, etiam interdum variant, & flores proferant vel saturatoris, vel dilutioris coloris.

*Anem. hort.
latifol. XVI.
simplici flore.*

SIMILEM quidem habebat Anemone Decima sexta cum Latifolia pleno flore (de qua sequente capite) radicem, sed ejus folia, quæ etiam multa ex illa oriuntur, non erant adèd ampla & crassa ut illius, neque adèd dilutè virebant, sed ferè erant ijs similia quæ in latifolia purpureo flore, sive Tertia (quæ omnium prima Belgio cognita) nascuntur, inter quæ assurgebat caulis dodrantalis vel etiam pedalis, satis gracilis, viridis, in cuius fastigio nascebantur terna folia uncialis longitudinis, quorum unum paullo latius extimas oras laciniatas habebat, alia duo mucronata erant, interdum etiam alterum illorum nonnihil crenatum: inter quæ assurgebat triuncialis aut amplior pediculus, teres, viridis, aliquando summâ parte ex viridi purpurascens, brevi lanugine obsitus, cui insidebat flos octo plerumque folijs constans uncialis longitudinis, interdum brevioribus, nonnumquam longioribus, ut ejus, cui Pavonis majoris nomen dederunt, florem simplici foliorum serie constantem æquare possit, pro soli in quo planta alitur, videlicet ratione: floris color idem qui in plenæ latifoliarum flore, hoc est, elegantissimo coccineo internâ parte nitens, similes etiam unguis pallecente orbe illos ambiente, externâ autem, quadam lanugine pubescens:

medium

Anem hortens. latifol. simpl. flore xvi.

Anem. hort. latifol. simpl. flore xvii.

medium florem occupabat capitellum villosum cinctum staminulis purpurascens, quorum apices nigricant.

DECIMUM septimum Anemones simplici flore latioréque folio genus habuit Constantinopoli allatum Generosa Dn. de Heusenstain, quod anno M. D. XXCVII. mense Aprili in ejus horto floribus onustum conspiciebam, cujus fragmentum sequente Julio mihi donabat, ego deinde amicis in Belgio communicabam. Id autem similibus superiori erat folijs, paullo tamen rudioribus, pronâ parte velut æruginè infectis, supinâ valde virètibz & quasi atris, quorum ea quæ tenuius incisa, nigris maculis interdû aspersa erant. Vegeta porro erat hæc planta, caulésque inter folia promebat firmos, crassiusculos, tribus etiâ foliolis supernè septos, è quibus exilibat pediculus duas uncias longus, florem sustinès amplum, octo folijs constantem latiusculis, elegantissimo coccineo colore internè fulgentibus, in quibus nulli apparebant unguës, externè dilutioribus & lanuginosis: stamina capitulum cingentia sanguinei erant coloris, eorum apices ex flavo & viridi coloribus cõmixtis ad nigredinem quodammodo tendebant initio, at obversî, subcærelei ad cineraceum tendentis erant coloris: delapso flore augebatur villosum nigrum capitulum, quod maturitate in lanuginem tomentosam resolvebatur, cui implicatum erat semen planum, nigrum, quale in prædictis, quod etiam ilico satum, ante hiemem germinare solet: radix crassa, nodosa, foris nigra intus alba, multas fibras spargens.

Anem. hort.
latifol. xvii.
simplici flore.

CETERVM anno sexcentesimo supra millesimum observabâ apud N. V. A. vander Duyn elegans Anemonidis latifoliæ genus, cui Decimum octavum locum dabimus. Habebat id tuberosam & nigram radicem instar aliarum latifoliarum quas enumeravimus, è qua prodibant folia pænè orbiculata, in tres partes usque ad umbilicum divisa, & in ambitu crenata, deinde alia minus orbiculata in tres etiam partes usque ad umbilicum ea sustentem secta, quæ in longas lacinias erant divisa, inter quæ assurgebant pedalis longitudinis caules crassiusculi, rotundi, ex viridi purpurascens, ternis latiusculis folijs in fastigio præditi, è quorum umbilico exibat pediculus duas aut tres uncias longus purpurascens colore, & brevi quadam lanugine obductus, quemadmodum & ipsi caules, ut in reliquis latifoliarum Anemonidum generibus, sustinens satis amplum florem octo folijs constantem, odoris expectem, coloris ex coccineo phœnicei, qualis ferè in papavere rhoeadè conspicitur, unguibus parvis subpallidis, occupante medium florem capitulo villosò, nigro, cincto multis staminulis ex atro purpurascens, quorum apices initio nigri & splendentes, deinde ex atro flavescens.

Anem. hort.
latifol.
xviii. simplici flore.

Florebat dumtaxat Maio, quia is annus valde serotinus fuit, propter præcedentem asper-

Y

rimam

Tempus

Anem. hort. latif. simpl. flore xviii.

Summa coloris
varietas
in Anemoni-
du semine na-
ta floribus.

Anem. hortens. tenuif. simpl. flore i.

Anem hort.
tenuifol. i.
simpl. i. flore.

Natalis.

Ferrariæ Ducis Medico, ejus radicibus Illustri Viro Ioanni de Brancion, qui reliquis deinceps communicavit.

rimam hiemem, qualis totis triginta quinque annis in his regionibus non fuerat conspecta.

HABEBAT etiam alias semine natas, quarum folia erant latifoliae Tertiarum folijs non valde dissimilia, sed quæ flores haberent quibusdam notis, ab ijs è quarum semine natæ erant, discretos: ut Natura non minus præne ludat in coloribus florum hujus plâtae, quam in Tulipis, & Iridibus. Id quod etiam observabam in illis quas nobiles viri Carolus de Bentynck, & Ioannes Hogelandus, atque ornatissimus vir Christianus Porretus semine adquisiverant: nam nonnulli flores habuerunt colorem vel saturatiorem vel dilutiorem, quidam etiam ferè albicantem, alij sanguineum, variantibus etiam mirum in modum eorum unguibus. Imò ipse Hogelandus inter innumeras plantas tum latifoliae, tum angustifoliae quas semine adquisivit, habuit latifoliae quæ hoc anno sexcentesimo supra millesimum, primum florem tulerunt, in quarum floribus plusquam triginta coloris aut unguium discrimina observavit, tum etiam in foliorum numero: quas differentias ipse scripto tradidit.

ABSOLUTA latifoliarum Anemonarum simplici flore præditarum historia, ut ad Angustifolias transeat sermo consentaneum est. Earum etiã variæ sunt species, & illæ quidem folijs & radice inter se differentes: major tamen in florum colore & eorum unguibus conspicitur differentia.

PRIOR, multa habet folia, novè vere, quæ prodire incipiunt, purpurascencia, deinde ex viridi pallentia, multifida, Coriandri, vel Limoniæ potiùs Anemonidis folijs similia, trigemina plerumque simul pediculis cõnexa, hirsuta, & in terram, ut Dioscorides rectè ait, inclinantia: inter quæ caulis exilit nudus quidem, sed quem terna foliola, trifariam profundius incisa, mediâ parte amplectuntur, quæ aliquamdiu florem occultât, donec Solis calore ex ijs sese explicans, & emergens, expandatur in quattuordecim aut quindecim foliola mucronata, minora quàm in latifoliarum generibus, coloris vel cærulei, vel albi, vel utroque mixti, hoc est, externâ parte subcærulei, internâ albi, staminulis albis, quorum apices pallidi; medium florem occupâtibus: decusso flore, apparet capitellum præne Ranunculi, constat ex seminibus ejus semini etiam similibus, non tomentosum ut in Latifoliâ Anemonide: radix digitalis plerumque longitudinis & crassitudinis, in aliquot ramos divisa, & tuberculis obsita, fibras quasdam hac illac spargens, foris nigra, intus alba, quæ similiter fragmentis seri & pangi potest.

Hanc primum ex Italia habuerunt Belgici horti, missis ab Alphonso Pantio, Serenissimi

Floret

Floret novo vere cum Anemonidis latifoliae generibus: ejus semen etiam cum illo maturefeit, aut paullo serius.

Anem. hort. tenuifol. simpl. flore II. A

ALTERIVS folia ante hiemem produnt quina aut sena, multo minoribus & crebrioribus incisuris divisa, quam Prioris Angustifoliae, Bulbocastani, sive Oenantes primae folijs non valde dissimilia, magis tamen carnosa, & densiora, dilutiusque virentia: caulis inter ea pedalis aut major, unicus ut plurimum, nudus, hoc est, nullis folijs septus, quadam lanugine pubescens instar caulibus latifoliarum, quem circa fastigium ambiunt terna minora & multifida folia, ad tempus florem occultantia, quibus explicatis, apparet flos summo cauli insidens, qui caloribus apertus, majore quam superior amplitudine praeditus conspicitur, & sex dumtaxat folijs constare, licet interdum septena aut octona acquirat, purpurei & quasi violacei coloris, externam parte lanuginosis, cujus umbilicum occupant stamina nigricantibus apicibus praedita, capitellum villosum nigrumque ambientia, quod nullum unquam semen proferre animadverti, licet totis triginta annis vel etiam pluribus in horto aluerim: radix nodosa est, multos in obliquum quaquaversum spargens tenues fragilesque ramos, foris nigricantes, intus albos.

Anem. hort. tenuifol. II. simpl. flore.

Hæc etiam in Belgicam primum missa à Pantonio: postea aliquoties allata est Constantinopoli Viennam Austriae. Floret Aprili, & interdum denuo Autumno, radice mirum in modum propagatur: nam vel tenuissima ejus fragmenta facile comprehendunt & repullulant, etiam abjecta & nullam terram tecta.

Natales.

2. Hæc non dissimilis nec folijs, nec radice nec floris formam Constantinopoli cum ea quæ violaceo est flore, adjecta, in floris colore dumtaxat est differentia, qui non est violaceus, sed ex purpura rubens.

IN Hispanicarum stirpium historia dictum est, ex Italia missam fuisse Ill. V. Joanni de Brancion Anemonem, similem radice & folijs Secundæ tenuifoliae, quam cæruleum florem multiplici foliorum textura constantem ferre dicebant, quem conspiceri mihi non licuisset. Deinde in Plantarum per Pannoniam & vicinas Provincias observatarum Historia, Constantinopoli Viennam esse allatas Gen. Dn. de Heusenstain solidas & recentes minimeque rugosas Anemonidis radices ejus tenuifoliae quæ multorum foliorum sanguineo est flore radicibus persimiles, quas, qui mittebat *Binizate* vocari, & cæruleum plenum florem gestare scribebat: quæ licet Bulbocastani folijs similia folia produxissent, florem tamen dedissent non plenum, nec cæruleum, sed simplicem & alterius coloris. Hoc etiam nomine, vel *Binizate*, omnium autem frequentissime *Binizade* appellatione Constantinopoli postea missæ sunt & illi & Generosæ Dn. Vngnadin, atque alijs, Anemonidis radices, quæ tametsi multifida habuerint folia, instar foliorum Bulbocastani, floris tamen colore variarunt. Singulas porro ordine describemus.

PRIMA igitur hoc nomine missa, Tertia autem in classe earum quæ tenuiore folio sunt & multifido, foliorum quidem formam cum Secundæ folijs respondebat, commodè tamen tenuifolia dici non poterat, singulorum enim foliorum alæ, licet ternæ numero ut in illa, minus frequentibus, latioribusque lacinijs divisa erant, Ranunculorum quorundam folijs quoad tenus respondentibus: quæ tamen postremo germinabant folia, latioribus Anemonæ tenuifoliae Polyphylo flore folijs valde dissimilia non erant: inter quæ prodibant singulares caules summo fastigio terna ut in alijs folia sustinentes, latioribus tamen lacinijs divisa quam in ceteris *Binizade* speciebus, è quorum medio profiliens pediculus binas uncias longus sustinebat florem simplici sex foliorum texturam constantem, elegantissimi & floridi coccinæ coloris, quorum unguis satis magni, ex pallido, fusco & albo coloribus mixtis tincti erant, paucis staminibus capitellum cingentibus & floris umbilicum occupantibus.

Anem. hort. tenuifol. III. simplici flore.

Id genus mihi & alijs communicatum, præmaturè ante hiemem gemmas protrudere solebat, quas proximè subsequens gelu corrumpebat: at egregiè cum alijs flores dedit anno M. D. XXXVI. Verùm & hæc Anemonidem, & reliquarum maximam partem nobis corrumpebat

pebat asperimæ subsequenti hiemis inclementia, quæ maximam calamitatem omnibus propè Germaniæ hortis adferebat.

Anem. hort. tenuifol. simpl. flore IIII.

Anem. hort. tenuifol. simpl. flore VI.

Anem. hort.
tenuifol. IIII.
simplici flore.

ALTERA, quæ tenuifoliarum Quarta, similima jam dictæ habebat folia, inter quæ assurgebat firmus caulis, terna folia laciniata sustinens, unde proflicebat fescuncialis pediculus, firmus, florem sustinens amplum, octonis (præter istius generis Anemonidum morem) folijs constantem, coloris interiore parte coccinei elegantissimi, unguibus albis, exteriori quidem etiam coccineis, sed tenui lanugine pubescentibus & splendentibus: umbilicum occupante villoso nigricante capite, multis staminibus cincto, quorum apices ex nigro purpurascabant: semina observare non potui, nam florem quem unicum habebat, carpebam, ut rudi minerva delinearem & describerem: sed si quod dedisset, illi, quod subsequentes Anemonides protulerunt, par esse puto.

Anem. hort.
tenuifol. V.
simplici flo.

TERTIA, quæ Tenuifoliarum Quinta est, multa ante hiemem promebat folia, tenuifolia polyphyllo sanguineo flore folijs non dissimilia, paullo tamen saturiora & paullo tenuius incisa: inter quæ caules exhibant terni aut quaterni, interdum, ut in illâ, singulares, pedem longi, firmi, purpurascens, & lanugine pubescentes, tribus folijs valde dissectis & laciniatis, florem initio occultantibus, Anemonidis tenuifolia plenæ & ceterarum more præditi, qui deinde ad trium unciarum altitudinem aut majorem, supra illa excrescentes, unicum singuli sustinebant florem, magnum, illi qui violaceus est, pænè interdum æqualem, simplici sex foliorum serie constantem, quæ elegantissimo coccineo colore intus nitebant, foris lanugine pubescebant, quorum ungues albi, & umbilicus, à multis purpuroviolaceis staminibus medium caput cingentibus, occupatus: radix tuberosa & nodosa ut superioris aut Tenuifolia pleno flore. Hæc una ex illis Anemonidibus Binizade appellatione insignitis est, quæ cæruleum plenum florem gestare debebant.

Anem. hort.
tenuifol. VI.
simplici flo.

QUARTA Binizade, sive Tenuifolia Sexta, folijs à Tertia nihil differebat, pedalisque longitudinis caulem habebat, circa fastigium tria folia sustentem, aliarum instar, latioribus lacinijs divisa, deinde supra illa palmari longitudine assurgentem, & florem sustentem amplum admodum, reliquis ejus generis majorem, simplici similiter sex foliorum texturâ constantem, non orbiculato mucrone, ut superioris, sed in cuspidem ferè desinente, coloris sanguinei elegantissimi, unguibus albis magnis, villoso capite umbilicum floris occupante, & multis sanguineis staminibus obfuso, quibus infidebant apices ex cæruleo purpurascens: radix superiori similis.

Anem. hort.
tenuifol. VII.
simplici flo.

BINIZADE Quinta, sive Tenuifolia Septimæ folia ante hiemem prodibant, humiq; spargebantur, ut in superioribus, & paullo majoribus lacinijs divisa videbantur: inter quæ Martio

Anem. hort. tenuif. simpl. flore vii.

Anem. hort. tenuif. simpl. flore ix.

Martio exibat caulis dodrantalis, tenuis, teres, purpurascens & brevi lanugine pubescens, ad cuius fastigium nascebantur perinde ac in alijs generibus tria minora laciniataque folia, florem regentia, minus tamen incisa quam in Tertia Binizade, ex quorum medio prodibat pediculus binas aut tres uncias longus, subpurpurascens, cui insidebat flos minor alijs, & coccineo quidem colore præditus, sed nonnihil ad sanguineum tendente splendens, qualis in quarundam Tuliparum floribus conspicitur, sex, ut plurimum, nonnunquam quinque dumtaxat, sed interdum etiam septem folijs constans, eorum unguibus magnis, exalbidis, qui purpureis venis distincti erant: umbilicum floris occupabat hirsutum capitellum, tenuibus purpurascensibusque staminibus cinctum, quorum apices nigricantes: id maturitate in tomentum resolvebatur cui implicatum planum, ut in ceteris, semen.

2. Hujus flos interdum variat: nam licet sex folijs constet & coccineus sit, ad cocti tamen lateris colorem accedit, nec splendens est. Vtriusque autem radix Tenuifoliae pleno flore radicem non minus refert quam prædictæ. Varietas.

Non erat dissimilis superiori cum radice tum folijs, quæ Sexta Binizade nomine missa, five Tenuifolia Octava, frequentesque ex radice promit caules pedem altos, virides, summo fastigio ex viridi purpurascens, & tria etiam folia minora tenuiter incisa sustinentes, inter quæ exurgit palmaris pediculus ex viridi purpurascens, & brevi lanugine pubescens, cui infidet flos major superiore, sex folijs constans externâ parte lanugine quadam obductis & coloris sanguinei saturatoris & splendentis, internâ autem sanguinei coccineo permixti, quorum ungues ejusdem ferè sunt coloris, sed splendentis aliquantulum, quaque pediculo adhærent quodammodo pallentis, umbilicum floris occupante nigricante capitello purpurascensibus staminibus cincto, quorum apices ex cæruleo fusci. ab it tandem illud capitellum in albicans tomentum, cui implicatum semen planum ut in præcedente. Floret Aprili, interdum denuo sub extremum Autumnum. Anem. hort. tenuif. viii. simplici flore.

Tenuifolia Septimæ similis erat radice & folijs Septima Binizade appellatione missa, five Tenuifolia Nona. Ejus autem flos senis folijs non constabat, ut reliquarum maxima pars, sed quatuordecim & pluribus, ijs ferè similibus, quæ interiore parte floris Tenuifoliae plenæ conspiciuntur, diluti tamen admodum purpurei coloris, & quasi carnei, nullis unguum vestigijs: medium autem capitulum ambiabant multa purpurea stamina, quorum apices cærulei. Anem. hort. tenuif. ix. simplici flore.

Maiore florebat apud Gen. Dn^{am} Vngnadin anno m. d. xxviii. Autumno præcedente ipsi cum alijs plerisque singularibus Byzantio allata. An ferat semen, mihi incompertum: nam quum unicam ejus plantam haberet, eamque uno dumtaxat flore præditam, illum ut præscinderem Tempus.

scinderem permittebat, quo comodius describere & delineare possem. An porro insequente anno similem florē tulerit, & semen dederit, ignoro: nam uito iplo anno Viennā discessi.

Anem. hort. tenuif. simpl. flore x. & .xj.

Anem. hort.
tenuif. x.
simpl. flo.

Anem. hort.
tenuifol. xj.
simpl. flore.

Anem. hort.
tenuifol. xxi.
simpl. flo.

Anem. hort.
tenuifol. xlii.
simpl. flore.

RADICE atque folijs Tenuifoliae Quintae proxima ferè erat Binizade Octava, vel Tenuifolia Decima, licet folia paullo crassiora & magis succulenta habere videretur, atque pronâ parte splenderent: inter quæ nascebatur caulis pedem longus, firmus, viridi lanugine obsitus, terna folia sustinens, non aded frequentibus lacinijs divisa quàm superiorum, quibus flos initio obvolvatur: è quorum umbilico crescebat pediculus tres circiter uncias longus, amplû gestans florem, eo qui violacei coloris est æqualè, sex folijs constantem, ut ceterorum maxima pars, exalbidi virescentis primum coloris, deinde nonnihil ad carneum tendentis & circa unguis virescentis externâ parte, internâ verò albi, plurimis in umbilico tenuibus staminibus carnei coloris, quorum apices nigri, hirsutum carnei que pænè coloris capitulum cingentibus. Ista etiam missa fuerat Gen. Dnæ de Heufenstain pro ea quæ florem cæruleum plenum ferret.

FOLIIS, caulibus, radice, jam dictæ respondebat Nona Binizade, aut Tenuifolia Undecima Anemone: cuius flos pediculo insidebat è tribus laciniatis folijs emergenti, satis magnus, brevior tamen superiore, sex ut plurimum folijs præditus (interdum etiam octonis aut pluribus) coloris externâ parte carnei albo mixti, internâ verò prorsus ferè albi, unguibus & venis ex albo paullulum virescentibus: medium florem etiam occupabat hirsutum capitulum albis staminibus cinctum, quorum apices subcærulei. Matura utriusque ca-

pita in tomentosam lanuginem planum semen continentem resolvebantur, & à levissima aura dispersebantur.

Utramque hanc Anemonidem tenuifoliam exalbido flore Decimam videlicet & Undecimam in eadem tabellâ exprimi curabam, alterius tamen dumtaxat florem, quum ceteris notis conveniant.

Et hæc quidem omnes Anemonides sunt, quæ Binizade appellatione missæ. Ceterum istam varietatem satiorne fieri credibile est: nam in alijs quibusdam etiam plantis idem contingere observabamus.

CETERVM aliam Anemonidem tenuifoliam albo flore conspiciebam apud N. V. Ioannem Hogelandum, quam alterutrius istarum semine natam non dubito.

Multa autem promebat ex radice folia multifida instar aliarum Anemoniarum tenuifoliarum, viridia, non splendentia: inter quæ exhibant bini aut plures caules dodrantes vel etiam pedem longi, rotundi, firmi, in quorum fastigio terna nascebatur folia multipliciter divisa, ut in reliquis Anemonibus multifido folio præditis, è quorum media sede exhibat pediculus, binas, ternas, aut plures uncias longus, gracilis, purpurascens ex viridi coloris, sustinens amplum florem, sex folijs prorsus candidis constantem, exceptis foliorum unguibus, qui externâ parte nonnihil virescebant: medium florem occupabat capitulum nigrum, plurimis staminibus albis cinctum, quorum apices nigri magnam venustatem candido flori addebant: radix erat tuberosa, crassiuscula, instar radicis superiorum, aut illius Anemonidis tenuifoliae, quæ plenum sanguineum florem profert.

ANNO porro M. D. XXCVI. Constantinopoli missas novo vere accepit Generosi viri Davidis uxor exsuccas Anemonidum radices, quæ statim telluri creditæ, subsequente Maio & Iunij initio flores protulerunt non unius generis. Nam licet omnes multifida instar Bulbo-castani haberent folia, & crescendi formâ atque radice Tenuifoliam polyphylo flore rubro sive sanguineo referrent: quarundam tamen flos simplici sex foliorum serie constantem prorsus niveus fuit præter foliorum unguis, qui carnei quidpiam coloris mixtum habebat: capitulum hirsutum, floris umbilicum occupans, sepiebant multa candida stamina, apicibus ex obscurâ purpurâ nigricantibus prædita: Aliarum flos fuit coloris sanguinei, & plenus. Singularum radices similes crassæ & nodosæ. Omnes autem missæ Galipoli lalè nomine, & subsequente hiemis inclementiâ corruptæ.

CETERVM

CETERVM insequente anno accipiebam Byzantio aliquot Anemonidis radices, istic in foro redemptas meo ære, cum quibusdam alijs peregrinis plantis, quarum tres inter eas quæ tenuiore fuerunt folio, florem habuerunt à jam descriptis colore nonnihil variantem.

Anem. hort. tenuifol. simpl. flore. xiiii.

VNA protulit multifida & tenuiter incisa folia, reliquarum Anemonarū Bulbocastani folijs præditarum modo inter quæ dodrâtales aut ampliores caules, nudi, firmi, subhirsuti vel brevi quadâ lanugine pubescentes, terna minora folia aliquot lacinijs divisa circa summum fastigium habètes, deinde summo fastigio, quod supra terna illa folia ad aliquot uncias excrefcebat, florē sustinentes sex foliorum serie constantem, externâ parte carnei coloris prorsus, præter albicantes oras, internâ verò exalbidi, venis tamen carnei coloris ab imo ungue usque ad medium folium sparsis, umbilicum occupante villosò capitello, multis leviter purpurascensibus staminibus nigricante apice præditis obstituto: hujus verò radix à superiorū radice valde differebat, & Tenuifolix Secundæ, quæ violaceū fert florem, radici proxima erat: nam medium quidem radicis caput, è quo folia & caulis emergebat, extuberabat & crassius erat, ut in illâ, deinde tenues fragilesq; ramos foris nigrescètes, intus albos, illius instar quaqua versum in latera spargebat. Hæc insequente Vere flores dedit.

Anem. hort. tenuif. xiiii. simpl. flore.

ALTERI, singulis quidem annis folia emergentibus Priori non dissimiliâ: sed quadriennio post dumtaxat ejus florem mihi conspicerè licuit, qui singulari cauli tereti innitebatur ternas aut quaternas uncias supra minora illa folia tenuibus lacinijs divisa assurgenti, sex similiter folijs præditus, & pænè prioris flori similis, candidior tamen, nec valde à Decimætertix flore diversus, multis

Anem. hort. tenuifol. xv. simpl. flore.

staminibus albis subcæruleo apice præditis, & hirsutam capitulum cingentibus, ejus umbilicum occupantibus. Hujus radix à Priori radice longè diversa, nam nullos nigricantes ramos in latera spargebat, illius instar, verùm in tuber cōtracta, Tenuifolix quæ plenum florem fert, radicem, forma, magnitudine & colore valde referebat, vel etiam magis albescebat: breviter non valde dissimilis xiiii.

TERTIA, neque folijs, neque radice ab hac differebat, floris etiam forma similis (sex enim folijs constabat) amplior tamen, & foliorum magis orbiculato mucrone erat, color etiam diversus, nempe ruber seu potius sanguineus adeò saturatus & elegans, ut cum illo, qui in sericeo panno villosò rubro saturo, & ad nigredinem quodammodo tendente, elucet, contendere posse videretur: unguis adhuc magis saturi, albicantibus tamen quibusdam venis distincti: umbilicum occupabat hirsutum fuscum capitulum, quod ambibant multa stamina ex purpurâ rubentia nigricantibus apicibus prædita.

Anem. hort. tenuif. xvi. simpl. flore.

Florem etiam hæc dedit quarto demum anno post quàm illam accepissem.

NON minùs elegans, nec etiam ei valde similis erat, quam Lugduni Batavorum observabam. Ea etenim ex radice similiter tuberosâ & crassâ ut superiorum, multa producebat folia multifida instar præcedentium, & inter illa caules ternos aut plures pedalis longitudinis, interdum majores, quorum fastigio insidebant terna folia minora multipliciter incisa, & supra illa assurgebat crassior pediculus, quaternas uncias longus, ex viridi purpurascens, sustinens florem valde amplum, non cedentem magnitudine flori Secundæ Tenuifolix, sex folijs constantem, coloris sanguinei ex atro rubentis & quasi sericei panni villosi kermesino colore præditi æmuli, quorum infima pars circa unguis splendebat, floris verò umbilicum occupabat capitellum nigrum villosum, exilibus staminibus ejusdem cum folijs pænè coloris, paullo tamen dilutioris septum, quorum apices nigri. Florebat Aprili.

Anem. hort. tenuif. xvii. simpl. flore.

ALIAM præterea valde elegantem conspiciébâ in Illustrissimæ Ducis Arschotenfis orto florentem Lugduni apud Batavos, quam à me accepisse dicebat.

Habebat autem illa, multa & tenuiter incisa folia humi sparsa instar aliarum Tenuifoliarum, saturatiore tamen (ut mihi quidem videbatur) viriditate prædita, pediculis ex viridi purpurascensibus innixa, inter quæ prodibant bini, terni, aut plures caules purpurascens, tenui breviq; lanugine obducti, utin præcedentibus generibus, summo fastigio sustinentes

Anem. hort. tenuifol. xviii. simpl. flore.

terna

terna folia, instar eorum quæ in alijs Anemonibus tenuifolijs multifida & æqualiter nascuntur, è quorum medio exibat pediculus ejusdem cum caule coloris, unciam unam aut alteram longus, aut paulò major, cui insidebat flos sex folijs constans, brevi tenuique lanugine exteriori parte pubescentibus, coloris dilute rubescentis, interiore verò coccinei valde diluti, quorum ungues ampli erant & albi, umbilicum obsidebat fuscum capitulum multis sanguinei coloris staminibus cinctum, quorum apices nigri: radix ferè ei similis quæ tenuifoliae pleno flore. Cum alijs generibus Aprili florem, qui odoris expers, proferebat.

Anem. hort.
tenuif. xix.
simpl. flore.

EODEM similiter tempore Aliam observabam florentem, quæ, ex tuberosa crassa radice instar superioris, multa producebat folia multifida, ejus tenuifoliae quæ plenum florem habet folijs similia, inter quæ etiam exoriebantur bini aut terni, interdum plures, pro plantæ magnitudine, caules, pedalis longitudinis, virides, brevi lanugine pubescentes, ferentes summo fastigio terna minora folia, sed valde etiam dissecta, inter quæ exiliebat pediculus tres aut quatuor uncias longus, ex viridi purpurascens, & brevi tenuique lanugine obsitus, sustinens florem sex uncialibus folijs constantem elegantis coloris, veluti ex sanguineo & coccineo medij, non saturi tamen sed diluti, eique prorsus similis quem vulgus cochinilleum appellat, extimâ parte orbiculatis, non autem mucronatis, quorum ungues magni, albi, & quasi argentei, umbilico floris occupato à nigro villoso capitello, quod ambibant multa tenuia staminula ejusdem cum flore coloris, & nigris apicibus prædita.

Anem. hort.
tenuif. xx.
simpl. flore.

CVM ea conveniebat Altera, tam radicis quàm foliorum formâ: caulis tamen & folia in hac magis dilute virefcere videbantur, quemadmodum & terna illa quæ in summo caule nascuntur, tum pediculus cui flos insidebat, qui etiam crassiores & firmiores erant quàm in superiore: flos item major, licet senis duntaxat folijs, ut ille, constans, sanguineo tamen colore quodammodo præditis, vel inter coccineum & cochinilleum medio, albicantibus unguibus ijsq; minoribus quàm in superiore: capitello in floris umbilico sito, staminibusque illud ambientibus cum suis apicibus, nil prorsus differebat à superiore.

HÆC sunt quæ de Anemonide tenuifolia flore simplici foliorum serie gerentem observabam: non dubito autem quin plura genera reperiantur, & multo adhuc plura quottidie exoritura cõfidimus, vel foliorum numero, vel colore, vel alijs notis flores discretos habitura, in ijs plantis quæ superiorum semine vel natæ sunt, vel nascuntur.

Anemonides,
ut plurimū,
caules singu-
lares non ra-
mosos habet.

CETERVM, Omnia Anemonidum genera, singulares caules, interdum duos, aut tres, vel etiam plures, prout magnæ & amplæ vel vetustæ sunt radices, proferre solent, & nullis ramis præditos: non candidè igitur agunt, qui eas multifido & ramoso caule expressas nobis proponunt. Non tamen inficias eo, quin interdum Naturæ luxuriantis lusu cõtingere possit, ut unus ramulus, interdum & alter, inter superna illa folia summum caulem amplectentia enascatur, ut mihi accidit in Tenuifolia hortensi simplici sex foliorum coccineo flore anno M. D. XXXIX. & latifolia hortensi simplici flore Tertia, anno M. D. XCII. atque etiam alijs Tenuifoliae generibus anno M. D. XCIII. & Hogelandò in eâ Tenuifolia albo flore, quam semine adquisierat: verum id rarissimè, & præter ipsius plantæ naturam: nisi fortè Latifoliae Secundæ quis peculiare esse censeat, ut caule in binas alas divisum gerat.

Anemone
Anguillara.

REFERT diligentissimus Anguillara, se in altis montibus observasse Anemonidis genus multifido & lanuginoso folio, cujus flos quatuor duntaxat folijs constaret Papaveris florum instar, qui vel rubri coloris esset, aut albi, aut cærulei: & in Apulia genus illud inventi, quod Galenus luteo esse colore scribit: quod quum non facie, sed solo colore à reliquis generibus differre asserat, plurimum dubito, an latifoliae genus illud sit, quod secundo loco descripsi.

Nomina.

DICITVR autem Græcis *ἀνεμώνη*, Plinio Anemona & Phenion, Gaza Fremium (nisi mendosus sit ejus codex & Phenion cum Plinio scripserit) novâ & inusitatâ voce vertit: nullum vulgare nomen novi. Ruellius tamen *Coquelourdes*, *Cocles*, & *Passe fleurs* à Gallis appellari asserit. Scio postrema duo nomina Papaveri erratico nonnullis Gallia locis tribui: vox *Coquelourdes* Pulsatillæ fortè convenire possit, quæ silvestris Anemona genus est. Non desunt tamen, qui simili appellatione Pseudonarcissum pallido flore donent.

Coronariam autem plantam apud Veteres fuisse, ex Athenæi Deipnosoph. Hist. libro xv. apparet.

Nicander enim lib. II. Georgicorum flores coronarios apud eum recensens Anemonidis meminit, his verbis,

*Et Anemonides fulgentes ipse, antea quàm contractentur,
Splendidiore procul colore allicientes.*

Et Cratinus in Effeminatis, apud eundem,

*Chamæmelis omnigenis ornatur mihi caput,
Lilij, rosas, leirij, cosmosandalis, violis, sifymbrij,
Anemonarum vernis calicibus, serpillo, croco, hyacintho, &c.*

OMISSIS porò Neotericorum varijs de Anemonide sententijs, ejus vis acris est, & proximè ad Ranunculi facultates accedere videtur.

ANEMONE HORTENSIS pleno flore. CAP. LVIII.

SEd longè omnium elegantissima sunt duo illa Anemonidis genera, quæ Polyphyllum, sive multiplici serie constantem habent florem: quarum historia in Appēdice ad Plantarum in Hispanijs observatarum descriptionem data est, & in Pannonicis Plantarum observationibus auctior reddita: nunc verò quia circa illarum alteram, latifoliam videlicet, quasdam notas diligentius observare mihi licuit, ejus historiam de integro retexere placuit. Ejus verò plures observabam species.

Anem. hort. latif. pleno flo. versic. radix.

ILLARVM enim Prior, multa habebat folia, lata initio, & latifolia: simplici flore Primæ folijs pænè similia, deinde Saniculæ aut Tertiarum latifoliae foliorum æmula, majora tamen, magis dura nervosaque, & in tres lacinias altius divisa, insuper in ambitu ferrata, supinâ parte viridia admodum & quasi nigricantia, pronâ candidiora, fervidissimi saporis & illico linguam urentis, ante hiemem etiam germinantia. Novo jam Vere, unus aut alter caulis inter folia prodibat dodrantalis, interdum etiam pedalis longitudinis, crassiusculus, nudus, brevi lanugine septus, circa fastigium tria exigua folia, aut nullis, aut rarissimis lacinijs divisa ab eodem fere exortu prodeuntia & simul tandem caulem amplectentia proferens, deinde binis uncijs supra jam dicta folia emergens, magnum ac latè expansum florem sustinebat, numerosis folijs constantem, quorum externa & majora dena aut duodena, colore viridi, ut plurimum, prædita erant, eorum mucronibus coccineo colore leviter & virgatim infectis, interna verò minora, & angustiora dilutiore ex rubro purpurâ nitebant, & quæ medium florem occupabant ejusdem etiam coloris, ad umbilicum reflexa, & veluti glomerata erant.

HABUIT porrò Generosa Dn. de Heusenstain anno octogesimo quarto supra millesimum & quingentesimum ex hujus fragmento, quod aliquot ante annis ipsi communicaveram, florem modò descripto similem, qui ex

alio simplici octo latiorum foliorum partim viridium, partim coccineorum flore, trunciatili caule supra terna minora folia innitente emergebat, quem sustinebat uncialis pediculus purpurascens, elegante sanè spectaculo.

ALTERAM speciem habuit illo ipso anno eadem Generosa Dn. quæ amplissimum gestabat florem, insidentem pediculo duarum aut trium unciarum supra terna illa minora folia emergenti, initio quidem virentem, deinde coccineum colorem paulatim contrahentem, octonis tamen aut pluribus folijs latioribus & externis reliqua amplectentibus, aliquam viriditatem retinentibus, interiora verò coccinei prorsus erant coloris, eorumque unguis superiore parte ex pallido flavescebant, infimâ, quâ capiti inhærebant, coccinei radiatim in pallido desinentes erant coloris: floris autem umbilicum non occupabant glomerata & reflexa folia ut in præcedente, sed villosum capitellum nigricans, multis nigris staminulis cinctum, quorum apices initio ex viridi pallecebant, deinde, ubi obversi, ad subcæruleum colorem tendebant. Ejus floris diameter erat tribus uncijs Romanis, sive quadrante Romani pedis amplior.

SIMILEM nunc alunt omnes rei herbariæ cultores Belgici in suis hortis, in quâ tamen duplex discrimen animadvertēbam.

VNA enim caules inter folia producebat dodrantem aut pedem longos crassiusculos & firmos, virides, sustinentes summo fastigio quaterna plerumque, nonnunquam etiam quina uncialis longitudinis folia, quorum unum latiusculum & extimâ parte in lacinias divisum, reliqua mucronata, viridia, interdum tamen uno aut altero, rubro colore confuso: pediculus deinde inter illa assurgebat, tres, quatuor, aut plures nonnunquam uncias longus, crassus, firmus, viridis, pubescens, cui insidebat flos unicus, vicenis, tricenis aut pluribus folijs constans uncialis vel etiam amplioris longitudinis, eleganti saturatiore splendēteque coccineo colore præditis, quorum unguis sanguineos ambibat magnus orbis pallidus, qui ma-

Anem. pleno
flore duo genera.

Anem. hort.
latifol. pleno
flore 1.

Varietas.

Anem. hort.
latifol. pleno
flore 1.

Anem. hort.
latifol. Pavo
major 1.

Anem. hort. latifol. plen. flor. versicolor, Anem. hort. latif. pleno flore coccineo.

qui magnum decorem flori addebat : floris umbilicum occupante capitello villosò nigro staminulis sanguineis subcæruleos apices habentibus cincto.

Anem. hort.
latifol. Pavo
major II.

ALTERA flores minus plenos profert, & interdum simplici octo, novem aut decem foliorum duntaxat serie constantem; alioqui, nec folijs nec floris amplitudine, nec colore ab aliâ differt.

Singularum radix crassa, & in aliquot capita extuberans, Latifolia: Tertiæ simplici flore radicis instar, foris nigra & scabra, intus alba, solida, ingrati saporis & fauces coarctans, multisque tenuibus fibris prædita.

Tempus.

Aprili vel paullo etiam trius florem istæ expandunt. Sed Prioris flos rarissimè in Germania ad frugem pervenit, frequentissimè enim, antequàm sese explicet, vitium contrahit. Certè licet multis annis aluerim, ultra ternos aut quaternos ejus flores explicatos videre non memini. Castellis autem in cultissimo horto Illustrissimi Principis Wilhelmi Landgravij Hassiæ &c. maximum & amœnissimum protulerat anno M. D. XXXI. quem vivis coloribus ipsius jussu expressum, dum sequente Octobre ipsius Celsitudinem convenirem, mihi conspiciendum præbebat.

Nomina.

PRIOR istarum Constantinopoli semper allata fuit *Ginl* vel *Gul catamer* appellatione, quâ (ut ante diximus) roseos pænè omnes flores & multiplici foliorum serie constantes donant. Vulgus autem Herbariorum apud Belgas & Chalchedonicam, & quia ejus flos plerumque vitiosus est, & in caput multis viridibus folijs constans degenerat, viridis Anemonidis cognomen illi tribuit. Alteram autem quæ perfectum coccineum florem gestat, Pavonem majorem appellant, quòd ejus flos, orbem illum, qui in extremis caudæ pavonum plumis conspicitur, quodammodo imitetur, tametsi diversis coloribus præditus.

Harum radices, perinde ac Latifoliarum simplici flore, præsertim quæ crassæ & globosæ sunt, temporis diuturnitate plerumque cariósæ fiunt, & vitio deinde ad extremos nodos serpente, tandem penitus corrumpuntur, nisi alternis ad minimum annis, in fragmenta divulsæ, tellurique commissæ pangantur.

Anem. hort.
tenuif. pleno
flore.

CETERVM Alterius, quæ pleno flore est, folia, numero quina, sena, aut plura sunt, multifida. Bulbocastani, aut Tenuifoliæ secundæ, simplici sex foliorum serie florem gerentis folijs similia, paullo tamen dilutius virentia, seu verius ijs quæ reliquæ tenuifoliæ, florem coccineum simplici sex foliorum serie constantem gestantes crassioreque radice præditæ,

Anem. hort. tenuifol. pleniflore.

ditæ, habent: caulis etiam illarum cauli similis, quem circa summum tria minora tenuiter incisa folia ambiunt, florem, ante quàm aperiatur, occultantia, qui summo cauli ad binas, ternas, aut plures uncias supra minora illa folia succrescenti insidens, in dena, aut plura externâ parte pubescentia, longâque & latiuscula atque etiam majuscula folia explicatur cocci modo rubetia, internâ verò parte coccineo saturatiore nitentia, quæ numerosa tenuiaq; foliola sanguineo colore prædita amplectuntur. Hujus radix nodosa quidem est, sed paulò longior alterâ, & licet foris nigricans, nitidior tamen, & pallescens colore quasi perfusa, breviter earum radici similis, quarum flores sanguineo coccineoq; colore sunt præditæ, intus alba, ejusdemque cum aliarum radice saporis, & tenuibus fibris, ut illæ donata, & fragmentis pangi potest.

Hæc porrò multo liberalior esse solet in proferendis floribus quàm reliquæ rarissimè vitium faciens: imò, si mitior sit aëris temperies, Autumno flores denuo gestans, sed magis dilutos, & internis folijs (caloris defectu) aliquâ viriditatem retinentibus. At in ijs qui Aprili aperiuntur, ego & alij aliquâdo eam amplitudinem habuimus, ut Germanici talleri orbem æquaret, & trium aut quatuor simul cõjunctorum crassitudinem superaret, hoc est, ut duas uncias lati essent, & unam densi. Hoc etiam ego & alij experti sumus, in integris radicibus & earum fragmentis, ut charta dumtaxat involutæ, & sine terrâ siccò

loco per totum Autumnum totâque hiemem reservatæ, deinde ineunte Vere terræ creditæ, Maio mense folia protulerint & insequente Junio flores. Idem periculum in aliarum Anemonidum radicibus fecimus, & successit experientia, verùm in nullâ feliciter quàm in Tenuifoliâ polyphyllo flore.

M I N I primum ejus radices communicarunt Constantinopoli missas vel allatas Illustris Vir David Vngnad, & Gen. Carolus Rym, ejusque affinis Philibertus de Bruxella: quæ deinde meâ operâ Belgicis hortis communes factæ, missis Viennâ Austriæ ad amicos earundem radicibus. Illam autem paucis annis ante quàm, ad Cæsarem Maximilianum evocatus, Viennam proficiscerer, Byzantio etiam delatam acceperat Ill. Vir Ioannes de Brancion, amicus fratris loco à me semper habitus, consanguinei ipsius operâ Iacobo de Codenhoven, qui binas ejus radices Viennæ redemerat cum paucis aliquot Tulipis recens à Curfore quodam Constantinopoli allatis. Postea verò dum Viennæ vixi, & hæc & superior Nobilibus viris & matronis, quibus peregrinæ plantæ & elegantes flores in delicijs erant, Byzantio Viennam sunt allatæ: latifolia quidem *Gul catamer*, ut dixi, appellatione: hæc verò plerumque *Lalé Benzede*, & *Galipoli Lalé*.

Vnde primò illata.

Nomina.

Quod si autem Anemonidis aliquod genus, ad Adonidis florem, Ovidio libro Decimo Metamorph. descriptum, referendum est, nullum hæcenus conspiciere memini, quod ejus descriptioni propius accedat, quàm hoc: etenim sanguini concolorem habet florem. Licet etiam quæ præcedente capite descriptæ sunt florem simplici foliorum serie constantem habentes coccinei aut sanguinei coloris, pro eo sumi possint.

Adonidis flos.

CETERVM de Anemonide quæ missa fuit pro eâ quæ cæruleum plenum florem habere deberet, jam ante diximus. Similem certè florem nondum videre mihi contigit, quemadmodum nec illam, quam albo pleno flore inveniri aiunt.

CYCLAMINVS.

CAP. LIX.

CYCLAMINI sub Æstatis finem aut Autumni initium suos flores producentis, deinde folia, quæ postquam tota hieme perstiterunt, sub Aprilis finem, aut Maio amittentis, duas differentias in Pannoniâ & Austriâ observabam.

Cyclaminus caerato flo.

VNA enim ex globulari radice, tenuibus nigricantibusque fibris prædita, multa circinata propemodum rotunditatis profert folia, Afari folijs ferè respondentia, non admodum crassa, supernè virentia, infernè purpurascens, humi expansa, flores in longis pediculis nutantes, unico folio sed in quinque profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur, constantes, quæ

Cyclaminus odorato purpureo flore.

Cyclam. odo-
rato flore II.Cyclam. odo-
rat. μικροφύ-
λον.

Nomina.

Cyclam. odo-
rati varietasCyclamin.
Byzantin.Cyclamin.
Byzant.
ωδυναδισ.Cyclam. Bel-
gic. hederaceo
folio.

tes, quæ sese explicare incipientes sursum reflectuntur, coloris vel dilutius vel saturatius purpurascens, odoris suavissimi: ij marcescentes integri decidunt, capitulumque subsequitur, cum pediculo cui insidet in multas spiras se convolvens, donec terram attigerit, cui incumbens paulatim augetur, donec violæ martiæ seminarium vasculum magnitudine æquet, quod maturitate ab extremo mucrone aperitur, semenque ostendit inæquale, ex fusco fulvescens, quod terræ commissum, in germen non abit, sed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum seminum naturam, unde postea foliola promit.

ALTERA illi planè similis est: pauciora tamen semper folia proferre conspicitur, eaque non purpurascens subtus coloris, sed albicantis quodammodo, aut pallefcens, cui viridis mistus, ut in Asari aversis folijs.

Nulli sunt illarum Provinciarum silvosi montes, nulli saltus, aut interdum in montium acclivitatibus uda prata, quæ ijs non abundant, ubi variæ magnitudinis radices eruuntur, tantæ interdum, ut manum implere queant, quæ plerumque magis scabro sunt cortice, quam juniores aut mediocres, & habent interdum varios quasi cauliculos unde folia & flores singulis annis emergunt, qui etiam contracti & terræ reconditi, in globularem radicem efformantur & transeunt, singulis etiam annis folia & flores producentes. In saxosis autem mon-

tibus, aut rupibus quæ Pinastrorum silvas alunt, nõ sine difficultate eruere memini, quæ digitalem crassitudinem non superarent, sed in cubitalem nonnumquam longitudinem excrevissent, subinde in nodos (ubi scilicet paulò laxiores petrarum fissuras nactæ erant) extuberantes.

Rhizotomæ mulierculæ, quæ multas Cyclamini radices cum varijs alijs plantis Viennam in forum venales adferre solent, Sambrot appellat, hoc est, porcinum panem, quidam etiam rustici Erdt apffel/id est, terræ malum, Vngari autem *Diznorepa*, porcinum rapum.

CETERVM duas alias Cyclamini species se habere ad me scribebat Nobilis vir Ioannes ab Hoghelande, ab ipsius fratre Theobaldo in montibus quibusdam erutas dum ex Italiã rediret. Illas verò non Autumnii initio flores proferre, sed ipso Solstitio æstivo florere incipere, perseverareque ad autumnale usque Æquinoctium: ejus item semine natas plantas idem ortus sui tempus observare: eam ob causam æstivum Cyclaminum potius dicendum, quàm autumnalem. Priorem habere folia albis maculis obscure notata, aversâ parte rubentia, aliquantulum angulosa, flores saturatius purpurascens: Alteram folia promere aversâ parte virentia, adversâ maculis albis, ijsque valde conspicuis aspersa, rotundiora superioribus, & flores dilutiores, utrosque autem suavissimi odoris, nares etiam procul ferientis. Vtrique hoc peculiare, quod vetera folia retineat, donec nova nascantur.

ANNI porro M. D. XXXI. autumnno, missæ sunt Constantinopoli Gen. Dn. de Heusenstain cum varij generis bulbis, aliquot Cyclamini radices, orbiculares, quas castaneæ magnitudinem non superasse, & valde tersum expolitumque corticem habuisse aiebat, quæ statim ante hiemem folia produxissent, Cyclamini ineunte vere primum emergentis & florentis folijs ferè similia, pronâ parte pulcherrimè purpurascens, & supinâ candicantibus maculis insignita, paucioribus tamen angulis prædita. Martio sequente flores tulit, quos subsequens gelu corrupit: itaque vernum esse omnino putabam. At postquam subsequentibus annis folia ante hiemem semper proferre animadverti, atque nonnumquam, mitiore præsertim aurâ, etiam flores, plurimum hæsi, & an autumnali Cyclamino, an vernali attribuerem, dubitavi. Qui venales habebat Turca, ei qui illas emit, libenter obtrusisset pro Viola martia flore rubro, tametsi Cyclamini esse agnosceret.

Binis subsequentibus annis multo majores & plani omnino bulbi Cyclamini missi sunt Byzantio *Buhur meneni*, & *Dohum* appellatione. Quadriennio verò post magnum, & palmaris latitudinis tuber inde accipiebam nullo nomine insignitum, cujus folia genus illud quod Belgicis hortis familiare esse solebat hederaceo folio, prorsus referunt, sed subtus rubent: id anno

Cyclaminus inodoro purpurasc. flore.

Cyclaminus verno tempore florens.

id anno xc. supra millesimum & quingentesimum, plures viginti flores tulit, ijs qui in Belgico nascebantur non dissimiles, etiam inodoros: xci. autem, plures quinquagenis: sequente biscentenis.

BELGICVM illud genus in quadam silva non procul urbe Tornaco primus observaverat Ioannes Moutonus, cujus librales radices dum Machliniæ viverem, & magno rapo æquales, ab ipso nobis missas memini: Illius folia ut plurimum subtrus virefcebant, flos dilute rubescens, carnei erat coloris, & interdum albicabat, inodorus. Cujus semine natas aliquando habui plantas similes planè flores proferentes, folia etiam hederacea: sed quæ aut matris folia omnino referebant; hoc est, subtrus viridi misto colore pallefcebant, aut purpurascabant Byzantini Cyclamini foliorum instar, eaq; supernè albis frequentibus maculis aspersa erant, etiam nonnulla ad umbilicum alba macula insignita, alia minimè. Tam hoc verò, quàm Byzantinum magis serotinum supra enumeratis, & Octobri ut plurimum duntaxat florere incipiens in Novembrem usque. Byzantini semen duntaxat semel observare potui, licet aliquot capitula diu retineret quæ ad frugem perventura videntur, hiems tamen semper corrumpebat, illud autem erat duplo majus eo quod Belgicus proferebat. Belgico autem hederaceo folio similis è Britannia Galliæ postea inferri cæpit.

HABVI etiam aliquando Cyclamini verno tempore florentis paucas plantas, semine ex Belgicâ mihi misso natas, quæ tertio à satu anno flores proferre cæperunt, odoratissimos sane, & vulgari saturatiores, pauloque graciliores: folia alijs minorâ, in ambitu ferè crispa, & foliorum hederæ formam imitantia, teneriora tamen, supinâ parte candicantibus maculis aspersa, angulorum etiam mucronibus albicantibus, pronâ omnino purpurascètia. Primus inter Belgas eam plantam habuit Ioan. de Brancion munere Alphonsi Pantij, cujus deinde semine natæ plantæ in aliorum potestatem venerunt. Sed N. V. Ioan. Boisor aliud genus alere solebat oblongiore folio, ut mihi, cum ante aliquot annos illius semen mitteter, per litteras significabat. Is etiam M. D. xci. anno aliquot bulbos verni misit: qui sequente Aprili flores tulerunt.

At quem noster Lobelius apud in subres luteo flore observasse scribit, videte nondum mihi contigit. Quemadmodum nec cum de quo mihi relatum est parva radice avellanæ magnitudine, æstate florem vulgari majorem proferentè, & in declivitate montis nascentem, qua iter faciendum est ijs qui Româ Florentiam proficiscuntur, ultra pontem Milvium secundum rivum aque traverse dictum: qui fortè Hoghelandij alter esse posset.

TERTIA Novèbris anni M. D. xc. scribebat ad me è Candiâ Cretæ insulæ urbe diligentiss. Iosephus de Casa bona Belga & Sermi-Thusciæ Ducis Horti Medici præfectus, in eam insulam

*Cyclam. albo
flore.*

fulam observandarum stirpiū gratiā suo Principe ablegatus, se inter reliquas plantas quas Novembri florentes istic invenisset, Cyclaminum albo flore observasse. Sexēnio verò post adferebat Gallus quidam rhizotomus Galliam, Italiam, Germaniam peragrarē solitus, in Bataviam, rariores quāsdam stirpes, inter quas Cyclamini radices, quem albo flore prædium esse referebat.

DENTALI.

Dens caninus purpurascēte flore.

*Dens cani-
nis purpurā-
scēte flore.*

CAP. LX.

Dens caninus albo flore.

VT Superior Autumni initio, plurimūm subs flores producit, & statim folia: sic huic plantæ incūte vere bina plerumque folia (rarò terna) prodeunt, mutuo se amplectentia, & florem occultantia, liliaceis proxima, breviora tamē & latiora, ad Allij urfini formam valde accedentia, crassiora & magis carnosa, multis magnis maculis ex atro purpurascētib; aspersa, basi angustā, paulatimq; in latum extensā, deinde in mucronem desinentia: explicatis folijs, conspicendum sese præbet flos, dodrantali pediculo enodi & vacuo purpurascētiq; innitens, sex oblongiusculis folijs constans deorsum inflexus & spectans, qui aëris (Solis radijs excalecti) tepore sese explicat, foliaq; sursum reflectit Cyclamini instar, elegantis & dilutioris purpurei coloris, senis intus staminibus purpureis, & candido trifulco stilo, nulla odoris gratiā placens, sed solā elegantia commendabilis: flori succedit trigonū capitulum, cōtinens aliquot semina Leucoij bulbosi præcocis alterius seminibus ferè respondentia, sed longiora gracilioraque, flavescētis coloris: radix longa, infimā sede crassior, multiq; candidis fibris stipata, & plana quadam appendice, unicā aut pluribus, donata, quæ veluti radicum superioris anni & præcedentium aliquot vestigia sunt, parte autem superiore paulatim gracilescens, unde caulis emergit, summā tellure bina folia proferens. Quamdiu nullūm florem dat hæc planta, unico duntaxat exit folio.

Copiosè nascitur ad quorundā montium radices herbido & udo solo, nō procul Grätzio Stiria provincie metropoli, & Sermi Archiducis Austriae Caroli regiā. Similis planè coloris in Allobrogum montibus erutam & in Belgicā Walerando Donrez nobis aliquando missam memini: Sed & circa Baionam nasci, vicinis Cantabrorum montibus, mihi referebat C.V. idēque Medicus Regius Ioannes de la Riviere. Floret Aprili, interdum etiam maturius, in hortis præsertim culta.

*Dens cani-
nis albo
flore.*

Aliud verò genus crescit in Apennino & Euganeis montibus, cujus folia longiora, maculas albas diutius retinentia, initio dum exeunt, florem etiam amplectentia, qui superiore major plerumque est, vel lactei omnino candoris, vel mistis purpurascēte albæque coloribus con-

bus constans, staminibus albis, apicibus nigricantibus, huic succedit trigonum caput semina alteri paria continens: radix etiam longa, & superiore crassior. Hanc aliquando accepimus à C. V. Vlyffe Aldrovando, totius Naturæ miraculorum scrutatore diligentissimo, & Medico excellentissimo, tum ab amplissimo viro Iacobo Antonio Cortuso Patricio Patavino, & à C. V. Achille Cromero, Medico, cum Patavij viveret: Verùm similes etiam radices ad me Francofurtum mittebat anno M. D. XCI. Illis Vir Ioan. Vincent. Pinellus.

Vulgo à Stiria Medicis & Pharmacopæis Dentali, à nonnullis verò rusticis Schofwurtz *Nomina.* appellatur Prior: ex Allobrogibus autè missa, Satyrj erythronij nomine, qua etiam appellatione usus Lobelius in Adversarijs & Observationibus. Altera Pseudohermodactyli & Dentis canini nomine ex Italia missa. Vtraque frigoris patientissima.

Stiriacas mulierculas radices exsiccatę pollinem pultibus puerorum inspergere solere, ad enecandas eijciendasque ventris tineas, mihi relatum est. Ex vino autem haustum mirificè coli dolores mitigare expertus est doctissimus vir Thomas Hautstain, Sermi Archiducis Caroli primarius medicus (qui multos ejus bulbos Viennam usque non semel mihi misit) insuper corporis vires reficere & nutrire; ex aquâ verò pueros epilepticos juvare. *Facultates.*

ORCHIDES.

CAP. LXI.

VIENNENSI agro & vicinis Provincijs frequentia sunt Orchidum varia genera, quæ in Belgicâ etiam videre memini, quarum historiam, cum ab alijs descriptæ sint, minime repetendam esse duximus. Quæ verò numquam antea mihi inspectæ fuerunt, quæque à nemine observatas suspicor, earum porro historiam hoc capite cõscribemus, initium ab omnium, quas umquam viderim, maximâ, facientes.

BINA habet hæc Orchis folia, Ellebori albi folijs amplitudine non cedentia, aliquot venis à pediculo ad extremum usque folium productis similiter insignita, supernè virètia, infernè dilutiora, prorsus tamen splendètia: caulem cubitalem, paucis foliolis sive involucris præditum, pentagonum: flores in summo spicatim cohærentes, cujus autè coloris, cujusve formæ, ignoro, cum, ante quàm aperirentur, plantam dum taxat observaverim: radices binas, crassas, & parvi napi modo oblongas, supra quas infimo cauli inhærent aliquot fibræ fatis crassæ. *Orchis 1. am. pl. folijs.*

Solum mihi inspecta est hæc Orchis Maio mense anni M. D. LXXIX. in declivitate montis in quo extructa est arx Ill. V. Balchafaris de Batthyan p. m. Grebén nuncupata, inter Dravum & Savum amnes, binis ultra Warasdinum miliaribus. *Natales.*

Orchis latifolia altera.

Illius genus haud dubiè erit, quod non modò in silvis Nemethwywar oppidi vicinis, sed etiâ in Leytano saltu supra Manderstorf observabam, folijs quidem magnis & latis, sed infra superiorum amplitudinem, caule pænè cubitali, magnis floribus spicatim congestis, ejusdè cum aliarum orchidũ floribus formæ, purpureis maculis aspersis, exalbidâ galeâ flores singulos tegente, radicibus geminis, crassis, superiore tamen brevioribus. *Orchis latif. fol. altera.*

PLURA sunt Alteri folia, angustiora, caulis gracilior, pedalis, flores rubri pulcherrimi, quales ferè in Belgico illo Orchidis genere videre memini, quod è pratis Lovanio vicinis eruebatur. *Orchis II.*

Crescit in eodem jugo Grebén pone arcem, & plerisque gramineis locis, inter flumina Muram & Dravum, tum apud Sackturnya Ill. Comitum de Zrinio arcem. *Natales.*

TERTIVM genus elegantissimum, binis crassis bulbis præditum, uno succi pleno, altero flaccidiore, quod in Orchidibus vulgare est; folijs longis, angustis: caule interdum pedali, spicâ florum elegante, odoratâ, quorum galeola obscurâ purpurâ nitet, hiatus cum propendente labro candicant, purpureis que maculis insigniuntur. *Orchis III.*

Invenitur in pratis Nemethwywar Dn. de Batthyan vicinis, supra Rabam, & inter flumina Muram & Dravum. *Natales.*

QUINA aut sena sunt Quartæ folia, caulis palmaris aut amplior, aliquot minoribus folijs cinctus: spicâ elegantium pusillorum florum purpurascete galeâ tectorum, prominulo labro & in *Orchis IIII.*

& in quatuor barbulae diviso, albo, purpureis punctis distincto, parvo calcarè à tergo prominente, tenuis odoris, sub quo, ut in reliquis Orchidibus torosum & contortum est capitulum, exiguum semen scobis instar continens: geminas radices habet testiculorum modo efformatas, unam plenam, alteram marcidam, supra quas ex imo caule ortæ fibræ expanduntur.

Natales.

Nascitur ad montis Glesfeld imminētis radices, binis supra Neapolim Austriae miliaribus, abundantius tamen in montium tenui gramine tectorum declivitatibus, supra Radan, Medeling, Baden, & plerisque alijs editioribus siccioribusq; locis Viennæ vicinis.

Illi similem eruebam montibus Grebén proximis, sed longè ampliorem, crassiorèque & longiore spicâ præditam.

Orchis v.

QVINTA quatuor aut plura habet folia, summâ tellure jacentia, Belgicæ orchidis quæ passim in pratis maturè purpureum florem fert, similia, sed nullis maculis aspersa: caulem palmarem, aliquot minoribus folijs septum, cujus summum, multi flores, exigua galeâ duobus foliolis constante, tribusq; alijs foliolis galeam ambientibus, latiore barbâ propendente, & obtusiore calcarè præditi, spicatimq; nascentes exornant, coloris aut purpurei saturatioris, aut dilutioris, aut ferè carnei, atque etiâ omnino albi, barbâ tamè plerumque velexiguis, vel majoribus maculis saturè purpurascētibus aspersâ, interdum etiam profus nullis, præsertim in lacteis floribus: semen ut in reliquis contortis vasculis continetur: geminas radices, unam superioris anni flaccidiorem, alteram recentiore, succulentam, tegunt multæ candidæ crassiusculæ fibræ.

Natales.

Inveniuntur passim in pratis Viennæ vicinis. Similem etiam observabâ anno M. D. xxci. in pratis urbi Londiniensi in Angliâ proximis: ubi & aliam eruebam grandiore paulò florum purpureorum spicâ, teterrimi fœtoris.

Orchis vi.

INGRATI etiam odoris est, quam non ineptè Tragorchin minorem nuncupari posse censet Ioan. Hoghelandius, cujus iconem & binos bulbos ad me misit ante biennium. Dodrantali affurgit caule, quem terna aut quaterna ambiunt angusta folia: summus caulis sustinet breviorè spicam florum elegantis interius rubri coloris, internè verò paulò dilutioris, trifido labro propendente.

Natales.

Rara inventu crescit in marinis aggeribus, interdum etiam reperitur circa Hagam Hollandiæ. In hortos autem translata, latius explicat florum comam, in metæ quasi formam desinentem.

Tempus.

Omnes autem Maio mense florere solent, præter primum genus quod paulò serius flores promit.

Orchis Batavica vi.

Orchis Pannonica viii.

TRIA plerumque habet Septimum genus angusta folia, alioqui reliquis Orchidibus si- Orchis vii.
milia, viridia, cauliculum palmarem, spica flosculorum ex herbaceo pallidi coloris, tribus
apiculis constantium, & moschi odorem referentium, exornatum: unicam radicem, rotun-
dam pisi magnitudine, supra quam longæ propagine exporriguntur, quæ novas subinde
plantas generant.

Exit copiosè in colle monasterio Neuberg vicino, & Iunio floret.

Natales.

Et hæc quidem de Orchidibus orbicularas radices habentibus Quæ verò sequuntur, ge-
minis licet radicibus sint præditæ, in orbem tornatæ non sunt, sed in aliquot appendices de-
finunt, & quasi palmas imitantur.

L I L I I primùm enascentia folia tria aut quatuor habet Octava, dilutioris & quasi pal- Orchis viii.
lentis viriditatis, nullaque macularum aspergine notatis, ingrati saporis: palmarem caulem
amplectuntur aliquot foliola, in cujus summo fastigio flores spicatum digesti nascuntur ex-
albidi & quasi pallescentis coloris, nullis punctis distincti, antèrius morionum hiantibus
cucullis similes, utrinque auriti, & latiusculo pallido labro propendente, posteriore verò
parte corniculum habentes, ut consolida regalis, aut Linaria, sed latius & obtusum, gravi-
ter odorati, florum sambuci odorem referentes: ad horum exortum singula foliola nascun-
tur pallentia, & floribus colore respondentia: radices geminæ, veluti palmæ, in binos,
ternos, aut plures digitos distributæ sunt, quarum vetustior fungosa, nigrior, & flacci-
dior est, altera candida, vegetior ac solida, paucis supra earum exortum nascentibus fibris.

Aliud genus est formâ, magnitudine, ceterisque notis illi par: sola varietas in floribus, qui
in hoc purpurei sunt, foliola sub floribus nascentia etiam purpurescunt.

Invenitur utrumque genus non modò in Leytano saltu supra Manderstorf, alijsque Au- Natales.
striæ inferioris silvis: sed etiam editioribus quibusdam pratis Viennensi saltui proximis.
Floret autem Aprili, nonnumquam etiam Maio, pro mitiore videlicet aut rigidiore verna-
lis aëris constitutione.

CETERVM non incommodè forsitan Pseudorchis appellari possit elegans plantula, quam Pseud-or-
chis veri-
phi.
ex Italia rediēs observabat anno M. D. XCII. eruditus vir Gulielmus de Mera, Batavus Me-
dicus, & mihi Francofurti communicabat, paulò ante meum ex eâ urbe discessum.

HABET verò illa unicum folium, ex membranaceo quodam involucre prodiens, semun-
cialis latitudinis, duarum unciarum aut amplioris lōgitudinis, multis venis secundum lon-
gitudinem excurrentibus, & medio nervo præditum, valdeque tenue, dum resiccatum est:

ex eodem involucro prodit & cauliculus semipedalis aut minor, gracilis, à medio ad summum fastigium, flosculis quibusdam onustus, quorum forma mihi ignota, quia sicca plantam duntaxat videre contigit, in qua inhærebât adhuc flosculorum petioli, & bina aut terna capitella, instar capitulorum Orchidis: radix bulbosa est, aliquot membranaceis involucribus, præter Orchidum naturam, sub qua multæ tenues fibræ exeunt, ut in Allij generibus, cum quibus affinitatem quandam habere videtur, radicis ratione, cui plerumque adhuc inhæret superioris anni jam exsucca, & cauliculum retinens. Cùm porò mediâ quandam naturam habeat hæc planta, & peculiare caput non videretur requirere, Orchidibus subijciendam esse existimavi. Per me tamen semper licebit alijs, quo velint loco reponere, & nomen illi imponere.

LEIMODORON.

CAP. LXII.

αιμόδωρον.

ORCHIDIBVS quodammodo cognatum λειμόδωρον sive αιμόδωρον, Theophrasti, vel ὄροβαρχη Dioscoridis, & Cynomorion Plinij, cujus varia genera inveniuntur multis Provincijs communia.

Pseudo-leimodoron.

Orobanche 1.

Pseudo-leimodoron.

At congenerem illi plantam, quippe quæ superna parte ipsum æmuletur, in mōtanis supra Badensēs thermas observabam, quæ nusquam antea, quod meminerim, mihi fuit conspecta. Pedali assurgit illa caule, frequentibus secundum radicem foliolis, tamquã vaginulis, involuto, spicam gestans florum quatuor folijs cōstantium, superiore in corniculum deficiente, & promuscide quadam inter media folia prominente, cui adnatæ sunt duæ tenues barbulae: floribus striata & longa subsunt capitula, semine exili & orchidū simili plena: subrotundam radicem non habet, qualem suo haimodoro tribuit Theop. lib. viii. Hist. plant. cap. viii. sed crassas, longas, & obliquas fibras habet, quemadmodum ea planta quæ vulgo Helleborines nomen obtinuit. Tota stirps saturo purpuræ & planè violaceo colore prædita est. Floret Iunio.

Similem ferè, sed multò dilutioris coloris olim observare memini non modò in silvâ illâ agri Mompelliani, in quâ cœnobium Gramont dictum, sub Illicis arboribus, sed alijs plerisque silvis.

Orchis abortiva Lobelij. Coagulum terræ Plinij.

Non dubium est quin his adnumeranda sit, ea quam Lobelius Orchidem abortivam, Germani Margendzehen Belgæ Voghels-nest appellant, quàmque nonnulli Coagulum terræ Plinij esse ariolantur, cujus meminit lib. xxvii. cap. viii.

αιμόδωρον varietas.

Porò Orobanches illius legitimæ Dioscoridis, sive αιμόδωρον Theophrasti, variaz sunt species. Aliaz enim elatiores, aliaz humiles, aliaz exalbidi coloris, aliaz flavescents, aliaz fusci, aliaz

aliæ subcærulei: nonnullæ aliarum stirpium radicibus adnascuntur, plurimæ per se subsistunt, & solæ inter alias plantas & gramina nascuntur: pleræque autem omnes unico simplici caule sunt præditæ, interdum ramosum & multifidum illum habent. Omnium verò maxima passim in omnibus Europæ silvis nascitur, ut existimo: certè nullas adij, quin ipsam non repererim: eam quia apud Belgas sæpius Genistæ vulgaris radicibus innascitur, Herbariorum turba Rapum Genistæ appellat, Belgæ *Bzem vaepe* Vngari, quia recta assurgit & firma est, *Misé gyertyhá*, missalem candelam sive cereum appellat. Quæ subcæruleo est flore, cardui vulgaris inter segetes nascentis radicibus inhærentem olim eruere memini, cum Mompellij viverem. *πολύκλωνος* autem aliquoties observabam in siccoribus quibusdam pratis, & nuper admodum ad me mittebat cum aliquot alijs siccis stirpibus Amplifs. vir Iacobus Ant. Cortusus, de qua nonnullos suspicari aiebat, Papaver spumeum esse, solâ ea ratione nixos, quod recens nata, tota mollicella fuisset & lactei ferè candoris: sed infirma est hæc ratio. Ceterum Orobanches majoris, Rapum genistæ nuncupatæ, resiccata & trite pulverem ex tepido vino haustum, præfens ad coli dolores remedium esse, Belgæ prædicant.

Orobanche t.

Orobanché, t. 11.

Orobanche III. πολύκλωνος.

Orobanches succinatæ.

FREQVENS est etiam in Leytenberg, atque alijs silvosis, montibus urbi Viennæ vicinis, tum multis Pannoniæ locis, vel circa sepes, vel ad silvarum margines inter vepres ea planta, quam ab orbiculatâ radice, & subtus nonnihil excavatâ vulgo Radicem cavam nominant: quæ florem habet aut carnei rubrivi dilutioris coloris, magnâ ex parte, vel omnino albi, aut egregiè & saturè rubentis, qui rarè conspicitur. At minorem illam Germanicis & Belgicis officinis apprimè notam, quæque passim in Germaniâ & Belgicâ inter vepres & frutices nascitur, nusquam in Austriâ vicinisque Provincijs videre memini. Ceterum major illa ex carneo rubente flore, & albo, frequens circa Francofurtum, etiam in hortis fructiferis arboribus confitis, intra urbis mœnia.

Radix cava major.

Radix cava minor.

ELLEBORINE RECENTIORVM.

CAP. LXIII.

SPVRIIS Orchidibus cognata est ea planta quæ à Recentioribus nonnullis Elleborine cognominatur, à foliorum cum Ellebori albi folijs potius similitudine, quàm ab effectu. Eius autem aliquot observabam genera foliorum amplitudine, & floris colore variatâ.

PRIMÆ & omnium elegantissimæ caulis est singularis, pedalis aut majoris longitudinis, firmus, aliquantulum lanuginosus, quem quaterna aut quina ambiunt folia, venosa, Ellebori albi folijs similia, alternatim ut in illo disposita, subhirsuta, & amaricantis saporis: ex folioli

Elleborine t.

Elleborine recentiorum I.

folioli quod extremo cauli insidet, nonnumquam & ex proximi, sinu, prodit flos unicus, longo pediculo nixus, quatuor foliolis crucis forma decussatis, oblongis & mucronatis constans, coloris ex purpurâ nigricantis, quorum superum & inferum majuscula sunt, lateralia verò, admodum angusta, & interiore parte lanuginosa: ex horum umbilico emergit & protuberat membranaceus quidam, tumens, concavusque utriculus, columbinum ovum ferè æquans magnitudine, superiore parte secundum umbilicum nonnihil apertus & hians, instar calceoli patuli oris, cui color aut luteus, aut pallidus, internè nonnihil villosus, infernè autem purpureis quibusdam venis secundum longitudinem distinctus: hiatum tegit duplex ansula, quarum superior alba, tenerior, purpureisque maculis conspersa, inferior verò densa, herbidi coloris, & veluti cancrorum ocellos in lateribus habens: ipse flos non penitus odoris expers: capitulum illi succedens oblongum, minimi digiti crassitudinem æquans, triangulum, tenue & veluti pulvereum semen continens, instar Orchidum: radix nigra, non valde crassa, in longitudinem & latitudinem oblique summâ tellure sese spargens, multisque fibris donata, superiorum annorum caulis impressa vestigia retinens, qualia in pseudocoralio ferè conspiciuntur, extremitatibus semper in novum germen extuberantibus; amariusculi gustus.

Natales.

Bruterstorf, demonstrante Ill. V. Augerio de Bousbeque primùm observabam: deinde apud Closterneburg prato quodam declivi sub coryli fruticibus, & in silvis Entzestorf vicinis eruebam: omnium autem abundantissimè nascitur in Pannonicâ quadam silvâ, magno miliari ab arce munitissimâ Nemethwywar Ill. V. Balthasaris de Bathyan. Deinde rhizotomæ mulierculæ in Viennense forum inferre cœperunt, postea quàm à nobilibus matronis expeti intellexerunt. Ab amicis etiam intellexi in Herciniâ silvâ, præterea circa Fuldam alijsque Germaniæ silvosis locis copiosè nasci.

Varietas.

Sunt qui albo flore inveniri dicant, quam sanè nondum vidi, nec eam quam in cœnipontinis montibus observasse ait doctissimus & diligentissimus Matthias de Lobel, purpureo utriculo: nam plures quàm mille stirpes vidi diversis locis erutas, omnes autem utriculum habuerunt flavum. Cujus etiam coloris erat quam Ill. Batthyanus è postremis Pannoniæ limitibus Daciæ proximis ante aliquot annos mihi adferebat, cum ex eâ profectioe rediret. Pannoniæ etiam similis quæ & in Herciniâ & reliquis Germaniæ silvis nascitur.

Nomina.

GERMANI Marten schuch & Pfaffen schuch appellant, Vngari *Ezerethgyvv sin*, id est, mil-lebonam herbam, quasi *χιλοδύναμις* dicas: quibusdam Elleborine ferruginea est.

Gesnerus.

C. V. Gesnerus in Epistolarum lib. III. frequentem apud Helvetios inveniri scribit, luteumque florem illi tribuit. Cosmofandalos Pausaniæ forte fuerit, inquit, nam & sandalij formam refert flos, & punctis ceu literis quibusdam notatur, etsi Pausanias Hyacinthum esse conijcit, sed huic cum sandalio nihil. Quidam vir doctus Lonchitin primam esse putat: ego ad Elleborines vulgo nuncupatæ, species refero. Nostri *Unser frauen schuch* appellant, hoc est, calceolos Virginis, à forma floris. Hactenus Gesnerus.

Similes.

Iosias item Simlerus ad calcem Commentarij de Alpibus, illius in hæc verba meminit. *Änckenbalen* cubitum ferè æquat, folio Plantaginis aut Ellebori albi, terna aut quaterna per caulem folia habet, ex quibus erumpit ut in perforatâ, in summo unus flos, rarè duo, is luteus est, oblongus, luteum ovi exprimens, concavus, quem ambiunt apices, seu folia potius ignita rutilantia: morionum habitus procul contuentibus refert, aut demonum larvas, cadente flore semen in siliquâ continetur. Damasonij aliqua species.

Elleborinae.

PEDALEM habet Altera caulem aut ampliorem, firmum, quem per interualla involvunt inordinata folia sena aut septena, nervosa, Ellebori albi folijs similia, sed angustiora, ingrati & amari gustus: flores in summo caule denos aut duodenos, spicatum congestos, albos, quinque folijs constantes, & in medio veluti parvam galeam complectentes, subflavo labro, non multum ab orchidibus generibus distantes, inodoros: angulosa etiam, striata & contorta

contorta habet (ut illæ) capita, minimum semen & scobis instar continentia: radices crassiusculas, fibrosas, ex uno veluti capite prodeuntes, & sparsas, subrufescentis coloris.

Provenit in opacis Gallie, Germanie, Austrie, Vngarie locis, etiam in Pannonia inter-
amni, inter Dravum & Savum flumina. Hæc duo genera præcociora sunt reliquis, & Maio
plerumque florere solent. Natales.

Elleborine recentior III.

Elleborine recentior VI.

PARI est Tertia magnitudine, paulò latioribus folijs, minoribus floribus, qui etiam
quinque folijs constant, & galeolam cum prominente labro amplectuntur, colorisque sunt
herbacei, interius nonnihil candicantis, nullius odoris, quibus torosa contortaque capita
subiunguntur: radix secundæ similis. Elleborine III.

Invenitur in quibusdam Austrie & Pannonie siccioribus pratis, & in Noribergensi sil-
va urbi vicina, ad Latomias. Natales.

QUARTO generi minor est altitudo, similia interdum folia, nonnumquam multò la-
tiora: flores aut omnino purpurascens, aut propè carnei, secundi generis floribus prorsus
similes: nec radix differt. Elleborine III.

Crescit in montanis pratis & cædis silvis Austrie. Natales.

CUBITALEM altitudinem superat Quinta, & amplissima omnium sunt illi folia atque
oblonga purpurascensium florum spica. Elleborine V.

Nascitur in multis Pannonie & Austrie silvis, & ad montanorum pratorum margines:
sed nusquam frequentius, quàm in eâ silvâ, in qua Prima abundat. Natales.

SED in eadem silva, alijsq; Zollonock vicinis, Sextum genus cubitali caule, tenui, rotun-
do, geniculato, quem in singulis geniculis alternatim ambiunt angusta folia, Secundi gene-
ris folijs non dissimilia, eruere memini: cujus summus caulis desinebat in spicam sex, octo,
aut plurium interdum florum, quibus folijs elegantissimi dilutiq; purpuræ coloris constan-
tem, inter quæ latebat quædam veluti galeola, muscatum proboscidi similis, labrû inferiore
parte adnexum habens, æqualis ferè cum folijs longitudinis, candicans, intus striatum;
sustinebantur ij flores anguloso, tortili, hirsutoque nonnihil capitulo: radix illi fibrosa, Se-
cundæ similis. Elleborine VI.

Florent hæc quatuor genera Junio, nonnumquam etiam Julio. Tempus.

Nec inelegans est Elleborines Recentiorum illud tenellum genus, quod Gulielmus de
Mera, Medicus, ex Italia rediens, observabat, & mihi etiam Francofurti donabat. Erat verò
illud Elleborine VII.

illud pedalis ferè altitudinis, gracili caule, tribus folijs prædito, Elleborines vulgaris folijs forma similibus, & quinque nervis per longitudinem eorum excurrentibus, sed longè minoribus, ut quæ circiter unciam longa sint duntaxat, semunciam lata: summus caulis in spicam florum definit, Orchidis & Elleborines vulgaris flores imitantium, sed minorum: radix summâ quasi tellure sparfa, crassiusculas, succulentâsque fibras egerat.

Elleborus albus exalbido flore.

Elleborus niger legitimus.

Elleborus albus duorum generum.

CETERVM Elleborus albus, tam qui albicante, quàm qui ex rubro nigricante flore præditus est, frequens admodum in Austria & vicinis regionibus: flore albicante quidem in pratis Viennensi urbi proximis, & ad Alpium radices sitis, atque plerisque Vngariæ pratis: at ex purpurâ nigricante, in omnibus cædis silvis in edito aut in collibus sitis.

Vtrumque Germani *Weißes Nieswurtz*; Galli *Ellebore blanc*, Vngari *feyer honyor* appellant: Hispani *Vedegambre blanco*.

Ellebor. niger legitimus.

Elleborus item niger legitimus albo amplôque simplicis rosæ instar flore, qui marcescens purpurascit, valde frequens est vicinis Rehenaw, Neubergeris Abbatis domicilio, quatuor supra Neapolim Austria miliaribus, & Staremberg Mag^{ci} Dn. de Heusenstain arcem locis, & plerisque alijs ad montium radices, ubi primus illum observabam: nam ante illis ignota erat, & alterius cujusdam plantæ radicibus utebantur pharmacopæi, ut sequente libro dicemus.

Veratr. nigr.
II. Dodon.

Non minùs frequens est, sed vicinioribus Viennæ locis, Veratrum aliud nigrum viridi flore, quod Dodonæi secundum est: copiosè enim crescit ad Viennensis saltus initium, quâ Viennâ ad Carthusianorum cœnobium Maurpach, & Tulbingam iter est, umbrosis locis, & vicinioribus etiam, ad silvarum margines.

Nomina.

Germani *Christwurtz*; quod ipsa bruma, circa Christi natalem diem flores promere incipiat; Galli *Ellebore noir*; Hispani, *Vedegambre negro*, & *y yerva de Valle seros*; Vngari, *sekete honyor*, nominant.

Veratr. nigr.
III. quondam.

Veratrum autem nigrum Tertium quibusdam nuncupatum, quod nonnulli etiam Plinij consiliginem appellant, Germani *Laufstrauch*; quod pediculos interimere credatur perinde ac Staphisagria, quam eodem nomine indigerant, in Austria & Pannoniâ observare non memini: at plerisque Germaniæ locis sponte nascens frequentissimum, cujus iconem etiam hîc subijciendam putavi, ut, quam intelligam, Lectores agnoscere queant.

Veratr. nigr.
III. peregrinum.

Aliud porrò ejus genus nuper admodum observatum, non valde dissimile formâ, nec reliquis

Veteratrum nigrum II. Dodon.

Polygonatum latifolium. t.

Sed nuper admodum abunde nascens repetiebam in silva quercubus consuta ad laevam Mœni fluvij,

liquis notis: folia tamen paullo atriora quam in præcedente mihi videntur: deinde florum, qui herbacei etiam sunt coloris, sexque folijs constant, & tintinnabulorum instar concavi propendent, ore, præsertim trium interiorum, ex purpurâ nigricant: medium autem florem occupant bina aut terna cornicula, numerosis staminulis cincta, ut in præcedente genere.

Perenne non est hoc genus, ut nec præcedens: sed producto semine plerumque perire solet.

POLYGONATVM. CAP. LXIII.

MAGNA etiam in Polygonato varietas. *Polygonati multa genera.*
 Nâ præter vulgare illud Latifoliû, quod in omnibus, quas unquã adij, Provincijs familiare est: & Angustifolium, sive minus Herbariorum, quod plerisque Germaniæ locis nascitur: aliquot alia genera in Pannoniâ, & Austriâ observabam, nulli (ut in Pannonicarum stirpium Historiâ dictum) adhuc, quod sciam, descripta: tamen Secûdum Cordus lib. 1. Historiæ de Plantis, angulosi Polygonati nomine fortè insigniat, Quartum latifoliû Matthiolo notum fuisse videatur. Nos porro omnia genera, in duo primaria distinguemus, nempe Latifolium & Angustifolium.

PRIMUM Latifolium, formâ simile pænè vulgari, in duplo majorem tamè altitudinem excrescit, ampliora habet folia, longè plures flores, majores baccas, crassiores caules, & radices. *Polygonat. latifol. 1.*

Sponte nascitur, vulgari permixtum, in quibusdam Austriæ & Pannoniæ umbrosis locis. *Natales.*

ALTERI Latifolio, pedales sunt caules, striati, firmi, non valde inflexi, sed recti ferme, folia vulgari similia, eodémq; modo, hoc est, alternatim, circa caulem disposita, brevioribus tamen quàm in illo spatijs, minora etiam, firmiora, ingrati gustus: ex singulis alarum sinibus, duo aut tres exeunt flores, brevibus, magnâq; ex parte singularibus petiolis inhaerentes, vulgari, cum formâ, tum colore, similes, verùm majores, & odore (qui in vulgari nullus est) floris spinæ Appendicis, sive Oxyacanthæ vulgo creditæ: baccæ deinde virides initio, & sphericæ, quemadmodum in vulgari, majores tamen, postea nigricantes, semen continentes osseum, durum: radix longa, obliqua, geniculata, candida initio dum recens eruta, deinde pallescens, nonnunquam etiam purpurascens, præsertim circa germina, vulgari radici ferè par, tamen etiam aliquantulum tenuior invenitur, interdum verò amplior, ubi videlicet pinguius & benè subactum solû nata est. *Polygonas. II. lasiore folio.*

Frequens est in nemorosis illis montibus, vulgo Leytenberg nûcupatis, supra Manderstorf, Bruterstorf, & in plerisque alijs Pannoniæ montibus trans-danubianis inter saxa, atque etiam ultra Dravum in Pannoniæ interamnis môtibus, præsertim ad arcem Grebén. *Natales.*

ni fluvij, paullo infra urbem Imperialem Francofurtum, in quâ & Fraxinella, & Cneorum Matthioli crescit.

Tempus. Floret Maio: baccæ maturæ sunt Augusto: interdum etiam multâ hieme, atque ipsâ pæ-
nè brumâ, è caule pendentés conspicuntur.

Polygonat. III. latiore folio. TERTIVM, superiori similem habet caulem, ejusdemque vel majoris etiam altitudinis, non aded tamen rectum, sed magis inflexum: folia duplo ampliora quàm reliquorû, ad El-
lebori albi foliorum amplitudinem nonnunquam accedentia, dura, nervosa, lævia, dilutius virentia, neque subtrus incana, ut superiorum, nonnihil acidi gustus initio, deinde paululum acris: flores alteri similes, inodoros tamen, neque ex singularibus petiolis singulos, sed binos aut plures ex oblongiore pediculo dependentes, ut in vulgari, cui etiam simile fructum habet: radicem albam, longam, obliquam, geniculatam, superiori magnitudine parem.

Natales. Crescit hoc copiosè umbrôsis locis inter Brunnam & Weyspach, alijsque vicinis montanis silvis supra Viennam Austriæ. Floret cum superiore.

Polygonat. IIII. latiore folio. QUARTI latifolij caulis, pedalis est, nonnunquam cubitalis aut amplior, rotundus, incurvus vulgaris instar, in unum aut alterum, interdum etiam tertium ramum divisus, quem alternatim, Perfoliatæ vulgaris ferè instar, amplectuntur folia Polygonati folijs similia, molliora, subtrus aliquantulum incana, saporis initio dulcis, deinde salivam cientis, & nonnihil acris: ad singulorum foliorum exortum, sub ipsis folijs, atque aded ad illorum latus, eadem serie exeunt singulares petioli, longi, exiles, incurvi, ex quibus flores propendent singulares, concavi, Oenantes, sive Lilij convallium floribus persimiles, sed magis hiâtes, atque in sex lacinias extrorsum reflexas divisi, interiore parte nigricantibus quibusdam maculis aspersi, odorati: fructus Polygonati angustifolij fructui similis, trigonus, initio viridis, per maturitatem paullo oblongior & tubescens, parvâque corna interdum æquans, in quo multa albicantia grana congesta sunt: radix à vulgaris Polygonati radice differt: nam neque crassa est, neque aded candida, sed exilis & nodosa, sive in frequentes nodos extuberâs, plurimis crassis fibris constat, ut Thalietri quædam genera, quemadmodum pictor scitè admodum expresserat, sed sculptor suâ negligentia corruptit.

Natales. Florentem unam aut alteram ejus generis plantâ in umbrôsis montis Wechsel silvis, deinde in Durrenstein inter saxa & frutices mēsis Junio & Julio anni M. D. LXXVI. inveniebam, quæ in hortum translata, fructum ad maturitatem perduxerūt: frequentioreni bienio post magnamque, & in multas alas divisam, umbrôsis quibusdam scrobibus inter filicis stirpes, in descensu Durrenstein, pauld supra mapalia à mōtanis pastoribus habitata æstivis mensibus,

Polygonatum v. five angustifol. i.

Polygonatum vi. five angustifol. ii.

mensibus, florentem Augusto. Rami verò cum fructu nobis ex Silesia usque (ubi frequenter nasci audio) prius communicabantur à Doctissimo viro Friderico Sebizio, Ducis Brigensis Medico: deinde etiam aliquot radices illinc transmissæ. Persistit in hortis, umbroso loco reposita, florésque & semina suo tempore profert.

ANGUSTIFOLIUM porro Primum, ab Herbariorum vulgo minus nuncupatum, quod nobis ordine Quintum erit, cuiusque tenuia folia Rubiæ modo caulè per intervalla ambiunt, fructu initio versicolore, qualis est Graminis Parnasi quorundam, sive Vnifolij fructus, deinde per maturitatem rubro: in montanis quibusdã Suriæ pratis, circa frutices & in umbrâ abundè nascens observabam. Ejus historiam, cum ab alijs sit descripta, non retexemus, imaginem tamen subiiciemus, ut discrimen, inter illius, & sequentis Polygonati angustifolij, plantas commodius conspici possit.

HABET Alterum Polygonatum angustifolium, nobis ordine Sextum, caulè cubitalem, angulosum, in multas tenues alas divisum, quæ æqualiter ex singulis angulis exoriuntur, quaternæ interdum, nonnunquam & quinæ, pro angulorum, qui in caule, numero: ramuli tenues longis & angustis folijs obfiti sunt, binis, ternis, aut quaternis, æqualiter in circuitu prodeuntibus, in quibus flores Quinto similes, pauldè tamen minores, brevi petiolo dependentes inter foliorum alas sparsi sunt: quibus succedit fructus rotundus, ruber, pulpâ plenus, aliquot ossea grana continens: radix vulgari similis est, candida, nodosa, propagines ad latera fundens, & candicantibus fibris obfita.

Mihi anno M. D. LXXX. communicatum elegantissimû hoc Polygonati genus à Doctissimo viro Achille Cromero Silesio, nunc Brunnenfi apud Moravos Poliatro, quod iisdem, quibus saxatilem Rubum, locis eruisse asserbat.

NULLVM nomen vulgare istarum plantarum novimus, nisi quod tres priores, rhizotomæ mulierculæ, quæ in forum Viennense earum radices interdum venales adferunt, eodè cum vulgari Polygonato nomine Weiswurtz appellat: Vngari similiter, ut vulgare, Salomon pöcheri, id est, Salomonis sigillum, dicunt. Quarta tam illis, quàm montanis pastoribus & venatoribus, prorsus ignota est. Eam adumbrare videtur Matthiolus Lauri Alexandrinæ appellatione: verum neque effigies satis scitè expressa, neque ejus historia tradita. Sive veidè eam intelligit, quam nos hic damus, sive aliam, nulla ratione ad Laurum Alexandrinam referri potest, quam Dioscorides non inter folia fructum ferre dicit, sed ἐν μέσοις, in medijs folijs. Theophrastus autem expressius ἐπιφυλλόκαρπον appellat lib. i. cap. XVI. & lib. III. cap. XVII.

Polygonat v. Angustifol. i.

Polygonat. vi. Angustifol. ii.

Natalis.

Nomina.

cap. xvii. Histor. Plant. ubi eam Omyrsines sive Rusci modo fructum ferre ait, ἐπιφυλλόκαρπὸν ἐστὶν ὡσαύτῃ καὶ ἡ κεντρομυρσίνη: ἀμφότεραι γὰρ τὸν καρπὸν ἔχουσιν ἐκ τῆς ῥάχης τοῦ φύλλου.

Commodius itaque, meo iudicio, Polygonati generibus adscribetur, quàm Laurum Alexandrinæ. Nisi quis fortè ad Idæam radicem Dioscoridis referendam putet: sed cum valde mutila sit ejus descriptio, difficile esse existimo, certi quidpiam posse statuere.

CETERVM mirari subit, quid Auctorem magnæ illius Plantarum Historiæ moverit, ut hoc Polygonatum (sive Laurum Alexandrinam Matthioli, meam enim iconem vidisse, aut historiam legisse vix puto) Hypoglossum Dioscoridis esse velit, cujus textum sic emendandum censet: ὑπόγλωσον θαμνίσκος ἐστὶ μυρσίνη ἀγρία καὶ λεπτή (melius λευκή) τὰ φύλλα ὁμοίως κόμην δὲ ἀπανθὰ δὴ ἐπι᾿ ἄκρου, καὶ ὡσαύτῃ ἐπιγλωττίδας παραφύσεις μικρὰς ἐν τοῖς φύλλοις. Galitem libro viii. Simplicium ὑπόγλωσον ἀγρία μὲν ἔτιως, ὅτι παραφύσεις ὑπὲρ ἄκρου τοῖς κορυμφοῖς ποιεῖται γλωσσάρων, id est, Hypoglossum sic nominatum est, quia pro pagines parvarum linguarum sub summis corymbis producit: ex quibus verbis intelligere licet, γλωττίδας sive γλωσσάρια, ligulas, non folia in medijs folijs nascantia. Hæc ille.

Hypoglossum
Diosc.
Diosc. emen-
dat.

Polygonat.
iiii. lati-
fol. non esse
Hypoglossum.

Non inficias quidem imus, Hypoglossum, à nonnullis Laurum Alexandrinam creditam, habere γλωσσάρια potiùs quàm folia in medijs folijs, quanquam & folia sint, sed minuta, ex cujus (ubi majori folio plantæ inhærent) sinu nascuntur, ut in Rusco, flores bini interdum, deinde fructus orbicularis, instar corallij ruber, osseum nucleum continens. Sed hanc stirpem, quam pro Polygonato Quarto latifolio exhibemus, Hypoglossum esse posse negamus multis de causis: primò, quod neque pungentia sint illi, neque dura folia, sed valde tenella & mollia: deinde, quod ligulas non producat sub corymbis, sed singulares, ut dixi bacca, ex singulis petiolis ad foliorum exortum dependeat: postremò, quod frutex non sit semper virens, instar Lauri Alexandrinæ, sed totus caulis ad radicem usque pereat singulis annis, perinde ac in reliquis Polygonati generibus.

Laurus Alexandrina Theophr. ii.

Laurus Ale-
xandrina.

Laurus Ale-
xandrina
Vocatum.

Bislingua.

Laurus Ta-
xa Plin.

Chamada-
phne Diosc.

VERAM potè Laurum Alexandrinam, nunquam vidisse ingenuè fatebor, si ab ea quæ vulgo Bislingua dicitur, & Hypoglossum Dioscoridis esse censetur, diversa sit. Theophr. enim nusquam Hypoglossi meminit, sed Lauri Alexandrinæ duntaxat, locis jam notatis: & lib. i. cap. xvi. Hist. Plant. expressè eam recenset inter καρποφόρα μεταξὺ περιειληφότα τὸν καρπὸν, hoc est, fructiferas quæ habent fructum quasi circumvolutum, & interceptum.

Præterea Plinius lib. xv. cap. ultimo Natur. Histor. Laurum Alexandrinam ab aliquibus Idæam vocari tradit, ab alijs Hippoglottion, & Carpophyllon, atque inter folia semen rubrum ferre. Ipse verò & Dioscorides eam in montibus nasci tradunt, Hypoglossi autem natales subtricerunt. Certè Bislingua, quam Viennenses mulierculæ aussenblat appellant, in montibus nascitur, & abundanter quidem, in monte imminente oppidulo cui nomen Divi Georgij, in trans Danubiana Pannonia, tribus ab urbe Posoniensi miliaribus, invenitur: unde Rhizotomi plurimam adferunt Viennam, & ejus urbis mulierculis vendit: nam magno illis est in usu, præcipuè autem ad uvæ procidentiam. Non minus copiosam deinde observabam anno m. d. lxxix. in montibus non procul à Zollonock Ill. Dn. de Battayan oppido disitis.

Hanc Dalechampius Laurum Taxam, cujus Plinius Natur. Hist. lib. xv. cap. xxx. inter alia

Lauri genera meminit, esse scribit, eandemque Dioscor. Chamædaphnem facit.

Ejus autem Laurus Alexandrina, quam baccis in medio foliorum impressis, nec ulla epiglottide tectis, exhibet, valde mihi suspecta est: an ipse similem viderit, me latet, mihi certè numquam conspecta.

At anno supra millesimum & quingentesimum nonagesimo sexto, mittebat ad me vir eruditissimus Simon de Toyar Hispalensis Medicus, speciminis gratiâ Veræ Lauri Alexandrinæ

drinæ folia cum suis baccis, ad Theophrasti descriptionem paullo supra memoratam ad amissim congruentia: nam illa Hypoglossi quidem folijs magnitudine & formâ respondebant, verum glossarijs sive ligulis carebant, tametsi è medio nervo folium secante baccæ rubræ tenuibus petiolis propenderent, minores quàm in Hypoglosso, sed osteum etiam nucleum continentes, nonnunquam geminum: atque postea ab ijs qui ex Italiâ redierunt, istic in quibusdam hortis satis frequentem eam plantam inveniri admonitus sum.

PÆONIA.

CAP. LXV.

PÆONIÆ historiam plerique dederunt: eam hîc repetere non est operæpretium. Verum quas præter illas observabam, vel semine natas, vel aliundè acceptas, prætermittendas esse non duxi, sed peculiare caput illis tribuendum.

Pæonia Byzantina 1.

ELEGANS porro est Prior, foliâque habet Pæoniæ vulgaris feminæ, aut ejus quæ πολυφυλλάνθη est, folijs non dissimilia, paullo tamen crassiora: caules illi similes, aut ampliores: florem summo fastigio sustinentes unicum, simplici octo, decem, aut plurium interdum foliorum textura constâtem, non purpureorum ut πολυφυλλάνθης, sed rubentium & elegantissimorum; radicem multis nodis oblongis sive asphodelinis bulbis præditam, Pæoniæ feminæ instar.

Pæonia byzantina semine nata.

Duorum autè est generum: Nam Vnius germina, cum incunte Vere prodire incipiunt, caules etiam, & foliorum pediculi, initio rubent, paulatim deinde per ætatem remittente se colore: folia ex atro virescentia, & pronâ supinâque parte splendentia sunt: flos saturè rubet, binaque, terna, aut quaterna longa in medio habet capita, multis staminibus purpurascens (quorum apices aurei) cincta, quæ matura dehiscunt, semênque ostendit longiusculum, nigrum, splens, vulgaris Pæoniæ modo. Altius hæc asurgit, crassioresque habet caules. Alterius verò germina recens prodeuntia nõ rubent, sed ex albo virescunt, ut etiam caules & foliorum pediculi, folia superiore dilutius virentia, læviâque, supernè & infernè non minùs quàm superioris splendent: flos etiam paulo major, dilutiore magisque florido colore præditus est: ejusdem siliquæ, breviores, semina rotundiora, minus nigra

Prior.

Alter.

& splendentia. Hæc non adèd liberalis est in proferendis floribus ut superior. Vtraque nata semine Byzantio misso *Scakaick* nomine. Floret Maio cum alijs Pæoniæ generibus, aut cum illæ florere desinunt.

Istarum semine mihi natæ sunt aliquot plantæ anno M. D. XXCVIII. quarum nonnullæ matrem folijs referunt; binæ verò multo ampliora rarioribusque lacinijs divisa habent folia: quæ triennio post flores dederunt secundo generi similes, breves etiam crassasque; siliquas.

Vtriusque semine nata.

TENVIVS dissecta & laciniata habet Altera folia, magis mucronata, aversâ parte brevi lænugine pubescentia & candicantia, adversâ verò virentia nec splendentia, multis venis à medio nervo in latera foliorum excurrentibus, ut in reliquis Pæoniæ generibus: caules graciles, & dilutius virentes, singulos sustinentes unicum florem, aliorum generum floribus paulo minorem, simplici octo foliorum serie constantem, purpureum, hoc est, minus rubentem quàm qui plenus est, sed non minus odoratû, multis staminibus candidis, quorum apices flavi, bina cornicula media cingentibus præditum, quæ maturitate dehiscencia semen continere conspiciuntur vulgaris Pæoniæ, initio subæruleum, seminis Tini instar: radix superiori similis, minus tamen crassis, sed gracilioribus bulbis constans.

Pæonia Hispanico semine nata sive II.

Nata mihi erat semine ex Hispania misso, tertioque à satu anno primum florem dedit Maio mensè cum alijs.

Paonia III.

ELEGANS etiam est Tertia, primùm à me conspecta anno M. D. xxix. in horto Ioannis Myler pharmacopæi diligentissimi, ad aurei capitis symbolum, Francofurti ad Mœnum. Folia autem Pæoniæ feminæ, paulò dilutius virentia quàm in *πολυφυλλάδι*, splendentia, per oras nonnihil crispa, infernè cineracei coloris: flos simplici sex foliorum serie constat, ut vulgaris, coloris carnei dilutioris, in quo flavescens tenuiter elucere videatur, breviter eum colorem referentis, quem Viennenses matronæ *Pomerantzfarb* cognominant, & qualem mediæ quædam Tulipæ obtinent: cornicula viridia medium florem occupant, & multis albis staminibus cinguntur, quorum apices aurei: semen in corniculis nigrum: radix bulbaceis asphodelinisque tuberibus constat, ut Plena, & femina vulgaris. Floret Maio.

Paonia IIII. aquilina fol.

QUARTAM præterea habeo munere Io. ab Hoghelande, cujus flos nondum conspectus (nam superiore duntaxat vere illam accipiebam) sed eodem Hogelandio referente, Pæoniæ maris esse debet: caulis illi satis firmus, folia in ternas alas divisa, quæ totidem folia gerunt breviora & magis orbiculata quàm aliarum, atque in aliquot lacinias scissa, supernè dilutius virentia, infernè pubescentia & canescentia, adeoq; similia Aquilinæ folijs, ut primo intuitu pro illis accipi possint, atque si inter eas reponatur hæc stirps, primùm emergēs, eos etiam qui mediocriter in plantarum cognitione versati sunt, fallere queat: radicem habet multis bulbis longis præditam ut Pæonia femina.

Paonia V.

Idem scribebat Pæoniam apud Batavos inveniri, cujus flores interdum essent carnei coloris, nonnunquã omnino rubri, aliquãdo etiam folijs vel mediâ ex parte rubris, aliâ carnei coloris, vel utroque colore radiatim distinctis, quam mihi postea videre contigit apud Sionem Lucium Danistam Lugduni Batavorum, nisi artificio eum colorem induxerit.

Pæonia pleno flore albescente minor.

Paonia VI. sive, Exalbida plena minor.*Paonia exalbida pleno flore major.*

CETERVM, quæ pro album plenum proferente florè mihi donata est, humilior est illâ quæ amplum ex rubro purpurascens plenumque habet florem, caulis item quàm illi gracilior, folia quidem multis lacinijs ut alteri divisa, sed angustioribus: flores etiã minores neque adeò pleni, utpote qui sexagenum aut septuagenum foliorum numerum rarò superet, cum in vulgaris plenæ flore aliquando quater centena observare meminerim. Hujus color initio dilutè purpurascens, & quodammodo carneus, deinde paulatim elanguescens, exalbidus fit, tandem totus ferè niveus, exceptâ foliorum basi & infimâ parte, quæ carneum quodammodo colorem retinet: bina aut terna, ut plena vulgaris, habet in medio flore cornicula, minora tamen, quæ an interdum, ut in alterâ, semina præbeant, mihi nondum observare licuit. Peculiarem etiam habet ejus flos notam, ut illi folia non facilè defluant, sed diutissimè hæreant, imò donec temporis diuturnitate nigrescant, marcescant, & siccitate contrahantur, cum vulgaris plena, floris folia rarò ultra octiduum retineat, sed illa abijciat: radices etiam habet hæc, minores & graciliores, quàm vulgaris.

ALIVD Pæoniæ pleno carneo flore porrò genus in Belgicâ inveniri intelligebam anno M. D. xcviij. longè ampliore flore quàm modò descriptum, ut qui Purpureæ plenæ flori non cedat magnitudine, ejusdem tamè cum illo naturæ, diutissimè nimirum folia reti-

nens, temporis successu etiam albescentia. Illam florentè viderunt in horto Domine de Tisenac Præsidis viduæ anno supra millesimum & quingentesimum nonagesimo sexto Bruxellis, non modò Illustrissimus Comes Arembergius, sed ipse etiam Ioannes Boisot Præsidis viduæ frater, cum plerisque alijs, scribens ad me in hæc verba: ut oporteat te credere testibus oculatis omni (ut puto) exceptione majoribus.

Paonia pleno rubro flore minor.

PÆONIÆ autem pleno flore saturi rubri coloris aliud genus invenitur, cujus folia alterius folijs non absimilia, supernè viridia & splendentia, infernè cæsi quodammodo coloris, & lanuginis expertia: flos alterius flore minor, nec adeò plenus, illi pænè qui carnei coloris plenus

plenus est, par, non minus tamen saturi rubri coloris quam majoris, sed cujus folia interiora venis quibusdam nigricantibus aspersa conspiciuntur: medium florem occupant cornicula nullis staminibus obsita.

Vulgaris porrò plenæ genus extare intelligo, cujus interdum flores albas habeant oras: quod an illi plantæ peculiare sit, ignoro: hoc verò in illo flore observabam, ut vetustate singula folia per oras languidioris fiant coloris & quodammodo exalbescant.

Hic insuper adijciendum putavi, vulgaris quæ plenum fert florem semine mihi natas plantas, caule, folijs, radice matrem planè referentes, quarum Vna tertio anno florem dedit matris flori quidem concolorem, sed simplici sex foliorum serie constantem: Altera autem Byzantinæ prioris florem imitantem, hoc est, simplicem octo foliorum seriem habentem, colorem tamen magis rubrum & saturum, & ad nigredinem quodammodo tendentem: Tertia florem plenum tulit matri concolorem, vel etiam majorem, & singulis annis cornicula sive nuces quarum aliqua semine prægnantes fuere.

*Paonia semine plena in-
ta variata.*

PæONIAM etiam inventam in Regni Navarræ montibus, quæ florem ferat omnino niveum, sed simplici foliorum serie constantem, vulgari minorem, radices illa minores etiam habentem, ex Boissoti litteris non ita pridem intelligebam.

*Paon. simplex
niveo flore.*

CYDONIA Cretæ scribebat ad me Cl. V. Honorius Bellus anno M. D. XCIII. istic in cellissimorum montium convallibus provenire abundè Pæoniam albam, promiscuæ naturæ, hoc est, quæ neque mas, neque femina esset: neutram enim illarum, totâ insulâ (quæ diligenter ab eo perlustrata est) vidisse, quemadmodum neque rubri coloris, licet non satis constanter similem inveniri rustici quidam illi assererent. Pæonia autem Cretensis, ipso teste, Ψιφαια vocatur.

Paonia Cretica.

FINIS LIBRI SECUNDI.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

CAROLI CLVSI
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ

LIBER TERTIVS.

BVLBACEIS atque tuberosis stirpibus eleganti flore præditis, succedere debent reliqua coronaria, & illis congeneres: adijcienda præterea aliquot planta, non contemnendâ florum pulchritudine donata, & aliâ grato odore commendata. Harum omnium historiam tertio hoc libro describemus, à Caryophylleis floribus, qui primum inter coronarias locum merito sibi vendicant, initium facientes.

CARYOPHYLLEI FLORES.

CAP. I.

NON carent altissimi montes præruptique scopuli suis etiam delicijs: sed diversi generis flosculis elegantissimis odoratissimisque sæpissimè exornantur. Porrò Caryophyllei vulgò Herbariorum vocati, ob miram colorum varietatem, subeuntium ea juga oculos maximè recreant. Eorum verò, præter vulgò cognita, istic multa genera observabam.

Caryophylleus silvestris I.

Caryophyl. I.

Natales.

Caryophyl.
II.

PRIORI dodrantaes sunt cauliculi, teretes, geniculati: folia in singulis geniculis bina inter se opposita, oblonga, angusta, dura, mucronata, colore quasi cæsius: flos è caliculo rubente emergens, singulis cauliculis unicus plerumque insidet, (interdum bini) quinque folijs constans lentè fimbriatis, coloris in dilutâ purpurâ rubentis, circa umbilicum hirsutus, & saturatiore purpurâ nitès atque odor, ex cujus medio umbilico duo brevia staminula prominent: semen in caliculis paleaceum, fuscum: radix longa, tenues fibras spargès, è cujus capite plures cauliculi latè in ambitu & confertim sese diffundunt, fibrâsque subinde agunt.

Invenitur in Hamburgensi monte, duobus supra Pofonium, infra Viennam autem, octo miliaribus. Floret istic Maio: in hortos verò translatum, etiam Aprili.

ALTERIVS, breves etiam sunt cauliculi, tres uncias rarò excedentes, geniculati: folia in singulis geniculis bina, superioribus breviora, molliora, viridia, deorsum reflexa, splendèntia, in novellis autem germinibus, satis copiosè ex eadem radice nascentibus, majuscula, latiorâque: flos è nigricante & crassiore caliculo emergès, summis cauliculis insidet, unicus, superioribus major, quinque etiâ folijs cõstans, paulò saturatiore priore, circa umbilicum longioribus villis hirsutus, & eleganti ex saturâ purpurâ albo mistâ, varietate

gratus, inodorus tamen: semen in longis vasculis quæ maturitate hiantia, paleaceum, fuscum, aliorum Caryophylleorum modo continent, radix superiori similis est.

Frequen-

Frequentissimum est in Sneberg, monte, ob perpetuo insidētes illi nives, sic appellato, & alijs Austriacarum Stiriacarumq; alpium jugis. Floret autem istic sub Iunii finem, & Iulio: sed in mitiora loca delatum, cum superiore flores profert, semen verò Iunio.

2. Illi per omnia ferè simile crescit in altissimo jugo Etscher vocato, nisi paulò longioribus esset folijs & cauliculis, flore plerūque majore, nec eo unico, sed gemino, aut triplice: præterea sub villis umbilicum ambientibus, inæqualem quandam, & in frequentes mæandros excurrentem lineam impressam habet, humani cranij futuram referentem, colore rubro saturatiore præditam, ut prioris est.

3. In eodem jugo, paucas hujus generis, in Sneberg verò secūdi aliquot plātas inveniebam, quæ ab illis duntaxat floris varietate differrent: nam licet forma dispar non esset, color tamen albus erat, umbilici ambitus purpurascens villis hirsutus. Florebant istic primū Augustō, & maturum semen interdum præbebant: sed in hortos translatae (eas enim cum suo cespite adferebamur) cum superioribus flores produxerunt.

TERTIO, cauliculi paulò majores crassioresque, pedali plerumque altitudine assurgunt, geniculati, singula genicula ambiētibus binis folijs, primo genere longioribus & latioribus, æruginei quodāmodo coloris: ex summis alis bini, terni, singulatim autem nascentes flores, priori non multū ab similes, quinque folijs per oras laciniatis, atque circa umbilicū carneā lanugine pubescentibus, constantes, rubri coloris, nullis corniculis inflexis præditi, odorati, qui è caliculis primū emergentes, candidi futuri videntur: floribus succedunt cornicula satis crassa, semen nigrum, planum, ut ceteri Caryophyllei, continentia: radix oblonga, fibrosa, à capite plures surculos in orbem diffundit, qui plerumque fibras agentes, ad eò se propagant, ut brevi totas areas occupent.

Vnde primū illatus, ignoro: sed in omnibus Austriacis, Vngaricis, Bohemicis, etiam Germanicis plerisque hortis colitur, & Maio mense cum reliquis floret.

CRASSIVSCVLAM habet radicem Quartum genus, nigro cortice tectam, satis fibrosam, supernè in aliquot ramos divisam, qui summa tellure multa capita gignūt, è tenuibus, gramineis, virentibusq; foliolis conflata: inter quæ prosiliunt aliquot tenues cauliculi, geniculati, palmares, & ad singulos nodos bina exigua foliola: calices in singulis cauliculis singulares, majusculi, è quibus flos ruber dilutior, quinque folijs nonnihil per ambitum crenatis constans, è cujus umbilico bina interdum albescentia cornicula (sunt etiam qui illis careant) cum aliquot staminulis prodeunt: semen, ut in ceteris, nigrum, paleaceum.

Crescit in Tauro Carinthiæ monte. Floret Iulio, semen Augusto maturum est.

QUINTO,

Caryophyll.
v.

QVINTO, crassa & nigra radix est, dura, lignosa, multos ramulos humi sparsos fundens, nigros item illos lentosque, & subinde fibras agentes: ex ijs cauliculi exeunt dodrantaes, geniculati, infima parte gramineis quibusdam, brevibus, angustis, colore caesijs folijs, binis semper ex aduerso inter se oppositis, deinde secundum genicula aut nodos alijs rarioribus onusti: extremis cauliculis insident longi calices, ut in alijs Caryophylleis silvestribus, florem continentes album, odoratum, quinque folijs valde laciniatis constantem, e quorum umbilico bina emergunt stamina longiuscula, corniculorum papilionis instar inflexa: semen deinde in longioribus capitulis planum, quale reliquorum Caryophylleorum.

Natales.

Provenit sponte in Hamburgensi monte inter saxa, qua Austriam & Septentrionem spectat. Floret Maio.

Caryophyllei fil. v. species altera.

Caryophyll. fil. vi.

Caryophyll.
v. species 11.

2. Istius etiam genus ibidem invenitur, longioribus cauliculis, & plures flores proferens, superiori quidem forma & candore similes, sed inflexorum corniculorum expertes, atque eorum loco decem staminula ipsius floris superficiem paululum exuperantia habentes: capitula etiam, in quibus semen continetur, longiora.

Varietas

Est & in hoc genere, quod flores circa umbilicum purpurascente lanugine hirsutos proferat.

Caryophyll.
v. species 111.

3. Aliud tertium paulo majus inveniebamus ad radices montis oppido Medeling imminuentis, tertio fere à Vienna miliari: firmioribus tamen & longioribus est cauliculis, majore etiam flore, licet non minus profundè per oras laciniato, nec odorato, aut lactei candoris omnino, aut dilutius rubentis & quodammodo carnei coloris, brevibus villis purpureis umbilici circumferentiam in utraque specie occupantibus, nullis similiter corniculis, sed decem staminibus, ut in superiore prominentibus: alioqui folijs, radice, & florendi tempore conveniunt.

Caryophyll.
vi.

SEXTVM plures ab una radice prodeuntes habet caules, cubitales, teretes, multis geniculis præditos: & in his bina semper folia caulem amplectentia, graminea, mucronata, reliquorum Caryophylleorum folijs fere similia, viridia tamen, non incana aut caesia: flores in summo caulis fastigio multos, longioribus caliculis inclusos, quinque folijs præditos, in tenuissimas longasque lacinias dissectos, aut candidos, aut purpurascens, suavissimi odoris, & è longinquo nares ferientis, umbilico virescente, & purpurascens lanugine hirsuto, è quo aliquot staminula prominent: in oblongis deinde corniculis semen fert paleaceum, planum, nigrum, reliquorum Caryophylleorum more: radix fibrosa est. Habent autem novelli

velli furculi, ante quàm in caules abeant, latiora paulò folia, Armeriorum folijs proxima, angustiora tamen, nec adeo virentia.

Sponte nascitur in humidioribus Viennensis agri pratis, atque etiam ad cæduarum fil- *Natalis:*
varum, pratis vicinarum, declives margines, plerisque Austriz locis: serius reliquis floret,
nempe Iulio, & toto Augusto, interdum etiam serius.

Caryophyll. fil. VII.

Caryophyll. fil. VII.

SVPTIVM est Septimum genus, & humi se spargens tenuibus cauliculis, quibus multa, *Caryophyll.*
utrimque & ex adverso semper bina, adnascuntur tenuia, brevia, graminea, viridiâque fo- *v. 21.*
liola: in extremis ramusculorum fastigijs nascuntur flores simplici quinque foliorum serie
præditi, rubri, sed argenteis veluti scintillis aspersi: semen non observavi: radix tenuibus fi-
bris constans, & in lateribus se pangens.

Crescere audio in monte illo non procul à Niclasburg Moraviæ dissito. Umbrosis locis *Natalis.*
delectatur. Ejus iconem hic subjecimus.

Illius elegans genus reperitur, per omnia ferè simile, tenuioribus paulò folijs, utrimque *Caryophyll.*
etiam ex adverso tenuissimos cauliculos vestientibus, qui summo ramulorum similiter fa- *v. 11. plena*
stigio sustinent flores duplici foliorum ordine constantes, æstatis initio, rubri coloris, in quo *flora.*
argenteæ quædam veluti micæ elucet: evadunt illi temporis successu (nam tota ætate
planta hæc floret) adeo pleni, ut rumpantur, mediósque alios flosculos ostendant tenuibus
foliolis præditos, coloris quidem rubri, sed paulo dilutioris. Summâ tellure adeo sese dif-
fundit hoc genus, ut brevi vicinos in ambitu cespites occupet, totâque hieme vireat: nam
frigoris patiens est.

Hoc non sponte natum vidi, sed cultum in hortis Ill^{mi} Principis Cattorum Wilhelmi, &
C. V. Ioachimi Camerarij, Medici Noribergensis.

OCTAVVM, crassiuscula & succulenta habet folia, illius plantæ quæ vulgo apud Bel- *Caryophyll.*
gas Gramen marinum vocatur, folijs fere similia, frequentissima & confertissima, amariu- *v. 111.*
sculi saporis: inter quæ petioli verius quàm cauliculi emicant, unciz semissem, vel etiam
unciam longi, geniculati, binis folijs inter se ad nodos oppositis: cauliculis insident prægran-
des (pro stirpis proportione) & laxi calices, lanuginosî, ex viridi purpurascens, in quinque
crenas divisi, unde singulares emergunt flores, quinque folijs constantes, & rubro dilutioro
colore præditi, inodori: semen observare non licuit: radix satis crassa est, subfusca, aliquot
fibris donata, verùm circa caput summa tellure expandens sese, & in plures ramos dividens,
subinde novas fibras agit.

Provenit iisdem quibus Quartum genus locis, nempe Tauro monte Carinthiæ, solo *Natalis.*
tenui

tenui & arena splendente referto.

Floret sub finem Iulij & Augusto.

Caryophyll.
ix.

NONI, folium est minutissimum, gramine umque & quasi pungens, viride: aded autem se propagat, ut magnos interdum cespites tegat, nō secus atque muscus quidam totos illos obsidens: flosculi in singulis propaginibus inter folia emergentes quinque bifidis folijs constantes coloris rubri dilutioris sive carnei, tenuibus & vix transversum digitum altis pedunculis insidere conspiciuntur singuli, gratissimo spectaculo: semē in capitellis fuscis, & splendentibus, renis forma (qua nota à reliquis Caryophylleis differt, & ad Lychnidum classē accedere videtur) exiguum, subrufum: radix longa, nigricans, & multas propagines summā tellure producens.

Natales.

Summis Austriacarum & Stiriacarum alpium jugis inuenitur nudo petrosq; solo. Floret Iunio, semen Augusto plerumque maturitatem adipiscitur. At in hortos translatus hic Caryophylleus, etiam sub Aprilis finem floret: nonnunquam etiam secundo, sub Septembris initium.

Varietas.

2. Colore floris variat qui in Iudenberg celsissimo Stiria monte interdum nascitur, qui totus niveus est: aliās reliquis notis cum illo conveniens.

Nomina.

CARYOPHYLLEI nomen invenit hæc planta apud Herbariorum vulgus (præsertim autem domesticum ejus genus) quia illius flores aromatici caryophylli odorem plerumque æmulantur. Sunt qui Veronicam appellare malint: nec desunt qui ad Plinij Cantabricam referendam putent. Incolæ quinque priora genera, Wildneglin/ Berg neglin/ & Steinneglin indifferenter appellant, hoc est, silvestres, montanos, & petræos caryophylleos. Sextū genus Austriacæ mulieres, quibus ob odoris fragrantiam in delicijs est, peculiariter Zoddetnäglin/id est, laciniatum sive dissectum caryophylleum nuncupant. Anguillara libro Opinionum XII. Theophrasti δὲ ἰδὸς ἀνθῶν facere videtur. Nonum genus, Gesneri in epistolis Muscus alpinus fortè erit. Gallis autem omnia ista genera *Oeillets* & *Gyroslees sauvages* dici poterūt. Caryophylleus verò flos in genere Vngaris vulgo *Zék* sive dicitur: montanus autem laciniato & odorato flore *mezeij zek* sive. Hispani domesticos caryophylleos *clavelinas* simpliciter nominant, silvestres autem *clavelinas montesinas*.

Caryophylli
silvestres alijs
diversis gene-
ria.

Passim in pratis, silvis, agrorum marginibus, alijsque herbosis Hungariae, Bohemiae, Austriae Stiriaeq; locis, sponte nascuntur aliquot alia Caryophyllei silvestris, sive Armerij floris genera. Sed quia in omnibus Germaniae, Galliae, Hispaniae provincijs, atque etiam, ut puto, Italiae obvia sunt, peculiarem illorum descriptionem hoc loco dare operæ precium non videtur.

Caryophyll. pleno flo. Silesiac. miniat.

Caryophyll.
plenus Silesiacus.

NON præmittenda tamen ea domestici Caryophyllei pleno flore species, quæ Viennæ Austriae mihi primum conspecta, & ex Silesia usque missa.

Ea autem neque geniculatis caulibus, neque foliorum forma aut situ ab alijs domesticis Caryophylleis differt, sed floris color diversus, ad illum, quo lychnis silvestris byzantina prædita est, quodammodo accedit, minus tamen rutilus & flammeus, & ad carneum potius tendens, qualis fere in quibusdam sericeis pannis conspicitur, quibus Germani pomerant;farb nomen dederunt: floret cum reliquis, semen etiam illis simile est nigrum, planum, quod satum satis feliciter provenit, non omnes tamen plantæ ex eo natæ matris colorem referunt, sed aliæ album, aliæ rubrum habent, aliæ nativum retinent, eumq; saturatiorem aut dilutiorem: nonnullarum item flores simplici quinque foliorum serie duntaxat constant, in quovis colorum genere.

CETERVM Caryophylleorū facultates (quibus haud dubiè præditi nonnulli ex ijs quorum historiam hoccap. descripsi) diligentissimè persequutus est celeberrimus Matthiolus amplissimis in Dioscoridem commentarijs.

ARMERIVS FLOS.

CAP. II.

CARYOPHYLLEIS floribus congener est *Armerius*, è gallica appellatione nomen apud recentiores herbariæ rei scriptores mutuatus, qui summo caulis & ramulorū fastigio multos flores

ros flores confertos, & veluti in umbellam sive caput congestos habet, folio Caryophylleo-
rum sexto generi similia.

Eius porro duo sunt genera: Vnum simplici quinque foliorum serie præditos habet flo-
res: Alterius duplici, triplicive foliorum texturâ constant.

Armerij flo-
ris duo gene-
ra.

Armerius simplici flore Pannonic.

Armerius pleno flore.

Quod simplici est flore, suas etiam habet differentias: nam una eleganti est flore, eoque
aut planè rubro, aut lactei candoris maculis asperso, aut niveo, cujus oræ carnei coloris: al-
tera, quæ rarior est, omnino niveo: tertia pauciores ut plurimum habet flores dilutius ru-
bentes & carnei quodammodo coloris: quartæ flos purpurascens est, singulis tamé ejus fo-
lijs per oras albis. Hujus semine quinta mihi nata, cujus flores primo & secundo quo aperti
sunt die, lactei prorsus candoris, sequentibus paulatim evanescente albedine, tandem om-
nino purpurascunt, sic ut in eadem umbella conspiciere liceat hos flores lacteos, illos exal-
bidos & media ex parte purpurascens, alios omnino purpureos, istâ colorum varietate
oculos valde recreantes: breviter, magna etiam in hoc flore varietas.

I.

Illius quod plenum habet florem duas duntaxat differentias conspexi: unam, quæ vulga-
rior est, rubro & eleganti admodum flore: alteram, quæ rarior, albo. Omnium verò, tam quæ
simplicem habent florem quàm quæ plenum, semen planum, nigrum, Caryophylleorum
seminis instar in vasculis continetur.

II.

SIMPLICIS prior species ab Vngaris *Isten nyla*, id est, Dei sagitta nuncupatur, frequensque
sponte nascitur in quibusdam pratis Nemeth- wywar Ill. Balthaf. de Bathyan vicinis quâ
Occidentem spectat. Ceteros Galli *Armoiries*, Belgæ *Keptens* vernacula lingua appellant,
eisque in hortis duntaxat cultos vidi.

Nomina.

H v c proculdubio referendæ sunt duæ illæ plantæ, quæ à rei herbariæ studiosis Belgis
Graminis marini majoris & minoris nomine vocantur: tametsi plerisque alijs locis procul
à mari disitis etiam sponte proveniant. Nam quod majus vocant, in summis herbosisque
Austriacarum Stiriacarumque alpium jugis frequenter inventum eruebam: memini etiam
colligere in regio illo vivario Madritiana silva vulgo nuncupato, secundo ab urbe Lutetiâ
miliari, unde erutum amicis in Belgicam mittebam: nusquam verò maritimis locis mihi
conspicuum. Quod autem minus vocant, non modò in Angliæ & Belgicæ maritimis pro-
venit: sed in Moraviæ collibus copiosè nascitur, atque non procul Praga, itinere Viennensi:
Saxonix etiam quibusdam herbidis locis, præsertim agro Witebergenfi videre & colligere
memini, ante multos annos.

Armerius

montanus

tenuifol. ma-

ior.

Minor.

Neutrius

Neutrius verò descriptio hîc à me expectanda est, cùm à Claris. Viris Dodonæo & Lobelio cum suis iconibus edita sit: à Dodonæo quidem, minor graminis marini nomine: utraque à Lobelio Caryophylli marini & montani appellatione. Ab illis ergo requirere poterunt rei herbariæ studiosi. Non desunt qui Plinij Staticen esse censeant.

LYCHNIS SILVESTRIS.

CAP. III.

*Lychnis sil.
varij generis.*

LYCHNIDIS silvestris magna etiam est varietas: Nam præter vulgares, tam quæ simplici quinque foliorum est flore, quàm quæ multiplici, Claris. Dodonæo & alijs descriptas, aliquot aliæ in meis peregrinationibus sese obtulerunt, quarum historiam operæpretium duxi hoc capite describere.

Lychnis silvestris I.

Lychnis silvestris II.

Lychnis sil. I.

PRIOR, crassiusculos habet caules, rotundos, geniculatos, in multas alas divisos, quæ lento quodam liquore obsitæ sunt, cui plerumque inhaerent culices & minuta hujusmodi insecta: folia ad singula genicula semper bina, ordine disposita, & ex adverso respondentia, è viridi candicantia & quasi cæsia, satis ampla: flores multos in umbella congestos, pulchros, rubros, quinque folijs non bifidis constantes: semen in tenellis vasculis parvum, rotundum, papaveris rhæadis instar, cineracei coloris, continetur: radix crassa est & fibrosa, quam ubi planta floruit, subsequens hiems corrumpere solet.

Lychnis sil. II.

ALTERI, caulis est geniculatus, paucioribus ramis donatus: folia etiam bina ex singulis geniculis prodeuntia, superioribus magis viridia, & firmiora: flores in singulis ramulis superiori ferè similes, majores, obsolete rubentes, quorumque folia bifida sunt: calix crassus membranaceâ tunicâ durâ & valde striatâ tegitur, in quo semen cineraceum, crassiusculum: radice nititur singulari, non admodum fibrosâ, quæ etiam ingruente hieme perit.

Lychnis sil. III.

EX singulis geniculis pedales ramos profert Tertia, geniculatos, & in multas alas divisos: folia jam dictæ angustiora, saturâ viriditate ferè nigricantia: flores quinque etiam foliolis constantes, rubentes: semen in calicibus, superioribus simile, minus tamen, & fuscum: radix crassa, primæ par, quam subsequens hiems non minus corrumpit quàm superiores.

Lychnis sil. IIII.

VNICVS initio Quartæ est caulis, pedalis, interdum amplior, geniculatus, ex viridi purpurascens, bina ex singulis geniculis sibi invicem opposita proferens folia, longa, acuminata, firma, crassiuscula, viridia, à mediò ad summum ferè, multis floribus ex alarum

sinu in

Lychnis filvestr. III.

Lychnis filvestr. IIII.

Lychnis filvestr. V.

finu in oblongis pediculis prodeuntibus on-
 ftus, qui quinis extremo divisus, sed in rotun-
 dum bifidis folijs constant, & elegantissimo co-
 lore rubro ad purpuram tendente rutilant, cla-
 tior dilutioreque coronulâ medium umbili-
 cum occupante, nullo tamen odore præditis:
 his succedunt membranacea, attamen durius-
 cula capita, circa pediculum angustiora, & cras-
 siore mucrone, quæ per maturitatem dehi-
 scunt, & semen ostendunt inclusum, minu-
 tum admodum, ex rufo nigricans: radix cras-
 siuscula, nigra, multas fibras spargit, & singu-
 lis annis novos, eosque numerosiores caules
 producit.

MULTOS caules ex unâ radice profert *Lychnis fil. v.*
 Quinta, rotundos, longiusculos, ceteris in-
 firmiores, in terram procumbentes, genicu-
 latus: folia in singulis geniculis bina, longa,
 mollia, & lanugine quadam canescentia, in-
 ter quæ flores alternatim secundum ramulo-
 rum longitudinem enascuntur superioribus
 formâ similes, sed majores, & dilutiore colo-
 re rubescentes, vel, ut ita dicam, incarnati:
 semen in vasculis superioribus par, subrufum:
 radix crassa & fibrosa, quæ tamen plerumque
 alterum annum non superat.

SEXTA, omnium minima, cauliculo *Lychnis fil. vi.*
 assurgit circiter palmum alto, geniculato, te-
 nuï, lanuginoso: ad quorum singula interno-
 dia, bina tenuia, longiuscula, lanuginosa fo-
 lia nascuntur: flores inordinati, alternatim ex singulis geniculis prodeunt, parvi, purpurei
 coloris

lia nascuntur: flores inordinati, alternatim ex singulis geniculis prodeunt, parvi, purpurei
 coloris

Lychnis silvest. vi.

Lychnis silvest. viii.

Lychnis sil.
vii. Cretica.

coloris pulcherrimo rubro misti, longo lanuginosoque caliculo inclusi: radix tenuis est. HUMILIS etiam est Lychnis silvestris Septima, Cretico semine, Ocymoidis appellatione misso, nata: etenim statim à radice in multos ramulos palmares, vel etiam minores dividitur, teretes, tenues, geniculatos: folia ad singulos nodos nascuntur bina contrario exitu, exigua, crassiuscula, villis quodammodo tecta: singuli ramuli sustinent membranaceum caliculum, striatum, lanugine obsitum, infimâ parte angustiore, supernâ laxiorem, è quo exilit flos quinque folijs cõstans, in summo bifidis, coloris initio rubelli, deinde leviter candidantis, in quo staminula aliquot flavescentibus apicibus prædita: flori succedunt capitula semen continentia, simile Lychnidis hortensis semini: radix tenuis, in varios ramos divaricata, non vivax tamen. Florebat Iulio M. D. XCIII. & sequente semine deciduo nata.

Lychnis sil.
viii.

GENICULATOS etiam habet caules Octava, tenues, in plures alas divisos, pedales aut majores: folia in singulis geniculis bina, ternave, interdû plura, angustiora quàm reliquarum, viridis candido perfusi & quasi cæsi coloris: flores in summis ramulis nascentes, quinque folijs bifido mucrone præditis constantes, internâ parte candidos, externâ aliquantulum purpurascentes, & antea quàm omnino tabescant, sese contrahentes & circumvolventes: calices admodum duros, breves, subrotundos, semen parvum, rotundum, Papaveris rhæadis cineracei coloris continentes: radicem satis crassam, albam, multifidam, altero anno pereuntem.

Lychnis sil.
ix.

MULTA secundum radicem habet Nona folia, digitalis longitudinis, sensim in latitudinem sese explicantia, sub extremum mucronata, viridia, nonnihil villosa, ad Lychnidis silvestris flore albo, quæ in omnibus Provincijs vulgaris est, folia quodammodo accedentia, longè tamen angustiora, acidiusculi gustus: caules deinde pedales, interdum cubitales, nodosos & geniculatos: singula genicula latiore pediculo amplectuntur bina folia ex adverso sita, alijs breviora, circa summum caulem adhuc minora, & mucronata: summis alis innati longiusculi ramuli, ternos plerumque vel etiam plures flores sustinent, quinque bifidis, & usque ad umbilicum divisus, binasque mucronatas appendiculas circa eundem umbilicum habentibus, folijs constantes, albos, quinque staminulis medium umbilicum occupantibus: floribus qui marcescentes contrahuntur, & interiore parte convolvuntur, ut in præcedente, succedunt crassiuscula & mucronata vascula, semine exiguo, rotundo, cineraceo plena: radix fibrosa & perennis, singulis annis novos ex radice numerosioresque caules profert, qui secundum radicem fibras agentes facillimè pangi possunt.

Lychnis sil. x.

DECIMÆ, singulis annis ex eadem radice novi prodeunt cauliculi, per terram sparsi, & subinde

subinde circa internodia radices agentes, deinde sursum denuo sese erigentes palmari altitudine, graciles, geniculati, bina folia in singulis geniculis ex adverso opposita feretes, longiuscula, angusta, obtuso mucrone, viridia, prominulo dorso: flores in summis cauliculis & lateralibus ramulis elegantes, candidi, quinque laciniatis foliolis constantes, inodori, quibus succedunt obtusa vascula, exiguo, nigricante, planoque semine (qua nota quandam affinitatem cum Armerijs floribus habere videtur) referta: fibrosam habet radicem, quam facile pangere licet.

2. Aliud ejus genus multo minoribus & angustioribus folijs, minore etiam flore, ceteris notis non dispar, invenitur in scopuloso illo præruptoque jugo Durrestain nuncupato, secundo supra Gamingam miliari.

Omnes, ubi adoleverunt, lento quodam & glutinoso humore, superiore parte, illitæ videntur ut prior (at tertia & quarta maxime) cui plerumque & culices, parvæque muscæ & formicæ tamquam visco captæ inhaerent, aliæque quisquiliæ.

Sponte nascuntur tres priores cum septima in arvis & inter segetes pingui solo, plerisque Castellæ veteris locis: in hortis cultæ, florent eodem quo satæ sunt anno, à Maio mense usque in Autumnum, septima tamen difficiliter cicurari voluit: prima autem & tertia, sponte feruntur & ante hiemem prodeunt. Quarta in omnibus ferè Pannoniæ & Austriæ inferioris montanis silvis, editisque & herbidis locis invenitur, atque etiam silvis Francofurto ad Mœnum vicinis. Floret Maio, semen Junio maturum est. Quintam, in marginibus quorundam Castellæ agrorum: Sextam, non nisi in collibus Salmanticæ vicinis inter saxa provenientem observabam, atque utramque Maio florentem. Octava, non modò in cædis silvis, sed etiam ad restibulum agrorum margines, nascitur per universam Austriam infra Anisum, Moraviam, Bohemiam, Pannoniam, ultraque Muram & Dravum, abundè etiam silvis Francofurto vicinis. Memini & in Belgicâ videre Lutzelburgensi ducatu. Nonna, provenit ad Stiriacarum Alpium & Snealben supra cœnobium Neubergeradices: abundantius tamen in Etschero sæpius commemorato.

PRIOREM & Septimam Salmaticenses *Behen* appellabant, rubrum videlicet & album: Alteram *Ocimoides*. Sed ad *Lychnidis silvestris*, cui perquam similes sunt, omnibusque ferè notis conveniunt, genera, commodius referentur. Sunt qui primam & tertiam inter *Armerios* flores referre cuperent: semen tamen *Lychnidi* simile, aliæque notæ, eorum sententiam convellunt. Nec desunt qui primam *Odontitidem* Plinij esse vellent, quorum sententiæ *Odontitis* historia planè refragatur. Vngari Quartam & Octavam, & reliquas quæ apud

eos nascuntur vulgares Lychnides silvestres, *Vad zék fu*, id est, silvestrem Caryophylleorum herbam appellant: nonnulli autem quartam *Nywl zék fu*, hoc est, leporis Caryophylleam herbam vocant Septima vulgo Salmanticensium *Collejas* dicitur.

Quibus facultatibus sint prædita, compertum non habeo: omnes verò degustatæ subamari gustus deprehenduntur, præter Octavam, quæ, ut diximus, acidi usculi est saporis.

Lychnis Byzantina miniato flore.

Odontitis Plinij simplici flore.

Lychnis Byzantina miniato flore. albo flore.

versicolore flore.

Ad Lychnides silvestres haud dubiè referenda est ea planta, quæ à vulgo Herbariorum Constantinopolitanus flos dicitur, Doctissimus Fuchsius Struthion esse censebat. Ejus historia ex recentioribus *Βοτανολογία* petenda: iconem tamen hîc adijciendam esse putavi.

Illius verò genus habui Viennæ, semine è Belgica misso natum, tenerius paulò, nec adedò numerosos flores in umbellâ ferens, qui miniati non erant, sed omnino albi: ceteris notis vulgari, quæ miniato est flore, conveniebat: sed ætate non minus firma redditur ipsa planta, quàm alterius.

Tertium item ejus genus in Bruxellanis hortis ali, scribebat ad me N. V. Ioannes Boisor, huic jam dicto simile, sed floris colore diversum, qui initio quidem miniatus est, deinde paulatim evanescens albescit, tandem totus ferè niveus evadit, sic ut, pro florum ætate, tres colorum differentia eodem tempore in eadem umbella conspici possint, videlicet miniati flores, minio candore misto perfusi, & albi. Semine tamen ab illo misso natæ Francofurti plantæ quædam, inter reliquas, florem non ita variantem tulerunt, sed dilutiore rubro colore, & quasi ex rubro & albo commixto præditum, sive jocinoris colorem imitatem, averfa autem parte candicantem.

Lychnis sil. Plateau.

Lychnidis sil. alia genera.

Odontitis Plinij.

Odontitis plena flore.

Odont. plena Belgica.

SED & Lychnidis silvestris genus est, cujus delineationem & *παράδειγμα* Iacobus Plateau ad me mittebat Behen alterius nomine: cujus verò esset coloris, minimè indicabat.

PORRO, præter jam dictas, passim etiam in Austria, Stiria, & Pannonia occurrunt cum in silvis, tum montanis pratis vulgares Lychnides silvestres, flore albo, rubro, dilutius rubente, & subvirescente, quæque Flos cuculi vulgo appellatur, Doctorum verò quorundam judicio Plinij Odontitis est, angulosum certè caulem habet, geniculatû, ex nigro viridique purpurascens, in geniculis folia, purpureum florem, atque in pratis nascitur. Ejus genus Nobilibus quibusdam matronis Viennam missum memini à Iosepho de Casa bona, Sermi Ducis Hetruriæ Simplicista, cujus flos multiplici foliorum serie cõstabat rubri coloris elegantis: verùm illæ plantas eadem ætate amiserunt, dum me monentem, ne meridiani solis ardoribus exponerent (tenellæ enim adhuc erant) sed in umbrâ potius adservarent, spernût.

Similem his proximis annis repertam in pratis, ea Flandriæ parte, quæ inter Gandavum & Antuerpiâ sita, *Flandr van Waes* vulgo appellatur, nuper ad me scribebat Ioannes Boisor, cujus

Odontitis Plinij pleno flore.

Melandryum Plinij quorundam.

cujus crebra in his meis observationibus fit mentio . Quam habeo ejus munere plantam, elegantem florem plenum dedit, carnei coloris, anno M. D. XCII. cujus iconem affabrè exprimi curavi, hîc reponendam.

Nascitur etiam prædictis jam locis illa planta, quæ nunc Ocymastri, modò Ocymoidis, Polemonij, Papaverisque spumei nomen à varijs scriptoribus recentioribus adeptæ sunt, Lobelius quandam affinitatem cum Melandryo, quod Plinius Nat. Hist. lib. xxvi. cap. vii. jocinori mederi scribit, habere putat. Sed cum brevem admodum & mutilam ejus historiam tradat: an huic plantæ quadrare queat, difficulter quenkam judicare posse existimo. Quid si potius Melandryum Plinij sit Lychnis illa sil. albo flore odorato: cujus genus flore pleno in cultis invenitur? Omnino autem ad Lychnidum silvestrium classem pertinere arbitror, cum eas formâ pulcherrimè referat. Duorum verò generû esse observabam: Vnum enim in montanis nascens, altius adolescit, crassiores habet caules, qui cum laxis folliculis florem amplectentibus ex viridi purpurascunt: Alterius autè quod in omnibus etiam Germaniæ pratis obvium est, dilutiores & quasi albicantes sunt.

Melandryum
Plinij quorundam.

Ceterum novum & elegans ejus genus ante paucos annos, semine ex Italia misso Ocymoidis arborei semper virentis appellatione, natum, cui multi ab eadem radice prodeunt rami palmares, crassiusculi, lignosique quidem, sed fragiles, in quibus nascuntur bina semper ad versa inter se folia, bellidis folijs non majora, ab imo paulatim in latum expansa, sed summo mucronata, viridia admodum & splendentia: è summis aliquot ramis alij enascuntur dodrantes, aut pedales interdum ramuli, geniculati, graciles, binis inter se oppositis angustioribus folijs ad singula genicula donati, & summo in alas còtrario situ utrinque nascentes divisi, quibus insident membranaceis pinguibus caliculis inclusi flores, quinque bifidis folijs constantes, coloris quodammodo carnei, è quorum medio terna gracilia incurvâque prodeunt stamina: radix candicat, paucisque fibris prædita est, perennis tamen. Floret Junio.

Lychnis sil.
semper vi-
rens, sive
Ocymoides
s. v.

NEC minus elegans Lychnidis silvestris genus describit N. V. Fabius Columna in Plantarum novarum Historia quod ocymoidem Lychnitum appellat, quem consulendum ceseo.

Lychnis sil.
Columna.

SED & tria alia Lychnidis silvestris genera semine nata observabam anno M. D. XCV. Primum altius excrefcens, cubitali videlicet aut ampliore caule, nodoso, bina folia alternatim ad singula genicula semper ex ad verso proferente, oblongiuscula, extremo mucronata, ex quorum alis exeunt tenues ramuli, lento quodam rore, ut extimus caulis, obsiti, veluti in plerisque Lychnidibus silvestribus, sustinentes tenues, longiusculos, striatôsque caliculos, è

Lychnides sil.
alia semine
nata.

I.

quibus emergunt elegantes flosculi, profus nivei, quinque folijs, à summo mucrone orbiculari ad mediũ usque per longitudinem sectis, constantes, in quibus decẽ stamina alba, tenuia, quorũ quina, flore sese explicante, statim conspicua sunt, & albicantibus apicibus prædita, alia demum exeunt contrahente se milvinorum unguis instar flore: duriora capitula floribus succedunt, in quibus semen quale in reliquis Lychnidibus silvestribus: radix multifida est, è qua ramuli enascuntur purpurascens, ferentes aduersa inter se folia, quadam brevi lanugine aspersa, quique facillè propagari & pangi possunt. Semen ex Italia missum Muscipulæ appellatione.

Muscipula.

II.

Alteri brevior est caulis, & cubito minor, rotundus, multis nodis cinctus, è viridi purpurascens, ad cuius singula genicula, seu nodos, bina inter se opposita nascuntur folia, paullo majora quàm in superiore, non minus tamen lanugine obsita: ex quorum alis exeunt, ut in præcedente, ramuli, lento (quemadmodum & extimus caulis) humore obducti, cui culices & alia exilia insecta, tanquam visco irretita nonnunquam inhaerent: ex radice secundũ caulis latera nascuntur alij rami frequentibus folijs præditi, æqualibus ferè jam descriptæ folijs, omnino purpurascens, qui non minus quàm superiores pangi possunt: summo cauli & extremis ramulis, qui valde purpurascunt, insident striati ex atro purpurascẽtes caliculi, è quibus emergunt flosculi quinque foliolis angustis per medium in longitudinem sectis constantes, foris ex fuligine purpurascens, internè albi, cum quinque longis staminibus extimã parte crassiusculis & purpurascens, & totidem brevioribus, in candidos apices desinentibus: flaccescentes autem isti flores, non minus quàm superiores contrahuntur: ijsq; succedunt vascula ut in superiore, simili semine plena. Viviradices sunt istæ duæ.

III.

Annua est Tertia, hoc est, prolato flore & semine (si ad frugem pervenit) perire solet. Ex una radice tenui, aliquot profert ramulos, tenues, nodosos, quadam lanugine pubescentes, quibus ex adverso semper inhaerent bina lanuginosa folia: summis ramulis alternatim inter folia innascuntur caliculi tumidiusculi, striati, & pubescẽtes, è quibus emergunt flosculi coloris ex albo purpurascens, sive carnei, quinque foliolis constantes, in quibus exilia staminula: semen per adversam valetudinem, quæ me subinde affligit, observare non licuit.

Lychnis sil.
latifolia dist.

PLANTA cujus iconem ad me mittebat Jacobus Plateau, quàmq; hac tabella expressam damus, radices fibrosas, Primularum veris instar, è quarum capite folia promebat latis ampla, Auriculæ urfi vulgo appellatæ flavo flore folijs non valde dissimilia, candidiora tamẽ & lanugine pubescentia, etiam illis crassiora, densiora, & succo abundantia: altero demum à

fatione

fatione anno caulem producebat duorum aut trium cubitorum altitudine, firmum, rotundum, succo quodam lento & glutinoso oblitum, quo muscæ & alia minuta insecta infidentia detinebatur magno numero. In summis ramis plurimos proferebat flores veluti in umbellam congestos, etiam ad centesimum interdum numerum, satis tamè exiguos pro plantæ magnitudine, quinque folijs bifidis constantes, coloris ex viridi flavescentis.

Illius semen ad nos missum memini ex Italia, à Iosepho de casa bona Serenissimi Ducis Florentiæ, quum ex Cretâ redux esset, Muscipulæ Auriculæ urfi facie cognomine, cum plurimis alijs feminibus ex eâ peregrinatione relatis.

SESAMOIDES MAIUS QVORVNDAM.

Sesamoides magnum Salmantic.

CAP. IIIII.

Sesamoides parvum Salmantic.

AD Lychnidis silvestris etiam genera non ineptè referri posse puto eam plantam, quam nonnulli Salmanticæ Sesamoides magnū nuncupabant, aliquot cauliculis pedalis, interdū cubitalibus ex una radice prodeuntibus, rotūdis, geniculatis: folijs ferè oleæ ad singula genicula ex adverso nascentibus, cælij coloris: floribus in extremo caule & ramulis spicatum aut racematim cōgestis, exiguis, ex herbido pallefcientibus: semen in caliculis subrotundis Lychnidi simile, cineracci coloris: radix satis crassa, candida, perennis, summâ tellure multa folia, longiora, & mucrone latiora spargens: summus caulis & extremi ramuli lento quodam & viscido humore oblitum sunt, quemadmodum Lychnides silvestres superiore capite descriptæ. Tota amara est.

Sesamoides mag. Salmanticæ

Nascitur lapidoso & arido solo circa Salmanticam, & Narbonensi agro: magna verò copia Austriæ salebrosi collibus, alijsque desertis locis. Ali etiam solebat in Belgicis hortis. Eodem autem semine plerumque duæ diversæ species enascuntur, non illæ quidem formâ dissimiles, sed quarum una florem eūmq; majusculum duntaxat profert, sterilisq; est: altera seminifera minorem florem habet. Tota æstate florent.

Natales.

Varietas.

Ea, ut dixi, Salmanticensibus magnum Sesamoides appellabatur: alij ad Papaver spumeum referre volebant.

Nomina.

Non dubito quin illius genus sit, præsertim seminiferi, cujus iconem nudam nec ullis coloribus infectam ad me mittebat Iacobus Plateau Behen flore parvo appellatione, aded, quam descripsi, omnibus ferè notis æmulatur: de floris autem colore, vel seminis formâ nihil adferre possum, quandoquidem nihil præter nudum nomen iconi erat additum.

Ejus genus

TAMETSÏ sequentium duarum stirpium facies non respondeat cum superiore: quia tamen utraq; Sesamoidis nomine Salmanticæ insigniebatur, omnes eodem capite comprehendendas existimavi.

Sesamoides
Salmanticæ
parvum I.

DODRANTALES autem tres aut quatuor ab unâ radice producit Prima virgulas, teretes, circa quas folia lini, exigua, crassa, inordinata: & in summis plurimos flosculos, spicæ, aut racemi instar confertos, ex herbaceo purpurascens initio, deinde tenuibus capillamentis ex albo pallefcens ornatos, in quorum medio veluti quatuor grana viridia conspiciuntur, quæ excusso flore, in vascula excrescunt, exili nigricante semine plena; radix crassiuscula, candida, dura, vivax, subinde etiam ante hiemem repullulat.

Natalis.

In collibus Salmanticæ proximis lapidoso solo provenit, ubi Maio florebat, deinde semen proferebat.

ISTI C Sesamoides parvum appellabant, tamen si cum ejus descriptione minimè conveniat. Ingrati & amariusculi est gustus.

Sesamoides
alman sic.
parvum II.

ALTERA item Sesamoides parvum istuc nuncupabatur, crescens declivibus locis, cui dodrantes virgæ, multa folia Lini foliorum æmula, majora, & incana: flos copiosus, albus: radix etiam candida, sed non valde crassa. Floret hæc etiam planta eodè quo superior tempore: vivax, etiam videtur, à Sesamoide tamen non minus aliena, quàm superior.

HESPERIS.

CAP. V.

Hesperis eur
dilia.

HESPERIDI nomen inditum, auctore Theophrasto lib. vi. de causis Plant. cap. xxv. quòd nocte plus redoleat, quàm interdiu. Cui suffragatur Plinius Natur. Hist. lib. xx. cap. vii. Ad quam verò earum plantarum, quæ hodie nobis sunt cognitæ, potissimum referri debeat, plerique adhuc dubitant, cum nullas alias notas reliquerint Veteres, quibus dignosci queat.

Communis tamen opinio obtinuit, ut ea quam nonnulli Matronalem violam vocant, & inter Leucoij genera referri debere videtur, Hesperidis nomen sibi proprium adsciberet: quoniam ejus flos, sub vesperam præsertim, grato odore nares feriat, interdiu, aut nullum, aut levissimum spiret.

Nos ergo, vulgarem Herbariorum opinionem sequuti, Hesperidè appellamus, quæ Matronalis viola alio nomine dicitur, quòd Matronis atque virginibus sit in delicijs. Ejus verò duo genera alia, minimè ab alijs hætenus observata, in medium proferemus.

Hesperis I.

Hesperis I.

Natalis.

Varietas.

CVBITALI Prior excrescit altitudine, multisque ramis prædita est, quos confuso ordine ambiunt folia, Matronali violæ similia, paullo tamen latiora & crassiora, acidiusculo primum gustu, postea acri & salivam ciète: extremis ramis in oblongis pediculis insident flores Leucoij aut Violæ matronalis floribus forma similes, quatuor foliolis, ut illi, constantes, non explicati tamen, sed se contorquentes, coloris admodum inelegantis & obsoleti, hoc est, pallidi & furvi, infinitis venulis ex atro purpureis singula foliola intercurfantibus, odore interdiu nullo, aut adeò tenui, ut vix naribus percipi possit, sub vesperam autem gratissimo & suavissimo: flori succedunt longa, torosaque ut in vulgari cornicula, ferè tamen quadrangula, in quibus duplici serie continetur semen vulgari Hesperidi simile, subruffum: radix fibrosa, quæ ut plurimum biennium non superat, sed postquam defloruit & semen tulit, perire solet: si tamen præcisus caulibus ad frugem pervenire non sinatur, nova germina interdum producit.

Sponte nascentem & semine prægnantè primum inveniebam in Prellnberg Hamburgensi monti vicino, Vngariæque extremo, quæ Austriam spectat, mense Junio anni M. D. LXXVI. Ejus deinde semen terræ commissum subsequente vere, plantas mihi protulit, quæ altero anno duntaxat floruerunt Maio, & sequente hieme perierunt.

Solent verò quæ semine nascuntur plantæ, floris colore multum variare, nonnullis maternum colorem retinentibus, alijs aut dilutius pallefcens, aut magis obsoletum adquirentibus, omnia tamè folia crebris venis ex atro purpurascens distincta habentibus.

IN Syriae maritimis aliud Hesperidis genus crescit, cujus semen in Italiam allatum, deinde Viennam missum, plantas produxit jam descripta multò vegetiores, ampliora habentes folia, crassiores caules, majorisque flores, quatuor tamen folijs etiam constantes, ejusdem planè cum superiore coloris, sub noctem valde odoratos, interdiu odoris expertes: quibus multo crassiora cornicula successerunt, alioqui superioris corniculis plurimùm respondentia, semen etiam simile continentia, sed paulò crassius, quod maturescere non potuit, quia serius floruerunt plantæ. Altero etiam anno perire solet ejus radix, non multum prior ab similibus.

Hesperis Syriaca 11.

Hesperis III.

Viola latifolia, Lunaria odorata.

TERTIA vulgari Matronali violæ adeò similis est, ut ex utriusque collatione vix discrimen conspici possit: etenim folia habet secundùm radicem non minùs ampla quàm illa, subhirsuta, viridia, in ambitu ferrata: caulem cubitalem, multis alis concavum, ad quas alia breviora, & nonnihil ad pediculum laciniata nascuntur folia: flores in extremis ramis copiosos, quatuor folijs constantes, exalbidos, qui ætatis successu purpurascunt: cornicula, femina, radix etiam ipsa cum vulgari omnino conveniunt: solo floris odore, cujus in hac nullam gratiam percipere potui, differunt. Solet etiam hæc, altero plerumque à germinatione anno, & à maturo semine, perire.

Hesperis sil. 111.

Crescit passim Viennensi agro ad montium radices, & vinetorum in collibus sitorum margines. Floret cum vulgari, nempe Maio & Junio.

PRIOREM appellare licebit Hesperidem montanam: alteram, Hesperidem Syriacam tertiam verò Hesperidem silvestrem.

Natalis.

Nomina.

MATRONALEM autem violam, tussi, convulsis, & difficulter spirantibus mederi tradunt: urinas insuper & sudores propellere, incidere, abstergere & digerere.

Facultates.

CETERVM quæ à nonnullis Viola latifolia, à florum cum Hesperidis & Leucoij floribus similitudine, vocatur: ab alijs autem Lunaria græca & odorata, quia siliquæ semine excusso, & abjecto tegumento, splendidæ sint, & ejus flores Leucoij aut Hesperidis florum odorem referant, in montanis silvis Austriæ & Stiria, vicinarumque alpium silvosis locis, atque etiam in Pannoniâ interamni sponte magnâ copiâ provenit. Quæ cum à plerisque alijs descripta sit, ejus historiam hic retexere non est necesse.

Viola latifolia.

ISTIVS plantæ duo genera cum in Hispanijs, tum in Narbonensi Gallia observabamus, unum majus & magis luxurians, alterum minus & exile.

Leucoium marinum majus.

Leucoium marinum minus.

*Leucoiū ma-
rinū majus.*

MAIORI, caulis est pedalis, interdum major, ramosus admodum, & humi procumbens: folia longa, crassa, mollia, canentia, & quodammodo lanuginosa, Cichorij aut Erucæ modo divisa & velut præmorfa: flores secundum ramulos odorati, quatuor folijs ut reliquorum Leucoiorum flores præditi, dilutioris purpuræ colore, sed ad rubri vini feces quodammodo tendentis: siliquæ longæ, crassiusculæ, planæ tamen ut vulgaris Leucoij, duplici planorum & subruforum seminum ordinem, intercurrente membrana continent: radix multifida, sed non perennis, postea quàm enim planta florem & semine protulit (quod altero plerumque à saturo anno, interdum & tertio fieri solet) perit. Æstate floret.

*Leucoiū ma-
rinū minus.*

MINOR, dodrantes, teretes, sed satis firmos habet cauliculos, in plures ramulos divisos: folia priori similia, mollia item & incana, minora tamen, tenuioraque & minus divisa: flores in ramulis superiore minores, quatuor foliolis constantes, coloris pulcherrimè rubetis, & dum marcescere incipiunt, magis saturi, quales Leucoij rubri vulgaris flores, & odorati quidem illi, verum minus quàm superioris: cornicula succedunt oblonga, teretia, exili & rufo semine plena. Floret Julio & Augusto, eodem quo satum est anno, deinde perit.

Natales.

Nascitur utrumque Mediterranei maris littoribus in Hispaniâ & Galliâ Narbonensi: sed minus multo frequentius.

Nomina.

LEUCOII marini nomen indidimus, quod sponte in maritimis nascatur, unde ad Belgas delatum, in hortis coli cœpit: alui etiâ majus aliquot annis Viennæ, semine ex Belgicâ misso natum. Minus ob coloris in flore mutationem, nonnulli, cum Mompellij viverem, Tripoliū vocare solebant: tametsi iisdem locis natum Tripolium legitimū observare potuissent.

Tripolium.

Tēperament.

Utumque calido gustu est: sed minus suâ acrimoniâ vehementius linguam vellicat.

*Leucoiū ma-
rinum Cre-
ticum.*

IOSEPHVS porrò Casabonus ex peregrinatione Cretica redux, semen ad nos mittebat Leucoij marini appellatione, è quo tres diversæ plantæ ortæ.

1.

EARVM Maxima & Prima, caules habuit procumbentes, rotundos, duriusculos, multis ramis donatos, in quibus flosculi quatuor folijs constantes, initio rubentes, deinde ex cæruleo purpurascens, extremo bifidis, & cordis, ut vulgo pingitur, effigiem propemodum referentibus, quasi ex umbellâ, Irionis vulgaris instar, sensim prodeuntes, qui (ubi floris folia conjungebantur, radiantem imitabantur flavam stellam: floribus successerunt duarum ferè unciarum

unciarum siliquæ sive cornicula teretia, in quibus semen oblongiusculum castanei coloris. Ipsi vero plantæ folia longiuscula fuerunt, à Thlaspi folijs non valde differentia, nullis (in caule præsertim) evidentibus crenis donata, crassiuscula, & aliquantulum amara.

ALTERA priori similis erat, nisi flosculos habuisset dimidio minores, & initio prorsus albos, deinde tamen paulatim purpureum quidpiam contrahentes, sed nihilominus magis ad albedinem inclinantes. Floruit utraque Iulio, medio Vere, hoc est Aprili, sata.

TERTIA promebat initio præcedentibus duabus longiora folia, evidentibus & cõspicuis crenis secundum oras donata, Leucoij Dioscoridis Lobeliani instar, è quorum medio exiit cauliculus rectus palmari altitudine minor, quum florere incipit, nempe Augusto: à latere vero plures fundebat ramulos, in quibus flores, secundo generi amplitudine pares, colore tamen differentes. nam propius accedebant ad Leucoij marini Lobeliani latifolij colorem, magisque purpurascens erant, quàm in primo genere.

LEUCOIVM SILVESTRE.

CAP. VII.

Leucoium spinosum Creticum.

MULTA secundum radicem habet folia, Leucoij, quod luteo est flore, folijs similia, angustiora tamen, viridia, amaricantis gustus, inter quæ unicus, interdum plures assurgunt caules, pedales aut ampliores, striati, carinatis folijs obsiti, multos sustinentes flores quatuor folijs constantes, flavos, Leucoij lutei florum æmulus, sed minores, minusque odoratos: floribus succedunt oblonga cornicula ut in sativo, plano semine plena: radix longa est, candidans & multistenuibus fibris prædita. An semine ad maturitatem perducto pereat, observare non potui: nam natali loco florentem, suamque cornicula nondum matura ferentem hanc plantam observabam: Biennem tamen esse puto, quia in nullis stirpibus, caulibus præcedentis anni ulla vestigia conspiciebam.

Invenitur in montibus illis supra Badenses thermas, & in Leytenberg, salebrosis præsertim & meridiei obversis locis. Floret Maio.

COMMUNE Leucoium silvestre appellari posse censeo: Rhizotomæ etiam mulierculæ Witd gelbe vepf vocant. Sativum autem Leucoium luteum, Vngari Sarga viola nuncupant, hoc est, luteam violam.

Quo nomine appellem hanc plantam dubius sum. Nata autem est etiam Iacobo Plateau, semine peregre accepto. Illam certè nascentem non vidi, sed iconem ipsius manu delineatam ad me mittebat cum brevi descriptione idem Plateau. Eam videlicet crescere, ad cubitalem aut majorem altitudinem, & in multos ramos duros & lignosos spargi, quos cingerent folia confertim nascentia, incani & cineracci coloris, per oras nonnihil dentata: & sparsim

sparsim in ramis multos flores nasci flavos, quinque folijs constantes: eos autem ramulos initio satis tenellos esse, paulò post tamen, duros & spinosos evadere. Quale semen ejus esset, non adscribebat, sed dum taxat sciscitabatur an Hippophæstum Dioscoridis esse posset. Sed cum Dioscorides suum Hippophæstum, humilem herbam esse asserat, sine caule, sine flore, inanibus tantum capitulis, folijsque spinosis, radículas habere molles & crassas, è quibus, folijs etiam & capitulo, succus exprimat, & in usum adseruetur, non video quâ ratione hæc planta ejus descriptioni accommodari queat.

Quoniam porrò folia, Leucoij marini folijs non valde dissimilia habuisse videbatur, Leucoij spinosi appellationem obtinere posse arbitror, donec aliud magis aptum, & ipsi plantæ conveniens reperiat, tamen si flores ejus pluribus folijs quàm Leucoiorum flores præditi sunt.

PRIMULA VERIS.

CAP. VIII.

Primula veris vulgaris multis locis obvia.

TAMETSI in Austria, Stiria, Pannoniaque pratis, & herbosis montanisq; locis, atque silvis nascantur aliquot, ejus plantæ (quæ vulgo Herbariorum Primula veris & Herba paralytis vocatur) genera, qualia sunt elatior utraque flore luteo & pallido, atque humilis pallido flore, illæque simplici foliorum texturâ: peculiare tamen quoddam genus alunt nonnulla prata uliginosa, binis, ternis & quatuor miliaribus à Viennensi urbe distantia, quod ob florum elegantiam & venustatem hoc capite describemus.

Primula veris rubro flore.

Primula veris albo flore.

Primula veris rub. flore.

Primula veris alb. flore.

GERMINAT autem ineunte verè folijs denis aut duodenis, initio quasi in globum contractis, quæ successu temporis sese explicant, & humi sparguntur, suntq; exteriore parte incana & veluti farinâ quadam aspersa, internâ verò ex viridi pallentia, aliquantulum crispa & densiuscula, Herba paralyti vulgari ferè similia, sed minora, angustiora, & minus rugosa, acris saporis: ex horum medio unus aut plures assurgunt cauliculi dodrantales, interdum pedales, nudi, graciles, summo fastigio incani, qui sustinent ex uno veluti capite, & in umbella nascentes flores, octonos, denos, aut plures, Primulæ veris floribus forma similes, quinque bifidis folijs constantes, magnâq; ex parte eleganti dilutioreque purpurâ nitentes, aut carnei coloris, interdum saturatius rubentes, nonnumquam (sed rarè) omnino candidos, & etiam exalbidos, omnes autem circa umbilicum luteolos & aliquantulum odoratos: semen deinde in oblongis vasculis admodum exile, fulvescens cõtinetur. Illud autem in hoc flore observabâ, ut qui intensius rubet, stilum prominentem sive pistillum habeat, quemadmodum non-

dum nonnullarum Primularum flores: qui verò dilutioris sunt ruboris, nullum. Radices de germinant.

Primula veris flavo flore elatior.

Primula veris pallido flore elatior.

Sponte magnâ copiâ provenit in uliginosis & vicinis, ut ante retuli, Viennêsi urbi pratis, *Natales.* ad Himberg, Walterstorf, Ebrestorf, Mag^{ci} V. Hieronymi Beck à Leopoldstorf, arcem, Botenstorf, & supra Badenses thermas versus Neapolim Austriæ. Floret verò sub finem Aprilis, & toto ferè Maio. Habui ex ijs quas in hortum transtuleram, plantam, quæ ex media florum umbella, cauliculum uncialem & ampliorem, aliam umbellam elegantissimis floribus onustam sustinentem produceret. *Tempus.*

Hanc etiam siccam ad me misit C. V. Ioach. Camerarius è Saltzburgensi agro erutam, ubi, quemadmodum & in Tyrolensi comitatu, abundanter nasci scribebat.

Anno verò M. D. XXCI. dum Londini essem, de C. V. Thoma Pennæo Medico intelligebam copiosè admodum nasci in Angliæ Septentrionalibus pratis humidis & pascuis, quæ ad eò causa fuit, ut Doctissimus & humanissimus vir Richardus Garth Cancellariæ Londinensis Primicerius, in meam gratiam ex Hexarchatu Derby, & Wybsey nò procul Halyfure *etiam in Angliâ nascitur.* urbe, aliquot ejus plantas suis floribus adhuc onustas ante meum Londinio discessum adferri curaret, quibus etiam adjunctæ fuerunt, aliquot Pinguiculæ (de quâ postea) stirpes, cum Trollio flore: quas Antuerpiam ad amicos misi.

Quantum ex gustu deprehendere licet, iisdem facultatibus esse præditam apparet, quibus aliæ Primulæ veris pollent. *Tèperament.*

EANDEM omnino esse puto, quam Iosias Simlerus cõmentario de Alpibus, ex C. V. Conradi Gesneri collectaneis describit in hunc modum. *Keyserlin* herba pusilla, albicans, Bellidis *Keyserlin.* minimæ forma, in summo plurimos confertos flores purpureos habet; tota herba candicat, & attrita manu pulverem exuit, aspectu elegans. Cæsar inter herbas, aut Regulus.

A rusticis mulierculis quæ flores ejus manipulatim colligatos Viennam in forum deferebant, ijsque vendebant, quæ ferra & corollas nectere solent, *Kreuzblumen* nuncupabatur, eo quòd Maio mèse, circa id tempus quod vulgari germanicâ linguâ *Kreuzwochen* (ex sunt Rogationes) dicitur, plerumque floreat. Postea *Blum rot schlussel blumen* nominari cœpit à rhizotomis mulierculis, quæ illius stirpes radicatæ in foro venales proponere inceperunt, cum animadverterunt Vienneses matronas elegantibus floribus delectari. A rusticis Anglis, apud quos nascitur, *Birdein*, hoc est, avium oculi nuncupatur, teste Pennæo: verum eodem etiam nomine apud illos insignitur Cardamine illa pratensis floribus albis, quam Doctissimus Fuchsius Iberidem esse censebat. *Nomina.*

Primula veris pallido flore humilis.

Nomina Pri-
mula veris
in garis.

Auricula urfi 1.

VARIA autem apud rei Herbariæ studio-
sos obtinuit nomina Primula veris vulgò di-
cta Belgis. Nam sunt qui *φλομίδες* Dioscoridis
esse putent, Fuchsius verbascula vertit. Alij
Dodecatheon herbam, quâ Plinius Nat. Hist.
lib. xxv. cap. 1111. describit folijs septenis, la-
ctucis simillimis, è radice lutea exeuntibus.
Vulgus Herbam paralyfim, Clavem S. Petri,
Itali Lactucam silvestrem, Germani *himelschlus-
sel* / & *Schlusselflumen*. Angli *Primrosen* & *Cowe
syppe*. Ungari *humilem* & *ἀκαυλον* maximâ co-
piâ ubique in silvis cæduis apud eos nascentem,
Kacha verág hoc est, pultis ex panico aut
milio confectæ (quam illi *Kacha* vocant) flo-
rem, quia pultis illius quæ pallida est, colorem
imitatur. Hanc ego, cum in Angliâ essem, ubi
etiam in cæduis silvis abundè provenit, lactei
candoris flore conspiciebam, & aliquot stir-
pes amicis in Belgicam inde mittebam. Sed &
ab Anglis primùm acceperunt Belgæ tam hu-
mitem quàm elatiorem, quæ florem habent
multiplici foliorum serie constantem, & om-
nes ferè reliquas coronarias plantas, quarum
flores *πολύφουλοι*.

Primulam autè Veris vulgo vocatam, No-
bilibus idemque Cl. V. Fab. Columna in suo *φυ-
τοβοασδνω* Alismatis alterum genus apud Plin-
ium esse censet: quemadmodum & cap. se-
quète descriptas Auriculas ad Alisma sive Da-
mafonium Dioscoridis refert: cujus sententiæ
valde acquiesco.

AVRICVLA VRSI. CAP. IX.

NON dubium est, quin ad Primularum
classem referenda sit venusta hæc planta,
adeo similes sunt & forma & temperamento.

Ejus verò multa genera observabam in al-
pinis Austriæ & Sciriæ jugis, quæ, certâ qua-
dam serie, hoc capite describemus, à vulgatio-
rè quidem, sed omnium odoratissimâ initium
facientes.

ILLIUS folia, Primulæ veris folijs ferè re-
spondent, rugosa tamen non sunt, sed crassa,
fabariæ foliorum instar, eoque aut farinæ qua-
si polline conspersa & prorsus incana, aut levi-
ter tantum canescentia, interdum omnino vi-
ridia & lævia; rursus omnia vel per ambitum
ferrata, vel nullis denticulis prædita, interdum
novella dütaxat dentata, vetusta minimè, om-
nia autem gustu amara. Ex horum medio, aut
è lateribus prodeunt cauliculi dodranales, aut
minores, nudi, veluti quadam farinâ respersi,
qui denos, vicanos, tricenosque, interdum
etiam plures (præsertim si in hortis colatur, ubi
admodum luxuriat) flores sustinent, ex uno
veluti capite æqualiter prodeuntes, & petiolis
(quos tamquam squamulæ quædam incanæ
ab invicem segregant) brevibusque caliculis
inhærentes, Primulæ veris similes, quin aut

senis divisuris constantes, dulcem & melleum quendam odorem spirantes, coloris aut lu-
tei, aut pallentis, atque vel majores & ampliores, vel minores, omnes autem interius circa
umbilicum albo circulo insignitos, stilo inter stamina nonnumquam prominente, inter-
dum nullo

Auricula
urfi 1.

dum nullo: semen deinde fuscum, inæquale, bullatis vasculis inclusum, quale Primularum veris: radix crassa est, & multis candidis oblongisque fibris prædita, ex quâ, in cultis si pangatur, plures plantæ enasci solent.

Crescit in Sneberg, Neuberg, Etscher, & alijs vicinis Austriæ & Stiria alpibus, montæque Gleysefeld imminenti: deinde multo lætorem & vegetiorem abundanter invenimus in scopulo, Medeling oppido (quod duobus aut paulo ampliùs miliaribus ab urbe Viennâ distat) imminenti, quâ Septentrionem spectat, unde rhizotomæ mulierculæ cum florum manipulos, tum ipsas stirpes, quas sciunt à plerisque expeti, adferunt.

Auricula urfi II.

ALTERIVS folia breviora sunt, extremâ parte latiora plerumque, & initio quasi rotunda, quæ temporis successu angustiora circa radicem fiût, crassa quidem illa, sed minus quàm superioris, in ambitu ferrata, supernè viridia & lævia, infernè ex viridi palleſcentia: inter quæ vel ad quorum latus exeunt nudi, duas uncias longi, aut paulò ampliores cauliculi, quibus infidèt seni, octoni, aut plures flores, simul in caput aut umbellam congesti ut in superiore, illisque formâ similes, sed majores, rubro colore nitentes, obscuriore tamen initio, quasi mororum succo infecti essent, deinde eleganti & dilucidâ rubràque purpura gratissimi, intus circa umbilicum pallentes & exalbidi, odorati quidem illi, sed minus superioribus: semen in capitulis longè minoribus, parvum, nigrum, inæquale: radix priori similis.

Hanc frustra per Austriacorum Stiriacorumque montium altissima juga quæſivi: primum autem mihi conspecta est in cultissimo horto C. V. Ioan. Aicholtzj Medici & Professoris Viennensis, mei amici veteris, & hospitis, dum istic vixi, charissimi, quam à nobili quadâ matronâ ante acceperat, ignari tamen unde illi primum communicata fuisset. In Oenipontinis autem & vicinis alpibus abundè nasci postea intelligebam.

TERTIIGENERIS folia, quàm superioris minor, teneriora, minus crassa, subhirsuta, per ambitum undique ferrata, inter quæ nascitur cauliculus superiori similis, flores in umbella

pares ferens, & rubros, exalbidis tamen maculis asperſos, cujus radix similiter fibrosa, novâque è lateribus propagines fundens.

In Tyrolensibus jugis, præsertim in Kitzspil inveniri intelligo. Sed eam primum mihi ostendebat cum multis alijs raris stirpibus quas in exculto suo horto alebat C. V. Ioach. Camerarius inclytæ Reip. Noribergensis primarius medicus, floris expertem, quam tamè eodem cum alijs tempore florere mihi dicebat. Anno autem M. D. XXCI. ex Angliâ Viennam revertenti paucas adnatas plantulas comunicabat, sed quæ in itinere tabescentes deinde perierunt.

QUARTA, minoribus est quàm Secunda folijs, carnosis, mucronatis, in ambitu non ferratis, supernè lævibus & splendentibus, infernè ex viridi pallentibus & venosis, minoreque acrimoniâ & amaritudine præditis quàm aliarum folia: flores illi secundo generi similes, profundioribus lacinijs secti, colore dilutius rubente, intus circa umbilicum incanâ quadam lanugine villosi, stilo prominente, bini, terni, aut ad summum quaterni, summo vncialis, rarò longioris cauliculi fastigio nascentes: semen in parvis vasculis reliquis maius & fuscum: radix minor & nigricans, atque adeo numerosa sobole interdum se propagans, vt latissimos cespites occupet.

Inuenitur in Sneberg, reliquisque vicinis jugis & Stiria alpibus frequentissima. Paulò ante meum Viennâ discessum rhizotomæ mulierculæ singulis annis in forum Viennense venalem inferre cœperunt.

TYROLENSI non valde absimilis erat Quinta, quam in cultissimo horto Illmi Principis Cattorum Wilhelmi Cassellis florentem conspiciebam anno M. D. XIC. ejus enim folia circinatæ ferè rotunditatis, longiuscula tamen & in ambitu ferrata, longè minora secundæ folijs, & minus viridia, sed aliquantulum canescentia: inter quæ tenuis & sexunciam longus cauliculus

Auricula urfi vi.

Auric. Vri
VI.Auric. Vri
VII.

cauliculus exiliebat, binos, ternos aut plures flores sustinens superiore minores, quinque bifidis folijs etiam cōstantes, medij inter II. & IIII. coloris: semen nō observabam, nam Aprili dumtaxat florentem videbam: radix fibrosa est, ut reliquarum.

MINOR etiam est Secundo genere, Sexta Auricula, cujus unicum plantam conspiciebā in exculto horto ornatiss. viri Ph. Steph. Sprengeri anno M. D. XCI. Maio mense. quaterna aut quina ferentem folia, crassiuscula, dilute virentia, nullis crenis in ambitu donata, inter quæ prodire aiebat (nā caule & flore orbata erat) caulem è viridi candicatem, tres uncias aut amplius longum, summo fastigio ferentem quinos aut plures flores, flavæ forma æquales, sed candidos: radix superioribus respondēs, aliquot fibris, ut illæ, donata erat. Eius iconem quam hīc subjecimus, postea ad me mittebat.

SEPTIMA crassiusculā radice nititur, Quartæ haud dissimili, multis cādicantibus fibris capillatā: ex qua angusta folia quina aut sena, succulenta, & pingua, Quartæ folijs multò angustiora, à medio ad extremum usque mucronem in ambitu serrata, amarique gustus prodeunt: cauliculus inter ea nascitur tres uncias longus, nudus, lævis, sustinens capitulum è foliolis compactum, unde quaterni aut quini flores elegantissimi, dilutius rubentes, quinque folijs bifidis ut reliqui con-

qui constantes: neque hujus semen observare licuit, capitula tamen quartæ proxima in illa conspiciebam, semen etiam simile habere verisimile est.

Crescit hæc in quibusdam alpibus Carinthiæ & Stiria superioris, præsertim verò Tauro monte, & Iudenberg jugis. Floret sub finem Julij, hoc est, nivibus in summis illis jugis liquefcentibus. Rara hæc, quia ex procul distitis montibus delata, in unius Aicholtzij horto paucos annos perduravit, omnem cultum ita respuens, ut nunquam ad frugem pervenire, imò ne florem quidem deinceps proferre voluerit.

Auricula urfi VIII. minima.

OCTAVÆ folia unguem magnitudine vix æquant, infernè circa sedem angustiora, supernè & in extremo latiora crenatâque, viridia, nervosa, superioribus minus densâ, amari gustus: pedicellus inter folia exilit vix digitum transversum altus, unicum, interdum alterum florem ferens dilutius rubentis, sive carnei coloris, è simbriato caliculo obtusiore prodeuntem, inodorum, intus etiam circa umbilicum candidâ lanugine pubescentem, nullo prominente stilo: neque hujus semen observare licuit, cum non quovis tempore jugû in quo nascitur propter difficultates conscendere potuerim, nec in hortum cum suo cespite translata ad frugem unquam pervenerit, reliquarum tamen semini respondere arbitror: adnatis mirum in modum se propagat, & interdum magnos cespites occupat, candicantes fibras è singulis propaginibus demittens.

In summo Sneberg jugo primus istam observabam anno M. D. LXXIII. neque ullo alio vicino jugo postea mihi sese obtulit. In Tauro tamen & Iudenberg etiam invenitur, & cum illa rarum aliud genus per omnia quidem simile, sed cujus folia magis pallefcunt, flores lætè sunt candoris.

Florent omnes natali loco, Junio, interdum Julio & Augusto duntaxat, videlicet statim post solutas in ijs jugis, ubi crescunt, nives, nonnûquam etiam sub ipsa quasi nive, & conmeratâ nivis induratæ crustâ, reliquâ, quæ subtus erat, Solis radiorum rupes ferientium percussione solutâ. In hortos verò translata: Aprili florent, & aliquando iterum Autumno, si aura sit temperatior, illis exceptis quæ vel contabuerunt, vel nullâ, ut dixi, diligentiam aut culturâ ad florem ferendum induci potuerunt.

OMNIA ista genera præter tertium, quintum, sextum & septimum, primus omnium Belgicæ communicabam, missis Viennâ, ad Ill. V. Ioannem de Brancion, fratris loco mihi que charissimum, & post ejus obitum ad Magnific. V. Ioannem vander Dilst ejus agnatum, compluresque alios amicos, eorum plantis, primulâ veris rubro flore, & rarissimis alijs alpinis stirpibus. Prior autem quæ flavo est flore, jam antea Belgicæ inquilina facta fuerat liberalitate C. V. Alphonfi Pantij.

Iosias Simlerus commentario de Alpibus, aliquot ejus genera recenset, ex Gesneri collectaneis, ut ipse refert, desumpta: nempe quæ haberet florem, aut luteum, aut pallidum, aut purpurascens, vel rubescentem sanguinis modo, vel cinereum, & atrum: quos postremos duos colores nunquam mihi inspectos esse in simili planta, ingenuè fateor, nisi per cinereum intelligat quartum genus, cujus flos marcescens, præsertim pluviam corruptus, veluti cineraceum colorem contrahit, & per atrum, secundi generis florem primum sese explicantem, quem initio obscuriorem, saturum, & veluti mororum succo infectum esse dixi.

Qvo nomine veteribus dicta sit hæc planta, me fugit, nisi sit (ut Fabius Columna, quem admodum diximus, censet) Dioscoridis Alisma. Recentiores autem varia illi indiderunt nomina. Matthiolus enim inter Saniculæ genera recenset, & Herbarijs Auriculam urfi vocari tradit. Gesnerus libello de Lunarijs herbis Lunariam arthriticâ appellare maluit. Alij Paralyticam alpinam nuncuparunt: magis tamen vulgare apud rei Herbariæ studiosos nomen est Auriculæ urfi. Helvetijs stublumte/hoc est, rupium flosculus dicitur. Austriacarum Stiriacarumq; alpium incolis, prior Crastkraut vnd Schwindelkraut ab effectu dicitur (commendant enim ejus radicis usum, ad roborandû caput, ne vertigine in præcipitijs tentetur, cujus rei causâ, caprearum & ibicum venatoribus non minus familiaris quam Doronici radix) Medlingeses, apud quos copiosè nasci dixi, wolfsmechende Schlüssel blumen/id est, odoratam primulam appellat: secunda & tertia rotte Schlüssel blumen ab incolis vocatur: quarta Stainroslein hoc est, petrea rosula ob venustatem & roseum colorem, tum quod in scopulis nascatur, à montanis pastoribus nuncupatur: septima apud Stiria superioris incolas montanos Rose speick nomen invenit, quasi dicas equinam nardum, ad differentiam Nardi sive spicæ Celticæ, quæ abundanter in eodem Iudenberg jugo nascitur, ut in ejus historiâ dicemus.

GESNERVS lib. de Lunarijs herbis, prioris radicem, vinum suo odore comendare scribit, manducatam verò, dentium dolores, præsertim à frigidâ defluxione obortos juvare, capiti

frigido & partibus nervosis prodesse, putrida ulcera emédare, scissuras in cute hiantes, ventorum, frigoris aut alia quapiam iniuriâ, succum ejus instillatum brevissimè sanare.

Matthiolus ad enterocelas & thoracis vulnera, si quotidie in potu sumatur, utilem esse, quin & alia vulnera tam intus sumptam, quàm exterius illitam.

Istic ubi nascitur, toli, ut dixi, montani venatores ejus radice utuntur: à reliquis negliguntur, præterquam à mulierculis, quæ ex ejus floribus ferta & corollas conficiunt. Deinde cum nobiles, tum aliæ Vienneses matronæ quæ coronarijs stirpibus delectantur, in suos hortos cum quarto genere inferre cœperunt.

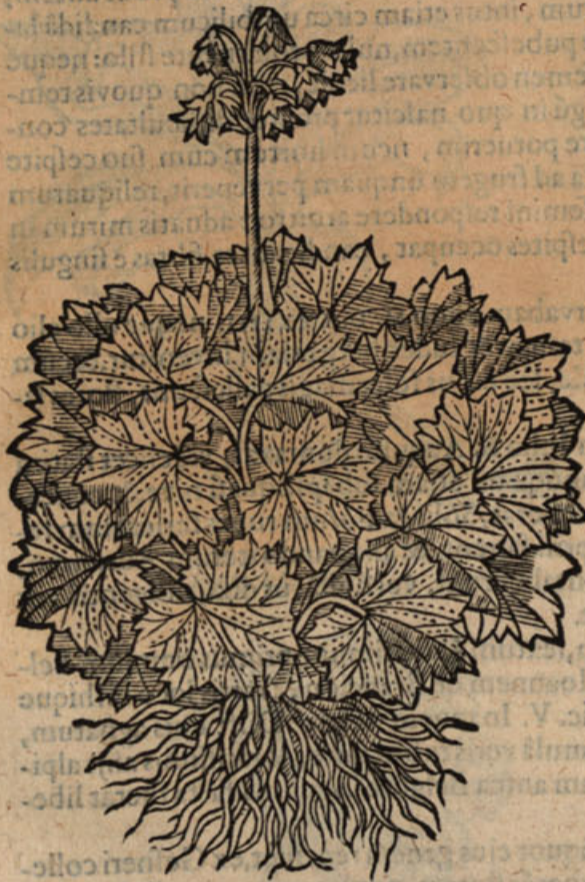
SANICULA MONTANA.

CAP. X.

TEMPERAMENTI, facultatum, aliarumque quarundam ratione, proximum ab Auriculis locum, quantum quidem mihi videtur, obtinere debet elegans hæc planta.

Sanicula montana.

Sanicula
montana.

MULTA folia promit, novq̄ vere, satis crasso pediculo nitentia, aded sese per oras initio contrahentia, pronâ parte, ut orbiculata videantur, admodum nervosa & rugosa, supinâ verò parte tuméria, crispâque ut Lusitanici ranunculi, aut Lactucæ capitatæ folia, deinde ubi sese explicarunt, in ambitu non modò ferrata, sed etiam in sex aut plures lacinias divisa, omnino virentia, superne quodammodo splendentia, infernè nequaquam, fervido gustu: inter quæ palmaris exit cauliculus, firmus, erectus, nudus & sine folijs, subpurpurascens, qui in summo Primularum & Auricularum instar è medio quorundam foliorum capite, octo, novè, aut plures producit flosculos còcavos, cãpanulæ modo pensiles, & deorsum spectâtes, quinque crenis divisos, elegantissimo rubro colore saturo, & ad purpuram tédente, fundo interiore albo, in quinque angulos desinente, prodeuntibus ex imo quinque staminulis luteis albũ fundum non superantibus, & mediũ oblongum stylum complectentibus, suavis odoris, ut ferè Auriculæ ursi rubræ sive secundæ flores: quibus defluentibus, succedunt surrecta capitula, tenue, fuscum, ut illa, semen còtinentia: radix numerosis, lógis, tenuibus, & nigricantibus fibris ex uno capite prodeuntibus constat, singulis annis ad latera augefcens, &

incrementum sumens, ut temporis successu veluti Auriculæ & Primulæ aliæque similes, in plures stirpes dividi & pangi possint. Tota planta hirtutiore lanugine pubescit.

Natalis.

Promiscuè nascitur cum proximo capite describenda, & interdum, cum adhuc tenella est, altera pro altera eruitur: eodem etiam tempore cum illa floret, licet in hortis hæc paulo maturius, videlicet Maij initio.

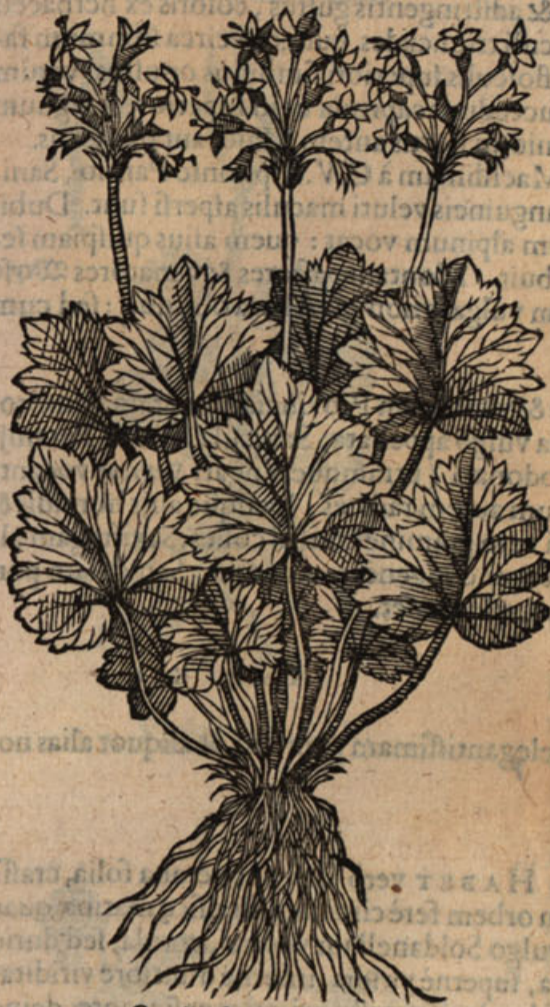
ILLAM esse omnino existimabam, quam C. V. Matthiolus ab amplissimo Cortusò acceptam Caryophyllatis subjecit, & Cortusam nũcupavit: verùm cum neque facie, neque temperamento ullam affinitatem cum ijs habere videatur, commodius meo iudicio Auriculis, ut dixi, conjungetur, quibus non dissimiles habet facultates. Eam autem florum varietatem, quam ipse in Cortusâ inveniri scribit, in hac nostra non deprehendi. Sed illud observabam, peculiare quoddam exiguæ erucæ virentis atque tumidæ genus in ipsa gigni uberrimè.

CETERVM anno M. D. XXC. Ampliis. Vir Jac. Ant. Cortusus binas Cortusæ siccas stirpes ad me misit, quibus hæc erant adscripta.

Cortusa.

Diligenter contulimus Cortusæ stirpem cum Saniculâ, quam in Pannonicis observationibus describis, & Cortusam esse censet: sed illam nihil commune cum Cortusâ habere deprehendimus, tantum abest ut sit illa ipsa: Cortusæ binas plantas mitto cum suis folijs, floribus & radicibus, atque addo, Cortusam grato suaviq̄ odore præditam instar favi mellis aut odoratæ alterius rei cujuspiam, imò subtilem quandam odorem spirat, qui odorantis cerebrum permeat atque reficit: teneriora item folia recens vulsa & in ore retenta, sensim calorem excitant, tamquam manducato pyrethro, qui tamen subito evanescit, nullâque no-

Cortusa Matthioli.

Sanicula montana II.

que noxam adfert: recentia integræque, non trita, mulierum aut delicatulum malis imposita, & paulo post adæpta, gratum ruborem sine noxâ inducunt, tamquã nobilissimo aliquo fuce infectæ fuissent, quo evanescente, nullum vestigiũ aut macula relinquitur, præterea non splendent, neque aversâ parte punctis instar polypodij distincta: flores non prodependent, sed omnes, vel eorum maxima pars, surrecti sunt, cœlũque spectant, non minus etiam odorati quã folia, imò majore suavitate præditi, præsertim dum sunt recentes: radices candidæ sunt, non nigricantes. Hactenus Cortusus.

Quantum porrò ex siccis quas misit plantis conijcere licet, in eã hæreo opinione, Cortusam, cum Sanicula alpina modo descripta (nisi eadem sit) magnam affinitatem habere: nam folia, flores, radices, ipsum etiam téperamentum conveniunt, an verò ea præstare possit quæ Cortusæ attribũuntur, nullum feci periculum. Fateor quidem Saniculæ iconem non mihi satisfacere, pictorẽmq; nimium sibi indulisse, dum rugas & hirsutiorem illam lanuginem exprimere voluit, quæ res Cortusum fefellit, dum folia aversâ parte punctis distincta putat: nam si ulla habuissent, in ejus stirpis historiã non subticuissem.

SANICULA MONTANA ALTERA.
CAP. XI.

NATALIVM communio facit, ut hanc elegantem plãtam Saniculæ jam descriptæ subijciam, tamen si temperamento & facie differant.

MULTA habet illa folia, circinata ferè rotunditatis, Saxifragæ aureæ foliorum æmula, longis pediculis in hærentia, per ambitum incisa, supernè viridia, infernè aliquantulum exalbida, & valde hirsuta, adstringentis gustus: caules deinde promit pedales, aut interdum ampliores, virides, hirsutos, & in his folia superioribus respondentia: summi caules in plures alas dividuntur, & singulis ramis insident terni aut quaterni flosculi, spinæ appendicis Plinij, quæ à plerisque Oxyacantha censetur, florum odorem referentes, quinque foliolis albis cõstantes, quæ veluti sanguineis punctis interiore parte notata sunt: bifida vascula cũ decem staminibus mediũ florem occupant, Saxifragæ albæ vulgo appellatæ capitulis valde similia, quæ matura, exile & minutum admodum, nigrũque semen continent: radix quodammodo squamata supernè, & crassiuscula, multis candicantibus fibris prædita est, & à lateribus propagines agit.

Crescit in omnibus Austriæ & Stiriz alpi-
bus umbroso loco, hoc est, ubi plerumque sil-
væ in alpium jugis desinere incipiunt, cũ Ra-
nunculo platyphyllo, Geranio pullo flore, &
similibus stirpibus, quæ umbrã quã Sole
magis gaudent. Fløret Junio, interdum

etiam serius: in hortos verò translata, multò maturius.

SIMILE

Sanicula
mont. altera.

Natali.

Temp.

Sanic. mont.
alterius sp-
cies II.

SIMILE ferè genus invenitur in Snealben, vicinifque alpibus, sed minus, angustiore folio, & per extremum serrato, hirsuto etiam & adstringentis gustus, coloris ex herbaceo palléscentis: è medio foliorum prodeunt cauliculi triunciales, nudi, qui circa summum fastigium in plures ramos finduntur, candidis flosculis superiori similibus onustos, verum nullis sanguineis guttis, ut illi, asperfos: bifida succedunt capitula ut in superiore, exiguum nigricans semen continentia. Floret etiam Junio, in hortis autem Maio, aut maturius.

Nomina.

Mihi Prior aliquando missa fuit Ferrariâ Machliniam à C. V. Alphonso Pantio, Sanicula guttata nomine, quia ejus flores, ut dixi, sanguineis veluti maculis aspersi sunt. Dubito an ea sit quam Lobelius in Adversarijs Geum alpinum vocat: quem alius quispiam sequutus est, deinde pro Cotyledone tertia exhibuit. Montani pastores & venatores Wepse Sanctel appellant, apud quos nullum, quod sciam vulgare nomen Altera obtinuit: sed cum plerisque alijs negligitur.

Sanic. vulg.
Elleb. nig.
Dios. Dodo-
nao.
Alchimilla.
Saxifraga
aurea.
Saxifraga
alba.

ABUNDANT etiam Pannoniâ utriusque & vicinarum Provinciarum prata, umbrosa silvâ & montes, Sanicula vulgari, Diapensia vulgo appellata, Sanicula femina Fuchsi, five Elleboro nigro Dioscoridis assertore Dodonæo (utramque Vngari *Sanicor* vocant) Alchimillâ, & congeneribus plantis: ad montium autem radices, locisque alijs humidis & umbrosis Saxifragâ aureâ cognominatâ: aperti verò gramine confiti colles, Saxifragam albam tuberosa radice alunt, cui, quas modo descripsi, congeneres videntur. Saniculam porro vulgarem Fab. Columna Sideritidem tertiam esse censet.

SOLDANELLA ALPINA.

CAP. XII.

FLORIS venustas facit, ut Saniculis hanc elegantissimam plantam, & aliquot alias non contemnendâ venustatis subjungam.

Soldanella alpina major.

Soldanella
alpina.

HABET verò senâ aut octona folia, crassa, in orbem ferè circinata, Brassicæ marinæ, quam vulgo Soldanellam vocant, æmula; sed duriorâ, supernè viridia, infernè dilutiore viriditate splendentia, gustu primùm exsiccante, deinde acri & ingrato: flores gerit in lævi, nudo, gracili, subrubro, palmarique cauliculo, binos, ternos, aut plures, purpuræ vel saturæ, vel dilutæ colore, inodoros, campanulæ modo efformatos, deorsum spectantes, & propendentes, unico folio in quinque profundas crenas, (quæ aliquantulum laciniatæ sunt) & totidem alias singulares diviso, constantes, è medio protuberante veluti quodam umbone in longum stilum desinentè, qui in vasculum, vel corniculum potius evadit, oblongum, durum, membranaceum, mucronatum, parvum, durum, virescens, simul congestum semen continens: radices fibrosæ, candicantes, ex uno veluti capite dependent, quod adnatis se propagat.

Natales.

Copiosè nascitur in Austriæ & Stiriæ alpi- bus perpetuâ nive obstitis: nusquam verò lætior- em, aut uberio- rem conspiciebam, quàm in jugo Wechsel nùcupato, supra Aschpang Magnifici viri Erasmi à Khunigsperg p. m. liberi Baronis: ubi anno M. D. LXXVI. unicam plantam lactei prorsus candoris flore inveniebam. Floret istic Junio, interdum Julio, & Augusto, nivium maturius aut serius liquefactum ratione. In hortos autem translata, etiam Aprili, vel cum Primulâ veris rubrâ floret: difficulter autem cicurari potest.

Varietas.
Tempus.

2. EST & aliud genus minore folio, neque circa pediculum, qui brevior graciliorque est, aded circinato, sed sensim ab ipso in latitudinem excrecente.

3. Inveniebam etiam anno M. D. LXXVIII. in ascensu môtis Herrnalben (unde postea iter est ad celsissimum jugum & scopulum Durrenstain, duobus supra Gamingam miliaribus) umbrosis locis, quoddâ genus amplis folijs, sed tenellis admodum, quæ inferiore parte non virebant, verum non minùs rubescebant quàm Cyclaminiodorato flore folia.

SOLDANEL

Soldanella alpina minor.

Viola montana I.

SOLDANELLÆ nomen inditum, quòd ejus *Nomina.*
folia Soldanellæ marinæ folijs sunt admodum similia: lunariam minorem cæruleam appellant nonnulli: vulgare nullum nomen ediscere potui ab alpinis pastoribus & venatoribus.

Sed neque ulla ipsius facultates notas habeat. Noster verò Lobelius, Empiricum quendam folijs usum ad aquas in ascite educendas, vulneribusque cicatricem obducendam, asserit.

VIOLÆ MONTANÆ.
CAP. XIII.

DVo Violæ rara, nec antea mihi conspecta genera in Austriacis & Stiriacis alpi-
bus inueniebã, quæ propter venustatem studiosis rei herbariæ nota facere non dubitavi.

FOLIA habet Prior nigræ violæ ferè similia, *Viola montana I.* minora tamen, breuiora & è viridi colore pallefcentia, calido gustu: angulosos cauliculos, in quibus bini aut terni flores ex alarum sinu prædeuntes, viola minores, flavi, inodori, quinque folijs constantes, quorum infimum majusculum est, & quinque radiolis sive nervis nigris interiore parte distinctû, reliqua verò, exteriore parte: semen in triangulari capitulis, quæ maturitate dehiscunt, exiguum, nigricans, alijs violis simile, præsertim tricolori: radix alba, crassiuscula, multas propagines è lateribus procreat, candidisque & longis fibris hirsuta est.

Abundanter nascitur in omnibus Austriæ *Natales.* & Stiriæ alpi-
bus: Iunio atque Iulio florens, in cultis autem Aprili. In Borealis etiam Angliæ montibus inueniri intelligebam.

Exit Altera in summi Sneberg jugi vertice, perquam exiguis folijs, & quasi circinatæ rotunditatis, in ambitu leviter serratis, crassiusculis, longiusculo pediculo inhærentibus: cauliculus affurgit è medio foliorû, duas uncias longus, unicum florem sustinens purpureum, vulgari similem, sed longè majorem & inodorum: cui succedit triangula siliqua: radix nonnihil serpit, & aliquot fibris donata est. Floret sub finem Iunij. *Viola montana II.*

Hanc nonnulli Melanium montanum appellare videntur.

FREQVENS in earundem Provinciarum *Viola elatior.* nemoribus occurrit elatior illa Viola mar-
tia, firmioribus & erectis cauliculis, quam cur Matthiolus arborefcentem cognominarit, nullam causam video.

Nec prætermittendum elegans Violæ genus, quod à Doctissimo Viro Gulielmo de Mera Medico in itinere observatum, dum ex Italia rediret, & mihi Francofurti communicatum M. D. XCIII. sed resiccatum, & (quod doleo) nullum retinens florem.

PROMEBAT autè à radice crassiusculâ, digitum longâ, & frequentibus fibris donatâ quina aut sena folia longis pediculis innixa, nõ orbiculata, aut hederæ foliorum formâ referentia, ut alia Violarum genera, sed multipliciter incisa, & ad Ranunculi, sive Anemones latifoliæ tenuiora folia, verius accedentia, erant enim in octonas aut plures profundas lacinias divisa, quæ an lanugine pubescant, nec ne, in siccâ plantâ observare non licuit: sed inter folia enati erant pediculi, qui florem sustinuerant, trigona capita, instar eorum quæ in vulgari violâ conspiciuntur, sed inania, adhuc retinentes. *Viola montana laciniato folio.*

CETERVM

Viola montana III. five tricolor.

Viola mont.
tricolor I.

Pinguicula.

Natales.

Viola mont.
tricolor II.

Pinguicula.

Varietas.

CETERVM non potui elegantissimi hujus floris, nec ante annum M. D. LXXIX. mihi conspecti descriptionem hoc loco nõ inferere: licet in Pannoniã non sit mihi observatus, sed ejus cognitionem acceptam feram C. V. Ioa- chimo Camerario, in cujus horto alebatur.

PLVRIMOS porrò ex una radice proferebat caules pedales, angulosos, valde ramosos, quos per intervalla ambiebãt folia tricoloris violæ folijs ferè similia, lógiora, crassiora, succi plena, leviter & rarius dentata, apophysis ad latera oblógis, & profundè laciniatis, amariusculi gustus & nonnihil acris: ex summis alis longi oriebantur pediculi, triángulares, tenelli, singuli sustinentes florem omniũ quos in hoc genere viderim maximum, quinis folijs, ut vulgaris, constantem, quorum duo superiora extremis oris ex cæruleo purpurascabant, circa umbilicum pallidi erant coloris, bina illa in latera expansa, illis minora, lutei coloris, maculis ex cæruleo purpurascensibus resperfi, trinisq; purpureis radijs ex umbilico emicãtib; insigniti: inferius folium reliquis latius erat, aurei ferè coloris, septenis radijs purpureis ab umbilico intercurstantibus, maculãq; ex cæruleo purpurascens infimo labro notatum, odor suavissimus: crassiuscula capitula, quæ in ternas partes dehiscencia, semen ostendebant alijs simile, pusillum, rotundum, maturitate fuscũ, tricoloris violæ semini proximum: radix fibrosa, & durabilis, quæ facillè etiam ramulis pangi possit.

Sponte in Helveticis montibus nasci ferũr, unde Illma Princeps à Castello erutam acceperat, ipsiq; Camerario communicabat. Floret pænè tota æstate.

ALIVD autem genus per omnia illi simile, floris colore excepto, postea Castellis observabã in cultissimo horto Ill^{mi} Principis Car- torum Wilhelmi: nam qui in superiore varius est color, in hoc omnino flavus, purpurascensibus radijs ex umbilico emicãtib; qui magnam gratiam flori adferunt: aliquantulum etiam odoratior videbatur. Audio & totum purpureum reperiri: quam varietatem semino accidere puto.

PINGVICVLA. CAP. XIII.

VENVSTA & elegans etiã hæc est planta, quaternãque aut quina habet foliola, Gentianellę ferè similia, circa radicem latiuscula, deinde in mucronè desinentia, satis densa, pinguis, succulentãque, tenella tamen, & dilutè virentia, amaricantis gustus: ex horum meditullio unicus aut plures exoriuntur cauliculi, nudi, ferè palmares, tenelli & exiles, quibus insident singulares flores vel albi, aut purpurei, cauda sive calcar prominente, quemadmodum in Consolidæ regalis vulgo dictæ, sive Cymbalarię flore: ijs succedunt rotunda capitula mucronato apice prædita, minutum, longum, nigricans semen continetia: radices tenues sunt, fibrosæ & candicantes.

Quæ

Quæ albo est flore, sponte provenit non modò in Sneberg, Durrenstain, aliarumque al-
pium jugis, in locis à solutâ recens nive adhuc madentibus: sed etiam illi quæ purpureo est
flore permixta in omnibus ferè pratis uliginosis, in quibus crescit Primula rubro flore: ubi
Maio floret, & Junio semen profert: in Alpibus verò serius.

Natales.

Quo nomine dicenda esset hæc plantula diu ambegimus: placuit tandem id illi relin-
quere, quo à Conrado Gesnero in descriptione montis fracti non procul à Lucernâ celebri
Helvetiorum urbe sita, donata est, donec commodius aliquod reperiamus.

*Pinguicula
Gesn.*

PINGVICULA, inquit, ut ficto à nobis nomine appellatur, florem cæruleum ut viola mar-
tia profert, inodorum; folia humida, mollia, lævia, absque nervo (ni fallor) ut lingulaca vel
ophioglossus: nascitur in palustribus. Hæc ille.

Quid si verò Lingua, vel Lingulaca Plinij sit, quam lib. xxiii. cap. xix. & lib. xxv. cap.
xi. circa fontes nasci tradit? Verum nos nihil hîc asserimus, sed inquirendi duntaxat causâ
hæc scribimus. Nonnulli cucullatam appellare malunt, & quibusdam Κριὰς Apuleij puta-
tur. Nullum vulgare nomen à montanis pastoribus, neque à Viennensis agri incolis, quòd
intellexerim, obtinuit. Et haud scio, an apud illos medico aliquo in usu sit.

*Lingulaca
Plinij.*

*Κριὰς Apu-
lei.*

Referebat mihi anno M. D. xxci. C. V. Pennæus Londinensis Medicus, hanc plantulam
tam quæ flore cæruleo est, quàm quæ albo, plerisque Angliæ locis inveniri (ut ipsa experien-
tia verum esse postea me edocuit, quemadmodum Octavo hujus libri capite annotavi) & à
Borealibus, apud quos Primulæ veri rubro flore permixta crescit, Butterwort/id est, Butyri
radicem à pinguedine butyro simili, quâ fissuras in vaccarum uberibus sanare solèt, appel-
lari: à meridionalibus verò Anglis (apud quos etiam nascitur) Whyt root vocari, quia oves
interficat, si ob cibi penuriam illâ vescantur.

*Nascitur &
in Anglia.*

GENTIANA.

CAP. XV.

MULTA Gentianæ genera alunt Panno-
nici & Norici montes: in his tamen ma-
gnam illam luteo flore Veteribus descriptam,
& plerisque alpibus nascentem cõspicere, mi-
hi non contigit. Ex illarum autè numero quæ
in Pannoniæ mõtibus & Noricis alpibus (No-
ricas veterum Geographorum more appello,
cas alpes quæ Pannoniam & Austriam inferio-
rem attingunt, imò ejusdè montana quædam,
atque Stiriæ partem comprehendunt) prove-
niunt, quædam sunt alijs etiam provincijs com-
munia, alia verò in illis, ut arbitror, peculiaria.
Earum historiam, quandoquidem à Recentio-
ribus descriptas non inveniam, hoc capite da-
bimus.

*Gentiana
Veterum.*

PREDICTARVM autem alpium maxima, à
vulgari illâ majore quæ luteo est flore nihil
formâ differt: etenim ampla habet folia, Elle-
bori albi folijs haud multum absimilia, sed te-
neriora, & saturatiore viriditate splendentia:
caules digitali aut pollicari interdum crassitu-
dine præditos, rotundos, cubitales, nonnum-
quàm bicubitales, geniculatos, quos ambiunt
similia folia, aliquantulum tamen angustiora,
ex adverso sibi opposita: extremos caules am-
biunt binæ aut ternæ confertorum florum co-
ronæ, qui non sunt lutei aut stellati, ut in vul-
gari majore, sed purpure, majores, concavi, in
fenas aut plures lacinias obrusas extremis oris
secti, & purpureis quibusdam punctis inferiore
& interiore parte, qua candidiores & dilu-

*Gentiana
i. sive majes
purp. flo.*

tiores sunt, distincti, odoris expertes, totidem, quot sunt laciniæ, staminibus longum & bi-
fidum vasculum internè ambientibus, in quo continetur copiosum semen, planum, palea-
ceum, minus quàm in illâ flavâ majore stellato flore, subrufum: radix crassa, lóga, foris ple-
rumque flava, intus alba, impensè amara, digitalibus fibris subinde prædita est, singulis an-
nis nova germina (quemadmodum major flava) proferens, & multos caules ex eodem capi-
te producens, præsertim cum adolevit, sed qui alternis duntaxat annis, ut plurimum floriferi
esse soleant, interquiescente nimirum uno anno à partu matre.

Exit sponte in Pannonicarum Noricarumque alpium jugis abundè. Floret Augusto: se-
men Septembri maturescit, novâ nive in ea juga cadere incipiente.

Natales.

Floris

Gentiana major purpur. flore.

Gentiana II. cæruleo flore.

*Gentiana
major al-
bo flore.*

Floris porrò colore mirum in modum variat: nam Stiria superioris alpibus, veluti in Iudenberg, & Tauro Salisburgensi Provinciae vicino, aliud ejus genus invenitur, nihil quidem à superiore aut formâ, aut magnitudine differens; sed cujus flores, qui in illo sunt purpurei, in hoc omnino lactei coloris conspiciuntur.

Verùm neque hoc genus, neque illud purpureo flore cicurare umquâ potuimus, aut ullâ diligentia & culturâ efficere, ut in hortis permanere vellent, nedum flores præferre.

*Gentiana
major pal-
lido flor. pun-
ctis distincto.*

In Silesia verò montibus, eruit doctissimus Medicus Achilles Cromerus Niffensis, magnitudine & formâ planè similem, cujus tamè flores, paulò (ut ex sicca quam ad me mittebat plantâ deprehendere licuit) minores, colorem habet pallidum, sive, ut idem ad me scribebat, obsolete luteum, quamplurimis nigris maculis intus & foris aspersum. Addebat, ab eo qui ipsum in montana illa loca deduxisset, sibi relatum, in alio quodam præalto monte, aliam formâ non dispari reperiri, quæ cæruleo flore esset.

*Gentiana
major cæru-
leo flore.
Gentiana II.
Asclepiadis
flore.*

ALTERA, cubitalibus constat ramis, pluribus ab una radice exeuntibus, duris firmisque, in quibus multa folia, bina semper inter se opposita, mollia, tribus nervis secundum longitudinem excurrentibus insignita, mucronata, ad Asclepiadis vulgo creditæ folia nonnihil accedentia, dilutius virentis coloris: à medio ferè caule ad fastigium usque, ex alarum sinu, singulares ex adverso siti exiliunt flores, interdum bini aut plures, oblongi, concavi, in quinque angulos acutos desinentes, & veluti se complicantes, quemadmodum convolvuli flores ferè, & multarum Gentianarum aliarum, colore nunc purpureo & saturatiore cæruleo, modo dilutiore & velut cineraceo, quinque pallidis staminibus umbilicum occupantibus: vasculum subsequitur bicornè, quo per maturitatem hiante, semè conspicitur planum, paleaceum, cineracei coloris, superiore minus: radix lutea, digitalis crassitudinis, multas oblongas fibras ejusdem coloris in latum spargit, singulis annis augetur, & nova germina proferens, valde amari gustus. Fertior hæc est superiore, nec ut illa interquiescit, sed singulis annis, vetustior videlicet, multos caules floribus onustos producit.

Varietas.

Natales.

Copiosè in Pannoniâ, Stiriâ, Austriâ inferiore provenit, ad montium radices, umbrosis collibus, nusquam verò in summis & apertis jugis. Anno etiam M. D. XCI. siccam ad me mittebat doctiss. vir Rudolphus Schlickius Kaufburnensis medicus è Rheticis montibus erutam cum plerisque alijs selectis stirpibus, ijs similibus quas in Pannonicis & Stiriacis alpibus observaveram. Floret Augusto: semen, ut in superiore, maturefcit mense Septembri.

Pertinax quidem hæc est, & ferè mitiora loca respuit: interdum tamen curâ & diligentia effecimus, ut in hortis comprehenderet, & singulis annis repullularet & flores ferret: attamen qua-

men quasi nativo aëre & pabulo privata, atque tamquam compedibus vinc̄ta, lugere videbatur, ac pristini vigoris & elegantiz plurimum amittere.

Vtraque hæc Gesnero nota fuisse videtur, à quo Tragus se accepisse fatetur. Majorem in descriptione Montis fracti *Helyne Entian* vocat, alteram *grosse bitter wurtz*/hoc est, majorem amaram radicem. Slavonici rustici in transdanubianâ Pannoniâ non procul Cassoviâ, *Swieczka* appellant, quo vocabulo ijdem candelam expriment, nimirum quia ejus radices flavæ, longæ & tenues, cereis candelis (quæ in globum aut spiras convolvi solent) similes sint. Ejus autem radicis decoctû feliciter calculosis propinari, experimento se compertum habere affirmant: non minùs quàm polygoni genus illud, *Herniaria* vulgo Herbariorum appellatum, quod exsiccatum & in pulverem tritum, boum, equorû vulneribus atque ulceribus inspergere solent, ad vermes in ijs natos abigendos & enecandos: nos præter facultatem qua calculosis prodest, adversus hernias etiam utilem esse scimus, à quibus nomen adquisivit.

Iosias Simlerus etiam, *grosse bitter wurtz* vocari secundam hanc Gentianam, tradit, eaque pastores uti ad ubera vaccarum, si à muribus araneis, aut alijs venenatis bestijs lædantur, curanda.

Gentiana III. Crucjata.

Gentianæ IIII. species.

TERTIA est, quæ vulgo Crucjata vocatur: à Germanis *Kreuzwurtz*/vnd *mohelgez*: Vngaris verò *Zent Lazlo kiraly sine*, id est, S. Ladislai regis herba, propter causam in Nomenclatore pannonico adscriptam. Hujus historiam, cum à Trago atque alijs sit tradita, hic repetere non est necesse.

ILLIVS tamen duas differentias observasse videor: unam ramis humi procumbentibus & minorem: alteram firmis & erectis caulibus, eamque majorem. flores ite alterius magis cærulei spectantur, atque illarum altera radicem in foramina sectam minimè habet.

Nascuntur verò eæ per universam Pannoniam, cum in collibus montibusque apertis & gramineis, tum ficioribus pratis, & herbosis, secundum publicas vias, locis.

SECUNDÆ altitudinem nonnumquam Quarta æquat, caulémq; habet ut illa satis flexibilem, tenuem, geniculatû: folia in singulis nodis inter se opposita, longa & angusta proferentem, trinervia ut sunt omnium Gentianarum: circa summum caulem aliquot ex foliorum alis prodeunt ramuli, elegantes, cæruleos, in quinque laciniis extremâ parte divisos flores, & aliorum modo concavos proferentes: radix crassiuscula, circa summum caput in aliquot longas, lentasque & flavescens fibras dividitur, secundo generi ferè similes, sed minores.

Crescit in pratis ad montium radices sitis, nõ procul à Scharemburg arce Generosi D. de Heusenstain, apud Badenses thermas, & in uliginosorum pratorum marginibus post ar-

Gentiana III. Crucjata.

Varietas.

Natales.

Gentiana IIII.

Natales.

gem Ebrestorf an Moscu Magci Domini Hieronymi Beck à Leopoldstorf. Floret Augusto.

Ejus proculdubio genus est, quæ à Claris. Dodonæo Stirp. Histor. Pemptade 11. lib. 1. cap. XII. Campanulam autumnalem nominat, & quod Augusto floreat atque Autumno, à Ruellio Calathiana viola appellata est, à Cordo Pneumonanthe: humentibus ericetis secundo ab urbe Brugenſi miliari, inter Maldeghemum & Malam, frequentissima, ubi eam (niveo etiam flore variantem aliquando conspexi) cum Pseudoasphodelo luteo, folio Xiphij, Roréque Solis duorum generum eruere memini.

VT postremæ altera species Autumno duntaxat floret: ita subsequens verno tempore suos flores proferre solet.

Gentiana v. Gentianella major vern.

Gentiana v.
five Gentia-
nella major
verna.

Natales.

verò finem & Augusto semen maturitatem adipiscitur: at mitioribus locis, in quibus rarius invenitur, atque in hortos translata, Aprili & Maio.

Nomina.

Illius meminit Gesnerus in descriptione Montis fracti, & Bitter wurtz appellat: meminit & Tragus capite de Gétiana, ejusque quarta species est: describit etiam illam noster Lobelius in adversarijs, & linguâ flandricâ expressâ Stirpium historiâ, tametsi minus feliciter delineatâ icone.

Gentiana vi.
five Gentia-
nella verna
minor.

SEXTA etiam verna, singulari assurgit cauliculo, gracili, aut subpurpurascente, aut viridi, in quo sena aut plura pauciorave foliola trinervia, bina semper inter se ex adverso respondentia: caliculum summo fastigio fert, è quo flos longus, inodorus, exilit, extrema parte in quina veluti foliola divisus, cærulei coloris adeo elegantis & vividi, ut ipsum ceruleum, quod imitatur, provocare videatur: singulæ floris plicæ aut foliola, ad latus lineam candicantem habent, & alia quina tamquam mucronata foliola sive apophyses laciniæ floris ab invicem sejungentes, palleſcentia staminula medium florem occupant: floribus succedit longiusculum vasculum mucronatum, exile, durum, rotundum semen continens. Ex eadem radice, quæ flavescens & fibrosa est, & quodammodo summâ tellure spargitur, plures aliæ plantulæ assurgunt, quarum nonnullæ in cauliculum attolluntur, & similem floſculum proferunt, aliæ duntaxat producunt folia humi strata, & veluti in orbem disposita.

Natales.

IN Cantabris & Pyrenæis hanc primùm observabam, ad angustias illius perfossi montis, quem Hispanorum vulgus D. Adriani portum nuncupat, initio Maij florentem: deinde abundè provenientem in celsissimis Sneberg, Snealben, Etscher, & Durrenstein jugis herbido solo, ubi sub Iunij finem floret: at in mitioribus vicinis collibus & siccioribus pratis, Maio, seménque sub extremum Iunium profert. Minus hæc hortum ferre potest, quàm superior, & omnem culturam respicere videtur.

VTRIQUE

Gentiana vi. Gentianel. minor verna.

VTRIQUE Gentianellæ vernæ nomen de- *Nomen*
 di, quòd maturius reliquis floreat: & illam
 quidem majorem, hanc minorem appellavi.
 Istam Iosias Simlerus in Commentario de
 Alpibus, *Himmelfstengel* nominare videtur, à co-
 lore, ni fallor, cælesti elegantissimo, nisi fortè
 Undecimam, quæ postea describetur, eo no-
 mine intelligat, quæ cæruleo etiâ colore præ-
 dita est. Crescit & in Rheticis alijsq; Alpibus.

CETERVM omnes illæ viva & perenni radi- *Gentiana*
 ce sunt, hoc est, prolato flore & semine, inter- *perennes.*
 ire non solent, sed vivaces sunt, singulisq; an-
 nis ex eadem radice nova germina & caules
 producant. At quarum modo descriptionem *Gentiana*
 dabimus, non sunt durabiles: verùm emarci- *fugaces.*
 do flore, dispersoque semel semine, ingruente
 brumâ, prorsus perire solent, & è deciduo se-
 mine renasci. Earum autè plures species ob-
 servabamus, quas sigillatim & serie quadam
 disponemus, initium à maxima facientes.

CVBITALEM habet Primæ caulem, firmum, geniculatum, per quem ad singulos nodos *Gentiana*
 sparsa sunt bina semper folia, sibi ex adverso opposita, trinervia, lata sede & sine pediculo *viii. sive*
 cauli in hærentia, sensimque in longum mucronem desinentia: ab imo ferè caule ex foliorum *G. Fugax I.*
 alis nascuntur dodrantes & palmares ramuli, tenues, minoribus folijs septi, quinos, septen-
 nos, aut plures flores, folijs cinctos proferentes, in quinque mucronatas lacinias divisos, exi-
 guos pro plantæ magnitudine, purpurascens ex cæruleo coloris: ijs succedunt longa & an-
 gusta vascula tenui semine plena: radix singularis est, exigua, paucissimis fibris prædita.

Nascitur in pratis herbidisque locis ad montium radices sitis, montiumque clivis, Julio *Natales*
 & Augusto flores proferens.

ALTERA secundum radicem multa, longa, trinervia, humi fusa, & in orbem disposita, *Gentiana*
 habet folia, è quorum medio caulis excrescit pedalis, quadrangulus, ab imo ad summum in *viii. sive*
 singulis internodijs, binis ex adverso nascentibus ramulis præditus, qui binis geniculis in- *G. fugax II.*
 tercepti, ternos aut plures singuli ferunt flores calathi aut campanulæ formâ, quarto generi
 ferè pares, in quinque etiam lacinias divisos, dilutioris tamen purpurei coloris, singulis la-
 cinijs infimâ internâ parte purpuræ lanugine pubescētibus: floribus succedunt longa cor-
 nicula, exili rotundoque semine prædita: folia caulem & ramulos in singulis geniculis ve-
 stientia, minora & angustiora sunt, magisque mucronata: radix exilis est, ex albicante colo-
 re pallescens, rarisque fibris donata.

Provenit iisdem quibus proximè descripta locis, eodem etiam tempore floret. *Natales.*

Illius unicam stirpem lactei coloris flore variantem inveniebam in nemoroso quodam *Varietas.*
 monte apud Zolonock Ill. D. de Batthyan, anno M. D. XXII. Septembri mense.

PARI ferè Tertia excrescit altitudine, nec minus frequentibus ramis est prædita: cau- *Gentiana IX.*
 lis etiam quadrangulus, terni aut plures in singulis ramis flores superiori similes, sed brevio- *sive G. fu-*
 res, amplioresque, virescentis initio coloris, deinde subcærulei: quibus longa cornicula seu *gax III.*
 mucronata membranacea vascula semine plena ut in superiore succedunt: folia in singulis
 nodis multo latiora, mucronata, trinervia, ex adverso inter se sita, viridis saturi & quodam-
 modo nigricantis coloris: radix superiori similis.

Obvia hæc est in omnibus pratis in sublimi sitis & montium jugis, florètque serius, Au- *Natales.*
 gusto videlicet.

QUARTA dodrantem non superat, cauliculis & ramulis exilibus, minoribus etiam fo- *Gentiana X.*
 lijs, Cætaurij minoris flori penè paribus: flores minores habet, licet formâ superioribus non *sive G. fu-*
 absimiles, qui aut dilutè purpurascunt, aut cærulei coloris elegantissimi sunt: cornicula sub- *gax IIII.*
 flavo exili semine plena sunt: radix licet tenuior, à duabus præcedentibus non valde differt.

Crescit iisdem quibus altera locis: memini & in Britannia observare, non procul Dove- *Natales.*
 ra, mense Septembri, partim dilutiore colore florentem, partim semine prægnantem. Ei si-
 milis videtur quam Lobelius Gentianæ minimæ nomine describit.

SED Quinta longè exilior, vix trium unciarum altitudinem æquat, licet multis alis præ- *Gentiana XI.*
 dita: foliola Cætaurij minoris in singulis geniculis, aliarum more sita habet flores minori *sive G. fu-*
 Gentianellæ vernæ persimiles venustissimo cæruleo colore præditos: cornicula qualia su- *gax V.*
 perior, admodum exili & nigro semine plena: radicem quàm in superioribus minorem, sed
 frequentioribus fibris donatam. Floret in Etscheri jugis Augusti initio. *Natales.*

Ea forsitan est, quam Iosias Simlerus, ut dixi, Commentario de Alpibus *Himmelfstengel* ap-
 pellat, quemadmodum Octavam *Kesbeßelhs*. Omnes verò impensè amaræ sunt.

*Gentiana
punctata.
Pennai.*

*Gentiana
XII. dubia.*

Natales.

MINIME verò prætermittendum fuit elegantissimum Gentianæ genus, quod à me quidam in nullis jugis observatū, sed ejus iconem, cum Londini essem anno M.D. xxci. atque descriptionem C. V. Thomas Pennæus Londinensis medicus, pro nostrâ amicitia liberaliter communicabat, à punctorum, quibus flores obsiti sunt, frequentia, punctatam Gentianam cognominant.

Caulem autem habet genicularum, cubitalem, supra radicem aliquantulum rubentem, folia Gentianæ similia, ex intervallis bina, sed multo minora, venosa, quorū inferiora majora sunt & longiora, pediculos rubentes habentia, superiora verò cauli sine pediculis adhaerent, eumque ferè amplectuntur: à medio præne caule è foliorum cavis oriuntur flores pentaphylli, striati, utrinque tres, rarius bini, nisi circa summum caule, quinque subcaeruleis constantes, nigricantibusque punctis elegantissimè notati (unde nomen) quinque staminibus, quorum apices lutei, præditi: floribus succedunt vascula cum seminibus Gentianæ similia, sed minora: radix parva, multis fibris prædita, ex fusco lutea.

Provenit copiosè in Bockemuto Suitensium monte, & floret Augusto. Amari gustus est, cui acrimonia quædam subtilis conjuncta.

ANNUIS sive biennialibus fugacibusque subjeci, quod ex radice conjecturam faciam (quantum quidem ex picturâ deprehendere licet) semine maturo planè petire, eoque decido renasci: alioqui quinto loco reponenda fuisset, & forsitan etiam quarto.

LINUM SILVESTRE.

CAP. XVI.

MIRAM etiam in Lino silvestri conspici varietatem, satis ex meâ Hispanicarum Pannonicarumque stirpiū historiâ patere arbitror: cum verò Linum silvestre dico, Linariam non intelligo, quæ aliquibus etiam hoc nomine appellatur, sed plantam floribus Lini similibus eodemque modo fugacibus, nonnumquam etiam Lini folia habentē. Nos singulorum generum historiam, concinniore qua poterimus serie, hoc capite dabimus.

*Linum fl.
latifol. I.*

PRIMUM ex eadem radice, quæ crassiuscula est & candicans, unicum, interdum plures profert caules, modò pedali, nonnumquam etiam majore altitudine assurgentes, crassos, firmos, hirsutos, superiore parte in plures ramulos divisos: folia quæ eos ambiunt reliquis generibus majora, venosa, hirsuta, minimum digitum lata, gummoso gustu, deinde amaricante: ramuli ab infimo ad summum floribus quinque folijs constantibus onusti omnium maximis, Malvæ vulgaris ferè æmulis, cærulei coloris aut vegetioris, aut dilutioris, cū quin-

que in-

Linum silvestre i. latifolium.

Linum silvestre iii. latifolium.

que internis staminibus apicem habentibus : quibus succedunt capitula dura, mucronata, quinque foliis sive apophysibus comprehensa & quasi involuta, que maturitate hiant, semenque continent sativo lino simile, latum, nigricans, splendens : radix perennis est & vivax, singulis annis repullulans, cauliculisque etiam ante hiemem proferens tenellos, folijs multa lanugine hirsutis onustos. Floret Junio & Julio: semen maturum Augusto.

Frequens est multis Pannoniæ superioris & Austriæ inferioris locis editioribus & siccioribus, gramineis tamen, ut apud Pisonium, Petronellam, quæ Veterum Carnuntum creditur, Altenburgum Danubio vicinum, item non procul à silvâ qua ex Leytestorf ad Entzestorf, à longâ valle cognominatum, iter est, tum etiam supra Manderstorf, & pagum Lachn cum tertio, quarto, quintoque generibus.

ALTERVM pedales, graciles, lanuginosos, ternos aut quaternos ab una radice promit caules, in quibus Lini latiuscula folia, trinervia, ad Aseyri formam ferè accedentia, nec multum à Prioris folijs discrepantia, lanuginosa: extremi cauliculi in binos aut ternos ramulos divisi, & Heliotropij majoris quodammodo instar circumflexi, pleni sunt floribus qui ab imo aperiri incipiunt, Lini florum divisurâ, sed majoribus, superiori æqualibus, candidis, quos multæ purpureæ venæ interscindunt: semen & capitula Lini similia: radix perennis est, crassiuscula, longa, candicans, raris fibris septa.

Apud Colibriam Lusitaniæ urbem, vulgo Coymbra dictam, celebri academiâ clarâ, eam stirpem duntaxat observare memini, ad desertum quoddam & solitarium templum, mense Novembri repullulantem, & in illius anni cauliculis semen collectum in Belgicam attuli, quo terræ commisso, unica nobis planta nata est cubitalem excedens altitudinem, & latioribus quàm natali solo folijs, quæ singulis annis sub ætatis finem quidem floruit, sed nullum semen præbuit.

MULTOS ex unâ etiam radice Tertium fert caules, primo generi ferè similes, plerumque tamen breviores, Hyperico non valde dissimiles, aliquantulum rubentes, firmos, majusculis folijs, latiusculisq; & crassiusculis, priori ferè paribus, non hirsutis tamen, sed durioribus septos, perquam amari saporis: flores in summis caulibus copiosos, magnos, quinque etiam folijs constantes, perelegantis flavi coloris, quinque staminibus è medio prorumpentibus, & totidem gracilioribus brevioribusq; villis: semen in compressoribus capitulis paulò minus reliquis, nigricans quidem, sed non splendens ut illorum: radix satis crassa, contorta, albicans, aliquot fibris donata, singulis annis repullulans, novòque caules producens.

Exit abundè in monte Badensibus Austriæ thermis imminèri, locis gramineis, secundum

Tempus.
Natales.

Linum sil. latifol. ii.

Natales.

Linum sil. latifol. iii.

Natales.

sepes, & plerisque alijs in montium illâ serie ad Danubium usque excurrente, locis: ad filvulam item, Lâchn pago vicinam, cum aliquot alijs generibus. Floret & semen profert cum Primo.

Linum silvestre IIII. angustifol. I.

Linum silvestre V. angustifol. II.

Linum sil.
IIII. angu-
stifolium.

COMPLURES sunt Quarto cauliculi teretes, firmi, pedalis longitudinis, virides, frequentibus foliis Lini sativi similibus, ex viridi subcæruleis onusti, summo fastigio in aliquot ramulos divisi, quibus insident flores intense cærulei, quinque foliolis constantes, sativi lini floribus similimi, quinque in medio staminula, totidemque apices separatos continentes; semen in capitulis crassioribus, rotundis, lino sativo non minoribus, nigrum, oblongum, planum, sativi semini ferè par: radix candicans est, perennis, aliquantulum fibrosa (desiderabam in icone majorem pictoris diligentiam) amariusculi gustus, deinde suavis acrimoniae particeps.

Natales.

Varijs circa Viennam Austriæ locis sponte nascitur, præsertim in gramineis acclivitatibus, & juxta vias. Floret Maio & Junio, interdum etiam tota æstate: semen verò maturum est Julio.

Linum sil. V.
angustifol.

DODRANTALES, nonnumquam etiam pedales habet, Quintum genus, cauliculos, graciles, firmos, rectos, folia sativi lini, angustiora, dura, mucronata, virentia, amaricantia: flores in summis cauliculis multos, magnos, quinque folijs albis præditos, circa umbilicum quinque purpureis lineis distinctos, totidem staminibus, & quinque separatis apicibus ex medio umbilico prodeuntibus, odoratos: semen in rotundis vasculis planum, nigricans, splendens, sativo lino simile: radicem candicantem, duram, aliquot fibris donatam, perennem, & singulis annis novos cauliculos proferentem.

Natales.

Magna copia nascitur toto Viennensi agro, plerisque alijs Austriæ & Pannoniæ editioribus locis, atque secundum publicas vias, etiam apud Lâchn cum aliquot superioribus generibus. Floret Junio: semen perficit Julio & Augusto.

Varietas.

In Austriacis alpibus præsertim verò Sneberg, aliud genus invenitur huic omnino simile caulicorum & foliorum gracilitate, tenuitate, florumque formâ & radice: in florum duntaxat colore est differentia, qui nivei non sunt, sed cærulei in candidum languescentes, & quasi cineracei: capitula etiam floribus succedentia longè ampliora, nec minora quam in sativo. Florebat verò istic sub finem Junij, semen extremo Julio & Augusto maturum.

Linum sil.
VI. angustifol.

SEXTO, binæ aut ternæ sunt virgulæ dodrantes, firmæ, licet valde graciles, quas foliola lino multo angustiora & minora ambiunt: summis virgulis terni aut quaterni, nonnumquam plures insident flores superiori formâ, & colore ferè similes, sed minores, sativi Lini florem

florem non multum excedentes: quibus succedunt capitula & semen lini, sed minora, radix exilis, candicans, perennis tamen.

Primum mihi hoc genus observatum in anteriore Madritianæ silvæ parte, quæ secundo ab urbe Lutetiâ lapide distat, inter gramina loco aperto, & nullis arboribus obsito, florens Julio, maturum semen proferens Augusto: deinde agro Viennensi aridioribus graminis locis.

FRUTICOSVM est Septimum genus, atque dodrantalibus pedalibusque fermè ramulis semper virentibus præditum est, quos numerosa folia exornant, mediæ inter thymi & psyllij magnitudinis, subalbida; flores deinde superiori paulò majores, quinque folijs ut illi constantes, omnino nivei, summis ramulis insident, quibus succedunt capitula semine plena: radix dura & lignosa est.

Exit desertis quibusdam Hispaniæ locis, sole illustratis: floret Junio & Julio, atque subinde semen profert. In Belgio satum, tertio duntaxat à satu anno serius floruit, nec semen tulit.

Omnium porrò in Hispanijs, Galliâ, Austriâ & Pannoniâ observatorum non modò semina adferebam, aut Ill^{ri} V. Ioan. de Brancion, ipsique & reliquis in Belgicâ amicis anno M. D. LXXIII. Austriacorum & Pannonicorum mittebam: sed siccas etiam stirpes cum aliquot alijs elegantibus & suis floribus onustis, perferendas curabam, ut illarum formam statim videre posset, neque expectare cogeret, donec semine nasceretur: incertus enim admodum est plurimarum stirpium è ratione proventus: ille insuper admodum valetudinarius erat, sic, ut subsequens Februarius illum nobis maximo cum nostro dolore abstulerit. Ex illis autem quædam icones imitatæ fuere, non è plantis è Galliâ Narbonensi petitis.

Linum silvestre VII. Chamælinum.

EXILI, rotundo, dodrantalique aut paulò majore affurgit Octavum cauliculo, quem adverso situ, ut in Hyperico, bina semper amplectuntur foliola, Lini sativi folijs ferè paria: supremus cauliculus in aliquot ramulos dividitur qui in oblongis pediculis exiguos flosculos quinque foliolis albis constantes proferunt, luteis intus staminulis: flosculis succedunt parva capitula, lini vasculis non absimilia, minora tamen, in quibus semen: radix tenuis, aliquot exilibus fibris donata est, sed an perennis & rediviva, ignoro.

Provenit in herbosis collibus & montanis Austriæ atque Pannoniæ: floret Junio, & Julio.

Similem aliquando ad nos Machliniam, è Tornacensi urbe, Ioannem Moutonum doctissimum & diligentissimum Pharmacopæum mittere memini.

PRIORA tria genera Lini silvestris latifolij nomine appellare licebit: reliqua mihi erunt Linum silvestre angustifolium sive tenuifolium: Octavum χαμαιλίον nuncupari poterit.

LINARIA ODORATA.
CAP. XVII.

SINGVLARI hæc est caule, eoque nonnumquam cubitali, in aliquot tenues ramulos superiore parte diviso, quos oblonga folia Lini instar sepiunt: quæ tamen juxta radicem sunt humi sparsa, longè majora latioraque, Bellidis folijs similia, sed per ambitum ferrata, pleraque etiam per caulem sparsa altius incisa: flos exiguus, copiosus, cærulæus, lavendulæ pænè floribus concolor, aliquantulum odoratus, extrema parte hamuli modo incurvus (quem pictor non satis exactè expressit) virgulas seu ramulos spicatum obsidet, ijs succedunt valvulæ Linariæ similes, sed minores, semen pusillum, rufum continentis. Radice est singulari, candicante, minimi interdum digiti crassitudinem æquante.

Sponte provenit montosis Castellæ locis lapidofo & arido solo, ubi Aprili florentem, Maio Junioque semen proferentem legebam. In Belgica satâ, Junio Julioque florebat, semen Augusto maturefcebat: rarò supra annum spatium adservabatur, sed prolato flore & semine plerumque perire solebat.

LINARIAM

Linaria odorata.

Nomina.

Linaria hispanica varium.

Linaria hispan. 1.

Linaria Hispanica 1.

Natales.

Linaria hispan. 11.

Natales.

Linaria hispan. 111.

Tertium genus, cui multi graciles pedalesque caules à radice proveniunt, hos frequentia ambiunt

LINARIAM odoratam quidam vocant, quia ejus flos Linariæ purpuræ florem non nihil æmulatur: is calidis regionibus aliquantum odoratus est, in Belgicis hortis naræ flos inodorus. Sesamoides majus Salmanticensibus etiam dicebatur, cum perinde ejus descriptioni conveniat, atque illorum Sesamoides ante descriptum.

Nullas ejus facultates exploratas habeo: sed gustata, amaritudinis particeps esse deprehenditur.

LINARIA HISPANICA.

CAP. XVIII.

PRÆTER vulgarem & jam descriptam Linariam, varia alia ejus genera in Hispanijs nascuntur: quorum omnium (quæ quidem à nobis vel istic sunt observata, vel semine inde misso alibi nata nobis conspecta sunt) historiam hoc capite trademus.

PRI MV M genus multo uberius & crassius est vulgari, ternos quaternosque caules ab una radice proferens singulares, pedales, interdum ampliores, quos ambiunt Centaurij minoris folia, in infimâ parte juxta terram plerumque terno ordine disposita, supernâ verò, temerè nullòque servato ordine sparsa: extremi rami luteorum florum veluti spicâ occupantur Linariæ vulgari similia, quibus tamen rictus lanuginosus est, cauda sive calcar purpurascens coloris: hos sequuntur capitula exiguis loculis similia, semen videre mihi non contigit: radice est singulari, albâ, quam hieme perire puto.

Circa Valentiam Hispaniæ in pratis & locis umbrosis, Martio florêtem observabam, dum ex eâ urbe ad littus marinum, comite D. Ioanne Plaça deambulatum prodijsem.

TEN VIBVS, frequentibusque ex eadem radice affurgit cauliculis Alterum elegans genus, ijsque imbecillibus & plerumque procumbentibus, quos vestiunt frequentia, tenuiaque admodum & mollia foliola, æruginei quodammodo coloris: summis ramulis & cauliculis insident aliquot flores, Linariæ vulgari formâ similes, sed paulò minores, elegantes, coloris ex purpurâ fere nigricantis, circa rictum flavescentes, tenui odore præditi: floribus succedunt rotunda capitula, cineraceum planumque semen continentia: radix candida est, tenuibus quibusdam fibris & quasi villis donata, quam Viennæ semine mihi natam subsequens hiems semper corrumpit: Tota planta tenella est, floret æstate, semen Augusto maturitatem consequitur: interdum etiam diutius floret.

Sponte nascêtem hanc Linariam in Hispanijs nō observavi: sed semine inde misso apud Belgas nata quibusdam amicis, qui nobis illud communicarunt, quo mihi plantæ aliquoties Viennæ naræ.

SEMINE ex Hispaniâ misso natum etiam

ambiunt folia, angusta, longa, ex viridi canescentia, ejus ferè coloris qui in lavendulæ folijs conspicuus est, amari autem saporis: circa summum caulem multi nascuntur flores utcumque odorati, spicæ in modum conferti, formâ superiori similes, quorum subrectum bifidum foliolum externâ parte exalbidi coloris est, interna purpurei, rictus deinde *α'χρόλευκος* sive albicantis ex flavo coloris, hirsuto & purpureo labro, propendētibz tribus latiusculis purpurascētibz barbulis: flori succedunt vascula, sed plerumque inania, præsertim Francofurti, ubi primum florentem videbam in horto Ioannis Muleri pharmacopæi, cui semen communicaveram. Floret æstate: vivax est, & radice singulis annis novos profert caules.

MULTOS infirmos, graciles fundit Quartum etiam genus cauliculos, quos ambiunt frequentia, carnosa, tenuia, molliâque foliola, cineracei quodammodo coloris: extremis cauliculis insidēt aliquot flores superioribus minores, coloris cærulei dilutioris ad cineraceum tendentis, quorum rictus flavus: illos sequuntur vascula, maturitate hiantia & cineraceum planum exiguum semen continentia: radix alba, tenuibus villis prædita, annua.

Hoc mihi primum videre contigit anno M. D. XC. in cultissimo horto Ill^{mi} Principis Castellorū Wilhelmi: semine peregrè misso natum Castellis Augusto mense suo flore onustum, & maturum semen in vasculis continens. Semine inde accepto mihi nata sequente anno, tota æstate & autumnō floruit & maturum semen tulit.

Linaria hispanica v.

PALMARIBVS exit Quintum genus virgulis, frequentibus, humi sparsis, quas vestiunt folia vulgaris folijs similia: extremos ramulos occupant multi flores flavi, vulgari minores, veluti in spicam congesti, quibus succedunt capitula minora quàm in vulgari, exiguo semine nigro plena: radix tenuis est & candida, vulgaris modo serpens.

Salmanticensī agro, aridis locis hoc genus pumilum inveniebam, ubi tota ferè æstate floret.

LINARIÆ nomen primo generi indidi, non à foliorum similitudine, quæ non conveniunt, sed quia ejus flores vulgari forma similes, & ejusdem ferè temperamenti sint: nam commaducata manifestam acrimoniam cum quadam amaritudine conjunctam exerit ipsa planta. Postrema etiam valde amara est, & quia plerumque cum Chamæpity nascens reperitur, adeoque pumila sit, Salmanticenses Chamæpityos genus esse censebant.

LINARIA PANNONICA ET VICINARVM REGIONVM.

CAP. XIX.

ALIQVOT etiam habent Pannoniæ & vicinæ regiones, Linariæ differētijs (præter vulgo notam, & omnibus ferè provincijs familiarem) quas in alijs à me peragratis regionibus observare non memini.

BICVBITALI interdum excrescit Prima magnitudine, rectum ferens caulem, læ-

vem, viridem, multis folijs sativo lino similibus circumseptum, qui superiore parte in multos tenues brevēsque ramulos divisus est, ferentes raras flores, Linariæ quidem vulgaris floribus respondentes, sed minores & pallidiores, rictu nonnihil villosō & aureo: semen in vasculis Linariæ vulgari similibus exile, nigrum: radix longiuscula, candicans, multis tenuibus & majusculis fibris in latera expansis nixa, perennis, summo capite singulis annis novos caules profert quidem: sed ex lateralibus fibris non germinat ut vulgaris. Tota amariuscule est.

Crescit in montium declivibus secundum publicas vias, & gramine nudis locis, supra Pofonium ad Danubium, Gumpostkirchen, Leytenberg, atque etiam in Moraviâ. Floret Junio & Julio, interdum etiam Augusto, & subinde semen profert.

LONGE minoribus virgis est Altera, viridibus, gracilibus, quas ambiunt frequentia foliola, etc.

Linaria Pannonica I.

Linaria III. Stiriaca.

liola, teretia, carnosâ tamen & succulenta, coloris ad ærugineum tendētis: flores extremis ramis insident omnium minimi, forma tamen reliquis similes, flavi, circa rictum aurei, quibus succedunt laxiora vascula semen exile nigrum continentia: radix alba, tenuis.

Natales.

Nascitur plerisque Moraviæ locis in collium acclivitatibus: unde semen delatum in hortis Viennæ conserimus, quod nullâ difficultate crevit, eoque sponte deciduo semper renata est: quam ob causam annuam esse censendum est. Floret quasi totâ ætate, etiam in Autumnum usque.

Linaria III.
Stiriaca.

RAMVLIS palmaribus & humi fusis est Tertia, quos ambiunt folia vulgaris Linariæ quodammodo æmula, minora tamen, crassa, succulenta, coloris ex herbaceo candicantis, & veluti cæsij, non temerè per ramulos sparsa, sed serie quadam, aut terna, aut quaterna eos amplectentia: flores vulgari sunt similes, sed elegantissimo colore præditi, ex violaceo quodammodo purpurascens, labro inferiore, ubi hiat, aut diducto rictu aperitur, planè aureo, amari gustus: Succedunt deinde vascula crassiuscula, quæ maturitate dehiscunt, duas cellulas ostendunt semine plano, compresso, nigro, plenas: radix tenuis, alba, multos ex uno capite ramulos profert, atque etiam summâ tellure serpit. Perennis hæc est, & subinde in extremum usque Autumnum flores profert.

Natales.

Eam primùm in præcipitio Snealben, qua ad monasterium Neuberg descensus est, inveniendam salebroso loco florentem extremo Iunio, quæ deinde in horto reposita loco umbroso & tenui, benèque subactò solo, bonum semen eo adhuc anno protulit. Raram neque ubique obviam initio censebam elegantem hanc plantulam: attamen satis copiosam postea reperi inter saxa & præcipitia, dum anni M. D. XXCIII. Augusto mense celissimum jugum Pfayner alben nuncupatum conscenderem.

Ex Gesneri etiam epistolis liquet non ignoram illi fuisse, sed in Helveticis atque Rheticis alpebus crescere.

Linaria III.
Moravica
II.

TENVES & humi diffusos habet etiam Quarta cauliculos valde frequentibus, angustioribus, sine ordine dispositis, crassiusculis, & coloris cæsij foliolis obritos, in plures alas nonnumquam divisos, quarum fastigium occupant multi, spicæ instar confertim nascentes, flosculi, colore superiori ferè similes, sed multò minores: quibus succedunt parva capitula semine plena, de cujus formâ & colore nihil asserere possum, quandoquidem florentem &

tem & capitulorum rudimenta duntaxat præbentem in Moraviæ collibus inveniebã cum Secundã, anno M. D. xxv: radix multis fibris latè sparsis constat, & perennem esse apparet.

HARVM nullum vulgare nomen intelligere potui, non incommodè tamen eadem appellatione nuncupari poterunt, qua vulgaris & ubique nota Linaria. Eam Germanicæ rhizotomæ mulierculæ vñser *Frav haz* dicunt, hoc est, D. Virginis linum. Vngari autem *Vadlen*, id est, silvestre linum.

Nomina.

LINARIA CRETICA.

CAP. XX.

SEMI NE Cretã accepto, nata sunt duo alia Linariæ genera non inelegãtia: unum quidem latifolium, Frãcofurti in horto Ioannis Mulleri pharmacopœi: alterum tenuifolium, Lugduni apud Batavos in horto Ioannis Hogelandi: utriusque historiam hoc capite describemus.

HABET autem Primum genus, sive Latifolium, cubitalem aut ampliorem caulem, rotundum, firmum, crassiusculum, in infimã parte subrubentem, supernã viridem, & in multos ramos divisum: quem ambiūt, modò bina, interdum terna folia, adversis inter se petiolis ordine nascentia, aliquando incondita, & nulum ordinem servantia, latiora quàm in ullo genere Linariæ viderim, ut quæ uncialem latitudinem interdum habeant, canescẽtia, guttu,

Linaria Cretica latifol.

si mandantur, amariuscule: summum caulis fastigium, extremique rami, frequentibus floribus satis odoratis sunt onusti, Linariæ vulgaris flori forma similibus, sed coloris, supernã parte, sive bifidã galeã, & ipsis etiam barbulis, pallefcntis, infra rictum (qui lanugine pubescit) aurei, calcari albo, interdum subcæruleo vel etiam purpureo: floribus succedunt vascula, ut in alijs Linariæ generibus, nigrum semen continentia: radix digitalis longitudinis, alba, dura, tenuibus aliquot filis cinctã, summã parte, ex quã videlicet caules exoriuntur, extuberat, deinde gracilefcit.

Florebat sub finem Iunij & Iulio, semen maturum fuit Augusto.

ALTERVM genus, sive Tenuifolium, virgas initio profert ex una radice satis copiosas, rotundas, læves, sesquipedalis vel pedalis longitudinis, quos binis, aut ad summum ternis intervallis, quaterna simul ambiunt folia, vulgaris Linariæ folijs duplo angustiora, deinde alia singularia nullo servato ordine: virgis innascuntur frequentes ramuli, folijs valde tenuibus donati, qui velut ex umbellã exiguã (cujus forma paulatim evanescit) flores protrudit valde exiles, qui quinque foliolis constare videntur, binis videlicet erectis supra cassidem albicantem vel cineraceam, binis latera occupantibus, & uno propendente, caudã insuper, sive calcari sub illis conspicuo, antrorsum reflexo: semen in pericarpis, seu vasculis Lino ferè similibus, cineraceum & planum, quod, deciduo flore, brevi maturefcit, etiam herbã adhuc virente. Florebat sub finem Iulij.

Linaria Cretica angustifolia.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΛΙΝΙ ΦΟΛΙΟ.

CAP. XXI.

LINI foliorum similitudo facit, ut hanc & aliquot subsequentes, Linarijs subjungam: tamen si quo nomine istam appellare debeam, incertus adhuc sim. Malui igitur *ἀνώνυμον* relinquere, quàm nomine non satis apto donare: illius tamen descriptionem negligere nolui, quandoquidem à nemine, quod sciam, ante me observatam existimem.

Pedales habet ramulos, duros, ex viridi pallefcntes, & in his multa folia temerè sparsa, nullòque ordine disposita, dura, angusta, longiuscula, lini foliorum æmula, ejusdem cum ramulis coloris, aut qualis in rutã montanã elucet, hoc est, ex viridi pallefcnte, gustu nonnihil acido primum, deinde amaricatè: extremi cauliculi in multos ramulos sive pedicellos dividuntur, qui flosculos albicantes sustinent, quinque foliolis stellatim decussatis, constantes, cum aliquot interioribus staminulis, qui tandem in singularia semina efformantur pentagona,

Ignosã, Linã folio.

Anonymos Lini folio.

Natalis.

An Sefamoidi affinis?

Polygala vulgaris vulgaris.

Polygala vulgaris major 1.

Natalis.

Polygala vulgaris major 1.

pentagona, duro corio sive putamine medullam albam continentia: radix candidas, multifida, perennis & vivax, annuatim novos ramulos sive virgulas producens: nonnunquam etiam serpens Linariae repentis instar.

Copiosè nascitur editioribus herbosisq; locis agri Viennensis: tum etiam herbosis collibus Pofonio vicinis, in acclivitate Hamburgensis montis qua Altenburgum spectat, alijsq; præterea plurimis Austriae & Pannoniae montibus, etiam interamnibus ultra Dravum. Floret Maio. Memini & Madritianâ silvâ, secundo ab urbe Lutetiâ militari, cum Lino silvestri, Hyacinthoq; autumnali minore colligere: sed longè exiliorem.

Quid si cum Sefamoide affinitatem aliquam habere deprehendatur?

POLYGALA VULGARIS.

CAP. XXII.

POLYGALÆ appellationem apud prosoque Recetiorum etiam obtinuit plantula quædam (valde tamen dissimilis illi de qua priore libro inter suffrutices) ubique ferè in ficcioribus pratis obvia, folijs lini aut hyssopi vulgaris, quæ vel cæruleo flore, vel purpureo dilutiore, vel rubello, aut interdù etiam albo variare conspicitur. Gesnerus in epistolis Amarellam ab amaritudine nuncupavit. Tragus Dioscoridis πολύγαλον & γλαυκά esse existimat. De eâ, cum à recentioribus, præsertim à Trago descripta sit, vulgòque satis nota, nihil hîc agemus: sed de alio ejus genere majore & elegantissimo, quod in Austria & superiore Pannoniâ observabam, tametsi & vulgaris, tot florum coloribus discreta, passim etiam in iisdem Provincijs nascatur.

Ex eadem interdum radice prodeunt quinque aut sex virgulæ duriusculæ, pedales, graciles, lentæ & obsequiosæ, folijs nullo ordine dispositis obsitæ, angustis, floris Tinctorij, aut vulgaris Hyssopi angustifolij & minoris, quod ab Hispanis *Tropillo* vocatur, foliorum æmulis: flores conferti & spicatim nascentes, summas virgulas occupât, fumiterræ floribus non multùm absimiles, longiores tamen, & dilutiore purpurei coloris elegantissimi, sive dilutiore rubore pulcherrimo nitentes: his succedunt penduli loculi plani, Bursæ pastoris valvulis ferè similes, quos mēbranacæ quædam veluti alæ integunt, semina bina plerumque continentes, nigricantia, hirsuta, longiuscula, quæ aperiens sese ad latera maturitate burfulis, decidunt: radix crassiuscula, brevis, dura, lignosa, vivax, aliquot fibris donata est: & tota planta amaricat.

Frequens est admodum in Leytenberg supra Manderstorf, circa Medeling, totâque illâ montium ferie, quæ à Calemberg Danubio supra Viennam imminenti, ad Austriacas usque alpes excurrit. Nusquam non occurrit similiter per Pannoniam, etiam interamnem, ultra

Polygala vulg. major II.

Osyris austriaca.

ultra Dravum flumen. Floret Maio & Junio. Aliquoties illam ob florum venustatem in hortum transtuli, & cicurare volui: sed operam lusi.

Variat etiam quibusdam umbrosis & humidioribus locis, floris colore aut cæruleo, aut albo, non secus ac minor vulgaris, & perinde affurgit ut modo descripta, sed minus venusta præcedente.

Polygala vulgaris major II.

OSYRIS AVSTRIACA.

CAP. XXIII.

CUBITALIBVS, aut amplioribus interdum, affurgit ex unâ radice virgis, gracilibus, duris, nigricantibus, lentis, & fractu contumacibus: quas non quina aut sena (ut Dioscorides suæ tribuit) sed numerosa ambiunt foliola, longiuscula, angusta, lino similia, dura, mucronata, satura viriditate nitentia, amari gustus: extremæ virgæ in multos tenues ramulos desinunt, quibus insident singularia foliosa capitula, florem luteum, ex multis flosculis quinque radiolis decussatis, stiloque in medio prominente constantibus compactum, amplectentia: deinde semen nigricans, longiusculum, quale fere in Hieraciorum generibus, supernè villosum pappi instar, quod levissimo vento excussum, ejus arbitrio fertur: radix dura est, lignosa, nigra, aliquot fibris donata, singulis annis germinans, novâsque virgas proferens.

Osyris Austriaca.

Exit non procul Phasianorum horto circiter miliare infra Viennam, editiore quodam & sicciore prato cum Lini silvestris generibus, Cytiso primo, & alijs stirpibus, sed humilior: secundum verò sepes atque inter frutices, major & uberior. Inveniebam multis item Pannoniæ locis, etiam Interamnis supra Dravum flumen. Floret Augusto: semen maturum est Septembri.

Natalis.

VIENNENSES Osyridem appellabant. Sed an cum Dioscoridis Osyride conveniat, alijs dijudicandum relinquo. Tragus, apud quem latino exemplari perbellè depicta est, Linariam tertiâ facit, & Lintraut à formâ, grossæ Repnblumen à floribus nuncupat, atque ad Dioscoridis Heliochrysum refert. Nonnulli Chrylocomen Dioscoridis, & Chrysitin Aristotelis esse arbitrantur.

Nomina.

ELICHRYSON. CAP. XXIII.

PEDALIS, nonnumquam cubitalis altitudinis est planta Elichryson, fruticosa, & in multas alas subinde divisa: ei numerosa folia, Abrotono similia, candicantia, & cum gravitate odorata: flores in summis ramis umbellatim congesti, lutei, Agerati floribus formâ & odore persimiles, verum majusculi: radix dura, lignosa, minimi digiti interdum crassitudinem æquans, quæ singulis tamen annis perit, nec vivax est.

Elichryson.

Elichryson.

Natales.

Nomina.

Facultates.

Chrysocome.

Chrysocome i. vulgaris.

Chrysocome
altera pere-
grina 1.

Natales.

Chrysocome
tertia pere-
grina 1.

Natales.

Abundè nascitur aridis locis, atque etiam in
vetustis muris, per Lusitaniam, Bæticam, Granatense regnum, in quo Martio, Valentino
autem,

Læto solo provenit, & copiosè circa Madri-
tium itinere Complutensi, alijsque Hispaniæ
locis, in agris, ubi Septembri & Octobri flo-
rentem videbam.

DIOSCORIDES ἐλιχρυσον, nonnulli, eo
referente, χρυσάνθεμον, ἢ ἀμαράνθον appel-
lant. Theophrastus ἐλειόχρυσον, quem secutus
est Plinius. Gaza Aureliam vertit. Hispani
Scobahedionda, id est, Scopam fœtidam, ab ejus
usu & odoris gravitate nuncuparunt.

Verùm cum tota hæc planta sit amara, faci-
le eas facultates obtinebit, quas illi veteres tri-
buunt. Hispanis autem nullo est in usu, nisi
quod Madritiano agro mundatorias scopas ad
ædes purgandas ex ea faciunt: & quibusdam
alijs locis, illâ in fa'ciculos congestâ & colliga-
tâ, formaceos, ut Pliniano verbo utar, parietes
(quos Hispani *tapias* vocant) integunt adver-
sus imbrium injuriam.

CHRYSOCOME ALTERA.

CAP. XXV.

PER Chrysocomen intelligo, quam vulgus
Stœchadem citrinâ appellat, multis Pro-
vincijs communem. De eâ autem hoc capite
non sum acturus (à plerisq. enim diversis no-
minibus est descripta) licet iconem oculis
subijciendam operæ precium esse duxerim, ut
quam stirpem intelligam, Lectores agnoscant:
sed de alijs quibusdam, quas vel in Hispanijs
aliquando observare memini, vel prius etiam
in Gallia Narbonensi, tum quam semine pe-
regrè accepto natam habui.

CUBITALES plerumque habet *Prima* vir-
gas, quando adolevit, graciles, incanas, & veluti
tomento quodam obfitas, quas inconditâ se-
rie disposita ambiunt folia, longa, gracilia, Li-
banotidis coronariæ folijs similia, vel ijs etiam
angustiora, supernè nonnihil virentia, infernè
incana, ex quorum sinu nascuntur tomentosî
ramuli minoribus folijs præditi: per summas
verò virgas rariora sparsa sunt folia, quarum
fastigijs multi insident squamati flores, vulga-
ris Chrysocomes folijs minores, aurei vel flavi
coloris, qui marcescentes fuscum colorem
contrahunt, & semen exile continent pappo
involutum: radix lignosa, dura, in aliquot ra-
mos divisa. Cum quadam non insuavi grave-
olentiâ odorata est, gustûque calidiusculo.

Salmanticensi agro frequens est (memini
& Mompelliano videre) ubi tota æstate sub-
inde novos flores producit, totâque hieme co-
mam retinet, ut etiam in Belgicam translata.

PEDALIBVS, interdum etiam cubitali-
bus assurgit *Alterâ* ramis, candicantibus &
lanuginosis, quos Oleæ similia folia, longa,
mollia, canâ lanugine tecta per intervalla am-
biunt: flores autem extremis ramulis pallentes,
squamosi, ut Agerati ferè, insident: radices
sunt nigricantes.

Chrysocome altera.

Gnaphalium Americanum.

autem, circa Aprilis initium florentem conspiciebam. Odorata etiam hæc est, & adstrictionis cujusdam particeps.

INDEM locis observabam Tertium quoddam genus magis pumilum, ut quod dodrantalem altitudinem non excederet, cui cauliculi erant teretes, incani, longis & angustis foliis, Primæ peregrinæ non valde dissimilibus, & incondito etiam ordine nascentibus, obsepti, summâ parte in aliquot tenues ramulos divisi, quibus insidebât singularia, interdû bina aut terna simul conjuncta capitula squamata, fuscæ coloris, villosos flosculos pallidos continentis. Huic inhaerentem conspiciebam cuscutam illam vulgo dictam, tenuissimis cirrhis eam amplectentem.

CHRYSOCOMES genera esse, nemo, ut opinor, inficiabitur. Prioris nullum vulgare nomen intellexi: Alterâ Murciani *Marçanilla*, nomine Chamæmelo cõmuni appellabant, Hispalenses *Romero marino*, h. e. Libanotidem coronariam maritimam, Mauritanî urbis Granatensis incolæ, *Miscayn*.

BATICI referebant, Secundæ peregrinæ decoctum mirificè colî doloribus prodesse: quibus facultatibus Primam etiam esse præditam, verisimilè est.

CETERVM Secundæ peregrinæ non valde dissimilis planta semine ex Italiâ misso, sed primùm Cretâ allato nata, singulares nonnunquam plures emittens ex radice virgulas, teretes, sesquipedales, aut cubitales, incanâ lanugine & veluti tomento obductas, quibus sine ordine multa adnata folia, unciâ & amplius longa, unciæ quadrantem lata, supernè virentia, infernè, foliorum præcedentis instar alba: circa summam virgas, ex foliorum alis nati tenues ramuli, minoribus folijs præditi: summæ autem virgæ desinebant in nudum ramulum, vel singularem, vel geminum lanugine & tomento carentem, cui insidebant singularia capitula squamis imbricatim dispositis constantia instar capitulorum Cyani, è quibus prodierunt flores ex multis staminibus flavis compositi.

Mittebatur autem semen, Stoechadis Creticæ appellatione: & nata ex eo planta, satis odorata, (præsertim ejus capitula) florere cœpit Sextilis initio.

NON desunt porrò, qui ad legitimam Chrysocomes historiam convenire putent vulgare illud Targum: cujus in acetarijs usus: quâ verò ratione ducti sic sentiât, mihi non constat.

GNAPHALIUM AMERICANVM.

CAP. XXVI.

CUBITALES, aut ampliores habet Gnaphalium hoc caules, eosque crassiusculos, multâ lanugine candidâ, tamquam tomento obritos, quos inæqualiter ambiunt angusta folia, digitalis longitudinis, externâ parte incana, internâ viridia, & valde splendens: summus caulis in multos nonnunquam ramulos dividitur, quibus, ut supremo cauli, insident multi conferti & tomento obriti flores, numerosis veluti argenteis squamis imbricatim sibi incumbentibus constantes, quibus explicatis, interior floris discus apparet subflavus, qualis ferè in Gnaphalio vulgari, qui tadem

in pap-

Chrysocome
1111. peregrina 1111.

Nomina.

Facultates.

Chrysocome
v. qua Cretica.

Targum
vulgare.

Gnaphalium
Americanum.

in pappum cui semen involutum abit: radix minimi digiti crassitudinem æquat ferè, nigra, fibris donata, summa tellure in latera se spargens, novisq; singulis annis caules proferens, qui primùm emergentes, nihil nisi tomentum esse videntur. Tota æstate flores producit.

Natales. Hujus radices ex Anglia mihi missæ sub finem anni M. D. xxviii. ab optimo viro Iacobo Garèto juniore, nullâ additâ appellatione, quas ex Americâ accepisse scribebat.

ἀργυροκόμην. Si eadem stirps non est, quam ex novo orbe delatam Gnaphalij Americani nomine, mihiq; anno octogesimo supra millesimum & quingentesimum missam, à Doctissimo humanissimòq; viro V. Richardo Garth Londiniensis Cancellariæ Primicerio, in Pannonicarum Observationum lib. III. descripsi, & ἀργυροκόμην nuncupari posse dixi: certè illi valde affinis.

Suprema enim caulis, quam tum accipiebam, pars, cum ramulis qui flores sustinebant, multo tomento obsiti erant, quemadmodum legitimum illud Gnaphalium, quod in mediterranei maris littoribus nascitur: longiuscula & angusta folia, Chrysocomes folijs proxima, supernè viridia, pronâ parte incana & tomento obducta: singuli ramuli veluti comam florum ex singularibus pediculis dependentium gestabant, qui, cum nondum explicati essent, nihil aliud videbantur quàm capitula numerosis argenteis foliolis sibi invicem incumbentibus constantia, sicca admodum, quæ digitis reclusa, in medio tenuem quandam subflavescentem lanuginem sive pappum continebant, levissimo flatu avolantem.

GNAPHALIVM.

CAP. XXVII.

*Gnaphalij
varia
genera.*

GNAPHALII multa sunt genera, quorum aliquot ab alijs descripta. Nos eorum, quæ hætenus minimè observata esse putamus, historiam dabimus, & ab eleganti alpino auspicabimur, quod in Pannonicis descripsimus, illiq; duas alias icones subijciemus à Iacobo Plateau missas, nudas tamen, & quibus Gnaphalij alterius nomen duntaxat additum: cum verò ipsas stirpes olim observare meminerim, qualemcunque descriptionem etiam adijciemus.

Gnaphalium alpinum.

*Gnaphalium
alpinum.*

Natales.

DODRANTALIS autem est alpini Gnaphalij plantula, plerumque etiâ minor, folijs, quæ humi fusa, Pilosellæ minoris Fuchsi ferè, internâ parte hirsutis, exteriorè verò, omnino incanis & tomentosis, gustu exsiccante & amaro: cauliculi ipsi & ea quæ illos ambiunt folia multo etiam tomento obsita: summo autem fastigio, cauliculi sustinent quina, sena, aut plura foliola latiora & expansa, ad eò tomentosa, ut nihil nisi tomentum sint: ex horû medio emergunt quaterna, quina, aut plura capitella gnaphalio similia pallescentibus flosculis constantia, quos intercurfant nigri quidam villi, foraminum vestigia quodam modo eminentibus: radix satis crassa est, nigra, & fuscis aliquot fibris capillata.

Provenit in scopulis summorum Sneberg, Durrenstain, & Etscherberg jugorum. Floret Julio & Augusto.

Ego aliquoties natali solo erutam cum suo cespite in meum hortulum, quem Viennæ habebam, transtuli, & propter elegantiam curare volui, sed inanem operam sumsi: permansit quidem interdum in alterum annum, valde autem immutabatur, imò planè aliam esse celsuissem, nisi ipse collegissem & in hortulum intulissem.

*Leontopodii
Matthioi.*

*Bulbus
men.*

*Leontopodium
Lobelij.*

AFFINIS videtur illi plantæ, nisi eadem sit, quam Matthiolus pro vero Diosc. Leontopodio exhibet. Sed sine dubio Gnaphalij duntaxat genus est.

IOSTAS Simlerus commentario de Alpibus ejus meminit his verbis. Bulbiflorus flos odoratus est, folio Pilosellæ, circa supremum cauliculum folia multa imparia, candicantia, lanuginosa, medio orbe quinque vel sex flores: inter quos medius plerumque aridus: ex singulis lutei apices emicant: radix arida parva, summo cespite hærens. Toffienti speciem arbitror. Hæc ille.

Leontopodium autem illud nigricantes ex fusco violaceo gestans flores, quod Lobelius in arduis Germaniæ, Italiæq; alpinis, & Baldo Veronensi inveniri tradit, videre non memini, quippe qui Italiam numquam sim ingressus.

Gnaphalium legitimum.

PALMARES, vel etiam majores habet Pri-
 mum à Plateau missum Gnaphalium cau-
 liculos, quorum alij surrecti, alij secundum
 terram inflexi, teretes, villosi, quos indige-
 sto ordite, mollia, incana, latiore infimâ
 parte amplectuntur folia, extremo mucro-
 nata: multa summo cauliculorum fastigio
 insident capitella candicantia, flavescen-
 te lanugine plena: radix crassiuscula est, sub-
 fusca, fibris aliquot prædita, quæ an vivax
 sit, asserere nequeo. Aliquid autem affinita-
 tis habere videtur cum Filagine minore
 Dodonæi.

Gnaphalium
 Plateau I.

Vnico affurgit aliud genus cauliculo, ali-
 quot ramulis in diversa se contorquentibus
 prædito, quos hinc inde sepiunt latiuscula,
 mollia & incana folia: ad ramulorum inter-
 nodia nascuntur, inter foliorum cõgeriem,
 quina, sena, aut plura capitella simul conge-
 sta, ex flavo canescẽtia, multa lanugine ple-
 na: radix inutilis, sed deciduo semine, novæ
 plantæ singulis annis renascuntur.

Gnaphalium
 Plateau III.

Priorem plantam desertis quibusdam &
 ficcioribus colliculis nascentem aliquando
 observabam. Alteram etiam in ficcioribus
 (quantum memoria succurrit) agris, præfer-
 tim demessis segetibus.

Natalis.

GNAPHALII sive Centunculi generibus
 quidem adscribi possunt hæ plantæ: sed le-
 gitimum censerî nequeunt. Id autem circa

Gnaphalij
 legitimi
 Natalis.

Calpen, Malacam, & Valentino regno, Mediterranei maris littore frequens observabam,
 dum eas regiones perlustrabam, & multis annis ante, cum Mompelij agerem, toto illo ma-
 rino